

— PRÁCHEŇSKÉ MUZEUM —
— V PÍSKU —
— V ROCE 2010 —

— PÍSEK 2011 —

ISBN 978-80-86193-32-8

MILÍ PŘÁTELÉ PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA V PÍSKU !

S velmi krátkým odstupem času mohu konstatovat, že rok 2010 pro nás nebyl vůbec jednoduchý, ale zároveň byl dobrý a úspěšný. Dokázali jsme si poradit s výrazně sníženým rozpočtem, když na druhé straně jsme měli poměrně velké výdaje s budováním dalších expozic. Jejich výstavbu jsme zahájili již v roce 2009, ale stěžejní práce probíhaly zejména v první třetině roku 2010 tak, aby 18. května - na Mezinárodní den muzeí - mohly být otevřeny. Krásná prostora s prkennou podlahou a trámovým stropem, situovaná pod Rytířským sálem v západním křídle bývalého královského hradu, byla upravena pro potřeby expozice národopisu, nazvané Písecký venkov v 19. století. Odtud mohou návštěvníci pokračovat novým průchoodem, který byl probourán v roce 2007, do objektu Sladovny, kde se v tzv. Muzejním sále nachází další nová stálá expozice - Obrazová galerie českých panovníků. Po schodišti je však třeba vrátit se zpět a návštěvníci pak opouštějí muzeum přes obchůdek, kde je možno nakoupit pohlednice, suvenýry, publikace a další upomínkové předměty, případně se občerstvit kávou z automatu. Nahlédnout lze i do lapidária, instalovaného depozitáře, kde jsou uloženy převážně středověké architektonické články. Expozice navrhli Ing. arch. Jan Bouček a jeho otec Ing. arch. Vladimír Bouček, který je také autorem kompletní stálé expozice Prácheňského muzea, scénáristou etnografie byl Mgr. Jan Kouba a obrazové galerie Mgr. Jan Adámek. Realizace etnografické expozice je z dílny Jiřího Zahrádky, figuríny dodal Ing. Jaroslav Hataljak, obrazovou galerii a muzejní obchod realizovala firma EXPO IGC GROUP Blovice, originály soch světců z Kamenného mostu do sálu nainstalovali akademičtí sochaři Vladimír Krnínský a Ivan Tlášek, soubor barokních pláten a plastiku Boha Otce zrestaurovaly akademické malířky Lenka Helfertová, Markéta Pavlíková a Jana Michálková, kříž z Kamenného mostu Robert Ritschel a plastiky sv. Petra a Pavla ak. malíř Miloslav Blahout a MgA David Blahout. Rámy k obrazům restauroval Jan Vondrášek. Nové expozice slavnostně otevřeli PhDr. Jiřina Langhammerová a prof. PhDr. Vít Vlnas.

Nově otevřené prostory samozřejmě vyvolaly zvýšený zájem návštěvníků a jsem velmi rád, že mohu uvést velmi pozitivní čísla o návštěvnosti. Zatímco v loňském roce navštívilo veškeré akce našeho muzea 26 588 návštěvníků, letos to bylo 34 240, to znamená o 7 652 více. Je to příjemné konstatování umocněné tím, že většina jihočeských muzeí zaznamenala spíše pokles návštěvnosti.

Nebyly to ale jen nové stálé expozice, které jsme návštěvníkům nabídli. Svou roli jistě sehrála řada kvalitních výstav, které přitáhly zájemce. Z 28 realizovaných připomeňme zejména výstavu starých rádií nazvanou Cestou zvuku, která probíhala souběžně ve všech výstavních prostorách muzea. Návštěvníky zaujal i Robert

Vano se svou Platinovou kolekcí. Velký zájem vzbudila také připomínka 50. výročí zprovoznění Orlické přehrady. Na konci roku zaplnily prostory naší Galerie obrazy ale i fotografie místního umělce Josefa Velenovského. V přednáškovém sále zaznělo šestnáct přednášek a v Památníku Adolfa Heyduka se uskutečnila čtyři literární odpoledne. Na vysoké návštěvnosti se odrazil i velký zájem veřejnosti při několika dnech otevřených dveří, Muzejní noci či mineralogické burze. Muzejní noc se tentokrát konala 21. května a byla ve znamení výstavy Cestou zvuku. Ve volném programu koncertovali Jiří Smrž s Jiřím Kovářem, soubor Fautores Flautae, pro dobrou náladu zahráli harmonikáři i flašinetář, místní pověsti „O krvelačném píseckém medvědovi“ a „O píseckém domě U Anděla“ sehrál Loutkový spolek Nitka, přítomni byli Baráčníci, sovy ze Záchrané stanice živočichů Makov, kovář, pracovníci i spolupracovníci muzea v kostýmech a dlouho do noci se čepovalo pivo v muzejní hospůdce. Ne všechny akce musí být nutně masové, i jiné jistě mají pro jejich účastníky význam - teď mám na mysli např. tradiční Mezinárodní den ptactva na Řezabinci či letos poprvé Vítání ptačího zpěvu, které se uskutečnilo brzy ráno 2. května v píseckých parcích.

Vzhledem k vysokým energetickým nákladům nových expozic jsme byli nuceni zvýšit od 19. května vstupné z 30,- (snížené 10,-) korun na 40,- (20,-) korun, přičemž cena hromadných vstupenek pro školy zůstala a zachována a ještě více se tak žákům a studentům zvýhodnila. Upravilo se i vstupné v Památníku Adolfa Heyduka v Tyršově ulici směrem dolů na 20,- (10,-) Kč a v Památníku města Protivína naopak směrem nahoru taktéž na 20,- (10,-) Kč. Rozhodně však patříme k muzejním zařízením s nižším vstupným ve srovnání s úrovní a množstvím nabízeného produktu. Jsme rádi, že se návštěvnost v naší pobočce v Protivíně zvýšila, na žádost tamního Městského úřadu jsme rozšířili i otevírací dobu Památníku. Počet zájemců o protivínské muzeum se zvýšil o 1 250 návštěvníků ve srovnání s loňským rokem a dosáhl 4 258 osob. V letech 2011 - 2012 bychom rádi historickou část Památníku zrekonstruovali.

Snažíme se samozřejmě o pravidelnou informovanost o našich akcích i stálých expozicích. Zadali jsme si například upoutávky na tzv. mluvící tabuli, která se nachází na Velkém náměstí, poblíž máme i oboustrannou prosvětlenou vitrínu, kde pravidelně umísťujeme plakáty s aktuálními akcemi, v průběhu roku jsme vydali aktualizovanou skládačku s nabídkou našich expozic, která je pravidelně distribuována veřejnosti prostřednictvím hotelů, informačního centra či veletrhů cestovního ruchu. U příležitosti otevření nových expozic jsme připravili soubor pohlednic s reprodukcemi vystavených obrazů českých panovníků a v závěru roku vyšel velmi pěkný katalog k výstavě píseckého umělce Josefa Velenovského. Naše muzeum se také podílelo na publikaci „12 zastavení“, pojednávající o dvanácti organizacích zřizovaných Jihočeským krajem. Tato brožura má ještě anglickou a německou mutaci a slouží hlavně propagaci těchto kulturních organizací. Nesmíme ale také zapomenout na publikaci nazvanou Prácheňské muzeum v Písku v roce 2009, jejíž obdobu právě držíte v ruce. Obsahuje nejen Výroční zprávu za zmíněný rok, ale také řadu

Prof. Vít Vlnas při slavnostním otevření nových expozic. Foto V. Komasová

Divadelní představení Loutkového spolku Nitka při Muzejní noci. Foto V. Komasová

kvalitních studií a statí z pera pracovníků muzea i dalších odborníků. Pro úplnost dodejme, že v říjnu proběhl v Rytířském sále muzea křest knihy Ondřeje Fibicha Pověsti královského města Písku.

Rozšířili jsme provoz studovny pro veřejnost, a to i na sobotní dopoledne. Mohlo se to uskutečnit i díky navýšení nové odborné síly v knihovně, již je Mgr. Věra Matoušová, absolventka bakalářského studia na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a magisterského studia na Historickém ústavu téže univerzity. Na naše webové stránky byl vedle on-line katalogu knihovny umístěn též pravidelně aktualizovaný přehled odebíraných časopisů a rovněž on-line katalog starých tisků do roku 1850.

V uplynulém roce navštívila muzeum také řada všeobecně známých a vážených osobností. Patřil k nim například Jeho Excelence Victor J. H. León, velvyslanec Bolívarovské republiky Venezuela, otevření výstavy „Jára Cimrman, světoběžník a vynálezce“ se zúčastnila část souboru Divadla Jára Cimrmana v čele se Zdeňkem Svěrákem a píseckým rodákem Petrem Bruknerem, podobně svou výstavu otevřel i světznámý fotograf Robert Vano. V dubnu se v muzeu uskutečnilo výjezdní zasedání kulturní komise Jihočeského kraje.

Pozornost je věnována i pravidelné údržbě, ve všech objektech se přistoupilo k revizi elektrického zařízení, v Památníku Adolfa Heyduka byly provedeny nátery krovů proti dřevokaznému hmyzu, vymalovali jsme gotické arkády a došlo i k pravidelné údržbě trávníků na nádvoří. Na Řežabinci, kde se provádí pravidelný ornitologický výzkum, jsme opravili lávky a v Heydukově památníku strop po zatékání. Také jsme se zbavili za léta nasrádaného nepotřebného materiálu, kte-

rý překážel v různých zákoutích muzea, a nikdo se k němu nehlásil. Ve vybraných prostorách jsme nechali provést dlouhodobé měření průměrné objemové aktivity radonu. Měření provedla certifikovaná laboratoř s těmito výsledky: Rytířský sál třemi čidly 204 - 255 Bq.m³, expozice geologie 257 Bq.m³ a depozitář geologie 534 Bq.m³. Znamená to, že prostory expozic jsou bez omezení přístupné návštěvnickému provozu, v depozitáři však bude třeba vyřešit systém odvětrávání.

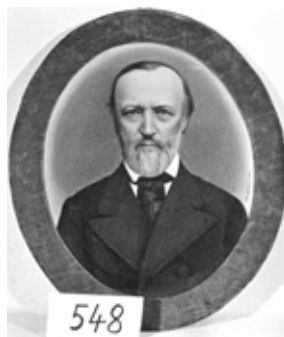
V průběhu roku nás ovšem potkaly také věci nemilé: v říjnu odcizil zatím neznámý pachatel z expozice Kulturních tradic obraz od Jana Zachariáše Quasta a v prosinci brzy ráno spadl z muzejní střechy na nádvoří velký kus sněhu, který značně poničil střechu našeho osobního automobilu Octavia.

Jubilantka Jitka Čuková. Foto V. Komasová

Ale abychom nekončili pesimisticky, je třeba říci, že za rok 2010 byla muzejní sbírka obohacena o řadu významných předmětů. Nepochybně mezi ně patří soubor tří desítek starých tisků, bronzový meč z pozdní doby bronzové, přední díl pancíře z období třicetileté války či pečetidlo píseckého cechu soukeníků z roku 1661.

Dne 8. května se dožila významného životního jubilea vedoucí provozního oddělení Jitka Čuková. Je to dlouholetá a zkušená pracovnice našeho muzea, začala zde pracovat jako ekonomka 1. března 1987. Již mnoho let úspěšně vede kolektiv, který se stará o zázemí jak pracovníků, tak návštěvníků muzea. Všichni ji máme rádi - nejen proto, že pracuje s hotovými penězi, proplácí cestovní doklady a vyplácí mzdy. Přejeme jí hodně zdraví a pohody do dalších let.

Odcizený portrét Prof. V. Jandečky od J. Z. Quasta na snímku z muzejní dokumentace

PhDr. Jiří Prášek
ředitel muzea

CENTRÁLNÍ EVIDENCE SBÍREK

Mgr. Jan Adámek

Úvodní tabulka informuje o stavu sbírek k 31. 12. 2010 tak, jak je veden v evidenci Ministerstva kultury. Jedná se o položky, nikoliv počty kusů, kterých je několicí násobně více. V některých podsбірkách (což se týká zejména podsбірky archeologické), se pod jediným číslem chronologické evidence mohou nalézat řádově stovky až tisíce kusů. Podsбірky označené* náležejí do takzvaného konzervačního fondu - jde tedy o uzavřené celky, kde až na výjimky nedochází ke změnám.

podsbírka	počet položek chronologické a systematické evidence	podsbírka	počet položek chronologické a systematické evidence
<i>archeologická</i>	19 276	<i>mobiliář kostela S. Trojice*</i>	100
<i>archeologie Protivín*</i>	429	<i>numizmatická</i>	18 224
<i>etnografická</i>	7 382	<i>Památník A. Heyduka - mobiliář*</i>	296
<i>fotografie, filmy a jiná média</i>	9 432	<i>Památník A. Heyduka - obrazy*</i>	88
<i>geologická</i>	1 525	<i>umělecká grafika</i>	1 535
<i>geologická systematická</i>	557	<i>umělecká kresba</i>	650
<i>geologická, jiné předměty</i>	26	<i>umělecká plastika</i>	145

<i>historická</i>	11 154	<i>uměleckoprůmyslové práce</i>	1 158
<i>hudební nástroje</i>	55	<i>výtvarného umění</i>	2 339
<i>knihy</i>	36 275	<i>zoologická - bezobratlí</i>	1 824
<i>knihovna A. Heyduka*</i>	3 394	<i>zoologická - bezobratlí exotičtí</i>	125
<i>knihovna I. Beneše*</i>	6 291	<i>zoologická - obratlovci</i>	64
<i>knihovna J. Malého*</i>	5 230	<i>zoologická - obratlovci exotičtí</i>	1
<i>militária</i>	494	celkem položek	128 069

Rámcový přehled o 27 výše uvedených podsbírkách poskytují stránky Ministerstva kultury na adrese <http://ces.mkcr.cz/cz/sb.php?evc=PMP/002-04-24/094002>, kde jsou základní údaje o nich (obsahová a chronologická skladba fondů a jejich stručná historie a také kvantitativní rozsah) doprovázeny také ilustračními fotografiemi.

Následující tabulka poskytuje přehled o periodických inventarizacích. Každá podsbírka musí být celá inventarizována v průběhu deseti let. Správce sbírky je povinen příslušnou část inventarizace provádět každoročně (zpravidla jde o 10%, minimální množství je stanoveno na 5% předmětů). Celkem bylo v průběhu roku zrevidováno 13 815 položek.

č. příkazu	název podsbírky	rozsah revize	revize prováděna od - do
1/10	fotografie, filmy, videozáznamy	HF 9001 - HF 9500	20.9. - 30.11.
2/10	další - umělecká plastika	UP 61 - UP 90	10.8. - 15.11.
3/10	další - umělecká grafika	UG 301 - UG 500	10.8. - 15.11.
4/10	další - umělecká kresba	UK 501 - UK 600	10.8. - 15.11.
5/10	výtvarné umění	VU 1751 - VU 2000	10.8. - 15.11.
6/10	uměleckoprůmyslové práce	H 301 - H 450	10.8. - 15.11.
7/10	archeologická	A 14001 - A 16000	září - listopad
8/10	další - archeologie Protivín	AP 351 - AP 400	září
9/10	knihy	podle protokolu	duben - prosinec
10/10	numismatická	HN 14251 - HN 16250	září - listopad
11/10	militária	HM 1 - HM 100	1.11. - 15.12.
12/10	geologická	G 101 - G 300	15.11. - 15.12.
13/10	další - geologická systematická	podle protokolu	září
14/10	jiná - geologická, jiné předměty	GJ 1 - GJ 6	15.11. - 15.12.
15/10	další - knihovna I. Beneše	KB 40561 - KB 41200	16.12. - 17.12.
16/10	další - knihovna J. Malého	KM B 2294 - KM B 2800	16.12. - 17.12.
17/10	další - knihovna A. Heyduka	KB 40301 - KB 40650	14.12. - 15.12.
18/10	historická	K+S 3601 - K+S 4800	15.9. - 15.12.
19/10	jiná - Památník A. Heyduka - mobiliář	AH UP 181 - AH UP 210	1.12. - 10.12.
20/10	další - Památník A. Heyduka - obrazy	AH VU 61 - AH VU 70	1.12. - 10.12.
21/10	etnografická	HE 5001 - HE 5800	1.10. - 20.12.
22/10	další - mobiliář kostela Sv. Trojice	podle protokolu	23.12. - 25.12.
23/10	další - hudební nástroje	celá podsbírka	24.12. - 26.12.

24/10	další - zoologická - bezobratlí	E 181 - E 364	1.12. - 20.12.
25/10	další - zoologická - bezobratlí exotičtí	EE 13 - EE 25	1.12. - 20.12.
26/10	další - zoologická - obratlovci	V 8 - V 15	1.12. - 20.12.
27/10	další - zoologická - obratlovci exotičtí	celá podsběrka	1.12. - 20.12.

V průběhu roku 2010 bylo pod 299 přírůstkovými položkami zapsáno do sbírek 2 475 kusů předmětů a jejich souborů a částí. Významná část akvizicí pochází díky příznivcům muzea z darů - viz níže uvedený přehled. Zbývající část byla získána díky výzkumné a dokumentační činnosti pracovníků muzea. Za nákupy předmětů zapsaných do konce roku byla vydána částka 69 134,-Kč.

Přehled darů Prácheňskému muzeu

<i>přír. č.</i>	<i>předmět</i>	<i>dárce</i>
1/2010	pohlednice s portrétem ženy v klobouku	RNDr. M. Vostatek, Pardubice
2/2010	dřevěný skládací stativ z 50. až 70. tých let 20. století	Ing. Jaromír Koštel, Písek
3-64/2010	soubor mineralogických vzorků z různých lokalit	V. Bartoš, Písek
65-66/2010	vzorky ametystů z Přeborova u Milevska	Ing. J. Zikeš, Č. Budějovice
68/2010	soubor dokumentů k okupaci Písecka vojsky armád Varšavské smlouvy	J. Horalová, Písek
70/2010	ruční mechanická počítanka Antares	V. Lojíková, Albrechtice n. Vlt.
72/2010	soubor portrétních fotografií z fotoateliéru K. Quast	RNDr. M. Vostatek, Pardubice
74/2010	Kuponová knížka pro I. a II. kolo kuponové privatizace	I. Mašíková, Písek
75/2010	součásti uniformy Policie ČR z roku 1993	F. Říha, Volyně
78/2010	legionářská uniforma z první světové války po Vojtěchu Moravcovi	P. Jaroš, Praha 4
81-86/2010	soubor různých kusů starých oděvních součástí	J. Soukup, Písek
88/2010	vzorky sintru z Velkých Hydčic	A. Červený, Muzeum Horažďovice
89-101/2010	soubor mineralogických vzorků z různých lokalit	Ing. M. Musil, Č. Budějovice
102/2010	soubor pohlednic s legionářskou tematikou	M. Fialová, Toužim
104-105/2010	starý deštník a dámský necesér	R. Černíková, Písek
106-109/2010	reklamní materiály písecké lakýrnické firmy Františka Škody; kávovar Espresso - Junior; nástěnné kuchyňské hodiny Kienzle	Mgr. M. Janečková, Písek
112-113/2010	brucit a klinohumit z grafitového ložiska Lazec	Ing. J. Zikeš, Č. Budějovice
117/2010	soubor fotografií z veřejného života v Písku z let 1989 - 1992	J. Horalová, Písek

119/2010	zlomek bronzového náramku z doby bronzové od Měkynce	V. Pícha, Krajiníčko
120/2010	bronzový meč liptovského typu s rytou výzdobou od Písecké Smolče	J. Vácha, Rastory
121/2010	soubor nálezů z pozdní doby bronzové od Lidmovic	V. Pícha, Krajiníčko
123/2010	bronzová jehlice z mladší doby bronzové od Borečnice	V. Spálenský, Praha 4
124/2010	stříbrná grešle z roku 1697	Mgr. D. Daněček, muzeum Roztoky
125/2010	dřevěná plastika Panny Marie s Dítětem z doby okolo roku 1700	Obec Rakovice
129/2010	fotografie z baráčnické slavnosti v Písku, 1966	M. Gelnar, Praha 5
130/2010	soubor pohlednic z pozůstalosti Karly Kabátové	A. Němec, Písek
131/2010	fotoportrét neznámé ženy v brýlích z píseckého ateliéru Langhans	J. Kloboučník, Písek
132/2010	soubor kreseb B. Kutiny k Sedláčkovým Hradům a zámkům	JUDr. et PhDr. Jaromír Stach, Písek
191-198/2010	soubor minerálů z různých lokalit	Ing. J. Cícha, Písek
199/2010	soubor archeologických nálezů z rybníka Němec	Č. Pavlík, Praha 2
200/2010	soubor archeologických nálezů od Nevězic	M. Řezáč, Přeštice
201-202/2010	snímek výboru Filharmonického spolku Smetana z r. 1928 a publikace 20 let Filharmonického spolku Smetana v Písku	L. Daněk, Písek
207-208/2010	skládací šroubovák z první pol. 20. století a vorařský zavírací nůž	J. Boušek, Strakonice
209/2010	vysavač značky Elektrolux	O. Tichý, Písek
210-211/2010	sítko na mouku se zařízením na drcení hrudek a domácí pražička na kávu	A. Peroutková, Praha
212/2010	dětské brusle zn. Kovopol	J. Fröhlich, Písek
213-223/2010	krabice s kapseničky, kabelky, pisátka na břídlíkové tabulky, klenotnické krabičky písecké firmy K. Weber, měděný kovaný prsten, jehelníček, šperkovnice a krabička s reliéfem P. M. Svatohorské	M. Krátká, Písek
224-225/2010	smaltovaná tabulka s nápisem Starosta a mramorová paměť- ní deska s nápisem SAMOSTATNÝ ČESKOSLOVENSKÝ STÁT VSTOUPIL V ŽIVOT DNE 28. ŘÍJNA 1918, obo- je z písecké radnice	Městský úřad Písek
226/2010	přiležitostný filatelistický tisk k jubileu pluku č. 11 Františka Palackého z roku 1938	J. Fröhlich, Písek
227/2010	pohlednice se snímkem z pohřbu Adolfa Heyduka, 1923	A. Peroutková, Praha
228/2010	nabídkové listy knihkupectví František Podhajský v Písku	D. Stará, Praha
229-235/2010	součásti svatebního odění a další textilie	J. Soukup, Písek
237-241/2010	skautský pásek, pišfalka, kožený talisman, deník Oblastní lesní školy ve Rtyni a Provolání akčního výboru ústředí Junáka z 25. února 1948	D. Stará, Praha
245/2010	lucerny z pohřebního vozu z přelomu 19. a 20. století	V. Borůvka, Písek

248-249/2010	přestřižené pásky ze slavnostního otevření Lesovny Správy lesů města Písku a Divadla Fráni Šrámka v Písku, 2010	V. Bartoš, Písek
251/2010	tablo legionářské obce v Protivíně	V. Piklová, Protivín
253/2010	středověká bronzová knižní spona	J. Vopálka, Písek
254-255/2010	bavlněný ubrus a nepopsaný sešit Písanka na písmo francouzské okrouhlé	R. Černíková
257/2010	wollastonit z vápencového lomu u Nezdic	P. Hofman, Sušice
259/2010	soubor pozdně středověké a novověké keramiky	H. Pohořálková a J. Peroutka, Milevsko
260/2010	zlomky tuhové zásobnice ze 13. až 15. století z Tuklek	V. Lopata, Tukleky
271-272/2010	akvarel Písecké hradby od neznámého autora	F. Kofroň, Písek
271-272/2010	soubor paleotypů, starých a jiných zajímavých tisků, rukopisů a samostatných titulních listů z let 1536 - 1851; soubor mědirytin s vyobrazením mincí a medailí českých panovníků	JUDr. et PhDr. J. Stach, Písek
274/2010	tisk Geistlicher christkatholischer Kern aller Gebeter, 1797	J. Smrž, Písek
275/2010	kniha Obecný zákoník říšský a Věstník vládní pro císařství Rakouské. Ročník 1852	M. Stávek, Písek
275/2010	kniha Obecný zákoník říšský a Věstník vládní pro císařství Rakouské. Ročník 1852	M. Stávek, Písek
276/2010	soubor plastik akad. sochaře Antonína Stacha z kolorovaného štuky	JUDr. et PhDr. J. Stach, Písek
279/2010	vzorky pyromorfitu od Číhaně	P. Hofman, Sušice
280-281/2010	galenit a sfalerit od Vrančic	M. Vlk, Písek
284/2010	soubor tří starých tisků z let 1684 až 1742	Ing. M. Strnad, Chýnov
285/2010	tisk Politia Historica. O vrchnostech a správěch světských knihy patery, 1584	Ing. B. Wüpperová, Písek
287/2010	plakát akademie rytmické plastiky, 1916	V. Vlček, Čimelice
292/2010	torzo kamnového nástavce z Dobešic u Kluk	V. Lopata, Tukleky

Akvizice roku

Jako exponát roku byl vybrán unikátní bronzový meč lipovského typu ze stupně Ha A2 pozdní doby bronzové, nalezený panem Janem Váchou dne 30. května 2010 na katastru obce Písecká Smoleč. Následoval archeologický výzkum pracovníků Prácheňského muzea v Písku, který ověřil místo nálezu. V jihočeském nálezovém spektru se jedná o mimořádný nález srovnatelný s typologicky shodnými analogiemi z prostoru Porta Boemica v severních Čechách nebo dnešního Bavorska. Původ těchto mečů je hledán v Karpatské kotlině a v jižních Čechách se jedná o import. Meč je dlouhý 734 mm, hmotnost činí 981,3 g (před konzervací).

Detail zdobeného jílce meče. Foto J. Vávra

VÝSTAVY PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA

Galerie PM

- „Cestou zvuku aneb proč to mluví, proč to hraje“ 3. 3. - 23. 5.
(výstava z historie zvukové reprodukční techniky
ze sbírek Jiřího Kloboučníka) (kurátor J. Kloboučník)
- Teodor Buzu: „Ohlédnutí“ (obrazy) (kurátor I. Mašíková) 28. 5. - 20. 6.
- Pavla Gregorová a Karel Kudla: „Oheň barva tvar“ 24. 6. - 25. 7.
(obrazy a sochy) (kurátor I. Mašíková)
- The platinum collection“ (umělecká fotografie) 1. 8. - 31. 8.
(kurátor J. Kotalík)
- Ivo Medek Kopaninský: „Nejen nůžkami“ 4. 9. - 3. 10.
(koláže, obrazy, kresby, objekty atd.) (kurátor I. Mašíková)
- „La Strada 2010 - cesty v současném umění“ (obrazy, 12. 10. - 14. 11.
objekty, fotografie, videoprojekce) (kurátor H. Fenclová)
- Josef Velenovský, písecký malíř a fotograf“ 23. 11. - 31. 12.
(kurátor I. Mašíková)

Malé výstavní síně PM

- „Cestou zvuku aneb proč to mluví, proč to hraje“ 3. 3. - 23. 5.
(výstava z historie zvukové reprodukční techniky
ze sbírek Jiřího Kloboučníka) (kurátor J. Kloboučník)
- Jaromír Zemina: „Příběhy a události“ (kresby a fotografie) 2. 6. - 27. 6.
(kurátor I. Mašíková)
- Pavel Kopp: „Chvilky s Itálií“ (fotografie) (kurátor J. Kouba) 30. 6. - 25. 7.
- „Světoběžník a vynálezce Jára Cimrman“ 1. 8. - 29. 9.
(kurátor I. Mašíková)
- Václav Toušek: „Fotografie a fotografika“ 1. 10. - 31. 10.
(kurátor I. Mašíková)
- Daniel Schroll a Václav Teringl: „Fotografie“ 4. 11. - 28. 11.
(kurátor J. Kotalík)
- Vladimír Müller: „Betlémy a reliéfy“ (kurátor J. Kouba) 1. 12. - 31. 12.

Chodba knihovny PM

- Cestou zvuku aneb proč to mluví, proč to hraje“ 3. 3. - 23. 5.
(výstava z historie zvukové reprodukční techniky
ze sbírek Jiřího Kloboučníka) (kurátor J. Kloboučník)
- „Horáková.CZ“ (výstava k 60. výročí procesu 8. 6. - 11. 7.
s dr.Miladou Horákovou a spol.) (kurátoři Z. Duda a I. Mašíková)
- Marie Valtrová: „Obrázky na skle“ (kurátor J. Kouba) 13. 7. - 1. 8.

„Písek - Bakaláře“, výstava dokumentující práci archeologů Prácheňského muzea (kurátoři J. Jiřík, M. Pták, T. Šálková)	3. 8. - 29. 8.
„Orlická přehrada: 50 let“, (výstava o stavbě, lidech a řece Vltavě) (kurátor J. Kouba)	1. 9. - 3. 10.
Jitka Petrášová: „Jeder kann malen“ (obrazy) (kurátor J. Kouba)	6. 10. - 31. 10.
Dana Schechter: „Undersides“, (kresby) (kurátor J. Kotalík)	2. 11. - 28. 11.
„Vánoce na starých pohlednicích“ (kurátoři J. Kouba, I. Mašíková)	30. 11. - 31. 12.

Památník města Protivína

Věroslav Hotový „Život v Protivíně“ - fotoreportáže (kurátor J. Šebestian)	4. 5. - 4. 6.
Jiří Bohdal a Jan Ševčík „Krása ptačích křídel“ fotografie ptáků v letu (kurátor J. Šebestian)	8. 6. - 10. 7.
Václav Skoupý „Kudlanky - maskovaní predátoři“ makrofotografie (kurátor J. Šebestian)	13. 7. - 15. 8.
Josef Milota „Jižní Čechy“ krajinomalby (kurátor J. Šebestian)	17. 8. - 25. 9.
Zbyšek Čížmař „Jemen - 1431 hidžry“ cestovatelská fotografie (kurátor J. Šebestian)	30. 9. - 29. 10.

Přednáškový sál PM

Jak Písek sloužil císaři pánu (kurátoři K. Klátil, M. Zeman)	11. 9.
--	--------

PŘEDNÁŠKY PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA

Cyklus historie	návštěvnost
Leden - „Průzkum legendami opředené Rožmberské hrobky“ přednášející: Jiří Šindelář	49
Únor - „Písek na starých mapách“ přednášející: RNDr. Tomáš Grim, Ph.D.	30
Březen - „O starých vojenských hudbách v Písku a o vojenských hudbách vůbec“, I. část (1738 - 1860) přednášející: Karel Klátil	21
Duben - „Zahraniční politika je uměním kompromisu“ přednášející: PhDr. Jaroslav Šedivý	29
- „O starých vojenských hudbách v Písku a o vojenských hudbách vůbec“, II. část (1860 - 1918) přednášející: Karel Klátil	23

Listopad	- „Záhadná nemoc krále Karla IV. v roce 1350; Osudná hra Bedřicha Smetany“ přednášející: doc. MUDr. Jiří Ramba, DrSc.	46
----------	---	----

Cyklus Přírodověda

Leden	- „Kostarika - „za den“ od mořského pobřeží na vrcholy velehor“ přednášející: Mgr. Jaroslav Šimek, PhD.	27
Únor	- „Cesta na Altaj aneb poznávejte Rusko všemi smysly“ přednášející: Vítězslav Gottfried	61
Březen	- „Na kole podél železné opony 20 let po jejím pádu jak se mění (nebo nemění) bývalá země nikoho uprostřed Evropy?“ přednášející: František Šesták	62
Duben	- „Třicet dní pod Everestem“ přednášející: Vladislav Hošek	33
Květen	- „Svatá zem očima zoologa“ přednášející: Ing. Jan Andreska, PhD.	39
Září	- „Jemen - 1431 hidžry“ přednášející: Ing. Zbyšek Čižmař	23
Říjen	- „Za ptáky do subsaharské Afriky“ přednášející: RNDr. David Hořák, PhD.	20
Listopad	- „Borneo - nikoliv Kalimantan“ přednášející: RNDr. Jaroslav Šimek, PhD.	29
Prosinec	- „Na Hawaii za velrybami“ přednášející: MVDr. Roman Vodička	14

Cyklus Výtvarné umění

Květen	- „Adriaen De Vries (1556 - 1626)“ přednášející: PhDr. Tomáš Hladík	39
Říjen	- „Cykly českých panovníků ve výtvarném umění“ přednášející: Prof. PhDr. Vít Vláška, PhD.	40

PŘEHLED NÁVŠTĚVNOSTI

Prácheňské muzeum

Placené vstupy

10,- / 20,-

30,- / 40,-

7 200

5 907

školy (permanentní vstupenky)	2 148
hromadně na fakturu 74 (10,-), 400 (20,-), 13 (40,-)	487
přednášky (10,-)	553
Celkem platících návštěvníků	16 295

<i>Volné vstupy (registrovaní návštěvníci)</i>	
badatelé knihovna	356
badatelé (konzultace odborní pracovníci)	271
Přednášky s exkurzemi	125
Muzejní noc, Dny otevřených dveří, mateřské školy, otevření nových expozic aj.	6 286
průvodci skupin, asistence	145
vernisaže	3 163
Celkem návštěvníků	10 346

Památník města Protivína

Placené vstupy

Celkem platících návštěvníků	3 009
-------------------------------------	--------------

Volné vstupy (registrovaní návštěvníci - mateřské školy a děti do 6 let + ost.)

Celkem návštěvníků	1 249
---------------------------	--------------

Památník Adolfa Heyduka

Placené vstupy

jednotlivě 10,-	231
jednotlivě 20,-	211
hromadně 10,- /20,-	514
školy (permanentní vstupenky)	55
Celkem platících návštěvníků	1 011

Volné vstupy (registrovaní návštěvníci)

Celkem návštěvníků	84
---------------------------	-----------

Pozorovací věž Řezabinec

Volné vstupy (registrovaní návštěvníci)

Festival pactva, akce Acrocephalus, Vítání ptačího zpěvu aj.	311
exkurze	90
Celkem návštěvníků	401

Ostatní

Přednášky pracovníků (mimo muzeum - navštívilo osob)	1 845
---	--------------

Návštěvnost celkem (osoby)	34 240
-----------------------------------	---------------

ODDĚLENÍ SPOLEČENSKOVĚDNÉ

Vedoucí: Mgr. Jan Kotalík

Pracoviště dějin středověku

Mgr. Jan Adámek

Po celou první třetinu roku se J. Adámek věnoval především práci související s přípravou nové expozice nazvané *Obrazová galerie českých panovníků*. Sama expozice, která byla slavnostně otevřena 18. května, se z řady ostatních poněkud vymyká. Zejména tím, že je vybudována pro prezentaci jediné skupiny sbírkových předmětů - souboru šestnácti olejomalb s portréty panovníků českých zemí z počátku 18. století, které byly nově restaurovány. Protože v našich zemích se srovnatelných galerií dodnes dochovalo jen nemnoho, je zcela jasné, že soubor si zasluhuje důstojnou prezentaci. Expozice však není monotematická, protože byla doplněna o soubor kamenných originálů soch, vytvářejících kdysi výzdobu píseckého Kameného mostu. Promyšlení pojetí expozice, která je ve své podstatě spíše galerijní instalací, nakonec vyústilo v rozhodnutí pojmout popisky k obrazům ve formě stručných biografií panovníků. Zdůraznění kontinuity panovnické moci jako předpokladu pro udržování státu, bylo posíleno umístěním panelu, který přehledně zachycuje posloupnost panovníků od mýtického Čecha po císaře a krále Karla IV. s vyznačením základních genealogických vazeb. Na panelu jsou pak zvýrazněni ti panovníci, jejichž portréty se dochovaly v píseckém cyklu. S touto expozicí, která ve zbudována v tzv. muzejním sále Sladovny, řešil pracovník obsahově také prostor přístupového schodiště. Na jeho horní podestě vytváří celek dřevěné plastiky svatých Petra a Pavla společně s architektonickým svatostánkem, kdysi součástí hlavního oltáře v píseckém farním kostele P. Marie. Jsou tu tak představeny poslední zbytky této nejhodnotnější součásti někdejšího chrámového mobiliáře a jejich soustředění v jednom prostoru tak nemálo pozdvihlo úroveň prezentace. Výklenek střední podesty poskytl prostor pro významný artefakt muzejních sbírek - dřevěnou plastiku P. Marie s Dítětem z doby okolo roku 1470, která je veřejnosti zpřístupněna vůbec poprvé. Na spodní podestu byl z jiné expozice přesunut obraz sv. Ivana přijímajícího kříž od sv. Jana Křtitele a do sousední niky byla pak zavěšena nově restaurovaná dřevěná plastika Boha Otce, pocházející snad z píseckého kostela sv. Václava, jež byla doposud uložena v depozitáři. Zároveň J. Adámek také připravil k vydání soubor šestnácti pohlednic s vyobrazeními všech panovnických portrétů.

Kromě toho se pracovník, mimo své základní činnosti historika středověkých dějin, věnoval pracím správce Centrální evidence sbírek (viz výše na str. 9). Zde vedle průběžného vedení přírůstkové knihy zajišťoval pravidelnou komunikaci s centrální evidencí sbírek při Ministerstvu kultury. Působil také jako tajemník Poradního sboru pro sbírkotvornou činnost, na jehož jednání shromažďoval příslušné podklady.

Je také správcem numismatické podsbírky a vedoucím muzejní knihovny (viz zpráva za příslušné oddělení na str. 31).

Již po osmém připravoval do tisku muzejní periodickou tiskovinu (Prácheňské muzeum v Písku v roce 2009), v jejíž redakční radě působí jako výkonný redaktor.

Pokračoval v práci na dějinách města Písku od jeho písemných počátků až do roku 1621 pro chystanou monografii, jejíž vydání se chystá v Nakladatelství Lido-vé noviny.

Při Dni památek seznámil veřejnost při komentované prohlídce s gotickými nástěnnými malbami v kostele Narození P. Marie a v témže dopoledni přednášel pro zájemce v kostele sv. Václava o jeho stavení historii a výzdobě.

Pro přednáškový cyklus pořádaný Prácheňskou akademií v Písku proslovil 25. ledna přednášku pod názvem „Sv. Pius V. a sv. Karel Boromejský. Zapomenutí patroni města Písku“. Dne 16. listopadu pak v muzejním Přednáškovém sále rozšířil shromážděné informace o papeži Piovi V. a prezentoval je v dobročinné přednášce „Nebeský ochránce Písečanů, svatý papež Pius V.“

Dne 21. října se v Praze, v Ústavu dějin umění, účastnil devátého z řady zasedání k problematice sepulkrálních památek, tentokrát pod názvem Hodie mini cras tibi.

Pro studenty Vyšší odborné školy uměleckoprůmyslové přednášel v letním semestru ikonografii, v zimním semestru pomocné vědy historické.

V průběhu roku obsloužil téměř 50 badatelů - konzultovány byly především problémy z oblasti pomocných věd historických, regionálních a církevních dějin. S výtvornou spoluprací Františka Doubka navrhl obecní znak a prapor pro obec Hrejko-vice a Veselíčko.

Bibliografie za rok 2009

Knižně:

- *Kladrubský klášter 1115 - 1421. Osídlení - architektura - artefakty* (Karel Nováček a kol.), bez r. (2010), 374 str. + 32 str. obr. příloh [ISBN 978-80-87271-18-6]; zde kapitola *Kostely kladrubského okruhu* (s K. Nováčkem), s. 143-183 a kapitola *K liturgické výbavě kláštera v 16. a 17. století*, s. 346-353

Články:

- *Písečtí malíři XVI. století, Prácheňské muzeum v Písku v roce 2009*, s. 49-53. [ISBN 978-80-86193-28-1]
- *Barokní deskové malby církevních otců v píseckém klášterním kostele, Prácheňské muzeum v Písku v roce 2009*, s. 54-59 (s I. Kořánem). [ISBN 978-80-86193-28-1]
- *Městský patronát s jeho projevy a úcta k Písecké Madoně na výstavě „Kostel ve městě“*, Prácheňské muzeum v Písku v roce 2009, s. 110-114. [ISBN 978-80-86193-28-1]

Pracoviště etnografie

Mgr. Jan Kouba

Po celý rok stál před etnografem muzea hlavní úkol - dokončení nové stálé expozice nazvané Písecký venkov v 19. století. Ta se spolu s Obrazovou galerií českých panovníků slavnostně otevřela návštěvníkům 18. května a úvodní slovo patřilo etnografce PhDr. Jiřině Langhammerové.

V rámci sbírkotvorné činnosti bylo do podsbírký etnografie během roku zapsáno 69 nových předmětů, do systematické evidence bylo zařazeno 100 sbírkových předmětů. Podsóbírka militářií zaznamenala jeden nový přírůstek. Obě dvě podsóbírky byly podrobeny pravidelné revizi.

Etnograf byl tento rok autorem nebo spoluautorem hned několika muzejních výstav. Na červenec připravil ve spolupráci s Jihočeskou pobočkou přátel Itálie autorskou fotografickou výstavu bývalého českého diplomata v Římě Pavla Koppa. Výstava nazvaná Chvilky s Itálií byla součástí akce Itálie na Otavě, která vyvrcholila 24. července, kdy se na nádvoří Prácheňského muzea názorně prezentovala tradice italské kuchyně, vína, hudby, divadla apod. Na akci byla získána podpora z Grantového programu města Písku. V červenci proběhla v Chodbě knihovny i úspěšná výstava tábořské výtvarnice Máši Valterové Obrázky na skle. Ve stejném prostoru bylo možno v září shlédnout i expozici k padesátému výročí Orlické přehrady, kterou podpořila věcnými dary Skupina ČEZ. Ty dostávali studenti při besedách, které etnograf v průběhu trvání výstavy pořádal v přednáškové místnosti. V říjnu Chodba knihovny hostila autorskou výstavu mladé regionální výtvarnice Jitky Petrášové. Jeder kann malen a na závěr roku spolupracoval etnograf i na ukázce vánočních pohlednic ze sbírky strakonického sběratele Jaroslava Boučka. Poslední výstava - Vladimír Müller: Betlémy a reliéfy - byla připravena k výročí 75. narozenin významného píseckého řezbáře. Součástí akce byl i doprovodný program pro návštěvníky, kteří si mohli náročnost řezbářského řemesla přímo v Malých výstavních síních vyzkoušet. I tato akce byla podpořena Grantovým programem města Písku.

Etnograf přednášel v rámci cyklu historických přednášek Prácheňská akademie, další přednášky měl na školách, univerzitě třetího věku, odborných konferencích a na obcích v píseckém regionu. Pracovník rovněž prováděl na požádání zájemce po muzeu a poskytl odborné konzultace 38 badatelům. Sám pokračoval ve výzkumné činnosti, ať už se jedná o výzkum okolí Orlické přehrady a záležitostí týkajících se její stavby a zátopy okolí, výzkumu písecké šlechtické rodiny Regner von Bleyleben nebo osudů píseckého malíře a folkloristy Václava Šebeleho a dokumentování a mapování jeho díla. Systematickým sběrem materiálu zahájil práce na připravovaném místopisu Písecka, na němž se podílí ve spolupráci s českobudějovickým nakladatelstvím Veduta.

Prácheňské muzeum se zápůjčkami z podsbírky etnografie se podílelo a podílí na výstavách v píseckém divadle Fráni Šrámka a Městské knihovně, dále v muzeích v Blatné, Prachaticích, Českém Krumlově a Volyni. Zápůjčkami podpořil i oslavy 65. výročí konce války v Čimelicích a setkání rodáků v Cerhonicích.

Etnograf měl na starosti i studenty na praxi a spolupracoval i s Vyšší odbornou školou uměleckoprůmyslovou v rámci zajišťování předmětů k restaurování pro studenty.

Bibliografie za rok 2009

Články:

- *Stručná historie Romů na Písecku od počátku až do konce osmdesátých let 20. století, Prácheňské muzeum v Písku v roce 2009, Písek 2010, s. 75 - 81. [ISBN 978-80-86193-28-1]*
- *Betlemášství na jihu Čech na začátku 21. století. Motivy a způsoby znázornění betlémů, Prácheňské muzeum v Písku v roce 2009, Písek 2010, s. 114 - 119. [ISBN 978-80-86193-28-1]*
- *Lidové zvyky, in: Země Světa 8, 2010, s. 68 - 70. [ISSN 1213-8193]*

Pracoviště kulturních dějin

Mgr. Jan Kotalík

Jan Kotalík v průběhu roku revidoval část podsbírky historické fotografie. V rámci práce s touto podsbírkou také katalogizoval nové přírůstky s pomocí počítačového programu DEMUS.

Pravidelně navštěvoval depozitární prostory a průběžně kontroloval uložení sbírkových předmětů. Při příležitostném stěhování výstav a různého objemnějšího materiálu v muzeu pomáhal společně s ostatními spolupracovníky. Na základě předchozí dohody s pražskou Leica Gallery, o.p.s. připravil a samostatně realizoval výstavu ušlechtilých fotografických tisků ze slavného souboru „The Platinum Collection“ světově známého fotografa Roberta Vana. Kromě pomoci realizace dalších výstav (z historie zvukové reprodukční techniky, Václav Toušek, Daniel Schroll a Vladimír Teringl) instaloval v Chodbě knihovny PM ukázkou z díla významné americké hudebnice a výtvarnice Dany Schechter.

V roce 2010 poskytoval Jan Kotalík služby badatelům z řad široké veřejnosti, zajišťoval část programu pro muzejní noc (koncert Jiřího Smrže a Jiřího Kováře) a spolupracoval s médii i s různými kulturními institucemi (píseckým Centrem kultury, o.p.s., NPÚ v Českých Budějovicích a dalšími), plnil TDS.

Pro zabezpečení přednáškové a výstavní činnosti sestavoval každý měsíc informační leták (případně také plakát) s programem akcí muzea.

Kvůli sledování dění v oboru kulturní historie a fotografie (historické i současné a místní i světové) navštívil některé samostatné výstavy. V průběhu roku také spolupracoval s Mgr. O. Kolářem na přednáškovém cyklu, který byl věnován regionálním dějinám. S předstihem ve spolupráci s ostatními příslušnými pracovníky muzea sestavoval předběžný výstavní plán Prácheňského muzea v Písku na další roky.

Bibliografie za rok 2010

Články:

- *Michal Jánský: Svět kolem je najednou bez konce a plný symbolů (...) / Michal Jánský: Die Welt um uns herum ist plötzlich voller Symbole und endloss (...), in: Michal Jánský. Cesta / Der Weg, 2010, nestr.*

Pracoviště novodobých dějin

Mgr. Zdeněk Duda

Podsbírka historická se prostřednictvím darů, nákupů i vlastní sběratelské činnosti rozrostla během roku o 279 předmětů (30 přírůstkových čísel). Většinu nově získaných předmětů přitom představuje fotografický materiál dokumentující každodenní život a stavební proměny města Písku ve druhé polovině 20. století. Ze zajímavých a cenných akvizic lze pro příklad zmínit korespondenci Karly Kabátové s rodinou písecké poslanekyně Milady Horákové, šicí stroj Textima 8332/003 z roku 1971, typ používaný v oddělení konfekce závodu Jitex Písek, či tablo Č. S. obce legionářské Jednoty v Protivíně z roku 1931. V rovině systematické evidence bylo dále vytvořeno 110 nových inventárních čísel. Zpracována byla např. pozůstalost československého legionáře a podplukovníka pěchoty Václava Maška (viz příslušný příspěvek v oddělení Sbírky). Ve čtvrtém čtvrtletí uplynulého roku pak byla v rámci pravidelné periodické kontroly revidována jedna desetina podsbírký, tj. 1200 inventárních jednotek.

Badatelům z řad vědecké i široké veřejnosti bylo poskytnuto více než čtyřicet konzultací (46), týkajících se, převážně v souvislosti s výročí konce II. světové války, válečných událostí na Písecku a obecně pak regionálních dějin a realit. Konzultována ovšem byla např. i problematika náboženských dějin 18. až 20. století.

K vědeckovýzkumným úkolům pracoviště patřilo především studium vzájemných vazeb Milady Horákové, města Písku a široce Písecka, a to především na základě dokumentace a analýzy dobového vnímání procesu, v němž byla Milada Horáková odsouzena k trestu smrti. Dále pak byla studována problematika smrti a umírání v prostředí města Písku, a to v souvislosti s tzv. posledními epidemiemi moru z let 1679-1680 a 1713-1714. Výstupy jsou doloženy níže.

Pracoviště novodobých dějin se podílelo na dvou muzejních výstavách. Nejprve to byla příprava a garance červnové výstavy k připomenutí již šedesátého smutného výro-

čí nezákonné popravy někdejší poslankyně za Písek Milady Horákové, uvedené pod názvem HORÁKOVÁ CZ (viz příslušný příspěvek v oddělení Muzejní akce), a dále pak spolupráce na výstavě k 50. výročí napuštění Orlické přehrady, kterou pod názvem *Orlická přehrada: 50 let. Výstava o stavbě, lidech a řece Vltavě* připravil Mgr. Jan Kouba. Společně s Obcí Čimelice a Klubem vojenské historie Mírotice se pracoviště novodobých dějin aktivně účastnilo přípravy i vlastní výstavní prezentace událostí z konce II. světové války na Čimelicku, která byla součástí tzv. vojenskohistorické akce „Čimelice 1945“, konané dne 24. dubna.

Bibliografie za rok 2010

Články:

- *Historiografický obraz počátků (české) pastorální teologie a jejího dalšího směřování v 19. století*, in: Pavol Mačala - Pavel Marek - Jiří Hanuš (eds.), *Círky 19. a 20. století ve slovenské a české historiografii*, Brno 2010, s. 11-23. [ISBN 978-80-7325-218-2]
- *Umírání a smrt ve městě Písku ve druhé polovině 17. století a na počátku 18. století. Populační vývoj města Písku v kontextu vývoje přirozené měny obyvatelstva jižních Čech a zkušenost města a jeho obyvatel s posledními epidemiemi moru z let 1679-1680 a 1713-1714*, Prácheňské muzeum v Písku v roce 2009, s. 59-68. [ISBN 978-80-86193-28-1]
- *Milada Horáková promluví...*, *Českobudějovický Deník*, 9. června 2010, s. 5.
- *Výročí popravy Milady Horákové v muzeu, Písecké postřehy 25/2010*, 23. června 2010, s. 11.
- *Písecké vzpomínky na Miladu Horákovou*, *Českobudějovický Deník*, 26. června 2010, s. 5.
- *Výstava HORÁKOVÁ CZ v Prácheňském muzeu v Písku*, *Masarykův lid. Čtvrtletník nezávislého diskusního klubu Milady Horákové* 16, 2010, č. 3, s. 39-40.

Recenze:

- *Martina Ondo Grečenková - Jiří Mikulec (edd.), Církev a zrod moderní racionality. Víra - pověra - vzdělanost - věda v raném novověku*, *Studia theologica* 12, 2010, č. 4, s. 123-126. [ISSN 1212-8570]
- *Kateřina Brichcínová - Karel Skalický - František Štěch - Tomáš Veber (eds.), Teologie v utkání s pluralitou náboženství. Přínos Vladimíra Boublíka v přístupech a hodnoceních jeho žáků*, *Studia theologica* 12, 2010, č. 4, s. 126-128. [ISSN 1212-8570]

Pracoviště výtvarných sbírek a výstavní činnosti

Irena Mašíková

V rámci péče o výtvarné sbírky bylo zpracováno celkem 113 obrazů, grafik a kreseb do systematické evidence podsbírek výtvarného umění.

Výtvarné sbírky byly obohaceny nákupem dvou děl J. Z. Quasta, portrétem důstojníka malovaným na porcelánu a olejomalbou rodinného portrétu na plátně. A dále obrazem Kestřanských tvrzí od J. Kálala. Do podsbírky plastik daroval Dr. Jaromír Stach soubor čtrnácti plastik svého dědečka, akad. sochaře Antonína Stacha, působícího ve Vídni. Plastiky byly zadány kurátorkou sbírek k restaurování, z důvodu jejich chystaného vystavení při březnové výstavě roku 2011.

Dále bylo zadáno do restaurátorského atelieru pět olejomalb z muzejních sbírek.

Irena Mašíková pokračovala v průběhu roku ve spolupráci s fotografkou muzea Václavou Komarovou v doplňování fotodokumentace stávající sbírky grafiky.

Pokračovaly jako každoročně práce na revizích sbírek výtvarného umění a uměleckého průmyslu. Dokončen byl úklid a uložení sbírek ve výtvarném depozitáři, vyklizen a připraven k uložení výtvarných sbírek nový depozitář, který byl pro výtvarné sbírky vyčleněn. Irena Mašíková pravidelně zajišťovala přípravu pozvánek, plakátů a transparentů k výstavám, publikovala v regionálním tisku pozvánky na muzejní výstavy, rovněž tak prezentovala výstavní činnost muzea ve vysílání jihočeského rozhlasu.

Pro vydání katalogu k výstavě Josefa Velenovského získala finanční podporu z grantu Jihočeského kraje. Katalog byl vydán ve spolupráci s píseckým vydavatelstvím Praam a za finanční podpory města Písku, firmy Ecomodula s.r.o., Lesů města Písku, Hotelu U kapličky a advokáta Mgr. Petra Šrámka. Koncem roku vypracovala Irena Mašíková další žádost o grant na finanční podporu výstavy „Umění na kolečkách“, která se bude konat v červnu 2011 v Galerii PM. Ve spolupráci s NG připravila přednášku Cyklu výtvarného umění s přednášejícím lektorem PhDr. Tomášem Hladíkem. Spolupracovala v rámci výstav s galerií Klatovy / Klenová, Muzeem Šumavy v Kašperských Horách a soukromými sběrateli.

Rovněž tak s vedením filmového festivalu Festival nad řekou 2010, v rámci doprovodných akcí festivalu, konkrétně výstavy Jára Cimrman - světoběžník a vynálezce.

Irena Mašíková zajistila dvě komentované prohlídky výstav od jejich autorů, Teodora Buzu a Ivo Medka Kopaninského. Tyto akce se setkaly s velkým zájmem veřejnosti, konkrétně studentů píseckého gymnázia a Soukromé uměleckoprůmyslové školy.

Průběžně pracovala na přípravě a organizaci výstav pro příští rok 2011 a s výhledem i do dalších let. V koncepci výstavního programu Prácheňského muzea kurátorsky připravila v galerii výstavu tábořského malíře Teodora Buzu, malířky Pavly Gregorové / vyučující na Soukromé uměleckoprůmyslové škole v Písku / a so-

chaře Karla Kudly, žijícího nedaleko Milevska. Dále rozsáhlou výstavu Ivo Medka Kopaninského, mezinárodní výstavu La Strada 2010 ve spolupráci s její kurátorkou Helenou Fenclovou z galerie Klatovy / Klenová a v samotném závěru roku výstavu píseckého malíře a fotografa Josefa Velenovského.

V Malých výstavních síních v přízemí muzea uvedla Irena Mašíková autorskou výstavu kreseb a fotografií našeho předního výtvarného historika PhDr. Jaromíra Zeminy u příležitosti jeho významného životního výročí. Dále doprovodnou výstavu filmového festivalu Jára Cimrman - světoběžník a vynálezce, která se setkala se značným zájmem diváků, v následujícím měsíci výstavu fotografií a fotografiky pražského autora Václava Touška. V chodbě knihovny ve spolupráci s kolegou historikem novodobých dějin Mgr. Zdeňkem Dudou připravila výstavu k výročí poprav vy dr. Milady Horákové.

V prosinci tématickou výstavu starých vánočních pohlednic ve spolupráci s etnografem muzea Mgr. Janem Koubou a soukromým sběratelem. Výpomocí se podílela na instalaci výstavy kolegy konzervátora Jiřího Kloboučnicka Cestou zvuku.

Při instalaci veškerých výstav v muzeu kurátorka děkuje za vstřícnou a osvědčenou spolupráci Leoši Bolardtovi a Lukáši Faktorovi.

Bibliografie za rok 2009

Články :

- *Výběr z výstav Prácheňského muzea, in: Prácheňské muzeum v Písku, s. 119 - 134, [ISBN 978-80-86193-28-1]*
- *Všestranný výtvarník se představí v muzeu, in: Písecké postřehy, č.35/2010*
- *Pocta Miladě Horákové, in: Písecké postřehy, č.26/2010*

ARCHEOLOGICKÉ ODDĚLENÍ

Vedoucí: Mgr. Jaroslav Jiřík, Ph.D.

Mgr. Jaroslav Jiřík, Ph.D. (0,9 úvazku), Bc. Martin Pták (0,6 úvazku), Jiří Fröhlich (0,4 úvazku), Mgr. Eva Koppová (0,2 úvazku)

V roce 2010 pracovali archeologové ve stejném složení jako v roce předchozím. Také tento rok přinesl řadu terénních akcí, které přispěly k poznání regionu a rozšířily archeologickou podsbírku o množství cenných předmětů. Postupně se jednalo o výzkum na ploše budovaného parkoviště při domu seniorů v Drhovli, dále na demolici domu čp. 94 na Havlíčkově náměstí v Písku, drobném novověkém objektu v Písku - Palackého sadech, v zaniklém suterénu domu čp. 40 v ulici Leoše Janáčka v Písku, byl dokončen průzkum raně novověkého odpadního objektu u domu čp. 19 v Cerhonicích, jako dlouhodobý výzkumný záměr pokračoval též výzkum zaniklé raně novověké usedlosti při čp. 24 v Horosedlech. Byla sledována též oprava

a rozšíření hráze rybníku Němec v Píseckých horách, významným zjištěním souvisejícím s výstavbou vodovodu a kanalizace v Semicích pak byl nález železného pancíře z dob třicetileté války. Objekty mladší doby bronzové byly prozkoumány v Oldřichově. Dlouhodobou akcí byl dohled výstavby kanalizace a ČOV v obci Putimi, kde bylo možno registrovat na řadě míst doklady osídlení od pravěku po novověk, dále pak ve spolupráci s geologem muzea ing. Jaroslavem Cíchou byly zajištěny vzorky dřeva ze zde objevené vrstvy lignitu třetihorního stáří. Mimořádně cenné však byly především dva nálezy. Prvním z nich byl nález bronzového meče lipovského typu z pozdní doby bronzové učiněný na katastru Písecké Smolče, druhým pak depot zlomků bronzových předmětů uložených v bronzové nádobě, k němuž došlo na okraji Píseckých hor. Oba nálezy byly archeology přímo v terénu ověřeny. V samotném závěru roku byl uskutečněn výzkum v místě budovaného podzemního kontejneru při vnější zdi budovy radnice, v prostoru přiléhajícím k nádvoří píseckého hradu (viz samostatná zpráva).

Byl rovněž kladen důraz na prezentaci výsledků archeologického bádání širší veřejnosti. V měsíci srpnu byla například uspořádána výstava „Písek - Bakaláře. Veřejný prostor v proměnách času“ sumarizující výsledky výzkumu sezón 2008 - 2009. Posterem byl tento výzkum rovněž prezentován na „XXI. Konferenci Starší doba bronzová v českých zemích a na Slovensku“, která se uskutečnila v měsíci květnu na Krétě. Obdobně byl posterem prezentován výzkum sídliště pozdní doby bronzové v areálu písecké nemocnice na konferenci „Doba popelnicových polí a doba halštatská“ v Příbrami v měsíci září. A tentýž panel byl umístěn rovněž přímo v místě nálezů při příležitosti otevření nové budovy hemodialytického pavilonu. Archeologové rovněž poskytovali řadu konzultací studentům a zájemcům z řad veřejnosti. Za všechny je možno uvést doktoranda Andrease Maiera z německého Koblence, zabývajícího se studiem magdaleninu v evropských souvislostech.

Jaroslav Jiřík dokončil své doktorské studium obhajobou disertační práce s názvem „Příspěvky k poznání osídlení Čech v pozdní době římské a době stěhování národů. Současný stav bádání - otázky a problémy - perspektivy výzkumu - hodnocení z hlediska nadregionálních vztahů“. Stejně jako v letech předchozích věnoval podstatnou část své aktivity plnění povinností vyplývajících ze smluv s investory při zajišťování archeologických dohledů a výzkumů. Z významných akcí, na kterých se podílel, možno jmenovat výzkum v Drhovli, dále řadu akcí v historickém jádru města Písku, v Cerhonicích, Písecké Smolči, na rybníku Němec v Píseckých horách, Semicích nebo Horosedlech. V Putimi se účastnil vyzdvižení vzorků dřev z lignitové vrstvy, které byly následně předány na konzervaci Bc. Františku Jandovi z Husitského muzea v Táboře.

Na plenárním zasedání jihočeské pobočky České archeologické společnosti v Českých Budějovicích referoval o výzkumu sídlištních objektů z pozdní doby bronzové z areálu písecké nemocnice (společně s M. Ptákem a J. Fröhlichem), dále o výše uve-

deném výzkumu v Horosedlech čp. 24 a průzkumu sídliště ze střední doby bronzové a doby halštatské v Kestřanech - Chotěbořicích (s M. Ptákem), nakonec o výzkumu bývalého špitálu u kostela sv. Alžběty Portugalské v Protivíně (s J. Fröhlichem). Na konferenci „Von Raetien und Noricum zur frühmittelalterlichen Baiuvaria“ v bavorském Benediktbeurnu pronesl přednášku *Bohemia in Migration Period. With special Account to Contacts with Bavaria and Thuringia*. Na VI. protohistorické konferenci v Hradci Králové pronesl následující přednášky: (s J. Vávrou a M. Kuchaříkem) *Východní vlivy na pohřebišti z doby stěhování národů v Praze - Zličíně*; (s J. Frolíkem, J. Jílkem a K. Urbanovou) *Sídliště doby stěhování národů z Prahy - Kobylis. Předběžná informace o výzkumu*; pro kulturní klub města Písku pak *Archeologický výzkum v Písku - Bakalářích 2008-2009*. V Ústavu pro pravěk a ranou dobu dějinnou FF UK Praha proslovil v zimním semestru 2010/11 cyklus přednášek *Doba stěhování národů v Evropě*.

V lednu roku 2010 došlo k předání archeologické podsbírky mezi Evou Koppovou a Jaroslavem Jiříkem.

Martin Pták se významně podílel na realizaci prakticky všech terénních akcí (Drhovle, lokality v historickém jádru města Písku, Horosedly, Písecká Smoleč, rybník Němec v Píseckých horách). Zcela mimořádná příležitost pro poznání vývoje osídlení od doby bronzové do novověku se naskytla při dohledech výkopů pro kanalizaci v intravilánu obce Putim, kde pracovník dlouhodobě a intenzivně sledoval veškeré zemní práce a získal cennou kolekci nálezů jak z veřejných prostorů, tak i z řady usedlostí. Podobně jako v předchozích letech se účastnil Letní archeologické školy v Netolicích, během níž se podílel na výzkumu raně středověkého kostrového pohřebiště na hradišti u Sv. Jana. V rámci praxe se zúčastnil archeologického výzkumu Jihočeské univerzity v Senožatech (mladší doba bronzová) a dále se zúčastnil prospekci v povodí říčky Smutné (obojí pod vedením Mgr. Ondřeje Chvojky, Ph.D.). Nadále pokračoval v cílené prospekci řady archeologických lokalit na Kolinecku a rovněž prováděl namátkovou rekognoskaci archeologických lokalit v jižních a jihozápadních Čechách. Zúčastnil se odborné exkurze Historického ústavu Jihočeské univerzity po významných památkách v Irsku a Velké Británii. Na jaře se pak týdenního semináře se zaměřením na paleolit v Kvílicích a řady jednodenních exkurzí Archeologického ústavu Jihočeské univerzity po vybraných pravěkých a středověkých památkách Čech. Rovněž se účastnil plenárního zasedání jihočeské pobočky České archeologické společnosti v Českých Budějovicích, kde referoval o společných výzkumech z předchozího roku (sídliště doby bronzové z areálu písecké nemocnice, Kestřany - Chotěbořice, Horosedly čp. 24). Významně přispěl při laboratorním ošetření archeologických nálezů, kompletaci keramických celků a plavení vzorků výplní objektů pro archeobotanické analýzy.

Jiří Fröhlich v roce 2010 lokalizoval zaniklou středověkou vesnici a zvíkovský manský dvůr Malev, jeho plužinu a rybníky na katastru Kožlů u Čížové. Nadzemní reliktu byly zaměřeny a pro datování byl získán keramický materiál. Spolu

s Bc. Janem a Vlastimilem Eignerovými objevil u Velké na střední Vltavě další eneolitické sídliště řivnáčské kultury. Jeho vrstevnicové zaměření spolu s dalšími čtyřmi eneolitickými sídlišti podél Orlické přehrady bylo realizováno ve spolupráci s Mgr. Janem Johnem, Ph.D., z Jihočeské univerzity. Kresebnou dokumentaci výběru nálezů z Maleva a Velké vyhotovil Tomáš Kolegar. Jiří Fröhlich již druhým rokem spolupracoval na výzkumném projektu „Struktura osídlení mikroregionu říčky Smutné v době bronzové“, který probíhá pod vedením Mgr. Ondřeje Chvojky, Ph.D., z Jihočeského muzea v Českých Budějovicích (zaměřování mohyl, povrchové sběry, sondáž na sídlišti ze starší doby bronzové a doby halštatské u Opařan, výzkum sídlištního objektu z doby halštatské u Hvozďan ad.). Ve spolupráci s Mgr. Davidem Daněčkem z roztockého muzea prozkoumal místo depotu z mladší doby bronzové na svahu Píseckých hor a v Západočeském muzeu v Plzni zajistil jeho konzervaci a kresebnou dokumentaci (Mgr. Milan Metlička) pro chystanou monografii o českých depotech doby bronzové. S dr. Ondřejem Chvojkou a dr. Janem Michálkem ověřili místo nálezů železných předmětů z doby laténské u Podolí I. Poblíž navíc byla objevena dosud neznámá mohyla. Se spolupracovníkem muzea Vladislavem Píchou realizoval detektorový průzkum místa nálezů depotu z roku 1907 u Smrkovic. S ředitelem Státního okresního archivu v Českých Budějovicích PhDr. Danielem Kovářem lokalizoval, zaměřil a prozkoumal relikt zániklého Strejcovského mlýna z 16. a 17. století na Blehovském potoce u Osletína a základy větrného mlýna z první poloviny 19. století u Klisína. O svých výzkumných akcích předal hlášení do Archeologického ústavu AV ČR v Praze, v.v.i.

Jiří Fröhlich se podílel na zápisu nových přírůstků a vyhotovení zpráv pro CES. Pracoval v redakčních radách Časopisu Společnosti přátel starožitností a časopisů vydávaných Jihočeským muzeem: Archeologické výzkumy v jižních Čechách, Jihočeský sborník historický a Výběr. Na plenárním zasedání České archeologické společnosti v Českých Budějovicích referoval s J. Eignerem o objevu soustavy eneolitických sídlišť v oblasti Orlické přehrady.

Eva Koppová podobně jako v předchozích letech se podílela na laboratorním zpracování archeologických výzkumů. Dále vykonávala administrativní práce spojené s vystavováním smluv s investory a následnou fakturací a evidencí.

Z externích spolupracovníků Jaroslava Moučková z Muzea hlavního města Prahy provedla konzervaci depotu žeber ze střední doby bronzové, jenž byl nalezený u obce Paseky v předchozím roce. Stanislava Gojdová z téže instituce započala s náročnou konzervací meče liptovského typu z Písecké Smolče. Antonín Majer na téže lokalitě provedl ze zde odebraných půdních vzorků speciální geofyzikální analýzy. Stejně jako v předchozích sezonách jsme povinováni poděkováním řadě studentů a spolupracovníků účastnících se přímo terénních akcí. Za všechny je možno jmenovat Jiřího Bumerla, Mgr. Terezu Šalkovou, Bc. Jana Eignera, Václava Holečka, Josefa Motyku.

Byla provedena revize části archeologické sbírky (2.000 inv. č.) a části sbírky Protvín (50 inv. č.).

Bibliografie za rok 2009

Jaroslav Jiřík

Články:

- *Pozdně gotická kamna z domu čp. 1 v Milevsu - výraz společenského postavení? Průzkumy památek 17* (s R. Šimůnkem, J. Kyprou a V. Simotou), 75-91. [ISSN 1212-1487]
- *Nové ojedinělé nálezy kovových předmětů z doby bronzové v jižních Čechách - Neue Einzelfunde der bronzezeitlichen Metallgegenstände in Südböhmen. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 23*, s. 73-90 (s J. Fröhlichem a O. Chvojkou). [ISSN 0231-8237]
- *Několik poznámek k článku P. Křišťufova - Prostorové struktury na mohylovém pohřebišti na k.ú. Dražič (okr. Písek). Archeologické výzkumy v jižních Čechách 23*, s. 305-307. [ISSN 0231-8237]

Martin Pták

Články:

- *Nová lokalita 13. století na Kolinecku (okr. Klatovy). Archeologické výzkumy v jižních Čechách 23*, s. 221-238. [ISSN 0231-8237]
- *Archeologický výzkum raně středověkého hradiště na Jáně v Netolicích a objev zaniklé církevní architektury. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 23*, s. 191-204. (s J. Benešem, M. Parkmanem a T. Šálkovou). [ISSN 0231-8237]

Jiří Fröhlich

Knižně:

- *Doba kamenná povodí horní Otavy. Archeologické výzkumy v jižních Čechách - Supplementum 7*, v tisku (s P. Šídou, J. Eignerem, M. Moravcovou a D. Franzeovou)

Články:

- *Nově objevená eneolitická výšinná sídliště v oblasti Orlické přehrady. Příspěvek k eneolitickému osídlení podél středního toku Vltavy - Newly discovered Aeneolithic hilltop settlements in the area of the Orlik reservoir. A contribution to the Aeneolithic settlement along the middle flow of the Vltava River. Archeologie ve středních Čechách 14/1*, s. 29-49 (s J. Eignerem). [ISSN 1214-3553]
- *Turnajová scéna s dedikací na kachlovém reliéfu z Blatenska - Die Turnierszene mit der Dedikation auf dem Kachelrelief aus der Region Blatná. Archeologie ve středních Čechách 14/2*, s. 909-914 (s Č. Pavlíkem). [ISSN 1214-3553]
- *Středověké nálezy z výšinných poloh v okolí Prachatic, Zlatá stezka. Sborník Prachatického muzea 17*, v tisku (s F. Kubů a M. Parkmanem)
- *Nové ojedinělé nálezy kovových předmětů z doby bronzové v jižních Čechách - Neue Einzelfunde der bronzezeitlichen Metallgegenstände in Südböhmen. Ar-*

- cheologické výzkumy v jižních Čechách 23, s. 73-90. (s O. Chvojkou a J. Jiříkem). [ISSN 0231-8237]
- *Nálezy rolníček v jižních Čechách - Neue Schellenfunde aus Südböhmen. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 23, s. 205-220. (s O. Chvojkou a J. Michálkem). [ISSN 0231-8237]*
 - *Nález raně novověké keramiky u Uzenic na Blatensku - Ein Fundkomplex frühneuzeitlichen Keramik bei Uzenice im Gebiet von Blatná. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 23, s. 297-304 (s J. Kypitou). [ISSN 0231-8237]*
 - *Městský hřbitov u farního kostela Narození Panny Marie v Písku (výzkum 1994-2006) - Städtischer Friedhof bei der Pfarrkirche Mariä Geburt in Písek (Forschung 1994-2006). Jihočeský sborník historický 79, s. 47-61. [ISSN 0323-004X, ISBN 978-80-87311-11-0]*
 - *Dva kadluby ve sbírce vodňanského muzea. Vodňany a Vodňansko 8, s. 17-22. [ISBN 978-80-904098-3-5]*
 - *Prezentace archeologických nálezů a lokalit na Písecku. Časopis Společnosti přátel starožitností 118, v tisku. [ISSN 1803-1382]*
 - *Vzpomínky na předky, smírčí kříže, popraviště, náhrobníky a mezníky. Sborník Společnosti pro výzkum kamenných křížů 2010. Aš, s. 27-29.*
 - *Doklady osídlení skály nad Vltavou u Jickovic. Výběr 47, s. 55-57. [ISSN 1212-0596]*
 - *Poslední cesta a odpočinek jihočeských archeologů. Výběr 45, s. 81-87. [ISSN 1212-0596]*
 - *Barokní graffiti na poutním kostele Nanebevzetí Panny Marie u Dobronic na Bechyňsku. Výběr 47, s. 105-109 (s D. Kovářem). [ISSN 1212-0596]*
 - *Archeologické nálezy z Hůrek u Písku. Výběr 47, s. 211-219. [ISSN 1212-0596]*
 - *Nálezy mincí u Bořic na Písecku. Výběr 47, s. 278. [ISSN 1212-0596]*
 - *Kde se v Písku popravovalo? Písecký deník 19, č. 120, 25. 5. 2010. [ISSN 1802 0828]*
 - *Před 130 lety se narodil archeolog Bedřich Dubský. Písecké postřehy 19, č. 28, 14. 7. 2010.*

Recenze a anotace:

- *Antonín Přichystal: Kamenné suroviny v pravěku východní části střední Evropy. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 23, s. 322-323. [ISSN 0231-8237]*
- *Kuděj 2009/1. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 23, s. 328. [ISSN 0231-8237]*
- *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2009. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 23, s. 329-330. [ISSN 0231-8237]*
- *Veřejná archeologie II. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 23, s. 331. [ISSN 0231-8237]*

- Heiner Schaefer - Jitka Lněničková, *Alte Schnupftabakgläser in Böhmen - Historické lahvičky na šňupavý tabák v Čechách. Výběr 47, s. 68. [ISSN 1212-0596]*
- Kinga Tarcsay, *Frühneuzeitliche Glasproduktion in der Herrschaft Reichenau am Freiwald, Niederösterreich. Výběr 47, s. 203. [ISSN 1212-0596]*

KNIHOVNA A STUDOVNA

Vedoucí: Mgr. Jan Adámek

Studovna a katalogizační pracoviště

Zdena Kvasničková, Mgr. et Bc. Věra Matoušová

V průběhu roku studovna významně rozšířila otevírací dobu pro veřejnost, ze stávajících čtyř na šest dní v týdnu a to včetně sobotního dopoledne, aby byla umožněna návštěva zejména vysokoškolským studentům, kteří jsou během pracovního týdne mimo Písek. Také byly osloveny písecké střední školy a informovány o rozšíření služeb, spolu s nabídkou exkurze zaměřené na seznámení studentů s možnostmi knihovny a studovny včetně knihovnických informačních zdrojů přístupných přes internet. K této změně mohlo dojít díky personálnímu posílení pracoviště.

Od 1. ledna 2010 nastoupila Mgr. Věra Matoušová, absolventka oboru Kulturní historie na Historickém ústavu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (diplomová práce *Jméno Vokolek*, 2000) a bakalářských učitelských oborů etiky a náboženské výchovy na Teologické fakultě téže univerzity (diplomová práce *Přestupové hnutí v Písku (1918-22)*, 2008). Spoluautorka knihy Heřmaň (dějiny obce a života zdejších obyvatel), 2008. Editorka a nakladatelka díla Josefa Kostohryze (Josef Kostohryz: *Básně, Povídky a jiné prózy*, 2009).

V březnu celé oddělení absolvovalo jednodenní školení v Táboře ve firmě Lanius, která je provozovatelem knihovního systému Clavius používaného naší knihovnou. Byla zakoupena nová část systému tzv. „pasivní klient Z39.50“, který umožňuje vyhledávání ve vzdálených serverech tuzemských i zahraničních knihoven a je integrovaný do katalogizace. Obsahuje možnost přebírání bibliografických a autoritních záznamů do katalogizace z těchto knihoven. V říjnu jsme uzavřeli servisní smlouvu, která umožňuje operativnější řešení vzniklých problémů a inovací. Systémové správy Clavia se ujala Věra Matoušová.

Vzhledem ke stále pokračujícímu rozvoji knihovnictví a informačních věd se dlouholetá knihovnice Zdena Kvasničková a nová pracovnice Věra Matoušová přihlásily do dvou knihovnických kurzů. V průběhu měsíce února a března navštěvovaly Krajskou vědeckou knihovnu v Českých Budějovicích, kde absolvovaly školení vedené PhDr. Zuzanou Hájkovou sloužící k lepšímu porozumění jednotných katalogizačních pravidel AACR (Anglo-American Cataloguing Rules). V měsíci

řijnu se zapsaly do e-learningového kurzu „Knihovnické minimum“ pořádané Moravskoslezskou vědeckou knihovnou. Jeho běh bude zakončen v březnu roku 2011.

V červnu jsme navázali spolupráci s CASLIN (Czech and Slovak Library Information Network), tedy souborným katalogem ČR. V elektronické podobě je souborný katalog ČR budován od r. 1995 a obsahuje cca 4 mil. záznamů českých a zahraničních monografií, speciálních dokumentů a seriálů. Ve vyhledaných záznamech uživatel najde informaci o dostupnosti dokumentu resp. o knihovně nebo knihovnách, ve kterých si může vyhledaný dokument vypůjčit. Naše knihovna postupně připojuje své záznamy do tohoto katalogu. V souvislosti s tím byl vytvořen přehled odebíraných seriálů (novin, časopisů, ročenek, periodických sborníků a výročních zpráv), který naleznete na webových stránkách muzea pod záložkou on-line katalogu. Jsou zde i informace o nově odebíraných titulech.

Po absolvování podnětné konference „Digitalizace aneb Konec oslích uší“ naše pracoviště spolu s Městskou knihovnou Písek vytvořilo a zahájilo realizaci projektu „Čtení z Písku“. Webové stránky „Čtení z Písku“ chtějí využívat nových technických možností a kladou si za cíl zpřístupnění a propagaci písecké regionální literatury pomocí internetu. Tento způsob umožňuje lepší dostupnost obsahu i jeho neustálou aktualizaci. Stránky budou informovat o Městské knihovně Písek, zejména o jejím fondu regionální literatury, o Prácheňském muzeu, zejména o fondu regionální literatury a konzervačním fondu tvořeném pozůstalostními knihovnami Adolfa Heyduka, Jaromíra Malého a Ivo Beneše. Jejich zprovoznění je plánováno na podzim roku 2011 k 170. výročí založení Městské knihovny a k 110. výročí prvního uspořádání Musejní knihovny Dr. Augustem Sedláčkem.

V letních měsících došlo k první fázi reorganizace pozůstalostní knihovny Adolfa Heyduka uložené v Památníku Adolfa Heyduka v Tyršově ulici. Ve společenské místnosti byly knihy uspořádány s ohledem na původní inventář sepsaný Františkem Lipšem v roce 1936 a zároveň vznikl lokační seznam usnadňující vyhledávání jednotlivých svazků.

Ve spolupráci s pracovištěm novodobých dějin byl zahájen systematický sběr vyřazovaných knih z let 1948-1992. V roce 2010 tak bylo zachráněno 244 knih. Získané tituly budou evidovány v zamýšlené řadě Prameny novodobých dějin.

Během roku byly opět rozmnoženy knihovní fondy - do Příruční knihovny přibýlo 296 knih, do Regionální knihovny 75 knih. Na nákupy byla vynaložena částka 84 000,- Kč. Několik přírůstků bylo také získáno díky darům. Paní Milena Freimanová darovala *Časopis Musea Království českého* z let 1849, 1856, 1877-78, 1882-90, 1897-1905, 1915-1920. Pan Zdeněk Říha knihy *Paměti generála Tomáše Sedláčka* (Praha, 2008) a *Československá lidová armáda v koalicičních vazbách Varšavské smlouvy* (Praha, 2008). Pan Milan Škoch *Za lidovými tradicemi se sousedy*, materiály k činnosti Jihočeského folklorního sdružení. Slečna Květoslava Batisťová školní studentský časopis Gymnázia Písek *ŠEJKR*, ročník VI, č. 1-4 (+ přílohy). Bibliografické údaje lze dohledat na on-line katalogu knihovny.

Ve studovně byli obslouženi badatelé při 364 návštěvách; do tohoto souhrnu nejsou započítány časté badatelské návštěvy pracovníků muzea.

Taktéž byly provedeny pravidelné revize sbírkových knihovních fondů tvořených pozůstalostními knihovnami A. Heyduka, J. Malého a I. Beneše, jež jsou ve správě Zdeny Kvasničkové.

Pracoviště historické knihovny

Mgr. Jan Adámek, Zora Mauleová (0,66 úvazku)

V prvé třetině roku, do měsíce dubna, pokračovalo a bylo dokončeno přestěhování všech tisků do roku 1850 a také všech rukopisů z fondu historické muzejní knihovny (v CES zapsána jako Knihy, sig. L) do nově zřízeného depozitáře. V současnosti je tedy celý takto vyčleněný soubor uložen v oddělené prostoře, kde je přístrojově udržována konstantní úroveň vlhkosti 50%. Přes utěsnění nepříliš vyhovujících oken je však udržování optimální vlhkosti v obdobích mezních povětrnostních výkyvů obtížné a bude zapotřebí situaci ještě vylepšit. Knihy jsou uloženy na policích ve skříních opatřených dvířky, z větší části prosklenými. Nejhodnotnější část celého fondu - veškeré rukopisy, a dále inkunábule, postinkunábule a paleotypy (do roku 1550) - je uložena v trezoru. Pro rychlou orientaci bylo všech 34 skříní opatřeno lokačními znaky. Skříně byly očíslovány římskými čísly a police písmeny a - h. Po ukončení veškerých katalogizačních prací bude každá kniha v katalogu označena ještě příslušným arabským číslem podle pořadí na polici, což umožní vytvoření dokonalého lokačního seznamu.

Ihned po dokončení stěhovacích prací bylo započato s prozatímní katalogizací, aby mohly být všechny zde uložené knihy co nejrychleji zpřístupněny veřejnosti. Za tím účelem bylo zadáno vypracování webového katalogu, který dle požadavků pracoviště vytvořil Bc. Martin Janovský.

Katalog nazvaný „Soupis tisků do roku 1850“ především obsahuje, na úvodní stránce, jejich kompletní seznam, ve výchozím uspořádání podle názvů titulů. Jednoduchým přepnutím lze však v tomto seznamu listovat též podle autorů, roků vydání, signatur i lokací. Možné je též, podle stejných parametrů, vyhledávat hypertextově konkrétní položku. Práce na soupisu dospěly s koncem roku asi do poloviny, webový katalog je pravidelně na začátku každého měsíce aktualizován. „Soupis tisků“ je dostupný na muzejních webových stránkách na záložce Knihovna • On-line katalog.

Na soupisových pracích se větší částí podílí Z. Mauleová, správce celé podsbírký J. Adámek zpracovává tisky do roku 1550 a dále poškozené tisky, jejichž identifikace je obtížnější. J. Adámek je současně profesně vytížen na pracovišti dějin středověku a zároveň je správcem Centrální evidence sbírky - o těchto jeho činnostech je referováno v této ročence samostatně.

Sbírka historické knihovny doznala významného obohacení díky daru JUDr. et PhDr. Jaromíra Stacha, jenž jí ze své soukromé knihovny věnoval téměř celou sbírku starých tisků. Přírůstků je zde věnován (na str. 108) samostatný článek.

ODDĚLENÍ PŘÍRODNÍCH VĚD

Vedoucí: RNDr. Jiří Šebestian, CSc.

Pracoviště zoologie

RNDr. Jiří Šebestian, CSc.

V průběhu roku proběhla v zoologickém oddělení zákonem požadovaná periodická revize čtyř zoologických podsbírek (bezobratlí, bezobratlí exotičtí, obratlovci a obratlovci exotičtí). Při této revizi bylo fyzicky zkontrolováno 207 inventárních čísel systematické evidence, pod kterými bylo zapsáno 511 sbírkových předmětů.

Pod dohledem zoologického oddělení proběhly v tomto roce tři nákladné akce - v jarních měsících rekonstrukce elektrických rozvodů v pobočce Prácheňského muzea - Památníku města Protivína, v létě natření cedulí naučné stezky a na podzim rekonstrukce a obnova ornitologických lávek v národní přírodní rezervaci Řežabinec, Řežabinecké tůně.

Během roku se zoolog podílel na organizaci a přípravě pěti výstav v pobočce PM - Památníku města Protivína jako jejich kurátor.

Stěžejní částí výzkumu ptačího společenstva národní přírodní rezervace „Řežabinec, Řežabinecké tůně“ tvoří již od roku 1980 bodový transekt a tak i letos provedl zoolog každý měsíc jedno sčítání. Pravidelnost a dlouhodobost umožňuje srovnání vývoje ptačího společenstva v době hnízdění a také zhodnocení významu rezervace pro protahující a zimující ptáky.

Neinvazivními metodami typu sčítání nelze získat všechny potřebné znalosti o ptačím společenství rezervace. Proto od roku 2003 probíhá také výzkum rezervace metodou CES (zkratka pochází z anglického Constant effort sites = Místa s konstantním úsilím). Při této metodě dochází k pravidelnému „nabírání“ vzorku ptačí populace odchytom do stále stejného množství sítí stojících na stále stejných místech jedenkrát v každé dekádě během celé hnízdní sezóny. Touto metodou lze postihnout populační vývoj i skryté žijící druhů, které sčítání nezachycuje a lze zjišťovat i řadu dalších údajů jako např. podíl mláďat přežívajících do dalších let, přežívání dospělých ptáků, věrnost hnízdišti, atd. V roce 2010 bylo provedeno dalších deset odchytů metodou CES.

Třetí metodou výzkumu ptačí populace v NPR Řežabinec, která probíhá pravidelně již od roku 1977, je pravidelná letní kroužkovací akce *Acrocephalus*, kterou začal dr. Pecl a nový zoolog ji vede od roku 2003 (viz samostatný příspěvek na str. 101).

Podklady získané komplexním výzkumem rezervace slouží při osvětově-výchovném využití rezervace, jako podklady pro orgány ochrany přírody (např. ke zpracování plánů péče pro obhospodařování rezervace) a zobecněné získané poznatky bývají publikovány v mezinárodních vědeckých časopisech.

Od července do listopadu zoolog muzea sledoval vývoj početnosti a chování hus velkých v oblasti Prácheňska v rámci celorepublikového projektu Ministerstva životního prostředí „Vliv rušení na letní a podzimní shromaždiště husy velké“.

V průběhu celého roku se zoolog zúčastnil celostátního monitoringu výskytu obojživelníků. Sčítání bylo provedeno ve čtyřech jedenáctikilometrových sčítacích čtvercích na území okresu Písek, což znamenalo alespoň dvě návštěvy na celkem 173 rybníčcích, tůňkách a mokřadech.

Zoologické pracoviště vyhledali celkem čtyři badatelé, dalších devět badatelských konzultací proběhlo po e-mailu a telefonu. Šlo vesměs o vysokoškolské studenty, šest konzultací se týkalo ptactva Řežabince, jedna sbírek hmyzu v PM, jedna hmyzu v okolí Probulova a pět obojživelníků na různých místech okresu Písek. Vedle toho zoolog odpovídal na asi 40 telefonických a e-mailových dotazů veřejnosti.

Zoolog muzea je členem Zoologické komise Asociace muzeí a galerií, jejíž letošní seminář se konal na jižní Moravě (Znojmo 6. - 8. září). Zúčastnil se také Zoologických dnů (Praha 11. - 12. února), Setkání mapovatelů výskytu obojživelníků v ČR (Karlova Studánka 10. - 11. června), 29. aktivu spolupracovníků Kroužkovací stanice Národního muzea (Litomyšl 6. - 7. listopadu) a celostátních konferencí Metody a výsledky výzkumu ptačích populací 5 (Železné hory 22. - 24. října), Využití výzkumu a monitoringu pro ochranářský management (Olomouc 14. - 17. září) a Semináře monitoringu Ptačích oblastí Natura 2000 (Přerov 13. - 14. listopadu).

V rámci dlouhodobého sledování Ptačích oblastí evropské soustavy ochrany přírody Natura 2000 působí zoolog jako koordinátor v Ptačích oblastech (dále jen PO) Řežabinec, Českobudějovické rybníky a Hlubocké obory a jako člen skupiny v PO Údolí Otavy a Vltavy, Novohradské hory a Šumava. V roce 2010 prováděl monitoring hus velkých a rybáků obecných v PO Řežabinec a PO Českobudějovické rybníky a koordinoval monitoring zimování orla mořského v PO Českobudějovické rybníky. Vedl také monitoring slavíka modráčka středoevropského v PO Českobudějovické rybníky a lejska bělokrkého a strakapouda prostředního v PO Hlubocké obory.

Jako vedoucí Skupiny pro výzkum chřástala polního při České společnosti ornitologické koordinoval zoolog celorepublikový výzkum tohoto ptáka z Červeného seznamu celosvětově ohrožených druhů. Sám pak prováděl monitoring, odchyt a kroužkování chřástalů v Novohradských horách a na Šumavě (pravý břeh Lipna). V Jihočeském ornitologickém klubu - Jihočeské pobožce České společnosti ornitologické působil muzejní zoolog i nadále jako člen výboru a webmaster. Jako recenzent ornitologického časopisu Sylvia posuzoval zoolog jeden článek a po ce-

lý rok pracoval jako člen Představenstva Společnosti spolupracovníků Kroužkovací stanice Národního muzea v Praze.

V rámci programu osvětové výchovné činnosti muzea zajistil zoolog muzea devět přednášek cestovatelsko-přírodovědného cyklu.

Další aktivitou zoologa byly přednášky a exkurze. Vedle vědecké přednášky o monitoringu chřástala polního na výše zmíněné celostátní ochránářské konferenci v Olomouci (14. září) přednesl dvě přednášky o Řežabinci pro veřejnost: 11. listopadu v PM v rámci zoologicko-cestovatelského cyklu (viz výše) a 20. října v Ražicích. Na Řežabinci také proběhly dvě exkurze ZŠ Husova z Písku a účastníků mezinárodní konference křesťanské organizace pro ochranu přírody A Rocha.

Pokračovala i spolupráce se sdělovacími prostředky. Mediálně nejúspěšnější byly kampaně při sčítání zimujících orlů mořských a okolo letní kroužkovací Akce Acrocephalus u rybníka Řežabinec. Ve všech případech zprávy o zoologickém dění v Prácheňském muzeu proběhly soukromými i veřejnoprávními televizními i rozhlasovými stanicemi, regionálním i celostátním tiskem i zpravodajskými internetovými servery.

Z přímo ornitologických akcí pořádaných PM pro veřejnost ve spolupráci s Českou společností ornitologickou proběhlo letos poprvé v Písku i jarní Vítání ptačího zpěvu (2. května). Na sraz v neděli v šest hodin ráno přišlo dvanáct účastníků a nikdo nelitoval.

O prvním víkendu v říjnu byl letos organizován již tradiční Evropský festival ptactva. V NPR „Řežabinec, Řežabinecké tůně“ se uskutečnil v sobotu 2. října a kromě obou zoologů PM se na něm podíleli ještě další členové Jihočeského ornitologického klubu. K pozorovací věži na Řežabinci přišlo 39 zájemců, z toho bylo osm dětí. Během akce bylo pozorováno celkem 1 165 ptáků 55 druhů. Nejpočetnějšími pozorovanými druhy byly holub hřivnáč, kachna divoká a husa velká. V průběhu akce bylo navíc okroužkováno 17 ptáků pěti druhů.

Pravidelným úkolem zoologa je i odborný dohled nad provozem expozice s živými rybami „Ryby a rybářství“. Technicky zajišťuje provoz expozice živých ryb i po odchodu do důchodu pan Jindřich Kurz, kterému za to patří veliký dík. Za podporu a spolupráci děkujeme i rybářům z Prvního českého rybářského spolku v Písku - především panu hospodáři Lechnýřovi a pánům Bělemu a Bartošovi.

Bibliografie za rok 2010

Články:

- *Výsledky 33. kroužkovací akce „Acrocephalus“ v národní přírodní rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2009, s. 82-88 [ISBN 978-80-86193-28-1]*
- *Poslední ptačí oblasti vyhlášeny!, in: Ptačí svět 17, č. 1/2010, s. 8 [ISSN 1801-7525]*
- *Nebezpečí z vlastních řad, in: Ptačí svět 17, č. 1/2010, s. 21 [ISSN 1801-7525]*

Pracoviště geologie

Ing. Jaroslav Čícha

Velká pozornost byla věnována sbírkotvorné činnosti, kdy probíhalo zpracování sbírkových vzorků v chronologické a systematické evidenci. V systematické evidenci byly zpracovány zejména početnější soubory mineralogických vzorků daru sbírky RNDr. L. Prokopa z uranového ložiska Předbořice a z dříve uskutečněných vlastních výzkumů scheelitového skarnu z lomu Kamenné doly u Písku, z těles mramorů v okolí Písku, ukázek růženinů z píseckých pegmatitů aj. V závěru roku byla provedena povinná periodická inventarizace v rozsahu cca 10 % předmětů z geologických podsbírek.

U všech zpracovávaných sbírkových vzorků je prováděna i fotodokumentace a veškeré nové záznamy včetně fotografií jsou průběžně publikovány na internetu formou on-line katalogů v rámci projektu „Geologické stránky Prácheňského muzea v Písku“ (<http://geo.prachenskemuzeum.cz>). Po spuštění stránek v předcházejícím roce byl dále zdokonalován a rozšiřován jejich obsah a spolu s funkcí prezentace sbírkových předmětů z geologických podsbírek tak plní i funkci on-line přehledu topografické mineralogie především pro oblast Písecka a Prácheňska.

V terénu probíhaly sběry mineralogických a petrografických vzorků, zaměřené především na hmotnou dokumentaci některých historicky těžných těles granitických pegmatitů a mramorů v okolí Písku. Během roku byly zájemcům průběžně poskytovány konzultace ke geologické problematice, určovány donesené mineralogické a petrografické vzorky a na požádání byl skupinám podáván odborný výklad v expozici geologie. Geolog muzea se rovněž zúčastnil týdenního semináře geologů muzeí ČR a SR a zasedání geologické komise AMG v Martine na Slovensku.

Prestižní událostí, na které se pracoviště rovněž organizačně podílelo, bylo zařazení návštěvy Prácheňského muzea do programu pokongresové exkurze směřující do ČR, uskutečněné v rámci kongresu Mezinárodní mineralogické asociace (hlavní světové organizace sdružující vědecké pracovníky v mineralogii). Kongres se konal ve dnech 21. - 27. srpna 2010 v Budapešti. Exkurze byla nazvána „Granitické pegmatity a mineralogická muzea v ČR“ a Prácheňské muzeum bylo jedním ze čtyř muzeí (spolu s Národním muzeem v Praze, Moravským zemským muzeem v Brně a Hornickým muzeem v Příbrami), která účastníci exkurze navštívili. Exkurze se zúčastnilo na 40 mineralogů z řady zemí celého světa (Austrálie, Bolívie, Číny, Itálie, Japonsko, Kanady, Mozambiku, Německo, Portugalsko, Rusko, Švédsko, Švýcarsko a USA). S velkým zájmem se u účastníků setkala jak prohlídka vlastní mineralogické expozice, tak i dalších expozic muzea a rovněž prohlídka historického centra města, po které následovala večeře a neformální večerní jednání (účastníci exkurze v Písku rovněž přenocovali). Akce tak pozitivně přispěla k propagaci muzea i města Písku ve světě.

V závěru roku byla geologem muzea zorganizována tradiční „Předvánoční burza minerálů“, jediná akce tohoto druhu v jižních Čechách, která se uskutečnila již pat-

náctým rokem. V rámci burzy byla připravena i výstavka „Krystaly Novohradských hor“, představující některé zajímavé nálezy členů Jihočeského mineralogického klubu. Dlouhodobé problémy s omezenou prostorovou kapacitou výstavních ploch, které je pro burzu možné v muzeu využít (a které se ještě prohloubily po vybudování nových expozic v dosud pro tento účel využívaných prostorech ve Sladovně a pod Rytířským sálem), se podařilo snad s dlouhodobější perspektivou vyřešit díky ochotě vedení Obchodní akademie přesunutím části burzy do dalších tříd v budově školy. Ke zlepšení informovanosti návštěvníků burzy i organizační agendy byl v rámci internetových „Geologických stránek Prácheňského muzea“ zřízen samostatný oddíl, který je burze věnovaný.

Bibliografie za rok 2010

Články:

- *Historie těžby granitických pegmatitů na Písecku.* - In: *Písecké pegmatity - Minerál speciál 2009*, s. 20-28. [ISSN 1213-0710]
- *Historie poznávání minerálů granitických pegmatitů Písecka.* - In: *Písecké pegmatity - Minerál speciál 2009*, s. 28-34. [ISSN 1213-0710]
- *Obchod s minerály píseckých pegmatitů a jejich využití jako drahých kamenů.* - In: *Písecké pegmatity - Minerál speciál 2009*, s. 35-37. [ISSN 1213-0710]
- *Živce a křemen.* - In: *Písecké pegmatity - Minerál speciál 2009*, s. 38-43. [ISSN 1213-0710]
- *Geologie písecké pegmatitové oblasti.* - In: *Písecké pegmatity - Minerál speciál 2009*, s. 4-7 (se S. Houzarem). [ISSN 1213-0710]
- *Bertrandit a další minerály Be.* - In: *Písecké pegmatity - Minerál speciál 2009*, s. 48-53 (s J. Cempírkem a D. Všianským). [ISSN 1213-0710]
- *Přehled dalších minerálů píseckých pegmatitů.* - In: *Písecké pegmatity - Minerál speciál 2009*, s. 69-77 (s P. Gadasem, J. Lounem a M. Novákem). [ISSN 1213-0710]
- *Beryl.* - In: *Písecké pegmatity - Minerál speciál 2009*, s. 44-47 (s J. Lounem a M. Novákem). [ISSN 1213-0710]
- *Turmalíny.* - In: *Písecké pegmatity - Minerál speciál 2009*, s. 54-57 (s J. Lounem a M. Novákem). [ISSN 1213-0710]
- *Klasifikace granitických pegmatitů Písecka.* - In: *Písecké pegmatity - Minerál speciál 2009*, s. 8-19 (s M. Novákem). [ISSN 1213-0710]
- *„Písekit“ a další minerály vzácných zemin - monazit-(Ce) a xenotim-(Y).* - In: *Písecké pegmatity - Minerál speciál 2009*, s. 58-63 (s M. Novákem a R. Škodou). [ISSN 1213-0710]
- *Hydrothermal alteration of Y,REE,Nb,Ta,Ti-oxide minerals from the Písek pegmatites, Czech Republic: a low-temperature As enrichment.* In: *Acta Mineralogica-Petrographica - IMA2010 (Budapest)*, 6, s. 620 (s P. Gadasem, N. Heroldovou, M. Novákem a R. Škodou). [HU ISSN 0324-6523, 1589-4835]

EKONOMICKÉ ODDĚLENÍ

Vedoucí: Eva Stellnerová

Irena Karvanová, Lenka Bolardtová, Petra Hodoušová, Petra Samcová Dana Kozáková

Všechny pracovnice ekonomického oddělení zajišťovaly dobrý chod návštěvnického provozu, staraly se zejména o vstřícný přístup k návštěvníkům, prodej vstupenek a zboží v pokladně a za pomoci brigádníků (dozorkyň) i o bezproblémovou prohlídku expozic PM. Tytéž služby v pobočce Památníku A. Heyduka včetně úklidu obstarala Lenka Bolardtová. Díky kvalitnímu přístupu brigádnice p. Piklové stoupla výrazně návštěvnost v protivínské pobočce.

S otevřením nových expozic byl uveden do provozu obchůdek se suvenýry, který po provozní stránce dobře obstarávaly D. Kozáková s P. Hodoušovou. Ekonomka E. Stellnerová zajišťovala chod PM po personální a účetnické stránce, předávala zpracovaná data zřizovateli a příslušným úřadům a dbala o průběžné a rovnoměrné čerpání rozpočtu. Na základě pokynů zřizovatele zavedla nový účetní program GORDIC. V tomto oddělení proběhla vnější kontrola - ÚP Písek bez závad.

Hospodaření muzea v roce 2010

	Náklady (v Kč)
Spotřeba materiálu	901 018,08,-
Spotřeba energie	810 190,-
Spotřeba plynu	451 201,60,-
Prodané zboží	157 227,53,-
Opravy a udržování	299 482,58,-
Cestovné	62 770,72,-
Náklady na prezentaci	898,-
Ostatní služby	2 313 572,26,-
Mzdové náklady	7 157 813,-
Zákonné sociální pojištění	2 409 690,-
Zákonné sociální náklady	155 101,93,-
Ostatní sociální náklady - DPN	2 708,-
Jiné ostatní náklady	256 212,99,-
Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	616 851,-

Náklady celkem: 15 594 737,11 Kč

	Výnosy (v Kč)
Tržby z prodeje služeb	875 223,-
Tržby za prodané zboží	173 197,-
Úroky	375,61,-
Příspěvky a dotace na provoz + granty	14 219 750,-
Ostatní výnosy - pojistné	56 723,-
Ostatní výnosy - čerpání fondů	275 000,-

Výnosy celkem: 15 600 268,61 Kč

Výsledek hospodaření - zisk 5 531,50 Kč

TECHNICKÉ ODDĚLENÍ

Vedoucí: Jitka Čuková

Začátkem roku byla práce technického oddělení zaměřena, jako na ostatních pracovištích muzea, na otevření nových expozic Písecký venkov a Obrazová galerie českých panovníků. To obnášelo zřízení zvláštní elektronické ochrany zmíněných expozic a některých exponátů. Expozice byly také zajištěny ohledně bezpečnosti návštěvníků v případě požáru a jiných nepředvídaných událostí. Pro zpříjemnění návštěvy muzea byl zakoupen a uveden do provozu kávovar a prodej suvenýrů byl přemístěn do prostor nové prodejny.

Pro zřizovatele KÚJČK byly zpracovány podklady potřebné pro zadání nadlimitní veřejné zakázky na dodávku elektrické energie a plynu. V rámci úsporných opatření byla realizována změna poskytovatele telefonních spojení.

Zajištěny byly revize elektrické zabezpečovací signalizace, elektrické požární signalizace, elektrických silových zařízení, revize výtahu, hydrantů a hasících přístrojů. Zaměstnanci byli proškoleni v oblasti požární ochrany a bezpečnosti práce, každoročního školení se zúčastnili všichni řidiči referentských vozidel. J. Čuková vyřizovala pojištění výstav, majetku a odpovědných osob, ale také zajistila plnění pojistných událostí, které v roce nastaly.

I v uplynulém roce byly zajištěny a provedeny nutné opravy automobilů, vodoinstalací, elektřiny, telefonů, kopírek a podobně. Objednána a provedena byla i údržba střech a čištění okapů a okapních svodů.

V rámci velkého úklidu v muzeu byl zajištěn a odvezen kontejner nepotřebných předmětů, materiálu a odpadu.

Pracovnice zajistila nákup, výdej a evidenci stravenek, suvenýrů a dalšího prodejního zboží. V oblasti autoprovozu kontrolovala evidenci jízd a čerpání PHM. Zpracovávala evidenci pokladních dokladů, majetku a pohybu zboží na skladě. Celá tato agenda byla od roku 2010 převedena z programu Fenix do programu Gordic, z důvodu sjednocení ekonomického programového vybavení organizací zřizovaných Krajským úřadem JČK.

Fotodokumentační pracoviště

Václava Komarová

V uplynulém roce bylo zpracováno analogovým fotoaparátem 468 snímků a 450 kusů fotografií. Digitálně bylo pořízeno 3 093 snímků s následným zpracováním na PC.

Začátkem roku pomáhala fotografka při instalaci výstavy „Cestou zvuku“ (natírání panelů, čištění přístrojů, instalování gramodesek a závěrečný úklid). Vše fotodokumentovala a natáčela.

Probíhala dokumentace dokončování nových expozic v tzv. Muzejním sále ve Sladovně a etnografické expozici pod Rytířským sálem (fotografování a natáčení).

Fotografka zdokumentovala přednášky pořádané muzeem a dne 18. května také otevření nových expozic Písecký venkov a Obrazová galerie českých panovníků. Následně fotografovala tyto expozice pro bezpečnostní album a pro reklamní účely. Dne 21. května zdokumentovala čtvrtou Muzejní noc.

V průběhu celého roku dokumentovala vernisáže a výstavy v PM a následné komentované prohlídky.

Dále byly fotografovány sbírkové předměty fondů výtvarného umění, etnografie, novodobých dějin, archeologie a jiné.

Fotografka dokumentovala také výstavbu v Písku - opravu Nového mostu, Prokopovy ulice, demolici na Havlíčkově náměstí, Vojenský hřbitov, Bakaláře, úpravu nádvoří muzea.

Fotografovala pietní akty u hrobů Adolfa Heyduka a Jaromíra Malého, zachytila při práci řezbáře Vladimíra Müllera a zdokumentovala jeho výstavu.

Byla provedena dokumentace všech obrazů z výstavy J. Velenovského a závěrem roku Václava Komarovská fotografovala burzu minerálů.

Konzervátorské pracoviště

Jiří Kloboučník

Během roku bylo ošetřeno celkem 222 sbírkových předmětů, z toho v expozici Rybářství 35, Zlato na Písecku 42, Písecký venkov v 19. století 23, v expozici v Památníku města Protivína 52, dále pak 48 předmětů (převážně loutek) v Památníku M. Alše v Miroticích.

Pro výstavu píseckého malíře J. Velenovského bylo ošetřeno (vyčištěno) sedmáct obrazů.

Při odborné praxi se žáky VOŠUP, která byla opět prováděna v Prácheňském muzeu pod odborným dohledem konzervátora, byly zkonzervovány následující předměty - pánské kolo ESKA - Strakonice z roku 1940, dva historické šperky, lidové kuchyňské hodiny z roku 1880, malá litinová kamínka a stojan na pánské kolo.

V průběhu roku byly dále prováděny kontroly zapůjčených exponátů - v kostele Sv. Trojice v Písku, v Městské elektrárně v Podskalí, v Památníku A. Heyduka, v Památníku Mikoláše Alše v Miroticích a v Památníku města Protivína. Po dobu celého roku byly prováděny periodické kontroly OBP, vypracovávány zápisy z těchto kontrol a proškolení nových pracovníků. V rámci OBP provedena revize ručního elektrického nářadí odbornou firmou LP Pecín a zkontrolováno 220 kusů tohoto nářadí. Dále bylo sledováno dodržování bezpečnostních předpisů na specializovaných pracovištích, popřípadě byly odstraňovány vzniklé závady.

Jako zástupce Oborové komise konzervátorů za Jihočeskou oblast se konzervátor v měsíci září zúčastnil odborného semináře, konaného v Uherském Hradišti. Dále byla vedena agenda, týkající se problematiky konzervace a ochrany sbírkových předmětů PM.

V první polovině roku byla uskutečněna výstava historické zvukové techniky: „Cestou zvuku aneb, proč to mluví, proč to hraje“. Byla instalována po dobu dvou měsíců ve všech výstavních prostorách muzea. Podrobnosti o výstavě jsou uvedeny v samostatném příspěvku.

Restaurátorské pracoviště

Jan Vondrášek

V první polovině roku byly práce zaměřeny především na přípravu otevření nových expozic Obrazová galerie českých panovníků a Písecký venkov v 19. století. Byly kompletovány a usazovány obrazy (16 kusů) a plastika. Dále pracovník provedl překonzervování 37 předmětů pro expozici Písecký venkov. Pro výstavu Cestou zvuku bylo restaurováno dvanáct gramofonů, čtyři rádia, tři televizory a pokladna. Také bylo zhotoveno šest panelů pro gramofonové desky.

Na CHKO Řezabinec byly vyrobeny piloty přechodů pro nové lávky, opravovala se střecha a zábradlí na věži.

Vyčištěny byly dvě plastiky madonek, upraveny dva krejčovské stojany. Dále byla vyrobena skříň na počítač do Památníku v Protivíně, do pokladny muzea kontejner, pro archeology byl zhotoven pracovní stůl a do depozitářů muzea byly vyrobeny tři regály.

Restaurátor se zúčastnil odborného semináře v Uherském Hradišti.

Při výstavách byla zajišťována pomoc při instalacích, prováděny drobné opravy předmětů a rámců na obrazy, vyráběny různé podstavce a sokly.

Pracoviště údržby a autoprovozu

Leoš Bolardt, Lukáš Faktor

Pracovníci prováděli celoroční údržbu celého muzea a poboček muzea - Památníku města Protivína a Památníku Adolfa Heyduka. Dále zajišťovali provoz a pravidelnou údržbu autoparku.

Podíleli se na výstavách v lednu a únoru - Cestou zvuku aneb proč to mluví, proč to hraje, v květnu na výstavě Teodora Buzu Ohlédnutí, v červnu - Pavla Gregorová a Karel Kudla Oheň barva tvar, Jaromír Zemina Kresby, Pavel Kopp Chvilky s Itálií, v srpnu Robert Vano The platinum collection a na výstavě Písek - Bakaláře, v září Ivo Medek Kopaninský Nejen nůžkami, v říjnu La strada - cesty v současném umění, v listopadu Josef Velenovský a v prosinci na výstavě Vladimíra Müllera Betlémy a reliéfy.

Dále Leoš Bolardt vypomáhal s přednáškou O starých vojenských hudbách v Písku.

Oba pracovníci se spolupodíleli na otevření nových stálých expozic muzea. Před akcí Cipískoviště připravili muzejní prostor parkánů. Připravovali a realizovali Muzejní noc a podíleli se na přípravě mineralogické burzy.

SEKRETARIÁT, PREZENTACE

Lenka Nádějová

Činnost pracoviště spočívala v koordinaci prací externích zaměstnanců IT firmy, administrativě, spisové a poštovní službě, ve spolupráci především se zřizovatelem, příspěvkovými organizacemi Jihočeského kraje, Asociace muzeí a galerií a Centrem kultury Písek. Na tomto pracovišti je také zajišťována agenda ISBN a povinných vý-tisků, smlouvy (Intergram, OSA), vedení statistických údajů pro Ministerstvo kultury ČR a další. Činnost také spočívá ve spolupráci s ekonomickým, provozním a dal-šími odděleními muzea.

V loňském roce bylo zajištěno vydání rozšířené propagační tiskoviny muzea se zo-hledněním nově otevřených expozic v nákladu deseti tisíc kusů. Vydání tohoto ma-teriálu se uskutečnilo za finanční podpory z grantového programu města na podporu cestovního ruchu. Byly prováděny pravidelné aktualizace a editace webových stránek muzea. V tomto roce došlo k rozšíření webových stránek o virtuální prohlídky expo-zic a nově otevřené expozice. Denně tyto stránky (www.prachenskemuzeum.cz) na-vštívilo v průměru 40 uživatelů.

Prezentace muzea byla mimo jiné rozšířena také v městském informačním systé-mu (tzv. „mluvící tabule“). Ve spolupráci se zřizovatelem byly vyrobeny informační panely, které slouží k propagaci muzea (a dalších PO) především na veletrzích ces-tovního ruchu a v zahraničí. Informační tiskoviny muzea byly distribuovány hlavně prostřednictvím dalších příspěvkových organizací Jihočeského kraje a IC Písek.

Jan Adámek

OBYVATELÉ MĚSTA PÍSKU V AKTECH KOREKTORA KLÉRU PRAŽSKÉ DIECÉZE K vyšetřování písecké vraždy v roce 1407

Listujeme-li pro středověkou církevní správu významným rukopisem - manuálním korektora kléru pražské diecéze z let 1407 - 1410,¹ setkáme se zde s reáliemi týkajícími se města Písku pro jediný případ, ten je však pro písecké dějiny sdostatek zajímavý, aby mu byla věnována samostatná pozornost.²

Dne 6. března roku 1408 vynesl v Praze korektor kléru rozsudek nad jistým Tomášem z Písku, kterým byl odsouzen za vraždu - k jeho podrobnostem se ještě vrátíme. Z dalších souvislostí vyplývá, že vyšetřování se nějakou dobu táhlo, protože podíl na tomto činu nebyl jasný. Pokusme se nyní stručně shrnout, co z pramene vyplývá a co můžeme per analogiam s velkou pravděpodobností rekonstruovat.

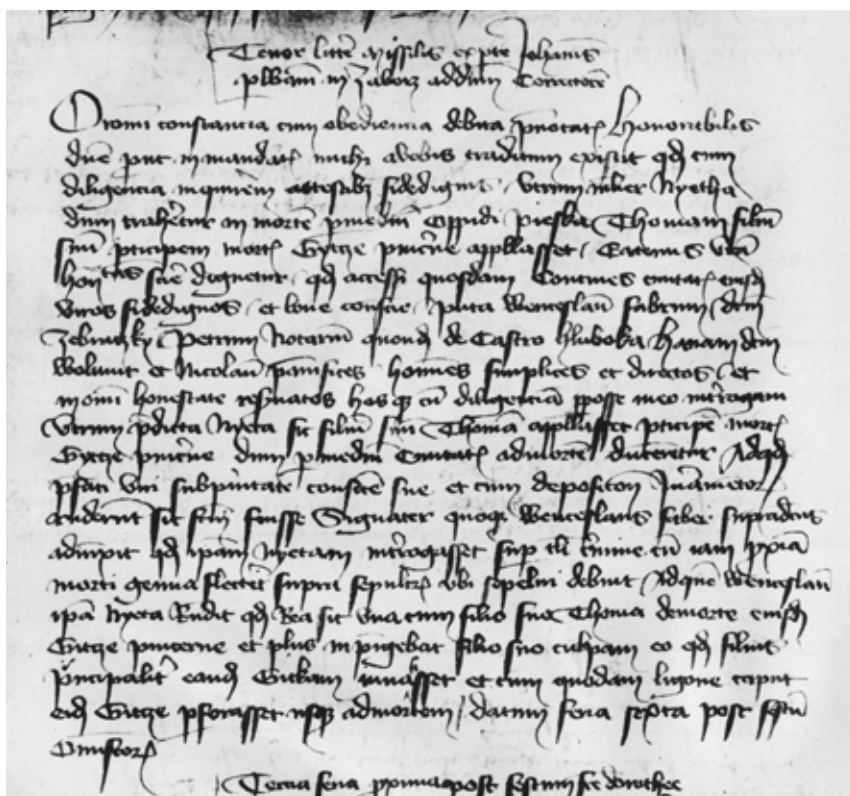
K vraždě došlo ve městě Písku někdy v roce 1407. Její oběť se stala číšnice nebo hospodská (pincerna) Jitka. Budeme-li předpokládat, že vyšetřování bylo bezodkladné, pak se tak stalo někdy v týdnech na přelomu léta a podzimu.³ Vzhledem k závažnosti skutku se pravděpodobně brzy sešel řádný nebo zvláštní soud pod předsednictvím rychtářovým, který ze zločinu uznal vinnou ženu jménem Něta (Nyetha) a již tehdy byl za spoluvíníka považován její syn Tomáš. Nevíme nic o důvodech a příčinách, které nakonec vyústily ve vraždu, ani o vztazích mezi viníky a obětí. Případ byl asi dost jasný, protože Něta byla odsouzena k smrti a pravděpodobně nejpозději začátkem října popravena. Nevíme, zda byl zároveň zajat také její syn Tomáš; nebyl však souzen, ale předán soudu arcibiskupovu, neznámo ovšem, s jakým časovým odstupem.⁴ Důvodem takového postupu nemohlo být nic jiného než sku-

1) Jeho text obsahově zpřístupnil Antonín PODLAHA, *Akta korektorů duchovenstva diecéze pražské z let 1407-1410*, Editiones archivii et bibliothecae S. F. Metropolitani capituli Pragensis XVI., Praeae 1921.

2) Na případ stručně upozornil A. PODLAHA, *Akta korektorů*, s. 32.

3) Normy práva trestního a procesního uplatňované ve městě Písku nebudou asi moci být pro nedostatek pramenů nikdy blíže doloženy. Jako uspokojivý komparační materiál však mohou sloužit adekvátní pasáže, které pro oblast městského práva brněnského pro starší dobu důkladně vyložil Miroslav FLODR, *Brněnské městské právo. Zakladatelské období (- 1359)*, Brno 2001, passim.

4) Postup událostí tu není úplně jasný. Zpráva faráře Jana o místním šetření nijak nenaznačuje, že by Tomáš byl uprchlý, ale přesto se zdá, že se v době jejího sepsání ještě nenacházel pod korektorovým dohledem, neboť v takovém případě by po skončeném šetření korektor zřejmě přistoupil k rozsudku v období prosincového kvatemburu, kdy v onom roce ve dnech 14. respektive

Opis listu faráře Jana ze Záhoře ze 4. listopadu 1407 v aktech korektora kléru, přepis v Příloze I. Foto archiv autora

tečnost, že Tomáš patřil ke klerickému stavu, nebo se alespoň k němu příslušným prohlašoval, a tudíž náležel pod soudní pravomoc pražského arcibiskupa, potažmo jeho úředníka. V pražské arcidiecézi se na rozdíl od jiných správních systémů strukturoval do té míry, že příslušným úředníkem pro tyto případy byl korektor kléru - vlastně trestní soudce nad duchovenstvem.⁵ Ten byl také odpovědný za náležité vyšetření ce-

16. prosince odsoudil šest delikventů (k tomu a k termínům rozsudků Jan ADÁMEK, *Korektor kléru arcidiecéze pražské jako trestní soudce*, in: *Sacri canones servandi sunt. Ius canonicum et status ecclesiae saeculis XIII - XV*, ed. Pavel Kralí, Opera Instituti historici Pragae, series C - Miscellanea, vol. 19, s. 343-351, na s. 350 resp. 349. Pravděpodobně tak byl Tomáš ve vazbě v písecké šatlavě a do Prahy byl předán až po 16. prosinci.

5) K tomu podrobně Zdeňka HLEDÍKOVÁ, *Korektoři kléru pražské diecéze*, *Právněhistorické studie* 16, 1971, s. 71-111.

lé kauzy a vynesení rozsudku. Zdá se, že Tomáš se ke své vině nepřiznal.⁶ Korektor proto neměl jinou možnost, než provést místní šetření, kterým pověřil faráře Jana ze Záhoří.⁷ Janovo šetření se mělo zaměřit na zjištění Tomášova konkrétního podílu na vraždě. Ještě přesněji řečeno - farář Jan měl s pomocí důvěryhodných svědků konkrétně vyšetřit, „*zda žena Něta, když byla středem města Písku vlečena na smrt, označila svého syna Tomáše účastným na smrti číšníce Jitky*“.⁸ Jan vyšetřování jistě neprodleně uskutečnil a jeho výsledky korektorovi oznámil v listu z pátku dne 4. listopadu 1407. Předvolal si za tím účelem důvěryhodné muže dobré pověsti, osoby bezelstné a přímé a ve vši počestnosti zachovalé, z nichž jsou jmenováni čtyři. Jako první kovář Václav řečený Žebrácký (Zebraczky), po němž následují Petr, bývalý písař na hradě Hluboká a dva soukeníci - Hána řečený Wolmut a Mikuláš. Z těchto jmenovaných se v jiných souvislostech⁹ setkáváme zejména se soukeníkem Hánou řečený Wolmut, který byl bezesporu vlivným měšťanem, zasedajícím opakovaně v městské radě.¹⁰ V radě snad zasedal také soukeník Mi-

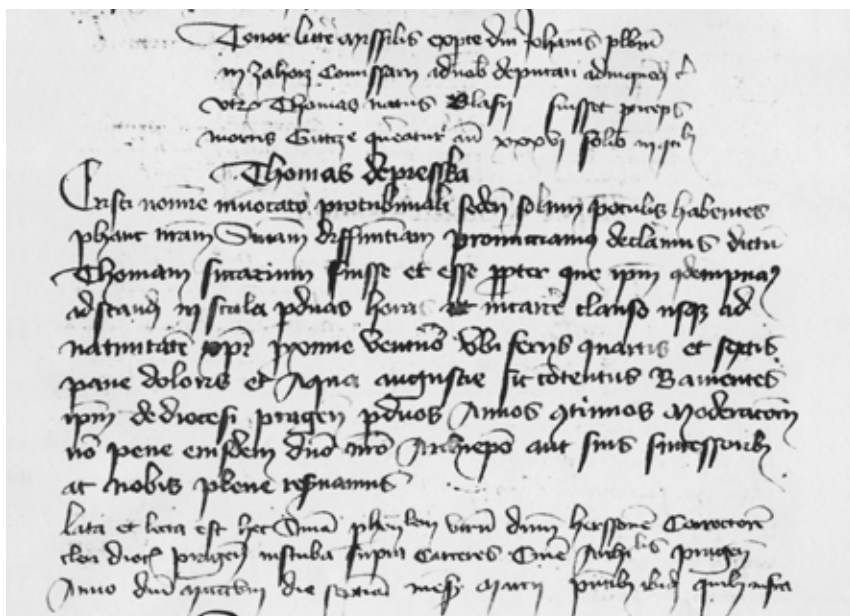
6) Jeho výsledek není v aktech zaznamenán, což je dosti neobvyklé. Je možné, že korektor měl k dispozici výsledky předběžného šetření, které sem nebyly vepsány a namísto výsledku byl do akt opsán dopis obsahující protokol o místním šetření. Text tohoto listu byl do korektorských přepsán někdy ve dnech 4. až 7. února 1408, jak dokládají na téže straně před ním a za ním vepsané datované zápisy - viz Příloha I tohoto příspěvku.

7) Srov. úvodní část Přílohy II. Vystavává samozřejmě otázka, proč oním šetřením nebyl pověřen přímo písecký farář, kterým byl od 8. července onoho roku 1407 kanovník pražské metropolitní kapituly Mikuláš z Lovosic. Ten byl však svými úřady vázán v Praze a v Písku trvale nesídlil - zde jej zastupoval vikář, jímž byl v inkriminovaném období kněz Blažek z Pole (srov. Jan ADÁMEK, Duchovní správa písecké farnosti do husitského převratu roku 1419, in: *Středověký kostel Panny Marie v Písku. Collectanea ad annum Jubilaeum MM edita*, edd. J. Adámek - J. Sommer - Z. Všeckcová, Písek 2001, dále jen *Středověký kostel*, na str. 13 - 15). Z toho důvodu a snad i kvůli nestrannosti, neboť vyšetřovaný Tomáš byl asi jeho přímým podřízeným při chrámové liturgii, byl vyšetřováním pověřen farář z nejbližší farnosti, které byl podle všeho i právně dosti způsobilý (k osobě záhořského farář Jana srov. Jan ADÁMEK, *Die Pfarrkirche in Záhoří bei Písek - ein Benefizium unter der Protektion der Luxemburger*, in: *Roma - Praga * Praha - Řím. Omaggio a Zdenka Hledíková*, edd. K. Bobková-Valentová et alii, Bolletino dell'Istituto Storico Ceco di Roma. Supplemento 2008, Praga 2009, na s. 76n).

8) Z latinského originálu přeložil, stejně jako v ostatních případech, autor.

9) Těmi jsou výhradně seznamy konšelů v listinách, jejichž vydavatelem byla městská rada. Příslušné písemnosti nejnověji zpřístupňují především Regesta Bohemiae et Moraviae actatis Venceslai IV. (1378 dec. - 1419 aug. 16). Tomus V. *Fontes Archivi Nationalis, Pars I, Litterae monasteriorum*, Fasciculi 1 - 2, edd. K. BERÁNEK - V. BERÁNKOVÁ, Pragae 2007 (dále jen RBMV).

10) I přes naše torzální znalosti složení píseckých městských rad v předhusitské době, kdy o nich máme určitější znalosti od konce osmdesátých let 14. století do poloviny druhé dekády století patnáctého, přičemž jen málokdy je známo všech dvanáct přísežných radních (iurati consules), tedy i přesto můžeme Hánu Wolmuta doložit jako radního v roce 1408 (RBMV, č. 951), 1410 (RBMV, č. 1015, zde též s příjím Wolgemuth; další listinu z téhož roku publikoval Jan ADÁMEK, *Liturgický provoz kostela v předhusitské době*, in: *Středověký kostel, Příloha V*, s. 104n, též obrázek 124 na s. 94), 1412 (RBMV, č. 1072) a 1414 (dochováno v pozdním opisu - Národní knihovna ČR, rukopis sig. XV C 1, fol. 31r). Velmi pravděpodobně však v radě zasedal již dříve, v letech 1400 (RBMV, č. 685), 1402 (NK ČR, rkp. sig. XV C 1, fol. 30v) a 1404 (RBMV, č. 811), uváděn je však jen jako Hana pannifex, bez jednoznačně identifikujícího příjím. Zdá se tak, že byl ob jeden

Rozsudek (nadepsaný „Thomas de Piesska“) vyhlášený nad Tomášem z Písku korektorem kléru Heřešem dne 6. března 1408, přepis v Příloze II. Foto archiv autora

kuláš.¹¹ Podobnou nejistotu se zařazením mezi radní máme také u kováře Václava ř. Žebrácký.¹² Pro náš rok 1407 nebyl podle všeho členem městské rady žádný z nich.¹³ Protože to však byli právě oni, kdo byli dotazováni na podrobnosti, domnívám se, že museli náležet mezi obecní starší. Všichni byli totiž informováni o detailech předcházejících výkonu trestu a Václav Žebrácký s odsouzenou hovořil, jak uvedl ve výpovědi, ještě v posledních okamžicích jejího života, v tragicky vypjatých chvílích, kdy se „těže Něty dotázal ohledně takové viny (míněn podíl jejího syna

rok do rady ustanovován pravidelně minimálně v letech 1400 - 1414 (údaje pro rok 1406 nejsou dochovány).

- 11) Nicolaus pannifex byl členem jen rámcově do let 1399 - 1406 zařaditelné rady (NK ČR, rkp. sig. XV C 1, fol. 28v), v radě zasedal r. 1411 Nicolaus pannicida, tedy postřihač (RBMV, č. 1036 a 1049).
- 12) Možná byl členem rady roku 1400, kdy v ní zasedal nějaký Wenceslaus faber (RBMV, č. 685).
- 13) Pro tento rok máme k dispozici dva seznamy konšelů (ze 3. června - *Urkunden-Regesten aus den ehemaligen Archiven der von Kaiser Joseph II. aufgehobenen Klöster Böhmens*, ed. A. SCHUBERT, Prag 1901, dále jen *Urkunden-Regesten*, č. 1409 - a 22. července - RBMV, č. 916), oba neúplné, ale jejich porovnáním lze prokázat jejich neúčast v radě. Bývalý hlubocký hradní písař Petr byl přítomen zřejmě jako nestranná vážená osoba, u které předpokládáme právní vzdělání.

Tomáše), *když již blízka smrti klečela nad hrobem, kde měla být pohřbena*“. Takový dotaz musel mít zajisté oficiální zdůvodnění, možná k němu zmocňoval rychtář, který byl odpovědný za řádný průběh vykonání rozsudku.¹⁴ Nakonec přidal Václav Žebrácký ve svém svědectví Tomášovi nejvíce přitěžující okolnost, když Něta Václavovi odpovídala, „*že ač je obžalována se svým synem Tomášem ze smrti téže číšnice Jitky, že více dává vinu svému synu tím, že syn zvláště touž Jitku napadal a prorazil jakousi motykou (cum quodam ligone) hlavu téže Jitky až ke smrti*“.

Vraťme se však ke druhému z pachatelů, Tomášovi, který pobýval asi nejprve v písecké šatlavě, odkud byl převezen do Prahy a zde uvězněn v karceru v opevněném komplexu budov arcibiskupského dvora na Malé Straně.

O Tomášovi nevíme vlastně skoro nic. Kromě toho, že pocházel z Písku a jeho rodiče se jmenovali Blažej a Něta. Vzhledem k tomu, že přes svoji příslušnost ke kléru dosud nepřijal žádné vyšší svěcení,¹⁵ lze předpokládat, že v době zločinu nedosáhl věku dvaceti let.

Na základě místního šetření byla jeho spoluvina na vraždě nejen spolehlivě prokázána, ale byl navíc označen jako hlavní pachatel. Na základě hodnověrných svědectví jej tedy korektor kléru, kterým byl v tu dobu Hereš (Hersso), dne 6. března 1408 odsoudil jakožto vraha. Rozsudek, vynesení v místnosti nad karcerem v pražském arcibiskupském dvoře, byl co do skladby postihu srovnatelný s ostatními. Nejprve to bylo stání na pranýři po dobu dvou hodin, což představovalo těžkou újmu na cti. Další složkou trestu bylo uvěznění v arcibiskupském karceru, zostřené postem v každou středu a pátek. Délka Tomášova vězení byla stanovena do nejbližší slavnosti Narození Páně, tedy do 25. prosince 1408.¹⁶ Poté byl vypovězen z území pražské diecéze

14) V tuto dobu byl píseckým rychtářem nejspíše Walter, doložený od 23. dubna roku 1400 (*RBMV*, č. 685), přičemž rychty se mohl ujmout nejdříve po 24. listopadu 1397, kdy je naposledy v úřadu doložen předchozí rychtář Pavel řečený Mužík (Musiko; *RBMV*, č. 589). Naposledy je rychtář Walter doložen 22. července 1407 (*RBMV*, č. 916). Po něm byl rychtářem jistý Hánek (Hanko), který je však zmíněn až k 5. říjnu 1408 (*RBMV*, č. 951). Pro dobu, v níž předpokládáme průběh soudu, si tak osobou rychtáře nemůžeme být zcela jisti. Walter mohl být nemocen - víme, že 3. června roku 1407 jej v rychtářském úřadu zastupoval Buzek, jeden z radních (*Urkunden-Regesten*, č. 1409). Zcela hypoteticky je tak možné, že při výkonu rozsudku na odsouzené Nětě byl zastupován právě Václavem Žebráckým.

15) Jméno Tomáše Blažejova nenalézáme v Aktech svěcenců (srov. Eva DOLEŽALOVÁ, *Svěcení pražské diecéze 1395 - 1416*, Praha 2010, CD příloha *Relační databáze Liber Ordinationum Cleri*) a téměř jistě nepřijal vyšší službu akolyty a nebyl tak více než ostiář, lektor či exorcista. Na tomto místě uvádím na pravou míru svoji dřívější snahu o bližší Tomášovu identifikaci, vyvolanou přehlédnutím označení jeho původu, když označení otcova jména nebylo uvedeno ani v rozsudku, ani ve zprávě o místním šetření, ale pouze v odkazu na ni (J. ADÁMEK, *Korektor kléru*, s. 346, pozn. 28), kdy odpadají všechny varianty zde uvedené, neboť Tomáš Blažejův z Písku nemohl být totožný ani s jedním z nich.

16) Pravděpodobně měla délka jeho věznění trvat jeden rok. Ve všech ostatních známých rozsudcích je délka věznění počítána vždy na celé roky - od jednoho do deseti (srov. J. ADÁMEK, *Korektor kléru*, tabulka na s. 350n.) Tomášovi tak byla zřejmě do trestu započtena délka vyšetřovací vazby; z toho, co bylo uvedeno výše (pozn. 4) se tak jeví, že k jeho uvěznění v Praze došlo právě o Narození Páně roku 1407.

na dobu dvou let; v oné době to znamenalo téměř totéž co vypovězení z území Českého království, jehož hranice se s diecézními do značné míry překrývaly.¹⁷ Pohlížíme-li na rozsudek nad Tomášem z Písku v kontextu ostatních korektorových rozsudků, pak patří k nejmírnějším vůbec a to jak dobou uvěznění, tak především časovým omezením doby vypovězení z diecéze, které v případě ostatních delikventů bylo vždy nařízeno doživotně (perpetue). Korektor kléru, který na svoji dobu dosti výrazně pohlížel na trest jako stupeň k nápravě, tu asi navíc vzal v úvahu jak nízký věk delikventa tak možná další polehčující okolnosti, o nichž nám není nic známo.

Pro středověký Písek přináší dochované písemnosti pozoruhodné detaily pro rituální úkony předcházejí výkonu hrdelního trestu a značně zajímavý, byť letmý vhled do místních reálií této doby, pro niž se soustavně potýkáme s nedostatkem pramenů.

Přílohy

I. Opis listu faráře Jana ze Záhoří ze 4. listopadu 1407 s výsledky místního šetření, zasláního korektorovi kléru.

Archiv Pražského hradu, fond Archiv Metropolitní kapituly u sv. Víta, sig. Cod. XX.

fol. 42v

Tenor littere missilis ex parte Johannis, plebani in Zaborz [!], ad dominum correctorem

Orationum constancia cum obediencia debita, prenotate honorabilis domine, prout in mandatis michi a vobis traditum existit, quod cum diligencia inquirerem a testibus fidedignis, utrum mulier Nyetha, dum traheretur in mortem per medium oppidi Pieska Thomam, filium suum, participem mortis Gytze pincerne app/e/llasset, eatenus vestra honestas scire dignetur, quod accessi quosdam concives civitatis eiusdem, viros fidedignos et bone consciencie, puta Wenceslaum fabrum dictum Zebraczky, Petrum, notarium quondam de castro Hluboka, Hanam dictum Wolmut et Nicolaum pannifices, homines simplices et directos et in omni honestate reservados, hosque cum diligencia pro posse meo interrogavi, utrum predicta Nyeta sic filium suum Thomam app/e/llasset participem mortis Gytze pincerne, dum per medium civitatis ad mortem duceretur. Ad quod prefati viri sub puritate consciencie sue et cum deposicione iuramentorum responderunt sic factum fuisse, signanter quoque Wenceslaus faber supradictus adiunxit, quod ipsam Nyetam interrogasset super tali crimine, cum iam proxima morti genua flectaret supra sepulcrum, ubi sepeliri debuit. Ad quem Wenceslaus ipsa Nyeta respondit, quod rea sit una cum filio suo Thoma de morte eiusdem Gitze pincerne et plus impingebat filio suo culpam, eo quod filius principaliter eandem Gitkam invasisset et cum quodam ligone caput eidem Gitze perforasset usque ad mortem. Datum feria sexta post festum Omnium sanctorum.

a: *Syllaba si suprascr.*

17) Nepočítáme-li v to enklávu diecéze litomyšlské - srov. *Die Bistümer des Heiligen Römischen Reiches von ihren Anfängen bis zur Säkularisation*, ed. E. GATZ, Freiburg im Breisgau 2003, mapa na s. 916.

II. Odkaz na opis listu s výsledky místního šetření (Příloha I.) a znění rozsudku vyhlášeného korektorem kléru Herešem nad Tomášem z Písku dne 6. března 1408. Archiv Pražského hradu, fond Archiv Metropolitní kapituly u sv. Víta, sig. Cod. XX.

fol. 96v

Tenor littere missilis ex parte domini Johannis, plebani in Zahorz, comissarii ad nobis deputati ad inquirendum etc, utrum Thomas natus Blasii fuisset particeps mortis Gittcze, queratur ante XXXVI folio in continentibus.

Thomas de Piesska

Cristi nomine invocato pro tribunali sedentes solum pre oculis habentes p[er] hanc nostram sentenciam diffinitivam pronunciamus, declaramus dictum Thomam siccarium fuisse et esse, propter que ipsum condempnamus ad standum in scala per duas horas et in carcere clauso usque ad Nativitatem Christi proxime venturo, ubi feriis quartis et sextis pane doloris et aqua angustie sit contentus. Banientes ipsum de diocesi Pragensi per duos annos continuos. Moderacionem vero pene eiusdem domino nostro archiepiscopo aut suis successoribus ac nobis plene reservamus.

Lata et lecta est hec sententia per honorabilem virum dominum Herssonem, correctorem cleri diocesis Pragensis, in stuba supra carceres curie archiepiscopalis Pragensis, anno Domini MCCCCVIII, die sexta mensis Marcii, presentibus ibidem quibus infra.

Jan Adámek

PĚNÍK NEBO JIHER?

K místopisu severního levobřežního předpolí Písku na přelomu středověku a novověku

Přirozenou hranicí již značně nesouvislé zástavby severního okraje píseckého předměstí za Kamenným mostem, nazývaného též *Zámostí*¹ nebo *Zámostské*², tvořil v pozdním středověku potok **Pěník**. Byl také jediným přítokem řeky Otavy na území města, který byl ve středověku pojmenován³ a jeho název se stal též označením části předměstí k němu přiléhajícímu.

1) Pojmenování je prvně doloženo roku 1512 - SOKA Písek, fond Archiv města Písek, *Staré knihy pamětní*, sign. Kn 1 (dále jen *SKP*), fol. 50v.

2) Doloženo poprvé roku 1539 - SOKA Písek, fond Archiv města Písek, *Zápisové městských a sedlských gruntů*, sign. Kn 7 (dále jen *ZMSG*), pag. 3-4 (A 3)).

3) Kromě toho napájely Otavu ještě pravobřežní přítoky přitékající k řece směrem z Píseckých hor. Naproti Městskému ostrovu je to Mehelnický potok, v blízkosti povodní strany Kamenného mostu bezejmenný potok, na celém území města dnes sevřený do trub a kanalizačních štol, který kdysi protékal hradebním příkopem podle severní strany městských hradeb a konečně dnes již nezřetelný bezejmenný potok protékající v místech dnešní Erbenovy ulice a ústící pod elektrárnou u Nového mostu (znázorněn ještě na mapě I. vojenského mapování, josefínské rektifikaci z let 1780 - 1783; na mapě stabilního katastru z roku 1837 už zachycen není).

Nejstarší znázornění potoka Pěníku na výřezu z Müllerovy mapy Čech z roku 1720

Potok pramení⁴ mezi vsí Bošovice a samotou Ovčín; nejprve teče přibližně k východu, brzy se pak stáčí k jihojihovýchodu, pod Jenšovským rybníkem u Dobešic do něho od západu vtéká Krašovický potok (méně významné přítoky pomíjím), dále znovu od západu bezejmenný potok směřující od nepodřických rybníků. Odtud pak už Pěník (Jiher) teče v podstatě východním směrem a posledním přítokem, tentokrát od severozápadu, je opět bezejmenný potok směřující od Purkratic. Ještě předtím, než tok Pěníku zcela zmizí v potrubí, napojí protáhlý rybníček, označovaný na některých mapách jako Pěník. Do řeky Otavy tak ústí asi po pěti kilometrech celkové délky. Významu toku nasvědčuje skutečnost, že jej zachycuje i Müllerova mapa Čech z roku 1720, kde nalézáme jeho nejstarší zobrazení, byť dosti zkreslené.

Místopisná literatura se nedokáže shodnout na jeho pojmenování a kolísá mezi původním názvem Pěník⁵ a snad až od počátku 19. století od původního názvu pro vrch přejímaným Jiher, kteréžto pojmenování v současnosti naprosto převážilo.⁶

4) Podle *Základní vodohospodářské mapy ČR*, list 22-41 Písek; potok je tu pojmenován Jiher.

5) Samo pojmenování je dosti nejednoznačné. V regionální literatuře se ujal výklad, že pochází od produktů vznikajících při zpracování drahého kovu, který zachycuje již Josef PAŽOUT, *Okolí Písku. Geognostický nástin*, bez místa a roku vyd., s. 38, jenž se odvolává na místní tradici, kterou podpírá odkazem na Jungmannův Slovník - srov. Josef JUNGSMANN, *Slownik česko-německý. Díl III. P - R*, Praha 1837; zde se však uvádí význam pěníti v tomto smyslu (v hesle pěnína) pouze jako jeden z možných. Odtud, asi prostřednictvím Pažoutovým, toto podání přebírá další literatura. Doklady pro rýžovnickou aktivitu však nejsou výrazné - Jaroslav KUDRNÁČ, *Zlato v Pootaví*, Písek 1971, jen bez odkazu uvádí, že „Jsou zaznamenány (sejpy) na potoku Pěníku ...“ (s. 33). Poznamenejme ještě tolik, že pojmenování mohlo být zcela jevové - od zpěnění vody; možné jsou i další varianty (srov. Antonín PROFOUS, *Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny. Díl III. M - Ř*, Praha 1951, heslo Pěník na s. 340).

6) Nemělo by valného významu shromažďovat zde jednotlivé zmínky svědčící pro ten či onen název. Ve výběru ze starých map tak učinili Lubor LUDVÍK - Jiří PRÁŠEK, *Písecké ulice, náměstí, samoty a komunikace*, Písek 1998, s. 121.

Následující řádky přinášejí prameny z nejstarší psané historie této lokality, které dokládají původní pojmenování potoka bez dohadů a zároveň poskytují alespoň některé indicie pro topografii této oblasti.

Již velmi rozptýlená zástavba, zastoupená převážně již jen stodolami a občas chalupou, se v nejsevernější části předměstí soustředila do úzkého pásu sledujícího cestu do Topělce, rovnoběžně s říčním břehem. U vyústění potoka Pěníku stál mlýn, jehož držitelé jsou ve sledovaném období dobře známi a dále se pak nalézaly stavby Vacíkova dvora; k oběma objektům se ještě vrátíme.

Potok Pěník je jmenovitě poprvé doložen k roku 1584, kdy je zmiňován „*dvůr s zahradou ležící za mostem slove U potoku Pieníku*“ náležející kdysi novoměstskému měšťanovi Janu Kahounovi z Myšlína, jehož poručníci jej na úhradu jeho dluhů, společně s domem ve městě řečeným Chamrádovský, prodali 21. března řečeného roku za 300 kop Václavovi Chlandovi, který v tu dobu působil jako sládek zvíkovského hradního pivovaru.⁷ Zmínka není ojedinělá a Pěník je znovu zmíněn 10. června 1594, když Anna Musilová ze Závořic prodává prostřednictvím zmocněnců Matějovi Kroupovi a jeho manželce Markétě svoji „*zahradu za mostem, ležící nad potokem Pienikem*“ za 85 kop míšeňských grošů.⁸

Vrch Jiher v pohledu od severozápadu, z hráze Nového Markoveckého rybníka. Úbočí vrchu se v této části nejostřeji svažuje do potočního údolí, kterým dnes kromě železniční tratě vede i rychlostní silnice E49. Foto J. Adámek, 2011

7) SOkA Písek, fond Archiv města Písek, *Kniha trhová*, sign. Kn 5 (dále jen KT), fol. Z 100.

8) SOkA Písek, fond Archiv města Písek, *Knihy městské zápisné gruntovní*, sign. Kn 10 (dále jen KZG), fol. 122r

Další zmínka z předbělohorské doby, kdy je roku 1602 v pátek po neděli Jubilate (tedy 3. května) jmenován krejčí Ondřej „z *Pieniku*“, je cenná pro doložení skutečnosti, že jméno potoka bylo postupně používáno pro označení celé oblasti. Pojmenování bylo tak užívané, že dokonce ulice, počínající již u levobřežní paty Kamenného mostu, nesla od roku 1785 jméno Na Pěniku, později Pěnická.⁹

Také pojmenování **Jiher** (v nové době někdy uváděno nesprávně Jihř) veškerá dosavadní literatura považovala pouze za variantní pojmenování potoka Pěniku¹⁰ je písemně doloženo od 16. století a vyskytuje se poměrně často. Ve skutečnosti se však jedná nikoli o potok, nýbrž o 394 metrů vysoký vrch v blízkém severozápadním sousedství města, který se výrazně projevuje v krajině zejména z cesty od Oldřichova. Zatímco k východu je velmi málo svažité, jeho jihozápadní úbočí, zejména v nejsevernější části, velmi str-

Výřez z mapy Stablinňho katastru z roku 1837 se situací v údolí pod Purkraticemi. Zvýrazněn je nadýmač zbudovaný snad roku 1553 a také hypotetické umístění pod ním ležícího mlýna, který mohl ležet též na druhém břehu potoka. Velmi pravděpodobná je i lokalizace rybníka Sázka

- 9) Srov. L. LUDVÍK - J. PRÁŠEK, *Písecké ulice*, heslo Čechova, s. 117.10) V tom smyslu se pokouší vyložit jméno Jiher, s poukazem na dochovaná keltská pojmenování vodních toků, Josef KOTALÍK ve stati *Proč máme v Písku Logry, Portyč, Ameriku a Habeš*, in: *Písecká čítanka 1*, (ed. K. Votava), Písek 1980, s. 179. Srov. též L. LUDVÍK - J. PRÁŠEK, *Písecké ulice*, heslo Na Pěniku, s. 120n - zde je ovšem navrhováno odvozovat pojmenování Jiher od německého označení *Gihra Bach* na mapě Stablinňho katastru, ve skutečnosti to však bylo naopak a němčina tu sledovala starší český název.
- 10) V tom smyslu se pokouší vyložit jméno Jiher, s poukazem na dochovaná keltská pojmenování vodních toků, Josef KOTALÍK ve stati *Proč máme v Písku Logry, Portyč, Ameriku a Habeš*, in: *Písecká čítanka 1*, (ed. K. Votava), Písek 1980, s. 179. Srov. též L. LUDVÍK - J. PRÁŠEK, *Písecké ulice*, heslo Na Pěniku, s. 120n - zde je ovšem navrhováno odvozovat pojmenování Jiher od německého označení *Gihra Bach* na mapě Stablinňho katastru, ve skutečnosti to však

mě spadá k potoku Pěníku. V současné Základní mapě ČR je vrch označen *Na Jihru*.¹¹

Nejstarší doklad názvu pochází z roku 1541, kdy v pátek po Nanebevzetí P. Marie (19. srpna) Jan, syn nebožtíka Řehoře kloboučníka, s manželkou Ester prodali Matoušovi Sokolovi „*tu dědinu a louku svou ležící v Jihru, vedle dědiny Havla mlynáře*“ za 130 kop grošů míšeňských.¹² Louka Sokolova „*v Jihru*“ je znovu zmiňována jako sousedící s dílem dědiny, kterou roku 1550 ujal Vít řezník, syn Kmotrový, a manžel Kateřiny, dcery Jana mlynáře.¹³ Roku 1559 po dělení majetku po Augustinovi Šlekalíkovi získala Kateřina Hamáková „*louku Kadečkovskou, ležící v Jihru*“.¹⁴

Jistě nejdůležitější je z našeho pohledu text smlouvy o rozdělení majetku mezi bratry Jeronýmem a Mikulášem Kolouškovými ze 6. února 1560.¹⁵ Uvedenou smlouvou přepustil Jeroným Mikulášovi „*k dědičnému a pravému užívání dvůr Kračickéj s lukami, dědinami, porostlinami všemi, v těch mezích, jakž od starodávna k tomu dvoru náleželo, nic sobě tu nepozůstavujíc, ani budoucím svým, kromě toliko louku Kosovku, která leží mezi rybníčkem bočním a dolejšíím, a kousek louky, která leží pod hrází u dolejšího rybníčku, s tou sázkou, kterou sou od otce koupili. A díl dědiny Topinkovské, kterej nad stokou zůstal kterou se voda vede na mlejn a vrch Jiher nad potokem až do dědiny Hanzálkovy*“. Část nemovitostí se bratři rozhodli ponechat ve společném majetku: „*Co se pak rybníčkům(!) dotýče, kteří při nadepsaném dvoru Kračickém leží, těch nadepsaných bratři společně užívati mají i s sádkami i s tím se vším příslušenstvím a zvlášť okolo nich, a z týchž rybníčkův společně platiti mají ouroku svatomartinského a pomoci hromničné IIII kopy LIII gr. míšenských*.“ Dodejme rovnou, že po necelém čtvrt století, po smrti Jeronýma Kolouška, se podařilo jeho bratrovi Mikulášovi majetek seelit, když mu 13. června 1585 Jeronýmovi dědicové za značnou sumu 877 kop 22 gr. míšenských prodali „*díl rybníčkův jim po nebožtíkovi Jeronýmovi Kolouškovi náležitej při dvoře Kračicích se vším příslušenstvím i s násadami, též i jiné rybníčky, jeden v kališti a tři mezi dědinami na Vrchu ležící, při cestě kudy jdou k Topělci*“.¹⁶

Kromě významné skutečnosti, že Jiher je zde výslovně označen jako vrch, poskytují oba záznamy další cenné topografické údaje - nejstarší, které se oné oblasti týkají. Pře-

bylo naopak a němčina tu sledovala starší český název.

11) *Základní mapa ČR*, list 22-41-07. Mapa Stablního katastru uvádí severně od vrchu pomístní pojmenování *Nad Gihrem* a jižně, pod bezejmenným přítokem Pěníku (*Jihru*) *Na Gihru*.

12) *KT*, fol. H 8v.

13) *KT*, fol. F 10 - F 10v.

14) *KT*, fol. W 56v - W 57.

15) Městská rada ji nechala vložit do knih 16. června roku 1561 - viz *KT*, fol. W 69r-v. Písecká rodina Kolouškových patřila k nejvýznamnějším a nejbohatším ve městě a bylo by zajímavé, věnovat jí více pozornosti, ale zde je nutno přidržet se tematického vymezení příspěvku. Oba bratři zdědili po rodičích Václavu Kolouškovi (+ 1535) a jeho manželce Anně značný majetek (viz *KT*, fol. C 7 - C 8), jehož významnou částí byl purkratický dvůr.

16) *KT*, fol. W 70r-v.

Výřez z mapy I. vojenského mapování se situací rybníčku kolem vrchu Švimberka, zmiňovaných k roku 1585, kdy je Mikuláš Koloušek kupoval od dědiců po bratrovi Jeronýmovi; jejich pojmenování jsou však až pozdější.

do míst někdejšího dvorce vede přímo po hrázi rybníka položeného před východním křídlem budov statku, který se dnes jmenuje Rákosný, na Stabliním katastru nese jméno Rákosník (*Ragosnik*), nad dvorcem pak leží největší ze skupiny rybníků, Nádvorný, nazývaný tak již ve stabliním katastru, v textu smlouvy však zřejmě tyto rybníky uváděny nejsou.

Důležitá je také zmínka o rybnících dáleji na sever od dvorce (viz výše). Uvedeny jsou rybníčky jeden v Kališti a tři mezi dědinami na vrchu ležící při cestě k Topěl-

devším jsou tu zmiňovány **rybníky příslušející k purkratickému dvoru**. Jejich identifikaci poněkud komplikuje skutečnost, že v průběhu staletí se situace měnila.¹⁷ V době Kolouškovského hospodaření zjevně existovaly rybníky vybudované v údolí pod dvorcem na bezejmenném potoce, po nichž jsou dnes jen malé pozůstatky. Na mapě Stabliního katastru z roku 1837 jsou na tomto místě dva rybníky, větší pojmenovaný Velkomlejský¹⁸ a pod ním malý rybník, který je možno asi ztotožnit s rybníkem Sáзка¹⁹, jak uvidíme dále (srov. pozn. 22). Nad Velkomlejským rybníkem je pak ještě na mapě dobře patrná rybníční hráze, prozrazující někdejší existenci malého rybníku, jenž je jako napuštěný zachycen ještě na mapě I. vojenského mapování. Příjezdová cesta od města

17) K neprehlednosti nemálo přispěla i vlna rušení rybníků mezi lety 1830 - 1890 - srov. August SEDLÁČEK, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl III. Dějiny zvláštních částí*, Písek 1913, s. 314. Není zcela jasné, kdy rybníky pod purkratickým dvorcem zanikly, protože ještě mapa III. vojenského mapování z let 1877 - 1880 nejenže je zachycuje všechny, ale je jich zde dokonce více než na mapách Stabliního katastru a II. vojenského mapování z let 1836 - 1852. Na mapě Okolí města Písku od nadlesního Karla Knappa, která je připojena ke knize *Královské město Písek* od Jana MATZNERA, vydané roku 1898, jsou zakresleny bez názvů rybníky dva - Velkomlejský a Bažný.

18) Z něho dosud existuje větší (západní) část hráze; její menší část za potokem byla rozvezena a rozorána - i tato je však ještě dobře patrná na leteckém snímku z roku 1951 (dostupné na <http://kontaminace.cenia.cz/>).

19) Jeho plocha se dodnes z větší části projevuje v terénu odlišným porostem.

ci. Kalištěm bývalo nazýváno bahnité místo²⁰ - jako reálná možnost se jeví ztotožnit tento rybník s dnešním rybníkem Prostředním (mezi Nádvorným a Topěleckým), kde na soutoku dvou potůčků mohla být měkčí půda, jak ostatně potvrzuje stabilní katastr, který tu zčásti registruje mokré louky nad patrnou rybníční hrází, nebo by mohlo jít o rybník Bažný.²¹ Z dalších tří rybníků lze dva identifikovat asi jednoznačně se Zálesným a s rybníčkem Kamenitý - oním vrchem s dědinami, mezi nimiž rybníky leží, je 418,4m vysoký Švimberk a topěleckou cestu i s odpovídajícím pomístním pojmenováním zachycuje ještě stabilní katastr. Topělecká cesta vedoucí od dvorce na sever procházela přímo po hrázi Kamenitého rybníčku za níž se zalamovala k východu na hráz Topěleckého rybníka. Je otázkou, zda právě Topělecký rybník je oním třetím, který je nazýván pouze rybníčkem, třebaže je největší z dosud jmenovaných a také je již vzdálenější od dědin na Švimberku. Snad tu byl ještě další rybníček, jak se zdá podle mapy I. vojenského mapování, kde je takový zakreslen u Zálesného rybníka, který by popisované situaci odpovídal lépe.

Ve smlouvě mezi bratry Kolouškovými, jejímiž místopisnými reáliemi se zaobíráme, je konečně zmíněn i **mlýn**, v souvislosti se stokou pro jeho náhon pod Topinkovskou dědinou. Dědinu Topinkovskou prozatím neumíme přesněji lokalizovat, nicméně polohu mlýna lze odvodit podle názvu Velkomlejnského rybníka ležícího pod dvorcem. Naštěstí se tu můžeme opřít ještě o jinou zprávu, ze které vyplývá, že mlýn tu existoval již před rokem 1553 a možná právě tohoto roku nebo brzy poté vznikl také samotný Velkomlejnský rybník, který měl sloužit jako nadýmač a napomáhat tak optimalizaci práce mlýna.²² Mlýn tedy musel stát pod nově zbudovaným Velkomlejnským rybníkem.²³

Vrátíme-li se ještě znovu k vrchu Jihér, nalézáme pro 16. století řadu dalších zpráv o transakcích týkajících se luk a dědin ležících „v Jihru“ či „pod Jihrem“. Dědiny a louky, zvláště v potočním údolí severozápadně od jiherského vrchu a také směrem k Oldřichovu tu patřily zejména významné rodině Sokolových. O dědině a louce, kte-

20) Srov. Josef JUNGSMANN, *Slownjik česko-německý. Díl II. K - O*, Praha 1836, s. 14.

21) Pokud ovšem tehdy existoval - ve Stabilním katastru není zakreslen, identifikaci by nasvědčoval již dnešní název a také označení mokrých luk na katastrální mapě.

22) Zmíněná zpráva (viz KT, fol. W 9) je i jinak zajímavá a proto ji zde ocitujeme v úplnosti: „*Léta Páně 1553, v úterý před památkou svatého Bartoloměje (= 22. srpna). Jakub Toman z předměstí záměstského, stojící osobně, oznámil jest, že na žádost Jeronýma a Mikuláše Kolouškův, bratří vlastních, s vůlí a radou přátel svých, postoupil jest dobrovolně a mocí tohoto zápisu postupuje díl louky své Vrchnovky, však na ten způsob, aby oni jmenovaní bratří, mohli sobě na tom dílu ukázaným, v té louce udělati nadýmač. A v tom nadýmači mají sobě vodu zdržovati a zdejmatí, jakž mezníci ukazují. I zase vopouštěti potud, pokudž by potřeba mlýna jejich ukazovala, bez všelijaké překážky Jakuba Tomana i budoucích jeho. Ale však on Jakub Toman, dědicové a budoucí jeho, budou mocí a mají tež nadýmač plodem sobě nasazovati i všelijak rybami užívati, též bez překážky jmenovaných bratří, dědicův a budoucích jejich. A podle toho Jakub Toman sobě vymínil, bude-li jemu toho potřeba, aby mohl sobě ten nadýmač spustiti dvakrát nebo třikrát do roka, s vůlí a s vědomím jmenovaných bratří. Ale však tak když by na potoce dosti vody bylo, aby mohl zase bez meškání ten nadýmač vodou naběhnouti. A k tomu za užitek té vody z toho nadýmače, jmenovaní bratří oddali sou jemu směnu v louce své, kteráž leží nad*

rou tu roku 1541 koupil Matouš Sokol už byla řeč.²⁴ Jiné pozemky roku 1566 Matouš Sokol s manželkou Marií prodali písaři Václavovi: „*louku, kteráž leží k Dobešicům pod Jihrem při potoce podle louky Dobešickéj*“ za 30 kop grošů a „*dědinu jenž slove Klín ležící mezi cestami k Voldřichovu*“ za 20 kop grošů. Obojí, společně s dalším majetkem, odkázala kdysi Matoušovi Sokolovi a jeho tehdejší manželce Martě Markéta Hochtová.²⁵ Za deset let, roku 1576, byl Matouš Sokol po smrti a po něm pozůstalí synové Václav, Petr, Jan, Silvestr, Mikuláš a Pavel učinili smlouvu o zanechaný majetek, podle níž prodali Pavlovi mimo jiné „*dědinu pod Jihrem*“ za 150 kop grošů.²⁶ Pavel jí však užíval jen desetiletí, po němž přenechal „*dědinu pod Jihrem ležící, v těch mezech, jakž od starodávna prve dědina s loukou byla, nyní pak již i louka převoraná jest*“ písecké městské obci na vyrovnání dluhu, který u ní měl.²⁷

Vypočítávat další doklady pro pojmenování podle Jihru by bylo zbytečné. Jisté zajímavosti nepostrádá jen zmínka o Hřebíčkovské dědině „*ležící u kříže pod Jihrem*“ z roku 1557.²⁸

V námi sledované končině se vyskytuje ještě jedno pomístní jméno - Vacíkův vršek. O **Vacíkovském statku** víme, že stával nedaleko Dolejšího mlýna, jak je uvedeno při potvrzení výše dosud zaplacené sumy za mlýn „*vedle dvoru Vacíkova*“ 23. května 1541.²⁹ Jeho na počátku třicetileté války poničená stavba mohla stát nejen na místě dnešní zahrady severně od budov mlýna, jak s jistotou tvrdí Sedláček,³⁰ ale možná přímo v areálu budov Nového mlýna³¹. Pokud tomu tak nebylo, nabízí se uvažovat

loukou Vrchnovkou téhož Jakuba Tomana a nad rybníčkem, kterýž slove Sázka, potud, pokudž sou sobě mezníky, podle smlouvy mezi sebou učiněné. osadili při přítomnosti osob zejména těchto: Matouše Sokola, Jiřka Škrabky, Václava Litmíra, Jiřka Kučery rychtáře vlasteckého, Jana Kozla, Šimona kožišníka, Vlčka tesaře. A kdyžbykoliv oni Kolouškové, dědicové a budoucí jejich, pouštěli vodu z rybníkův svých na ten nadýmač, tehdy předkem on, Jakub Toman a budoucí jeho, budou moci sobě tu vodu zavésti a obrátiti na louku svou, kdež se jemu viděti bude a pokudž by jemu toho potřeba byla. Stalo se v přítomnosti pana Jana Vojtěcha, toho času purkmistra, pana Pavla Skály a v přítomnosti přátel obojí strany napřed jmenovaných. Léta a dne svrchupsaného.“

Také o získání rybníka Sázka se bratři Kolouškové v uvedeném roce pokoušeli, protože ležel mezi jejich loukami (August SEDLÁČEK, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II.*, s. 310).

23) Připomeňme, že v roce 1567 se Mikuláš Koloušek stal také majitelem tzv. Dolejšího mlýna na Otavě - srov. ve výkladu níže.

24) KT, fol. H 8v; viz též výše.

25) KT, fol. W 70r-v.

26) KT, fol. Z 98v.

27) KT, fol. a XVIIIv.

28) SOKA Písek, fond Archiv města Písek, *Knihy žluté trhové*, sign. Kn 8 (dále jen KŽT), fol. O 14.

29) ZMSG, pag. 23 (A 15). Srov. též A. SEDLÁČEK, *Dějiny II.*, s. 454.

30) *Tamtéž*.

31) Nový mlýn totiž nestál na místě zaniklého středověkého mlýna Dolejšího, ale o 120 metrů dále po proudu, jak nedávno upozornil Jiří FRÖHLICH, *Stará Otava mezi Pískem a Zvíkovem*, Písek 2000, s. 20. Pusté místo po dvorci bylo roku 1718 odprodáno mlynáři z Nového mlýna, který na jeho místě upravil pole - A. SEDLÁČEK, *Dějiny II.*, s. 454.

Vacíkův vršek v pohledu od západu, ze staré pražské silnice. Po úbočí vrchu vede alej lemovaná příjezdová cesta k purkratickému dvoru, pod ní se hluboko zařezává potok, který kdysi napájel několik rybníků a poháněl mlýn. Foto J. Adámek, 2011

o umístění dvůrště dále severoseverovýchodním směrem, na plošině nad bezejmeným rybníčkem, napájeným asi dvě stě metrů dlouhým potůčkem vlévajícím se pod mlýnem do Otavy, což se jeví jako poloha výhodnější, neboť dvorec by tu nebyl ohrožován velkou vodou až již od Otavy či od potoka Pěniku.

Vacíkův dvůr je poprvé v pramenech zmíněn v roce 1540, v závěti vložené do městských knih dne 30. dubna.³² Jeho tehdejší majitel Václav Vacík jej odkázal svému synovi Petrovi. Petr testamentoval již v roce 1556, ve čtvrtek 6. února,³³ a statek přešel na jeho vdovu Kateřinu a posléze syna Jana. Ten podle všeho zemřel v dosti mladém věku, protože jeho testament byl zanesen do knih již 9. července 1567.³⁴ Za svého dědice určil syna Jiřího, který byl v té době ještě nezletilý, případně, pokud by tento zemřel nedospělý, svého mladšího bratra Jiřího, jenž byl při smrti jejich otce zmiňován jako nezletilý.³⁵

S pojmenováním **Vacíkův vršek** se setkáváme nejprve v testamentu Marty Švantlové k roku 1572,³⁶ která ve výčtu odkazů uvádí mezi mnohým jiným: „*Item Martynovi Švantlovi, vnuku mýmu, vodkazuji dědiny mé všecky, které leží pod Vacíkovým*

32) SOKA Písek, fond Archiv města Písek, *Kniha barvy kaštanové neboli Kniha úmluv městských*, sign. Kn 6 (dále jen *KBK*), fol. 5r.

33) *KBK*, fol. 59r.

34) *KBK*, fol. 84v.

35) *KBK*, fol. 59r.

36) Do knih vložen 10. července toho roku - *KBK*, fol. 98r - 99r.

vrškem“. Když pak Vojtěch Hněvušický prodával Zikmundovi Sklonkovi v pondělí 8. července roku 1577 za 40 kop míšenských „*dva klíny dědiny ležící pod Vacíkovým vrškem*“ spletl se písař při zápisu a původně napsal a ihned přeškrtl „*pod Jihrem*“, což byl zvyklý zapisovat častěji.³⁷

Polohu Vacíkova vršku můžeme bezpochyby identifikovat s 392,4 metru vysokým kopcem, který je na Základní mapě ČR označen názvem *Na cvičišti*, kterýžto však souvisí až s vojenskou historií tohoto místa započatou v 19. století. Při cestě od Prahy výrazně se rýsující vrch, sbíhá nejostřeji k jižní a západní straně, tedy do údolí potoka Pěníku respektive bezejmenného potoka tekoucího od Purkratic. Směrem východním se však svažuje velmi pozvolna a právě zde se nacházely dědiny příslušné k blízkému Vacíkovu dvorci. Víme totiž že jistý Jiří Vacík odkázal roku 1635 svůj majetek kostelu sv. Václava.³⁸ Trebaže se již v následujících desetiletích začala situace pozvolna měnit, přece ještě na mapě Stabilmního katastru z roku 1837 nalézáme v dané lokalitě dvě parcely patřící tomuto kostelu (*Kirche zu St. Wenzl*).

Opakovaně jsme již zmínili **Dolejší mlýn** (nazývaný v 16. století též Havlovský, Kolouškovský). Protože A. Sedláček zdaleka nevyčerpal informace o jeho majitelích pro 16. století³⁹, nebude jistě na škodu je zde ve stručnosti shrnout a doplnit. Mlýn někdy před rokem 1541 prodal jeho nejstarší doložený majitel mlynář Havel⁴⁰ mlynář Janovi ze Sušice za 500 kop gr. míšenských.⁴¹ Jan před svým příchodem do Písku vlastnil v Sušici mlýn, který pak prodal Ondřejovi Taraskovi. Nové životní plány Jana Sušického však vzaly brzy za své, když před 26. dubnem 1541 zemřel.⁴² V době svého úmrtí byl asi dosti mlád, protože své vdově zanechal pět nezletilých dětí, šesté bylo právě na cestě. Mlýn odkázal rovným dílem synům Jiřímu, Janovi a Danielovi a manželce Lidmile, protože v tu dobu bylo z kupní ceny Havlovského mlýna zaplacené teprve 170 kop, došlo 23. května téhož roku ke stanovení nových podmínek dalších splátek.⁴³ Lidmila však mlýn již 12. dubna roku 1542 prodala Bártovi, mlynáři z Horažďovic, za 527 kop míšenských grošů.⁴⁴ Roku 1562, 16. července, prodal Bartoloměj jinak Bárta „*mlejn svůj dolejší, s dědinami, kteréž leží podle dědin pana Jeronýma Kolouška*“ Jakubovi Kavkovi za 715 kop míšenských.⁴⁵ Ten pak mlýn po pěti letech,

37) *KT*, fol. Z 74.

38) K tomu A. SEDLÁČEK, *Dějiny III.*, s. 136.

39) A. SEDLÁČEK, *Dějiny II.*, s. 454 uvádí jen prostou a ne úplnou posloupnost vlastníků.

40) Ten je v městských pramenech poprvé uveden, pokud známo, 6. prosince 1535, kdy švec Tobiáš stvrzuje, že mu dluží tři kopy míšenských grošů (*SKP*, fol. 85r).

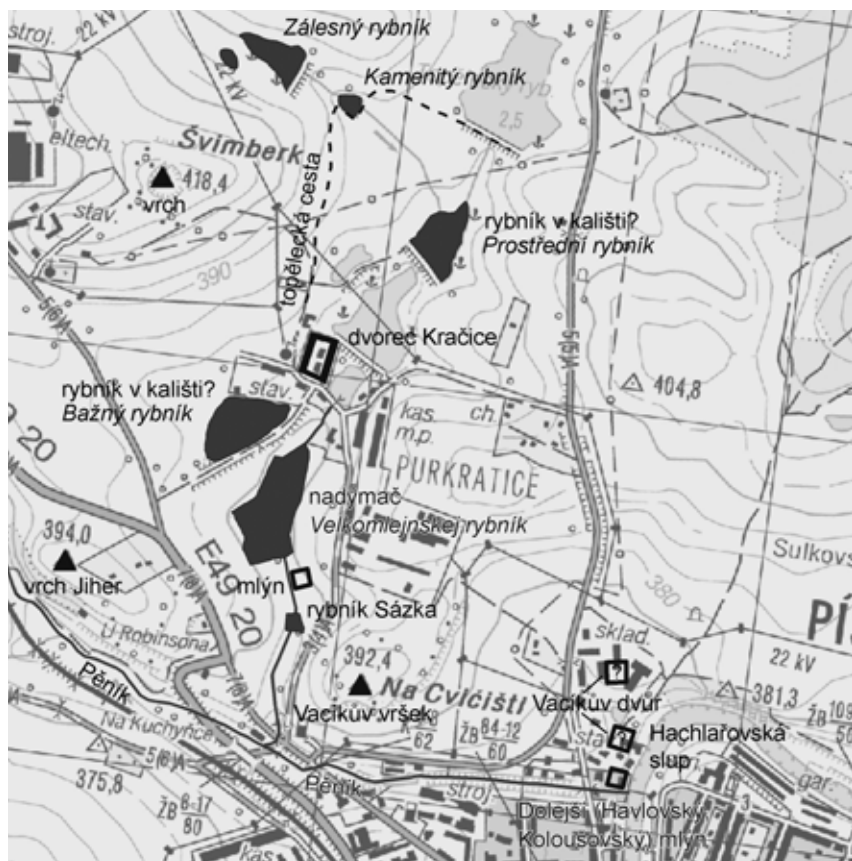
41) K prodeji možná došlo v roce 1539, kdy mlynář Havel kupoval od mlynáře Jana jistou dědinu (viz *KT*, fol. E 6).

42) *KBK*, fol. 7v-8r. Na příkladu koupě tohoto mlýna lze dobře demonstrovat poměrně solidní stavovskou informovanost a tím i slušný geografický rozhled, protože celá transakce mezi mlynáři Havlem a Janem Sušickým musela být s předstihem pečlivě dojednána, i když tu nemůžeme vyloučit příbuzenství, protože mlynář Havel byl jedním z vykonavatelů poslední vůle Janovy.

43) *ZMSG*, pag. 23 (A 15).

44) *ZMSG*, pag. 29-30, 32.

45) *KŽT*, fol. O 97.

Mapa severního písecké předpolí s vyznačením zjištěných situací a pojmenování. Pojmenování a označení nedoložená pro 16. století jsou odlišena kurzívou.

5. května 1567, prodal za podstatně nižší cenu 475 kop míšenských Mikulášovi Kolouškoví.⁴⁶ V držení jeho rodiny pak mlýn zůstal v dalších desetiletích.

Závěrem ještě uvedme, že pod mlýnem se nalézala **Hachlařovská slup** patřící Janu Hachlařovi, který ji 20. června roku 1596 prodal Ondřejovi krejčímu a jeho manželce Anně za osm kop míšenských grošů.⁴⁷

Výše popsané prostorové vztahy severního předpolí města, třebaže v některých ohledech hypotetické, naznačují, že důslednou excerpcí adekvátních pramenů bude v bu-

46) KŽT, fol. P 42.

47) KŽT, fol. P 73v

doucnu možno vytvořit si lepší představu o topografii předměstí, než tomu bylo doposud a nelze vyloučit, že pozemkovou držbu píseckých měšťanů, bezpečně doloženou vlastně až Stabílním katastrem, půjde ve značné úplnosti rekonstruovat i pro 16. století.

Přítomný příspěvek vychází z excerpcí pramenů do předbělohorského období, mnohé nejasnosti tak budou moci být eliminovány následným výzkumem. Za technické zpracování map v obrazových přílohách děkuji Bc. Danielovi Hláskovi, jemuž vděčím i za příspěpní při terénním ověření situace zaniklých rybníků pod Purkraticemi.

Zdeněk Duda

„MILÝ STRÝČKU A TETIČKO“ ANEB LEGIONÁŘSKÁ MINULOST VÁCLAVA MAŠKA POHLEDEM DOPISNICE PSANÉ V KURGÁNU DNE 2. LEDNA 1919

V roce 2006 byl do sbírek Prácheňského muzea v Písku jako dar získán a zapsán soubor vyznamenání, dokumentů a fotografií z pozůstalosti československého legionáře a podplukovníka pěchoty Václava Maška. Jméno Václava Maška je v písecké regionální historii poměrně známé, a to především jako jméno oběti stanného práva v čase heydrichiády, konkrétně jako jméno jednoho z popravených píseckých důstojníků ze dne 22. června 1942 na střelnici gestapa v Lubech u Klatov.¹ Naopak legionářská minulost Václava Maška v regionální paměti nijak výrazně připomínána není. Například v regionální monografii, která mapuje legionářskou tradici někdejšího píseckého okresu, není Václav Mašek zmiňován ani ve jmenovém seznamu píseckých legionářů.²

Václav Mašek jako příslušník 5. střeleckého pluku v létě 1918 ve Vladivostoku. Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku.

- 1) Srov. např. Jindra ČERNOHORSKÝ, *Neumlčení. Reportáže z let 1941-1942*, Písek 1969, zvláště s. 87-123.
- 2) Ve jmenovém seznamu československých legionářů z Písecka jsou ovšem pro město Písek uvedeni jen rodáci a osoby s domovskou příslušností a dále pak osoby přistěhovalé do Písku odjinud, s přechodným nebo trvalým bydlištěm v Písku a registrované u Jednoty Československé obce legionářské v Písku a Vojenském ústředním archivu. Srov. Zdeněk JÍŠA - Rudolf KRZÁK, *Českoslovenští legionáři. Rodáci a občané z okresu Písek*, Písek 1999, s. 67-74.

Přítomný stručný text je veden snahou „vrátit“ regionálně vyprávěnému příběhu o životě a tragické smrti československého důstojníka Václava Maška snad pozapomenutý legionářský rozměr, ovšem bez snahy křísit a aktualizovat tradiční legionářský mýtus. Jako legionáři byli dobově vnímáni aktivní účastníci československého revolučního boje za svobodu, na základě dobrovolné přihlášky zařazení do československého zahraničního vojska nebo spojenecké armády. Sami se ovšem v čase války nazývali dobrovolníky nebo v Rusku dobrovolci. Termín legionář vznikl doma ve vlasti; konkrétně byl pro úřední styk vymezen v § 2 zákona č. 462/1919 Sb.³

Legionářská minulost Václava Maška je zde připomenuta prostřednictvím kritické edice dopisnice, která nese datum již poválečného času a která představuje jeden z velmi malého množství klasických pramenů osobní povahy po Václavu Maškovi ve sbírkách Prácheňského muzea v Písku.⁴

Krátké vypsání běh života „píseckého mučedníka“ Václava Maška

Václav Mašek se narodil dne 6. února 1892 v Medoujezdě⁵ v tehdejšímu hejtmanství Hořovice. Jeho otec František Mašek byl rolníkem tamtéž a bydlil v domku číslo popisné 13, matka Anna rozená Pousková pocházela z nedaleké obce Nevid.⁶ O dva dny později byl malý Václav pokřtěn v římskokatolickém ritu. Kmotry mu byli rolník z Kařizku⁷ Václav Pěnkava a jeho manželka Barbora.⁸

3) Srov. Heslo *Legionáři českoslovenští*, in: Ottův slovník naučný nové doby III/2, Praha 1935, s. 1115.

4) Mezi tyto prameny patří především vlastní popisky některých fotografií, pohlednice prošlé poštou a dvě delší psaní. Jedno z nich, vlastní dopisnice Václava Maška, je předmětem přítomné edice, druhým je dopis školního inspektora ve výslužbě K. Svobody paní Kristě Maškové z 13. listopadu 1946. Neditovaný přepis je zde uveden bez dalších komentářů: „V Písku 13. list. 1946. Milostivá paní! Račte přijmout projev srdečné soustrasti nad předčasným odchodem Vašeho milého pana syna do velikého Neznáma za svým vzácným panem otcem, jehož jste tak dojemně očekávala v době, kdy jsem byl přesvědčen o beznadějnosti Vaší touhy. Neřekl jsem Vám to tehdy, ani to, že jsem byl po celou dobu okupace důvěrníkem pražského ústředí podzemního hnutí pro Písecko. S ruky políbením K. Svoboda, šk. insp. v. v.“ Srov. Prácheňské muzeum v Písku, inv. č. K+S 11919-20. Dále srov. Winfried SCHULZE (ed.), *Ego-Dokumente. Annäherung an den Menschen in der Geschichte*, Berlin 1996.

5) Medový Újezd (Medoujezd), obec v bývalém okrese Rokycany, leží cca 15 kilometrů východně od Rokycan. Na konci 19. století patřila pod hejtmanství Hořovice, okres Zbirov, farnost Mýto a poštu Holoubkov; obec v té době měla 56 domů a 418 obyvatel. Srov. Heslo *Újezd Medový*, in: Václav KOTYŠKA, Úplný místopisný slovník Království českého, Praha, bez r. (1895), s. 1494.

6) Nevid (Nevido), obec v bývalém okrese Rokycany, nachází se přibližně 7 kilometrů jižně od Rokycan. Na konci 19. století patřila pod hejtmanství Plzeň a okres Rokycany, farnost Mešno a poštu Mírošov; obec v té době měla 38 domů a 194 obyvatel. Srov. Heslo *Nevido*, in: V. KOTYŠKA, Místopisný slovník, s. 908.

7) Kařizek (Karýzek, Malý Kařez), obec v bývalém okrese Rokycany, nachází se cca 17 kilometrů jihozápadně od města Rokycany. Na konci 19. století patřila pod hejtmanství Hořovice, okres Zbirov, farnost Mýto a poštu Cerhovice; obec v té době měla 27 domů a 118 obyvatel. Srov. Heslo *Kařizek*, in: V. KOTYŠKA, Místopisný slovník, s. 548.

8) Srov. *Křestní list* z 15. července 1903 uložený v Prácheňském muzeu v Písku, inv. č. K+S 11917.

Vladivostok v době 1. světové války. Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

V letech 1903 až 1912 navštěvoval Václav Mašek c. k. (jubilejní) gymnázium v Rokycanech⁹ a v letech 1911 až 1912 jako příslušník 88. pěšího pluku školu pro výchovu záložních důstojníků v Českých Budějovicích,¹⁰ s vyučovací řečí českou a prospěchem dobrým. S účinností od 1. ledna 1914 byl vídeňským válečným ministrem jmenován kadetem v záloze. V akademickém roce 1913/1914 absolvoval dva semestry na zvěrolékařské škole ve Vídni.¹¹

Jako poručík 10. pěšího pluku rakouské armády operujícího na východní frontě byl 23. října 1915 zajat v Lucku¹²; dne 30. července 1917 se pak v Caricynu¹³ přihlásil do československého legionářského vojska. Do legií byl zařazen v hod-

9) Jako žák osmé třídy gymnázia byl ve školním roce 1910/1911 klasifikován v předmětu náboženství jako velmi dobrý, v latinském a řeckém jazyku jako dobrý, v jazyku českém jakožto vyučovacím, podobně jako v zeměpisu a dějepisu, fyzice, matematice a konečně němčině jako dostatečný. Na základě maturitní zkoušky ze 14. července roku 1911 byl všemi hlasy uznán za dospělého (k návštěvě univerzity). Srov. *Vysvědčení výroční* ze dne 6. července 1911 a *Vysvědčení dospělosti* ze dne 14. července 1911. *Tamtéž*, inv. č. K+S 11917.

10) Z roku 1912 se dochovala fotografie s textem, kterou Václav Mašek adresoval svému otci Františku Maškovi; na poštu byla podána v Českém Krumlově. Václav Mašek se sám na fotografii označil křížkem, text datoval k 13. červnu 1912: „*Již jsme v Krumlově na feldmářbgu. Dorazili jsme sem dnes v poledne udření až dost. Spíme v zámku, ale ne v komnatách, nýbrž v jízdnárně na slámě. Srdečně Vás zdraví Václav.*“ *Tamtéž*, inv. č. K+S 11918.

11) Srov. Přílohy k první části kvalifikační listiny ze dne 14. května 1926 a dále jmenovací listinu c. k. válečného ministeria z 26. prosince 1913. *Tamtéž*, inv. č. K+S 11917.

12) Luck je historicky významné město ležící v západní části Ukrajiny na území někdejší historické oblasti Volyně. Srov. <http://www.lutsk.ua/english/> (14. ledna 2010).

13) Volgograd (do roku 1925 Caricyn, v letech 1925 až 1961 Stalingrad) je město na jihu evropské části Ruské federace a centrem Volgogradské oblasti; díky své poloze na řece Volze je také důležitým přístavem. Srov. <http://www.volgadmin.ru/en2/> (14. ledna 2010).

Václav Mašek (označil se křížkem) na fotografii z roku 1912. Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

nosti mladšího důstojníka 10. roty 5. střeleckého pluku od 1. října téhož roku. Legionářský průkaz pod číslem 32788 však obdržel již 1. září 1917. Od 30. listopadu roku 1918 byl v hodnosti kapitána pomocníkem velitele záložního koňského dvora v Kurgánu¹⁴. Na území nově vzniklé československé republiky se z Ruska vrátil s 23. transportem (loď *President Grant*) v hodnosti majora štábu československého vojska na Rusi dne 20. června 1920.

Poválečná a další léta svého života spojil Václav Mašek i nadále s vojenskou službou. Ve dvacátých a třicátých letech sloužil postupně u 6. pěšího pluku Hanáckého v Olomouci (praxe pro řadovou službu v letech 1921–22), u 12. pěšího pluku gen. M. R. Štefanika v Párkány (dnešní Štúrovo) a Komárně (1922–28), u 44. pěšího pluku v Liberci a Turnově (1928–36) a 4. hraničářského praporu ve Vimperku a Písku (od 1936).¹⁵

V roce 1939 byl penzionován a žil v Písku na Husově náměstí v domě č. p. 1452, a to až do svého zatčení dne 4. června 1942. Spolu s ním byli tehdy zatčeni i další

14) Kurgán, město na východě Ruské federace (cca dva tisíce kilometrů východně od Moskvy), leží na řece Tobolu. Je centrem v roce 1943 vzniklé Kurgánské oblasti.
Srov. <http://www.kurgan-city.ru/> (14. ledna 2010).

15) Srov. listinné potvrzení legionáře ze dne 3. srpna 1923. Prácheňské muzeum v Písku, inv. č. K+S 11917. Dále srov. *Kvalifikační listinu, Poslužný spis legionáře* (za poskytnutí kopií podstatných částí děkuji Mgr. Josefu Žikešovi a Mgr. Miroslavu Jelenovi z Vojenského ústředního archivu v Praze) a *Databázi legionářů a padlých ve 2. světové válce* Vojenského ústředního archivu přístupnou na <http://www.162oddil.cz/db/index.php> (14. ledna 2010).

Při řece Stochod u města Luck na Ukrajině, 20. září 1915. Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

Vánoce 1915, Václav Mašek ve třetí řadě druhý zprava. Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

píseckí důstojníci označovaní jako destruktivní inteligence. V čase stanného práva bylo možné se jistou „zákonnou“ formou zbavit říši nepřátelských osob a bývalí českoslovenští důstojníci byli počítáni k těmto osobám. Někteří z těchto píseckých důstojníků (major Václav Černý, podplukovník Václav Mašek, štábní kapitán Jaroslav Špidra, štábní kapitán František Štamprecht, major Klement Štěrbaček, major Jaroslav Štangel a plukovník Viktor Vlk, označovaný za hlavu skupiny) tak byli pro tzv. destruktivní chování dne 22. června 1942 odsouzeni k trestu smrti a popraveni zastřelením téhož dne v Lubech u Klatov.

Obvinění bylo podle spisu klatovského gestapa číslo 365 podrobněji rozpracováno pouze u Viktora Vlka, tzv. hlavy skupiny, u dalších pak byla uvedena jen osobní data a stručná věta „pro destruktivní chování“. Krátkou citací ze spisu č. 365 lze nahlédnout, co bylo v tomto konkrétním případě myšleno pod výrazem destruktivní chování: „Z Písku bylo často poukazováno anonymními dopisy na okruh inteligence, zejména na bývalé čs. důstojníky, kteří po zřízení protektorátu Čechy a Morava se v poslední době soustřeďovali o nedělích a svátcích na náměstí v Písku, dělili se na skupinky po 4 až 5 mužích a procházeli se po chodníku. Také se shromažďovali v sadech a lesích v okolí Písku. Přitom prý se debatuje o zprávách zahraničního rozhlasu, šíří šeptaná propaganda, sestavují plány a organizují srazy. Mimo jiné porovnávají nynější válku se světovou válkou 1914 až 1918 a tvrdí, že Německo válku prohraje už v r. 1942, že potom bude vytvořena nová Československá republika v unii s Polskem jako panslavistický stát a oni že znovu vstoupí do armády.“¹⁶ Před zatčením píseckých důstojníků měly být údaje přezkoušeny a potvrzeny čtyřmi věrohodnými svědky. Jeden ze svědků, rovněž bývalý československý důstojník, měl prohlásit, že skupina má stálý přísun nejnovějších ilegálních informací a že je vhodným způsobem rozšiřuje mezi obyvatelstvem, a tím tak prý stále způsobuje nepokoje.¹⁷

Žádný z výše uvedených píseckých důstojníků se k obvinění z protistátní odbojové činnosti nepřiznal, a tak byli oficiálně popraveni pro schvalování atentátu na říšského protektora Reinharda Heydricha. Václav Mašek měl pak podle poválečného tisku být popraven pro schvalování útoku na protektora a současně pro „vybízení k pomáhání vrahům“.¹⁸

Následně po vykonání rozsudku byly na dobře viditelných a jinak veřejných místech v Písku vyvěšeny vyhlášky se jmény popravených.¹⁹ Po skončení

16) Citováno podle J. ČERNOHORSKÝ, *Neumlčení*, s. 117.

17) Tamtéž, s. 117.

18) Srov. „Hrdinové a oběti“, Písecké listy. Věstník z Pootaví a Prácheňského kraje. List Čs. strany lidové, č. 12, ze dne 5. září 1945.

19) Srov. „Aby smrt těchto mučedníků byla ještě působivější, objevily se vyhlášky s jmény popravených na stromech v sadech, cestou k nádraží, na chodbách všech veřejných úřadů, škol, na návěštních tabulích, na zdech.“ Citováno podle „Vzpomínka na popravené písecké legionáře“, Písecký kraj. Týdeník čs. strany národně socialistické, č. 26, ze dne 28. června 1946. Dále srov. J. ČERNOHORSKÝ, *Neumlčení*, zvláště s. 116-123.

války, v předvečer prvního výročí pražského povstání, byly ostatky (popel) Václava Maška, stejně jako urny s popelem dalších popravených, nyní již „píseckých mučedníků“, slavnostně pochovány na píseckém lesním hřbitově.²⁰

S manželkou Kristou, s níž se oženil po válce po svém návratu z Ruska, měl Václav Mašek dva syny. Ačkoli byl pokřtěn jako římský katolík a v roce 1926 se sám označil za člověka bez vyznání,²¹ zemřel jako příslušník písecké církevní obce Církve československé.²² Václav Mašek je nositelem Československé revoluční medaile a Medaile za vítězství, v roce 1946 mu pak byl In memoriam udělen Československý válečný kříž 1939.

Ediční poznámka

Dopisnice je psána v Kurgánu dne 2. ledna roku 1919. Adresována je Václavu Pěnkavovi do Kařízku (pošta Kařez) v okrese Rokycany. Odesílatel je Václav Mašek, toho času kapitán koňského záložního dvora Čechovojšk v Kurgánu v Tobolské gubernii.²³ Dobře čitelné poštovní razítko nese označení Pardubice 1 a datum 16. srpna 1919.

Václav Mašek se ve svém psaní obrací na svého kmotra Václava Pěnkavu, s nímž již po dlouhý čas neměl mít žádný kontakt. Tento dlouhý čas není nijak blíže vymezen, zdá se však, že Václav Pěnkava je o událostech na východní frontě i legionářské příslušnosti pisatele poměrně dobře informován. Po úvodních zdvořilostních otázkách se odesílatel věnuje povšechnému popisu své vojenské činnosti (péče o koně) a zmiňuje přitom „Věnu“, zřejmě syna Václava Pěnkavy,²⁴ s nímž měl sloužit u stejného pluku.²⁵ V závěru se vyjadřuje ke své plánované cestě

20) Srov. „*Uložení ostatků píseckých mučedníků*“, Písecký kraj. Týdeník čs. strany národně socialistické, č. 19, ze dne 10. května 1946.

21) Srov. Přílohy k první části kvalifikační listiny ze dne 14. května 1926. Prácheňské muzeum v Písku, inv. č. K+S 11917.

22) Srov. „*Dne 19. dubna bylo vystaveno v našem sboru 10 urn s popelem na střelnici v Lubech u Klatov zastřelených píseckých čs. důstojníků. Mezi nimi byl i náš příslušník pplk. Václav Mašek. Dne 4. května byly urny od nás vyzdvíženy a vystaveny na radnici, odkud téhož dne převezeny na lesní hřbitov.*“ Citováno z *Kroniky náboženské obce Církve československé husitské 1921-1984*, s. 259. Za upozornění na kroniku i na její DVD verzi děkuji paní Lence Nádějové.

23) Tobolská gubernie byla správní oblastí carského Ruska v letech 1796-1919. Nacházela se při řece Tobolu cca dva tisíce kilometrů východně od Moskvy. Obecně srov. Heslo *Gubernie*, in: Ottův slovník naučný X, Praha 1896, s. 579-580; dále např. *Bolschaja sovetskaja encyklopedija*, Moskva 1948.

24) Václav Pěnkava mladší byl již v listopadu 1914 zajat jako voják 88. pěšího pluku. Ke vstupu do legií se přihlásil o tři roky později dne 27. listopadu 1917 v Borispolu. Srov. *Databázi legionářů a padlých ve 2. světové válce* Vojenského ústředního archivu přístupnou na <http://www.162oddil.cz/db/index.php> (14. ledna 2010).

25) Tímto společným plukem byl 5. střelecký pluk; nesl označení „Pražský T. G. Masaryka“ a byl zformován v červenci roku 1917 v Borispolu. Účastnil se bojů u Vladivostoku, Nikolsku Ussu-

domů, je však skeptický ohledně realizace této cesty v dohledné době (do velikonoce).²⁶

Edice byla připravena podle obvyklých zásad a pravidel.²⁷

Edice

Kurgán, 2. ledna 1919

Milý strýčku a tetičko.

Po dlouhé době bez všelikého s Vámi spojení několik řádků. Především přání k plnému zdraví v tomto roce, který snad bude šťastnější a veselejší předešlých. Jak se Vám vede, jste všichni zdraví? Co je u Vás nového? Mnoho se asi změnilo. Co je s Frantíkem, je doma? Já jsem zdravý a vede se mi dobře. S Vénou jsem byl od vánoc 1917 na blízku a od května jsme byli oba u 5. pluku; on u 9. a já u 7. roty, později byl převeden ke mně k 7. rotě, kdež i zůstal, když já jsem byl povolán v listopadu v koňd[?]. Je úplně zdravý a vede se mu dobře. Zúčastnil se bojů na Ussurijském frontě a ve Vladivostoku.²⁸ Je tam s ním mnoho známých z Mýta²⁹ a okolí. Myslím, že v krátké době přijde opět ke mně. Já zde mám dosti práce, ale těší mne to; máme zde mnoho koní, jež chceme dovézt domů. Celý den viděti jen koně. Máme též mnoho hřebných matek, takže brzy budeme mít hřibata. Buďte to perná práce dovézt to domů. Jen kdyby to bylo brzy. Myslím však, že do velikonoce to nebude.

Zdraví Vás všechny Věna.

rijského, Spassku, Kaulu a Kunguru. Od jara 1919 se podílel na ochraně a obraně transsibiřské magistrály (úsek Barmaul - Tomsk). Srov. *Seznam postavených jednotek čs. legií k roku 1919* na stránkách *Památníků čs. legií*, přístupný na adrese http://www.pamatnik.valka.cz/novy/cz/cl_seznam.php (15. ledna 2010).

- 26) Velikonoční neděle připadala v roce 1919 na 20. duben. Srov. Marie BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, Praha 2001, s. 599. K návratu ruských legionářů do vlasti např. srov. Dalibor VÁCHA, *S legiemi kolem světa. Evakuace ruských legií po moři z Vladivostoku do vlasti*, JSH 75, 2006, s. 151-162. Útvary ruské legie byly repatriovány 36 lodními transporty (odjížděly v době od 15. ledna 1919 do 2. září 1920); jen nepatrná část ruských legionářů se vrátila západním směrem.
- 27) Srov. Ivan ŠTOVÍČEK, *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti. Příprava vědeckých edic dokumentů ze 16.-20. století pro potřeby historiografie*, Praha 2002.
- 28) Zde uvedený boj ve Vladivostoku a u Nikolsku Ussurijského se odehrávaly v létě roku 1918 a souvisely s vypuknutím otevřeného nepřátelství mezi československými legiemi a sovětskou vládou. Vedení legií si chtělo obsazením transsibiřské magistrály zajistit přesun do Vladivostoku vlastními silami. Srov. Robert SAK, *Anabáze. Drama československých legionářů v Rusku (1914-1920)*, Praha 1996 a dále např. Dalibor VÁCHA, *Legionáři a Rusko*, Literární archiv 40, 2008, s. 39-59.
- 29) Mýto, obec v bývalém okrese Rokycany, nachází se cca 18 kilometrů severovýchodně od města Rokycany. Na konci 19. století patřila pod hejtmanství Hořovice a okres Zbiroh; obec v té době měla 267 domů a 2159 obyvatel. Srov. Heslo *Mýto*, in: Ottův slovník naučný XVII, Praha 1901, s. 950.

PŘESTUPOVÉ HNUTÍ V PÍSKU MEZI LÉTY 1918 - 1922

Úvod

Předmětem článku je analýza situace vybraných církví v Písku v počáteční fázi budování první Československé republiky. Základními prameny jsou tři církevní kroniky. Nejobsáhleji je období let 1918 - 1922 popsáno v Liber memorabilium římsko-katolické farnosti Narození Panny Marie.¹ Jedná se o kroniku, kterou sepisovali píseční děkané. Všímá si nejen náboženského života katolického, ale i veřejného dění ve městě Písku. Autorem zápisů ze sledovaného období byl P. Antonín Svoboda. Náboženská obec Církve československé (ČČS) si také vedla svoji Pamětní knihu.² První zápis je až z června roku 1925, kdy Písek navštívil patriarcha Karel Farský. Následující stránky pak zpětně popisují historii vzniku náboženské obce ČČS a aktivity jejích členů. Kronikářem byl místopředseda Jaroslav Vaněček. Třetí, stručná historie, byla psána v prostředí Českobratrské církve evangelické (ČCE).³ První zápis se váže k roku 1900, kdy v Písku vznikla Evangelická reformovaná kazatelská stanice. Záznamy následují až do roku 1912, kdy jsou přerušeny. Pokračování se ujal ing. Jaromír Ražant v březnu 1950⁴ a zpětně zpracoval období od roku 1921.⁵ Důležitým zdrojem informací mi byly knihy záznamů o ohlášených výstupech a přestupech, které jsou uloženy v SOKA v Písku.⁶ Další materiály vztahující se k náboženskému životu v Písku ve sledovaném období jsem našla ve fondu Městský úřad Písek.⁷ Dobovou atmosféru na svých stránkách dokresluje regionální tisk. Jedná se především o Písecké listy, Písecký kraj a Otavan.⁸

- 1) Uloženo na faře Římsko-katolické farnosti Písek, *Liber memorabilium decanatus regiae urbis Písecae* (1893 - 1932), díl II. Dále jen *Liber memorabilium*.
- 2) Současný název Československá církev husitská. Uloženo na faře Československé církve husitské v Písku, *Pamětní kniha Náboženské obce Československé v Písku založené 16. VI. 1921*. Dále jen *Pamětní kniha*.
- 3) Uloženo na faře Českobratrské církve evangelické v Písku, *Stručná historie sboru Chelčického v Písku*. Dále jen *Stručná historie*.
- 4) Byl k této funkci vyhlédnut již za faráře Somolíka, kdy působil jako pokladník a účetní. Nebyly mu však tehdy dodány žádné prameny a proto k této práci nedošlo. *Stručná historie*, s. 22.
- 5) V pramenech z doby od r. 1912 do r. 1921 je mezera. Jen ojedinělé zmínky se vyskytují v náčrtu dějin sboru, který pořídil farář Rodr z Val. Meziříčí v době svých studií. *Tamtéž*.
- 6) SOKA Písek, Okresní úřad Písek (dále jen OKÚ Písek), *Záznam o ohlášených výstupech a přestupech z náboženských společností (1906 - 1920)*, kn. 89, *Záznam o ohlášených výstupech a přestupech z náboženských společností (1920 - 1921)*, kn. 90, *Záznam o ohlášených výstupech a přestupech z náboženských společností (1921 - 1922)*, kn. 91, *Záznam o ohlášených výstupech a přestupech z náboženských společností (1922 - 1926)*, kn. 92, *Index k rejstříku změn náboženských vyznání (1922 - 1931)*, kn. 109.
- 7) SOKA Písek, Městský úřad Písek (dále jen MÚ Písek), *Církevní slavnosti (1913 - 1920)*, sign. XIII J, kart. 711, *Církevní slavnosti (1921 - 1927)*, sign. XIII J, kart. 798, *Instalace Českobratrského faráře 1923*, sign. XIII K, kart. 798.
- 8) Písecké listy. Orgán Československé národní demokracie. Ročníky 1918 - 1922. Písecký kraj.

P. Antonín Svoboda

Děkan Antonín Svoboda byl pevnou osobností píseckého veřejného života již počátkem 20. století a zejména pak po první světové válce. Narodil se 17. února 1879 ve Švihově u Klatov. Po smrti otce studoval na českém Jirsíkově gymnáziu v Českých Budějovicích a šest let bydlel v chlapeckém semináři, již tehdy s úmyslem stát se knězem. Po maturitě s výsledkem chvalitebným vstoupil v roce 1899 v Českých Budějovicích do biskupského semináře. Ve třetím roce teologických studií, které absolvoval s prospěchem výborným, byl vysvěcen na kněze (20. 7. 1902). O rok později byl ustanoven kaplanem v Písku, kde se v roce 1906 stal učitelem škol obecných a v roce 1908 katechetou měšťanské školy chlapecké a výpomocným

učitelem a exhortátorem při české reálce v Písku. V té době vykonal zkoušku pro měšťanské školy s výsledkem velmi dobrým a farní zkoušku s prospěchem výborným. „*V povolání svém konal žadatel vždy a všude svědomitě svoje povinnosti, jak to dosvědčuje vysvědčení děkanského úřadu v Písku a vysvědčení okresní školní rady, jakož i pochvalné uznání biskupského ordinariátu.*“⁹⁾

Po smrti píseckého děkana Msgr. Antonína Pixy byl na uvolněné místo doporučen Biskupskou konzistoří v Českých Budějovicích a to hned z několika důvodů. Předně, že již v minulých letech pomáhal starému děkanovi s duchovní správou i povinnostmi úředními, čímž se seznámil s potřebami celé písecké farnosti. Dále,

Děkan římsko-katolické farnosti Narození Panny Marie, Antonín Svoboda. Fotografie ze sbírek Prácheňského muzea

Krajinský list Československé strany socialistické a Jednot malozemědělců IX. župy Jihočeské. Ročníky 1918 - 1922. Otavan. Měsíčník pro národní, kulturní a hospodářské zájmy král. města Písku a kraje Prácheňského. Ročníky 1918 - 1922.

9) SOKA Písek, MÚ Písek, sign XIII H, kart. 711, Dopis biskupské konzistoře z 26. 5. 1919 psaný ve věci obsazení děkanského obvodu v Písku.

že založil Spolek sv. Vincence z Pauly na podporu chudých¹⁰ a mimo jiné se věnoval i činnosti literární.¹¹ „*Při tom vynikal vždy životem v pravdě kněžským, jsa příkladem věřícímu lidu. Všecko to ukazuje, že děkanské beneficium v Písku nalezlo by v něm zvláště zdatného představitele a pracovníka.*“¹² Dne 13. června 1919 byl jednohlasně zvolen městským zastupitelstvem novým píseckým děkanem. Instalován byl 1. července 1919 kapitulním děkanem Josefem Brennerem z Českých Budějovic.¹³ V tomto roce působili v duchovní správě římskokatolické církve mimo děkana ještě tři kaplani. V klášterním kostele sloužil jeden kněz a sedm duchovních zde žilo ve výslužbě. Na místních školách vyučovalo náboženství pět katechetů. Šestý katecheta kněz Josef Šimek byl dán po převratu do invalidního důchodu zapříčiněného zřejmě psychickým onemocněním.¹⁴ Antonín Svoboda jeho odchod glosoval takto: „*On jest v Písku první, jehož nová doba jako učitele náboženství ze školy vypudila.*“¹⁵

Českobratrská církev evangelická

Evangelická reformovaná kazatelská stanice byla v Písku založena v roce 1900.¹⁶ „*Při instalaci prvního diasporního kazatele dp. F. Žilky v Táboře dne 18. února 1900 ujednáno bylo, aby se nejprve začalo s prací v Písku.*“¹⁷ Po vyzvání v novinách se přihlásili místní i okolní evangelíci jak helvetského, tak luterského vyznání - 19 dospělých a 13 dětí. Městský úřad v Písku nereagoval na žádost o propůjčení místnosti za účelem konání bohoslužeb.¹⁸ Podařilo se domluvit pronajmutí prostor ve zdejší Sokolovně. Den před první plánovanou bohoslužbou (1. dubna 1900) při-

10) „...tento spolek tajnou a tichou charitativní činností pomáhal utajené a nezaviněné bídě zvláště oněch chudých, kteří se stydí veřejně dožadovati se podpory.“ Žádost Antonína Svobody o děkanské beneficium v Písku z 22. 4. 1919. *Tamtéž*.

11) Antonín SVOBODA, *Vánoční deklamace pro děti*. TÝŽ, *Kulturní boj a český katolický lid: několik upřímných slov k roku 1915*. TÝŽ, *Kristus pán, narodil se nám: hra o 3 dějstvích se živým obrazem a zpěvy*.

12) SOkA Písek, MÚ Písek, sign XIII H, kart. 711, Doporučení biskupské konsistoře z 26. 5. 1919. Další dva žadatelé byli František Štěrbá, farář v Pačivě, okres Strakonice a Jan Diviš, farář v Českých Trubách, okres Prachatice.

13) *Liber memorabilium*, s. 59b.

14) *Tamtéž*, s. 59c.

15) *Tamtéž*, s. 59c.

16) „Rozptýlení příslušníci evangelické církve na českém jihu těžce nesli po dlouhá léta, že jsou tak od celého evangelického světa odloučeni a opuštěni a nemohou pro velikou vzdálenost stálých církví ani takřka jednou do roka účastni býti služeb Božích. Těžce ještě trpěli při tom jejich děti, postrádající vyučování náboženství. Následkem nedostatku služeb Božích hynuli tiito jinak ve víře živí údové církve evangelické, upadali v indiferentismus aneb přebíhali ke sborům kongregačním, kterým ovšem byli (hlavně při jejich zakládání) velikou posilou a vzpruhou, anebo zapadali do církve římské ne ovšem z přesvědčení - ale ze zvyku, jakož i následkem uzavírání sňatků smíšených.“ *Stručná historie*, s. 1.

17) *Tamtéž*, s. 1.

18) „Městský úřad v Písku na oko rád by nějakou místnost zapůjčil, ale ve svém opatrnictví a i odvislosti od kruhů klerikálních vyhýbal se a odkládal rozhodnutí své, tak že musilo se hledati východisko jiné.“ *Tamtéž*, s. 2.

jel farář Žilka do Písku a šel se v doprovodu pana Adamce (adjunkta tabákové reže) představit zdejším veřejným činitelům a osobně je ke službám Božím pozvat. Při návštěvě u okresního hejtmána Frenzla došlo k nepříjemnému výstupu. „Okresní hejtmán osopil se na p. faráře, že žádných služeb Božích nepovolí, že p. faráře nezná, že by každý mohl přijít obléknout si uniformu a kázati. Po upozornění p. farářem, že se nám o žádné zvláštní povolení nejedná, že povolení nepotřebujem, protože nám vykonávání náboženských povinností zaručuje říšský zákon, rozzlobil se ještě více a řekl, že služby Boží zakazuje, protože se konají v Sokolovně v místnosti nedůstojné, že se k nim zve v novinách, atd. Jelikož se s tímto až k nepříčetnosti rozčileným (a děkanem poštvaným) byrokratem nedalo souvisle jednat, požádal dp. far. Žilka, aby se veškeré výpovědi a námitky protokolárně zajistily.“¹⁹ Nicméně hejtmán prosadil, že povolí bohoslužbu pouze při zavřených dveřích, před které postaví stráž. Ačkoli byl hejtmán upozorňován na protizákonnost takového aktu, trval na svém. Za této situace odmítl farář Žilka sloužit bohoslužbu²⁰ a obrátil se se stížností na místodržitelství v Praze. V několika málo dnech obdržel telegraficky vyrozumění, že okresní hejtmanství v Písku obdrželo příslušné pokyny, jak má pro příště jednat.²¹ Po překonání těchto překážek byla evangelická bohoslužba v Písku konána 22. dubna 1900. „Prostranný sál v Sokolovně byl čteně naplněn. Jsme jisti, že všichni hosté měli dojem, že nejsme nějaký státu nebo městu nebezpeční lidé, kteří by se musili pronásledovat a šikanovat, ale že jen nejlepších chceme a podporujeme.“²²

Z let 1919 a 1920, kdy již na celorepublikové úrovni funguje ČCE, máme o písecké kazatelské stanici poměrně málo informací. (Její organizovaná činnost a zápisy ze schůzí se datují až k únoru 1921). Pozvánky na jejich bohoslužby a přednášky uveřejňovaly *Písecké listy*.²³ Paradoxně nejrozsáhlejší popis jejich aktivit nalézáme v záznamech Antonína Svobody. „Evangelíci, protestanti všech odstínů již v Písku ovšem ve

19) *Tamtéž*, s. 2 - 3.

20) „Zřejmě bezpráví naší církvi učiněné nás zpočátku zarazilo a zarmoutilo. Teď však nemáme čeho litovati ani my zde z místního stanoviska v Písku a okolí, ani ze stanoviska celé církve. Ano právem se z toho můžeme skoro těšiti, naskytla se jistě neočekávaně vhodná příležitost promluvit zase jednou veřejně o našich právech a zjednatí průchod spravedlnosti. Tak Pán Bůh obmyšlené zlé obrátil ve skutečné dobro. My zde v diaspoře nemáme chrámů, které by na nás upozorňovaly; takto nám cizí ano i nepřátelé dělají zvony, které by nás rozhlašovaly a k nám svolávaly.“ *Tamtéž*, s. 4.

21) „Zde sluší podotknouti, že okresní hejtmán dostal zaslouženou důtku a poučení, jak se má chovati. Zároveň nutno zaznamenati, že celá záležitost přednesena na sněmu jako interpelace. Dle zpráv učinilo protizákonné a hrubé vystoupení Frenzlovo ve sněmovně veliký rozruch a poslanci doléhali na místodržitele, aby Frenzla poukázal do patřičných mezí. Tím ovšem vznikl ve Frenzlovi zarytý nepřítel evangeliků píseckých a hlavně jejich tehdejšího předsedy (kurátora).“ *Tamtéž*, s. 4.

22) *Tamtéž*, s. 4.

23) Např. „Dne 14. března konají se evangelické bohoslužby českých bratří na Fügnerově náměstí. hosté jsou vítáni. – Dne 21. března 1920 dopoledne promluví na veřejné schůzi v městském divadle v Písku vyslanec amerických evangelických Čechů rev. Josef Křenek ze Silver Lake. Mluvil již v mnohých krajínách po naší vlasti, všude provázen nadšeným zájmem.“ *Písecké listy*, 6. 3. 1920, s. 5.

skromném počtu před válkou existující oblekli za dosažené samostatnosti nový kabát názvu církve československé a hleděli tak rouškou hypervlasteneckých řečí polapiti nebo aspoň špinití katolíky... V domněnce, že celé zástupy katolíků k nim odpadnou, agitovali vytrvale. Nebylo snad týdne, aby zde nepřenášel nějaký pastor (i z Ameriky!) nebo řečník doporučující československé náboženství a namáhající se dokázati, že tito dnešní čeští bratři jsou přímým pokračováním dějinných „Českých Bratří“. Jak divné a nesvědomitě falšování dějin! Tenor všech řečí ovšem bylo: tupěti naši církev, její zřízení, papeže atd. Heslem i jejich bylo též: Súčtovali jsme s Vídní, súčtujeme též s Římem!“²⁴

Bohoslužby se zřejmě nekonaly pouze na Fügnerově náměstí, ale i na Malém náměstí o deváté hodině dopolední. Jejich místem byl stůl na chodníku před budovou obecných škol, což bylo děkanem vnímáno jako nepřátelská akce. „Bylo chytře vypočítáno, aby náš lid navštěvující nejvíce devátou mši sv. v obou zdejších kostelích, byl takto odváděn a soustavně štván.“²⁵ Duchovní správa římsko-katolické církve tuto situaci řešila tak, že o deváté ranní se mše přesunula z děkanského kostela do kostela Nejsvětější Trojice u hřbitova. „Výsledek jejich úporné agitace nijak výsledkům neodpovídal. Byloť úředně hejtmanstvím hlášeno děkanskému úřadu [počet] odpadů k církvi československé v roce 1919 - 4 -, v roce 1920 - 19 -.“²⁶ Po přepočítání v knihách přestupů jsem došla k těmto údajům: pro rok 1919: 7, pro rok 1920: 40 zapsaných přestupů k ČCE v Písku.²⁷

Sčítání obyvatelstva v Písku a ustanovení místní obce Církve československé

V roce 1920 ještě nebyla v Písku ustanovena obec ČČS. Nejsou zaznamenány ani aktivity jejího duchovenstva jako např. ve Vodňanech, kde došlo k první větší vlně přestupů - 75 záznamů - již v září 1920.²⁸ V Písku jsou pro tento rok zapsány čtyři změny vyznání z římskokatolického na československé. Nejprve v říjnu přestoupila industriální učitelka Štěpánka Stachová (budoucí členka rady starších ČČS), po ní v listopadu poručík ruských legií Rudolf Košťák a na sklonku roku manželé Vaněčkovi - Kamila a Jaroslav (budoucí kronikář a místopředseda místní obce ČČS).²⁹

24) *Liber memorabilium*, s. 63.

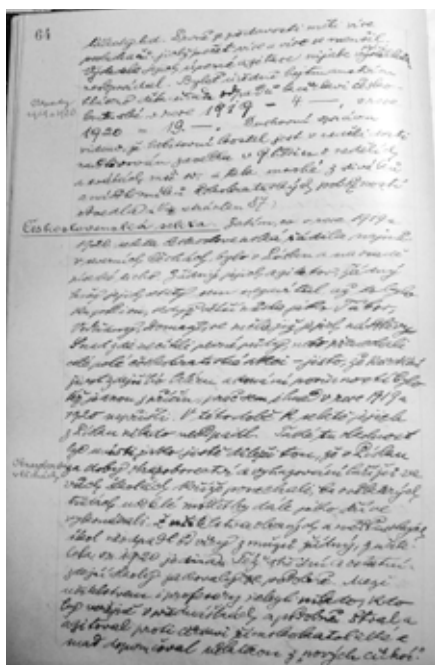
25) *Tamtéž*, s. 63.

26) *Tamtéž*, s. 64.

27) SOkA Písek, *Záznam o ohlášených výstupech a přestupech z náboženských společností (1906 - 1920)*, kn. 89, *Záznam o ohlášených výstupech a přestupech z náboženských společností (1920 - 1921)*, kn. 90.

28) *Tamtéž*.

29) „Štěpánka Stachová, industriální učitelka, bytem Písek Jiršíkova 47, narozená 18. 4. 1884 v Bechyni, přestoupila z Římsko-katolické církve do Církve československé 11. 10. 1920; Rudolf Košťák, poručík ruských legií, bytem Písek, narozen 26. 11. 1890 Litov okr. Mělník, přestoupil 9. 11. 1920; Jaroslav Vaněček, bytem Písek Rokycanova 467, narozen 3. 4. 1884 v Kutné Hoře, přestoupil 29. 12. 1920, Kamila Vaněčková, bytem tamtéž, narozená 25. 1. 1890 ve Ždíkovci, okres Prachatice, přestoupila 30. 12. 1920.“ *Tamtéž*, zápisy č. 278, 312, 346, 347.

Liber memorabilium s. 64. Foto V. Matoušová

skému, 217 k židovskému, 29 k pravoslavnému, 2 k řeckokatolickému, 2 starokatolickému, 2 byli spiritisté a 1977 osob bylo bez vyznání.³³ Jak je vidět z uvedených čísel, nedošlo v Písku k žádnému lavinovému hnutí „ pryč od Říma “. V tisícových počtech obyvatel šlo o stovky občanů. Počet členů ČCE ve dvacátých letech již výrazně nevzrostl. Nárůst zaznamenala náboženská obec ČČS, která na sklonku roku 1926 čítala 1260 členů.³⁴ Přesto „ kulturní boj “ na stránkách novin³⁵, na přednáškách i v zápisech kronik³⁶ pokračoval v intenzivnější podobě, než jak svědčí čísla.

Duchovní správa římskokatolické církve reagovala následující výzvou, která byla čtena po všech bohoslužbách ve zdejších kostelech v neděli před sčítáním: „ Poněvadž nyní jak v novinách, tak plakáty vybízejí se katolíci k odpadům od své víry, upozorňuje duchovní správa věřící, aby zůstali věrni nejen svému národu, ale také své víře římskokatolické po rodičích zděděné a posvěcené životem svatých Cyrila, Metoda, Ludmily, Václava a všech českých sv. patronů. Při sčítání lidu nestyď se nikdo za svoji řeč a také za svoji víru! Napiš na sčítací archy svoje náboženství římskokatolické, jsa pamětliv slov Spasitelových: „ kdo mne vyzná před lidmi, toho i já vyznám před Otcem nebeským. “³²

Celkově žilo v Písku počítáno i s vojenskou posádkou 16 307 obyvatel. Co se náboženství týče, 13 782 občanů se hlásilo k římskokatolickému, 521 k evangelickému, 375 k českosloven-

32) Liber memorabilium, s. 92.

33) Tamtéž, s. 22.

34) Pamětní kniha, s. 119.

35) „Nás nezpdlil odboj proti Římu, my zrodili se třístaletou touhou po čistším a lepším náboženství v národě. A kdybychom nebyli jisti, že církev československá bude mít dosti síly velký tento úkol vítězně dokončiti, neváhali bychom ani okamžik postaviti se proti, jako jsme se hrdě postavili proti demagogii hlásané církví římskokatolickou. Chceme se přidružiti ke společnosti národů jako člen vzdělaný a pokrokový a ten, kdo ještě dnes vězí v tenatech římského kléru, nesmí si říci, že je pokrokový - lhal a vysmíval by se sám sobě. „Bratře Čechu, shoď černou hazuku a nic jim nedávej a nic jim nevěř.“ Rekl Havlíček a tím končím.“ B. KRYL, 8 roků, in: Pootavské listy, 5. 1. 1927, s. 5.

V Písku se při sčítání lidu v únoru 1921 k Církvi československé přihlásilo 375 lidí.³⁷ Vzájemně o sobě nevěděli a nikdo je neorganizoval. „Čekalo se, že přijede někdo z pražského ústředí, svolá členy a určí, jak dát vzniknout náboženské obci.“³⁸ Nic takového se nestalo a změna nastala až v okamžiku úmrtí paní Cvachové (24. 5. 1921), manželky městského strážníka Františka Cvacha. Ten se rozhodl se zís-
kat pro pohřební obřad duchovního Církve československé.³⁹ Požádal o radu velitele městské stráže Václava Vorla, který telefonicky kontaktoval redakci Stráže Lidu, aby zjistil, jestli v Českých Budějovicích již existuje náboženská obec Církve československé, a poté se obrátil přímo na ní se žádostí o vyslání duchovního do Písku. Událost poněkud zdramatizoval fakt, že P. Skalický byl služebně vzdálen a telefonická zpráva jej zastihla v den pohřbu ve Vodňanech. „V poslední chvíli trapného očekávání, kdy již účastníci byli odhodláni, že sami zesnulou pohřbí, dojel bratr duchovní Skalický, pohřeb vykonán, a po pohřbu dal zúčastněným členům mnohé dobré rady a pokyny. O další, jak uspořádati celou organizaci zdejší, poradil, aby někdo z pří-

36) „Prvé sčítání lidu v republice československé mělo býti obrazem jednoty, síly a vyspělosti národa, který zasloužil, aby ne lidé, ale Sám Bůh jej povýšil tam, kde vůli Prozřetelnosti má státi a to pevně. Bohužel, že živly protináboženské, správně protikatolické, zneužily této veliké a vzácné chvíle dějinné a chtěly, co možno nejvíce snížit počet katolíků římských, aby pak na podkladě takto získaných čísel dále útočily v boji o rozluhu státu a církve, již chtěly takto úplně ztotročit a v prach pováliti. Také vydupaná sekta československá měla jim býti svým názvem pomocnicí; již pojmenování „úřední“: církev československá katolická bylo nejen neupřímností, ale přímo podvodem, jímž chtěli nepřátelé méně pozorné katolíky římské získati, když ne skutečně, tedy aspoň na papír. Agitace byla veliká všude, také zde měla své apoštoly. Odkud čerpali nadšení pro tuto práci, kde jsou zdroje této akce, kde prameny peněz na letáky, agitátory a celý aparát. Snad ani v ohledu národnostním, snad ani v práci o morální povznesení národu nebylo by bývalo tolik příprav, tolik pokynů, tolik řečí ve spolicích, továrnách, dílnách, obecních parlamentech jako právě ve věci náboženské příslušnosti a hlášení se k ní. Byl to zosnovaný útok na naši církev. A co přinesl? Jisto jest, že těch, kdo se odhlásili od církve rodné, římskokatolické po úvaze, jest malá procento, těch pak, jež terorem, nepozorností, posměchem, ba i bez vědomí, byli zapsáni v archy, resp. na odhlášky k hejtmanství, jest počet dosti veliký. Tyto chvíle sčítání v ohledu náboženském staly se chvílemi vyznání víry v rodinách, byly dobou slz mučedníků, hlavně věřících žen a dětí školních, které plakaly, že mají opustiti svého Spasitele. Ejhle, doba mučedníků a vyznavačů Kristových a jeho sv. církve ve století XX. Duchovní správa učinila, co mohla, aby odvrátila věřící od cesty, na níž je lákali náhončí bezvěří a agitátoři všech sekt sliby a hlavně hrozbami, že budou mnoho platiti na kněze a kostely, zůstanou-li v církvi římskokatolické. Jak nízké to prostředky agitace, jak ubohá statistika vyšla z tohoto zdroje ne svobody a demokracie, ale ze zdroje nejhoršího zpátečnictví a ohlupování lidí pokrokáři!“ Liber memorabilium, s. 90 - 92.

37) Pamětní kniha mluví o 280 osobách.

38) Pamětní kniha, s. 25.

39) „Cestu knězi československé sekty otevřel do Písku pohřeb Cvachové, ženy policejního strážníka, kterou přihlásili k této sektě, ač-li ona o tom věděla. Chodila celý květen na májovky a ejhle!“ Liber memorabilium, s. 93. V knize přestupů je zaznamenáno ke dni 18. 2. 1921 přestup Františka Cvacha policejního nadstrážního (*4. 6. 1879) bydlíšť Čelakovského ul. č. 11 a jeho tři děti Marie (*4. 1. 1908), Boženy (*17. 7. 1909) a Antonína (*30. 10. 1910) SOKA Písek. Záznam o ohlášených výstupech a přestupech z náboženských společností (1920 - 1921), kn. 90.

Klenotník Karel Weber. Fotografie ze sbírek Prácheňského muzea

tomných obrátil se na táboorského duchovního br. Diviše.⁴⁰ Strážník Pavlíček kontaktoval duchovního Jana Diviše a od něj obdržel pokyny, jak ustanovit radu starších. Mezitím nadstrážník Václav Vorel spolu s několika strážníky zjistili na okresní politické správě ze sčítacích archů jména přistoupivších členů k Církvi československé.⁴¹ Strážník Vorel vybral ze získaného seznamu členů „několik bratří a sester“⁴² a společně s klenotníkem Karlem Weberem svolali do jeho salonku na den 16. června 1921 schůzi. „Každý účastník byl vřele uvítán a na každém též bylo znáti, že chce pracovati pro upev-

nění a rozšíření naší církve v Písku“.⁴³ Po dohodě utvořila se z přítomných prozatímní rada starších, o čemž byla druhého dne informována okresní správa politická v Písku. Předsedou byl zvolen Karel Weber (klenotník), místopředsedou Jaroslav Vaněček, (vrchní kontrolor tabákové reže), jednatelem František Pavlíček (poručík), pokladníkem a vedoucím matriky Václav Vorel (velitel městské stráže).⁴⁴

40) *Pamětní kniha*, s. 27.

41) Jiné podrobnosti nabízí článek Bedřicha Kryla, předsedy Jednoty mládeže ČČS: „...pan Cvach, pomocí tehdejšího redaktora „Píseckého Kraje“ p. Šefra, telefonickou intervencí v Čes. Budějovicích zjistil, že tam církev československá jest, že mají svého faráře Skalického, který však byl právě na informační cestě po jižních Čechách; slíbili, že to zařídí, aby do Písku přijel na pohřeb. A skutečně, ač dávno stanovený čas minul, přijel kočárem z Vodňan, kde ho zastihla budějovická depeše, k nemalé zlosti farářů římských a kostelních bab, které byly nesmírně zvědavý na obřad. ... Vlastním organisátorem církve jest nynější tajemník její Václav Vorel. Tehdy po převratovém nadšení, když lid uvědomoval si Masarykovo heslo: „Řím musí býti souzen a odsouzen“ a houfně vystupoval z církve, docházel ve volném čase s panem Pafkem a Rožánkem aj. na Okresní správu politickou, kde byli tři pytle odhlášek z církve. Tyto třídili a přihlášené do církve čsl. vypisovali. Bylo jich 286. Z tohoto počtu vybral p. Vorel 15 pro prozatímní výbor, sezval je, a ten konal dne 1. června 1921 první schůzi u klenotníka p. Webera. Do vínku bylo vybráno mezi účastníky 355 Kč. Na této schůzi zvolen byl předsedou Karel Weber, místopředsedou Jaroslav Vaněček, jednatelem Václav Vorel, a pokladníkem Rudolf Holík, kteří vesměs podrželi své funkce až dodnes. Volba funkcionářů schválena byla první radou starších, která se konala 16. června za účasti 13. členů, opět u Weberů.“ B. KRYL, 8 roků, s. 4.

42) *Pamětní kniha*, s. 28.

43) *Tamtéž*, s. 28.

44) Ostatní členové rady: Baloušek Rudolf, topič městské elektr.; Cvach František, městský nadstrážník; Klumpner Josef, strojník městské elektr.; Landa Karel, městský nadstrážník; Šafránek Václav, zahradník; Kudrnová Anna, choť soud. officiala; Šeflová Marie, choť tajemníka; John

Sbor „Chelčického“ ČCE⁴⁵

V roce 1921 se ustavující schůze sboru ČCE sešla 23. února. Zahájil ji duchovní správce Bohumil Souček z Tábora a na jeho návrh byl zvolen prozatímní pracovní výbor: předsedou profesor František Havelka, jednatelem Alois Táborský a pokladníkem Emil Gaigher. Na valné schůzi 26. dubna byl zvolen jako předseda sboru Václav Šesták, správce na Kožlí, jehož zástupcem v době nepřítomnosti byl místopředseda František Havelka. Schůze se konaly v soukromém domě na Fügnerově náměstí (čp. 40). Zde byly slaveny i bohoslužby, na které zvaly plakáty a vývěsní skřínky.⁴⁶ Pracovní výbor schválil konání pravidelných schůzí každou středu a sobotu v pět hodin odpoledne. „*Směrnice přijaté v ustavující schůzi (schůze dvakrát do týdne) nebyly zachovány ani v tomto prvním roce organizované činnosti. Přesto však byl počet schůzí nadmíru značný, došlo k nim v 39 případech; dalších 6 řádně svolaných vyznělo na prázdno, poněvadž se členové nedostavili.*“⁴⁷

Prozatímním duchovním správcem byl 7. srpna 1921 zvolen Jiří Čížek. Synodní výbor zamítl žádost o ustanovení samostatného sboru, který zůstal filiálním až do 3. prosince 1922. Zatímco Evangelická reformovaná kazatelská stanice v Písku měla v roce 1900 okolo 30 členů, v roce 1922 vzrostl počet na necelých 500 lidí. Pokud se počítaly i obvody, které ke sboru přislouchely, šlo o 1350 členů.⁴⁸ K obvodu sboru patřily okresy Písek, Mirovice, Týn nad Vltavou a Prachatice. Sbor měřil od severu k jihu 80 km a od východu k západu 40 km. Většina evangeliků žila sice ve městě samém, ale i tak byla diaspora velká.⁴⁹

V předchozích dvou letech se Chelčického sbor soustředil převážně na aktivity v Písku. V průběhu roku 1921 byly přednášky „o přestupu“ pořádány o nedělích na venkově. Plakáty zvoucí na přednášky pořídil písecký sbor společně se sborem v Táboře. V červenci až listopadu 1921 byly slouženy evangelické bohoslužby v Pu-

Bohdan, kancel. oficiál; Růžička Antonín, vrchní dozorce vězňů; Nosková Anna, vdova po berním správci; Stachová Štěpánka, industriální učitelka. *Pamětní kniha* s. 29.; v novinách ještě uveden Englberg Lauseker, kapitán, Písecké listy, 25. června 1921, s. 3 - 4.

45) „... první zmínka o tomto pojmenování v zápisu v schůzi 18. 5. 1921“, *Stručná historie*, s. 23.

46) „V dalším průběhu schůze bylo schváleno pořídit 3 - 4 návštěvní skřínky (z nich 1 na radnici)... Návěstní skřínky byly upevněny na domě br. Zdeňka Mergla v Karlově ulici a domě Na růžku naproti poště (na radnici obec to nepovolila).“ *Stručná historie*, s. 22 - 23; „Čestí bratři letos jako v loni agituji bohoslužbami na „Malém náměstí“, kde zvaní pastoři promlouvají, účast jest stále slabší, zdá se, že již tato novota ani zvědavce více netáhne. Mimo to mají své schůze a pobožnosti v soukromém domě na Fügnerově náměstí, kam zvou plakáty i vývěsní skřínkou.“ *Liber memorabilium*, s. 92.

47) *Stručná historie*, s. 22.

48) „Dle doslechu trpce nesou předáci a fedrovatelé tak zvaných „Českých Bratří“, že mezi těmi, kteří se jim přihlásili za členy „bratry“, jest valně takových, o které jak ze stanoviska společenského, tak náboženského mnoho nestojí. „Padavky“ bychom je nazvali my. Snad bratři mají je pouze „pro počet“. Habeant sibi! Tak se vyplácí agitace a potom prý jest pro očistu a zvroutnění náboženská!“ *Liber memorabilium*, s. 92 - 93.

49) Historie sboru Chelčického v Písku dostupná na: http://pisek.evangelnet.cz/podstranky/hist_souc.htm [cit. 2007-12-03].

timi, Protivíně, Veselíčku, Mirovicích, a Čimelicích. Práce se prý dařila zejména v Putimi. Na konci roku 1921 se zde k českobratrské církvi hlásilo 41 členů a 12 dětí. O rok později to bylo již 60 dospělých a 15 dětí. Náboženství v Putimi vyučoval bratr Kučera.⁵⁰

Na začátku roku 1922 se kvůli nemoci vzdal všech funkcí ve sboru diakon Čížek. Otevřela se otázka získání trvalého faráře. Staršovstvo nejdříve uvažovalo o Josefu Toulvi z Moravče, který nabídku odmítl. Na schůzi 14. května byl jednomyslně zvolen Vladimír Čech z Prahy, který nastoupil 1. července 1922.⁵¹ Poté, co se v prosinci sbor osamostatnil, proběhla v únoru 1923 nová volba faráře. Opětovně byl zvolen Vladimír Čech.⁵² Slavnostní instalace proběhla 15. srpna 1923 v nové modlitebně na Fügnerově náměstí.⁵³

Závěr

V období 1918 až 1922 došlo k několika klíčovým událostem. V roce 1919 se po zemřelém Msgre Antonínu Pixovi stal novým děkanem římsko-katolické farnosti Narození Panny Marie P. Antonín Svoboda. Kronika *Liber memorabilium* dokumentuje jak katolický náboženský život farnosti, tak i názory a postoje svého pisatele A. Svobody k nově zformovaným nekatolickým církvím. I když A. Svoboda reprezentoval v dané lokalitě katolickou, cítil se ohrožen agitační (evangelizační) činností evangelických církví a usiloval o umenšení trendu přestupů jak instruktážními prohlášeními během bohoslužeb, tak přednáškovou a literární činností.

Nově sjednocená ČCE byla v Písku zastoupena sborem Chelčického. (Jednalo se o název místního sboru, který může snadno vést k záměně s baptistickou Bratrskou jednotou Chelčického). Sbor byl pokračovatelem Evangelické reformované kazatelské stanice založené v roce 1900. Jeho členská základna byla po sledované období ve značném vzestupu, což se odrazilo i ve výsledcích sčítání obyvatelstva v únoru roku 1921. Tato skutečnost umožnila osamostatnění sboru, instalaci trvalého faráře Vladimíra Čecha a koupi domu, kde byla zřízena nová modlitebna.

K Církvi československé se v Písku do konce roku 1920 hlásili pouze čtyři lidé. V průběhu únorového sčítání v roce 1921 stoupl počet zhruba na 300 členů, což umožnilo zorganizování místní náboženské obce v červnu téhož roku. Přímým

50) *Stručná historie*, s. 24, 27.

51) Poprvé měl písecký sbor možnost se s ním seznámit 5. července 1921, kdy promluvil na oslavách M. J. Husa. *Tamtéž*, s. 26.

52) „Pro omezený prostor modlitebny prodloužena volba faráře i na nedělní odpoledne a na úterý i pátek večer i příští neděli. Nadpoloviční většina podle seznamu hlasovných členů činí 80, odevzdáno 111 lístků. Po sdělení syn. výboru určen pro volbu faráře jediný kandidát a zvolen nadpoloviční většinou br. Vladimír Čech.“ *Tamtéž*, s. 29.

53) „Dovolujeme si zvát vás uctivě k instalaci br. faráře Vladimíra J. Čecha, prvního duchovního správce farního sboru českobratrské církve evang. v Písku, kterou vykoná dne 15. srpna 1923 o 9. hod. br. konsenior Jan Václavík v nové modlitebně na Fügnerově náměstí v Písku. V Písku v červenci 1923. Staršovstvo českobratrského sboru Chelčického v Písku.“ SOkA Písek, MÚ Písek, sign. XIII/ K, kart. 798, Pozvánka zasláná Městské radě v Písku.

podnětem k jejímu vzniku byl pohřeb paní Cvachové, manželky městského strážníka Františka Cvacha.

Problematicke přestupů duchovních, otázce kostelů a „vytyčování hranic“ mezi jednotlivými církvemi se budu věnovat v samostatné studii. Nicméně ze zjištěných skutečností již nyní vyplývá, že Písek v prvních letech vzniku Československé republiky nijak nevybočoval z atmosféry náboženského pnutí a „kulturního boje“. Konkrétní projevy však postrádají vyhocenou podobu násilných akcí. Příčiny shledávám v obecně uznávané autoritě píseckého děkana Antonína Svobody i v kultivovaném prostředí dalších dvou sledovaných církví.

Jiří Prášek

POMNÍK ADOLFA HEYDUKA (k 75. výročí odhalení)

V horní části Palackého sadů důstojně shlíží na kolemjdoucí ze svého kamenného podstavce básník Adolf Heyduk, provedený v bronzu. Život (1835 - 1923) a dílo tohoto literáta, představitele Májové družiny, byly pevně spjaty se zdejším městem a ne nadarmo ho nazývali „Slavíkem pootavským“. Jeho památka zhmotnělá v ušlechtilém kovu byla vytvořena místním odborem Ústředního spolku československých profesorů. Sotva prof. Heyduk v Písku 6. února 1923 zemřel, podal jeden z činovníků spolku, prof. Otakar Kapička, návrh, aby byl založen Heydukův fond k postavení důstojného pomníku zvěčnělému básníkovi. Myšlenka padla na úrodnou půdu a svolení tří mužů, kteří se měli úkolu věnovat: profesori Otakar Kapička a Josef Jaroš a Ing. Jaroslav Bažant. Ti se počali věnovat ušlechtilému cíli s opravdovým nasazením - žádali o příspěvky pe-

Pomník A. Heyduka ve druhé polovině třicátých let.
Dobová pohlednice

Nerealizovaný návrh Heydukova pomníku, neznámý autor, sádra. Sbírky Prácheňského muzea v Písku, inv. č. UP 05.

savadním vodotryskem a protilehlou příčnou pěšinou v hoření třetiny městských sadů, tj. mezi dvěma stříbrnými smrky, kde dosud bývá umístěna uprostřed paloučku pyramidální květinová skupina“.

Pak teprve vypsali soutěž na pomník. Do 19. ledna 1935, kdy stanovena konečná lhůta k odevzdání, se sešlo dvanáct návrhů od pěti sochařů - Bendy, Fraň-

něžní ústavy, spolky, zámožné soukromníky a všechny přátele města Písku, organizovali koncerty, biografická i divadelní představení a získané peníze pečlivě ukládali. Celkem tak získali 66 886, 31 korun. Největším dárcem byla Městská spořitelna, která celkem věnovala částku 13 200 korun, nemálo přispěl i Spolek paní a dívek Světlá a dvěma tisícovkami i vdova po básníkovi Emílie Heyduková.

Ještě v roce 1929 uvažoval spolek, že pomník bude vlastně jen Heydukova busta, na jejíž vytvoření postačí částka 20 tisíc korun. S tímto záměrem byli také osloveni čtyři umělci. Jeden z nich, pražský sochař Otakar Švec, však spolku navrhl vytvoření díla rozměrnějšího, avšak také poměrně dražšího. A tak uzrávala pomalu myšlenka práci neuspěchat, počkat s odhalením až na desáté výročí básnickovy smrti v roce 1933, či ještě lépe na rok 1935, kdy mělo uplynout rovné století od Heydukova narození. Odhalení pomníku by mělo být jednou z četných akcí, které - jak spolek věřil - uskuteční město. Proto se peníze, sice stále obtížněji (nezapomeňme, že vrcholila hospodářská krize), ale o to usilovněji, sbíraly dál.

Nejprve bylo vybráno místo. Komise k tomu účelu svolaná se sešla 4. března 1933 a určila budoucí plastice místo v městském parku „*mezi do-*

ka, Jiříkovského, Švece a Žemličky. 27. ledna pak zasedla porota ve složení prof. dr. Pečířka, prof. Horejc a akad. sochař Kofránek. Nezávislí porotci si nejprve prohlédli místo v parku, a pak byli seznámeni s podmínkami soutěže a došlými návrhy. Po následné dvouhodinové poradě udělila jury první místo návrhu akad. sochaře Otakara Švece, druhé pak návrhu akad. sochaře Jana Jiříkovského. Realizace vítězného modelu však byla podmíněna přepracováním detailů hlavy. Autor s tím souhlasil a byla mu zadána práce na pomníku Adolfa Heyduka nazvaná „Lesní cestou“ za honorář 50 tisíc korun. Básník je zde zachycen na procházce lesem, prostovlasý, oblečený do pláště. Pravá ruka se opírá o hůl, levice drží klobouk. Autor pomníku, akad. sochař Otakar Švec (1892 - 1955), byl žákem profesorů J. V. Myslbeka a J. Štursy. Jeho nejznámější prací je dnes již odstraněné sousoší J. V. Stalina v Praze na Letné.

Doba od zadání do odhalení - což mělo být počátkem června 1935 - se zdála být velmi krátká a sochař se nechtěl zaručit, že se mu v termínu podaří úkol splnit. Spolek měl tedy připravenou variantu, že by se v červnu při slavnostech postavil jen základní kámen a socha by mohla být odhalena až v září.

Ale po zhotovení třetinového modelu koncem března svitla naděje, že by se vše do června mohlo podařit. Počátkem května připravil autor sochu k odlištění. Umělec byl ovšem k vyššímu úsilí motivován honorářem zvednutým o deset tisíc korun a ještě zbylo díky dalším štedrým darům na různá mimořádná vydání.

Původně stanovený program tzv. Heydukových dnů, určených na svatodušní svátky, tedy na dny 8. a 9. června 1935, mohl být dodržen. Organizační výbor však tři

Nerealizovaný návrh Heydukova pomníku, neznámý autor, sádra. Sbírky Prácheňského muzea v Písku, inv. č. UP 68.

týdny před odhalením pomníku postihla velká ztráta, když zemřel prof. Kapička, který ze všech nejvíce o pomník po dobu dvanácti let bojoval a měl největší zásluhy. Z původního organizačního triumvirátu se cíle dožil jen ing. Bažant - prof. Jaroš zemřel již dříve.

Heydukovy dny začaly zdařilou výstavou o českém básníkovi - Májovci, který se jako jediný z této literární skupiny dožil osvobozené vlasti. Výstavu v síni okresního domu připravil městský knihovník František Lipš a byla otevřena již 2. června. Vlastní oslavy pod protektorátem ministra školství a národní osvěty dr. J. Krčmáře zahájil sobotní hudební a recitační program v Městském divadle. Na neděli se město slavnostně odělo do praporů a vlajek, ze všech stran se sjížděli hosté. Scházeli se všichni na Velkém, tehdy Riegrově náměstí a odtud se před desátou hodinou dopolední odebrali do Palackého sadů, kde již zahalena stála na podstavci s nápisem ADOLF HEYDUK firmou Franta Anýž v Praze čerstvě odlitá socha, vysoká přes tři metry.

Slavnost zahájily fanfáry z Libuše, které zahrál hudební odbor zdejšího Sokola. Za iniciátory celé akce promluvil profesor lesnické školy Zdeněk Mašek a po jeho projevu, za zvuku intrád, stržena rouška z plastiky. O Heydukovi, jeho životě a díle, promluvil zasvěceně profesor Karlovy univerzity dr. Miroslav Hýsek. Po něm pronesla zdravice - jak bylo zvykem - celá řada významných hostů, ať to byl zástupce ministerstva, představitel Českého vysokého učení technického, jehož byl Heyduk čestným doktorem, zástupci města Tábora, okresu Písek, Heydukovy reálky, knihovny Národního muzea a mnoho dalších. Projevy však mohli vyslechnout jen nejbližší stojící, neboť připravený mikrofon se zesilovačem dokonale selhal. Na odpoledne připravili píseční turisté pro zájemce vycházky do okolí města a slavnosti zakončil večerní koncert sokolské hudby v parku. Ve dnech 2. - 8. června kartovala zvláštní přepážka na poště a ještě pak 9. června v místnosti Heydukovy výstavy příležitostným razítkem zelené barvy „PÍSEK - 1835 - HEYDUKOVY OSLAVY - 1935“.

Po odhalení nabídl autor sádrový model píseckému muzeu. To ho pro nedostatek prostoru muselo odmítnout, a proto kuratorium muzea doporučilo, aby model umístili v budově reálky, kde Heyduk působil jako profesor a která také nesla jeho jméno. Model byl sice zadarmo (a překážel ve slévárně Franty Anýže) ale nacházel se rozřezán v několika kusech a bylo potřeba jej scelit, což by si vyžádalo určitý náklad. Na to ovšem nebyly peníze. Obec napsala autorovi, kolik by to asi stálo a protože ten neodpověděl, nereflektovala městská rada na dar sádrového modelu.

Heydukův pomník byl vyroben z kvalitního materiálu - figurálního bronzu, a tento fakt málem způsobil jeho konec. Nacistické úřady v honbě za drahými kovy pro válečné účely nařídily nejen v dubnu 1942 sundat a odvézt zvony z píseckých věží, ale o rok později i básníkovu sochu. Špeditérská firma Antonín Prell 16. srpna 1943 sňala 40 metrických centů těžkou sochu a za 101 korun ji odvezla do skladu ve Švantlově dvoře. Odtud putovala do centrálního úložiště drahých kovů v Praze VIII na Maninách, kde byla rozřezána na deset dílů. Zde se také dočkala konce války

a 8. srpna 1945 ji Písečtí nechali převézt do Anýžovy slévárny k opětovnému scelení. Při práci pomáhal i autor sochy. Původně se předpokládalo, že plastika bude hotova do šesti týdnů, ale pro množství práce - podobných pomníků byly stovky - se k Heydukovi dostali až v listopadu, ale to přišly mrazy, na dvoře se nedalo pracovat, a tak práci restaurátoři odložili na jaro. Zjistilo se navíc, že je nutno počítat s většími finančními náklady, neboť při řezání plastiky za okupace používali pilu se silným listem, vznikly tak velké difference, a proto museli restaurátoři do řezů vkládat vložky, zejména v oblasti krku a pasu. Tak se dokončení protáhlo až do května 1946 a socha byla opět na původní místo postavena 7. června 1946. Slévárna ještě odlila na podstavec nová bronzová písmena.

Na rozdíl od jiných píseckých soch a pomníků je Heydukova plastika vyrobená z velmi trvanlivého materiálu a nepotřebuje tolik četných a zásadních restaurátorských zásahů. Naposledy na ní pracoval restaurátor Petr Dvořák na podzim roku 1996. Sochu umyl benzínem a odmastil tetrachlorem. Poté celý povrch vyčistil pemzou a jemným drátěným kartáčem, aby se odstranila měďenka. Pak došlo na patinování na černo sirnými játry a chloridem měďnatým. Nakonec restaurátor napustil plastiku včelím voskem a vyleštil, čímž sjednotil patinu a zvýraznil modelaci.

Prameny:

Státní okresní archiv v Písku, fond Ústřední výbor Heydukových oslav v Písku, karton 1

Státní okresní archiv v Písku, fond Spolek paní a dívek píseckých „Světlá“, karton 1, 2

Státní okresní archiv v Písku, fond Okresní úřad Písek, karton 64

Státní okresní archiv v Písku, fond Městský úřad Písek, karton 885, 1022, 1033

Písecké listy XXXIX. 1935

Písecký kraj XVI. 1935

Písecký obzor VI. 1935

Jiří Břelík

LÉTA 1945 - 1948 NA PÍSECKU - PŘEHLED PRAMENŮ

Rozmezí let 1945 a 1948, někdy také nazývané třetí republika, lze chápat jako specifické a dynamické období na přechodu mezi nacistickou a komunistickou diktaturou,¹ kdy v Československu panovalo období relativní, byť trochu „okleštěné“, demokracie. Doba, kdy se český národ vzpamatovával z hrůz druhé světové války a z děsu moci, kterou nad ním vykonávaly nemilosrdné nacistické protektorátní úřady. Doba, kdy se fakticky změnila zahraničněpolitická orientace země. Doba, kdy jsme se po 12. prosinci 1943 dobrovolně přičlenili do sovětské zájmové sféry,

1) Zdeňka KOKOŠKOVÁ - Jiří KOCIAN - Stanislav KOKOŠKA (edd.), *Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody*. Národní archiv a Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha 2005.

a tím také vyzdvihli do té doby politického outsidera v podobě zdejší komunistické strany.²

Tento příspěvek nemá být sledováním cest československé demokracie směrem k Únoru 1948 ani obrazem regionálních dějin tohoto období, nýbrž si klade za cíl zmapovat dostupné prameny k výzkumu tohoto období v oblasti Písecka a představuje velmi stručný nástin dostupné literatury.³ Rozhodně to není vyčerpávající přehled, jiní badatelé by jistě našli další prameny a ani nebudou vyčerpány veškeré tematické okruhy tohoto složitého období našich dějin. Na druhou stranu nám bohužel některé aspekty regionálních dějin zůstávají skryty z důvodu nedochování příslušných pramenů - to se týká zvláště nekomunistických politických stran, u nichž máme možnost prozkoumat pouze prameny z provenience vždy jen jediného místního sdružení na Písecku.

Období relativní demokracie proto, že v obnovené poválečné Československé republice byly na základě systému Národní fronty (NF) v Čechách povoleny pouze čtyři předválečné politické strany - Komunistická strana Československa⁴ (KSČ),

- 2) Jiří KOCIAN, *Politický systém v letech 1945 - 1948*, in: Jiří Malíř - Pavel Marek a kol., *Politické strany, Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu v letech 1861 - 2004*, 2. díl: 1938 - 2004, Brno 2005, s. 1125 - 1130, zde s. 129.
- 3) Pokoušet se o seznam literatury je ostatně zbytečné. Bibliografie k moderním dějinám byla již sestavena pracovníky Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd ČR a je dostupná na <http://www.usd.cas.cz/cs/stranky/publikace/elektronicke-publikace>. Jedná se však o soupis pořízený od počátku 90. let. To by pro studium obecných Československých dějin samozřejmě stačilo, ale musím upozornit na články Jindřicha Černožského a Evy Černožské ze 70. a 80. let 20. st., které se zabývaly regionálními dějinami Písecka, které při odmyšlení ideologického balastu považuji za zdařilé a doporučuji jejich přečtení.
- 4) Státní okresní archiv (dále SOKA) Písek, Okresní výbor KSČ Písek, inv. čís. 1, sign. I/1, kart. 1 Zápisy ze schůzí předsednictva OV KSČ. *Tamtéž*, inv. čís. 2, I/2, kart. 166, Zápisy ze schůzí Okresního výboru KSČ. *Tamtéž*, inv. čís. 3 I/3, kart. 198, Zápisy z okresních konferencí KSČ. *Tamtéž*, Sbírka soudobé dokumentace, inv. čís. 43, sign. XXIV/1, kart. 27, Komunistická strana Československa. *Tamtéž*, inv. čís. 45, sign. XXIV/3, kart. 27, Plakáty s politickou tematikou. Státní oblastní archiv (dále SOA) Třeboň, Komunistická strana - krajský sekretariát, inv. čís. 6, sign. I/C/1a/1 (I-1/1 sv. 1), kart. 1, Protokoly z krajských konferencí KSČ (pozvánky, zápisy z jednání konferencí, jednotlivé diskuzní příspěvky, zápis usnesení a další doprovodné a podkladové materiály ke konferenci). *Tamtéž*, inv. čís. 17, sign. I/C/1b/1 (I-1/2 sv. 1), kart. 15, Protokoly z plenárního zasedání KV KSČ (pozvánky, zápisy z plenárního zasedání, jednotlivé referáty, zápis usnesení a další doprovodné a podkladové materiály k plenárnímu zasedání). *Tamtéž*, inv. čís. 18, sign. I/C/1c/1 (I-1/3 sv. 1), kart. 66, Protokoly ze zasedání předsednictva KV KSČ (pozvánky, zápisy z jednání sekretariátu a doprovodné a podkladové materiály). *Tamtéž*, inv. čís. 19, sign. I/C/1D/1 (I-1/5 sv. 1), kart. 290, Protokoly ze zasedání sekretariátu KV KSČ (pozvánky, zápisy z jednání sekretariátu a doprovodné a podkladové materiály). *Tamtéž*, inv. čís. 50, sign. I/C/5c/1, kart. 493, Zápisy ze zasedání krajské disciplinární komise KV KSČ. *Tamtéž*, inv. čís. 55, sign. I/C/5d/1, kart. 522, Připomínky a stížnosti pracujících. Jiří PERNES, *Komunistická strana*, in: J. Malíř - P. Marek a kol., *Politické strany*, s. 1131 - 1142; KOLEKTIV, *Dělnická třída a KSČ v dějinách Písku*, Písek 1976; Jan RATAJ, *KSČ a Československo I. (1945 - 1960)*, Praha 2003; Jacques RUPNIK, *Dějiny Komunistické strany Československa. Od počátků do převzetí moci*, Praha 2002; Jerzy TOMASZEWSKI, *Cesta komunistických stran k moci ve střední Evropě. Srovnávací pohled*, Soudobé dějiny 5, II. - III./1998, s. 208 - 237.

Československá strana národně socialistická⁵ (ČSNS), Československá strana lidová⁶ (ČSL) a Československá sociální demokracie⁷ (ČSD). Ostatním stranám nebylo povoleno obnovit svou činnost pro jejich údajnou spolupráci s nacisty.

Na okraj ještě vysvětlíme, co si v této stati představuji pod pojmem Písecko. Ačkoliv se práce zabývá obdobím po druhé světové válce, oblast politického okresu Písek v zájmových letech 1945 - 1948 můžeme vymezit podle současného administrativního členění České republiky. Zahrmoval oblast současné Obce s rozšířenou působností (ORP) Písek a ORP Vodňany - tedy bez současného ORP Milevsko, které v dřívějším členění, než byly v roce 2000 obnoveny krajské úřady a v roce 2002 zrušeny úřady okresní, k okresu patřilo. Vodňansko na druhou stranu bylo několik let samostatným okresem, v této době k němu však přináležela také velká

- 5) SOKA Písek, Československá strana národně socialistická - místní organizace (dále ČSNS MO) Protivín, inv. čís. 1, sign. IIB/1, kart. 1, Seznam členů (seznamy členů, profesní seznamy členů, legitimace, členské příspěvky, přestupky). *Tamtéž*, inv. čís. 3, inv. čís. IIB/3, kart. 1, Schůze ČSNS Protivín. *Tamtéž*, inv. čís. 4, sign. IIB/4, kart. 1, Odbor žen ČSNS Protivín. *Tamtéž*, inv. čís. 5, sign. IIB/5, kart. 1, Odbor mladé generace ČSNS Protivín. *Tamtéž*, inv. čís. 6, sign. IIB/6, kart. 1, Závodní organizace ČSNS ČSD v Protivíně - neúspěšný pokus o založení. *Tamtéž*, inv. čís. 7, sign. IIB/7, kart. 1, Dary straně (dary, stranická loterie, sbírka „Půjčka - strana sobě“). *Tamtéž*, inv. čís. 8, sign. IIB/8, kart. 1, Stranické sjezdy a konference. *Tamtéž*, inv. čís. 10, sign. IIB/10, kart. 1, Stížnosti, intervence. *Tamtéž*, inv. čís. 12, kart. 1, Seznam přijaté korespondence ČSNS Protivín. *Tamtéž*, inv. čís. 13, sign. IIB/13, Různé (Němci, kolaborace, oslavy 1. května 1946, poděkování, psací stroj, Svaz přátel SSSR, zemědělství). *Tamtéž*, inv. čís. 14, sign. III/1, kart. 1, Plakáty. *Tamtéž*, inv. čís. 15, sign. III/2, kart. 1, Stranické propagační materiály. *Tamtéž*, ČSNS MO Mirovice, inv. čís. 2, sign. IIB/1, kart. 1, Místní stranické oběžníky. *Tamtéž*, inv. čís. 3, sign. IIB/2, kart. 1, Zápisy o schůzích, pozvání, listiny přítomných, kandidátní listiny. *Tamtéž*, Sběrka soudobé dokumentace, inv. čís. 44, sign. XXIV/2, k. 27, Čs. sociální demokracie, Čs. strana národně socialistická, Čs. strana lidová, plakáty s uvedením více politických stran. *Tamtéž*, inv. čís. 45, sign. XXIV/3, kart. 27, Plakáty s politickou tematikou. SOA Třeboň, Československá strana národně socialistická - krajský sekretariát České Budějovice, neuspořádáno. V tomto fondu se nacházejí „pouze“ dokumenty z intervenčního oddělení toho úřadu a registratura členů, která by mohla velmi dobře posloužit zájemcům o studium sociálního složení členstva. Jiří KOČIAN, *Československá strana národně socialistická*, in: J. Malý - P. Marek a kol., Politické strany, s. 1143 - 1164; TÝŽ, *Československá strana národně socialistická v letech 1945 - 1948. Organizace, program, politika*, Brno 2002.
- 6) SOA Třeboň, Československá strana lidová - krajský sekretariát České Budějovice, neuspořádáno. K tomuto fondu je nutné zmínit několik poznámek. Nejedná se totiž ani tak o fond ČSL, ale o osobní fond tehdejšího vedoucího sekretariátu. Najdeme zde prameny od jeho činnosti v mladých lidovech, přes Národní souručenství, až do poválečné doby. Úřední dokumenty jsou pomíchané s vlastnoručně napsanými poznámkami, náčrtý a fotografiemi. Fond je rozdělen asi do 10 fascikul, bohužel jsem neměl trpělivost a čas je pečlivě prozkoumat. V současnosti by měl být fond uspořádáván. SOKA Písek, Sběrka soudobé dokumentace, inv. čís. 44, sign. XXIV/2, k. 27, Čs. sociální demokracie, Čs. strana národně socialistická, Čs. strana lidová, plakáty s uvedením více politických stran. *Tamtéž*, inv. čís. 45, sign. XXIV/3, kart. 27, Plakáty s politickou tematikou. Miloš TRAPL, *Československá strana lidová*, in: J. Malý - P. Marek a kol., Politické strany, s. 1175 - 1188. Michal PEHR, *Československá strana lidová 1945 - 1946*, Praha 2003.
- 7) SOKA Písek, Československá sociální demokracie - místní organizace Protivín, inv. čís. 1, sign. I/1, kart. 1, Kniha zápisů a schůzí. *Tamtéž*, inv. čís. 5, sign. IIB/1, kart. 1, Organizační řád. *Tamtéž*, inv. čís. 6, sign. IIB/2, kart. 1, Stranická korespondence. *Tamtéž*, inv. čís. 7, sign. III/1, kart.

část jižní části současného ORP Písek, tedy Protivínsko, a následná dlouhá léta patřilo pod správní okres Strakonice. O tom, že tato oblast měla v tehdejší písckém okrese zvláštní postavení, svědčí to, že ve Vodňanech byla vytvořena expozitura ONV Písek.⁸

V osvobození⁹ města Písku můžeme shledat několik zajímavých momentů. Město se de facto osvobodilo samo, jako první sem 6. května přišla americká armáda, ale nakonec spadlo do sovětského okupačního pásma (Rudá armáda do města dorazila 10. května). Město se také stalo tranzitním územím pro německé vojsko, které zběsile utíkalo před Rudou armádou do amerického zajetí.

Poválečnou novinkou v místní správě a samosprávě byly národní výbory, které začaly vznikat již v revolučním období na přelomu dubna a května 1945. Místní národní výbor¹⁰ v Písku začal oficiálně pracovat již 5. května 1945 pod vedením učitele Vojtěcha Moravce, sociálního demokrata. První zasedání rady MNV se uskutečnilo následně 6. května.

Nejvyšším, hlavním, orgánem MNV bylo plénum, které rozhodovalo o nejdůležitějších otázkách a volilo „podřízené“ složky. Tou nejpřednější byla rada MNV,

-
- 1, Organizátor, věstník pro funkcionáře. *Tamtéž*, inv. čís. 8, sign. III/2, kart. 2, Plakáty, propagační obrazové plakáty. *Tamtéž*, inv. čís. 9, sign. III/3, kart. 2, Stranické a politické brožury a tiskoviny. *Tamtéž*, Sbírka soudobé dokumentace, inv. čís. 44, sign. XXIV/2, k. 27, Čs. sociální demokracie, Čs. strana národně socialistická, Čs. strana lidová, plakáty s uvedením více politických stran. *Tamtéž*, inv. čís. 45, sign. XXIV/3, kart. 27, Plakáty s politickou tematikou. Pavla VOŠAHLÍKOVÁ, *Československá sociální demokracie*, in: J. Malý - P. Marek a kol., *Politické strany*, s. 1165 - 1174.
- 8) Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK - Jan DOBEŠ, *Dějiny správy v českých zemích. Od počátku po současnost*, Praha 2005, mapová příloha.
- 9) SOKA Písek, Městský úřad Písek, inv. čís. 6131, sign. XVIM, kart. 1037, Rozhlasová hlášení. *Tamtéž*, Místní národní výbor (dále MNV) Písek, inv. čís. 6131, sign. XVIM, kart. 19, Různá, rozhlasová hlášení po 5. 5. 1945. *Tamtéž*, inv. čís. 6152, sign. XVIIID9, kart. 20, Různá, škody vzniklé okupací německou brannou mocí a jiné, škody způsobené Rudou armádou. *Tamtéž*, MěÚ Písek, inv. čís. 6148, sign. XVIIID4, kart. 1047, Ubytování vojska, náklady. *Tamtéž*, Sbírka soudobé dokumentace, inv. čís. 4, sign. IV. kart. 5, Revoluční rok (1848); osvobození (1919, 1945).
- 10) SOKA Písek, MNV Písek, inv. čís. 6152, sign. XIXA, kart. 20, Utvoření národního výboru, složení, členství. *Tamtéž*, inv. čís. 1, kn. 1, Zápisy ze schůzí pléna MNV. *Tamtéž*, inv. čís. 2, kn. 2, Zápisy ze schůzí pléna MNV. *Tamtéž*, inv. čís. 6, sign. 1681b, kn. 6, Zápisy ze schůzí rady MNV. *Tamtéž*, inv. čís. 7, sign. 1681a, kn. 7, Zápisy ze schůzí rady MNV. *Tamtéž*, inv. čís. 8, sign. 1689, kn. 8, Zápisy ze schůzí rady MNV. *Tamtéž*, inv. čís. 9, sign. 1740, kn. 9, Zápisy ze schůzí rady MNV. *Tamtéž*, inv. čís. 10, sign. 1741, kn. 10, Zápisy ze schůzí rady MNV. *Tamtéž*, inv. čís. IA, kart. 1, Místní národní výbor, jeho členové a komise, rada MNV, výsledky voleb, referáty, členové, předseda a náměstkyně, rezignace, místní akční výbor, odměny předsedy a členů rady za výkon funkce. *Tamtéž*, Sbírka soudobé dokumentace, inv. čís. 29, sign. XIX/2, kart. 19, Vyhlášky, výzvy a svolání k občanům vydané purkmistrovským úřadem c. k. českého místodržitelství, okresní politickou správou, městským úřadem, místním národním výborem, městským národním výborem, Okresním výborem Národní fronty (Písek, Milevsko, Bernartice). *Tamtéž*, inv. čís. 30, sign. XX, kart. 19, Organizace veřejné správy (stanovení úředních a návštěvních dnů u MNV a ONV, směrnice ministerstva vnitra pro národní výbory.

kteřá měla za úkol plnit rozhodnutí pléna, řídila úřednický aparát, ale měla i značné rozhodovací pravomoci. Členové rady byli zpravidla vedoucími referátů a spravovali jim přidělenou agendu (např. referát vyživovací, dopravy, bezpečnosti apod.). Místní národní výbor měl také důležitou funkci (a hlavně pravomoc) v udělování osvědčení o národní a státní spolehlivosti.¹¹

Výše nad MNV stál Okresní národní výbor.¹² Oficiálním dnem zahájení jeho činnosti byl až 14. květen 1945, ale jeho činnost je spojena již s posledními dny války. S jeho předsedou se setkáváme již 6. května při jednání s americkou armádou - byl jím major Ladislav Komorád z komunistické strany.

Hlavním orgánem ONV bylo stejně jako u MNV plénum, jemuž podléhala jím zvolená rada ONV a jednotlivé referáty. Do jeho pravomocí spadaly jednak záležitosti hospodářské, jako zajištění zásobování, zajištění zemědělských dodávek okresu, ale i organizace pracovních brigád, správa internačních táborů, dohlížení nad národní správou znárodněných podniků,¹³ organizace výstavby v okrese, ať už to byla dostavba nemocnice, oprava válkou poničených objektů nebo výstavba silnic.

11) SOKA Písek, MNV Písek, inv. čís. IIA3, kart. 1, Osvědčení národní a státní spolehlivosti, žádosti, udělení.

12) SOKA Písek, ONV Písek, Zápisy ze schůzí pléna 1945 - 1948. *Tamtéž*, Zápisy ze schůzí rady 1945 - 1946. *Tamtéž*, Zápisy ze schůzí rady 1947/I. *Tamtéž*, Zápisy ze schůzí rady 1947/II. Zápisy ze schůzí rady 1948/I. *Tamtéž*, inv. čís. 973, kart. 107 - 108; inv. čís. 974, kart. 109 - 110; inv. čís. 975, kart. 111 - 113; inv. čís. 976, kart. 113 - 114, Presidiální spisy. *Tamtéž*, inv. čís. 977, kart. 115, Korespondence předsedy.

13) SOKA Písek, Okresní úřad Písek, manipulace 1941 - 1948, inv. čís. 1667, sign. XII/1/2-149, kart. 1187, Národní správa, výnosy, normálie, zavádění normální správy, rozsah, podniky v národní správě, jmenování, evidence a revize národních správců, odměna národních správců, dispozice se zajištěním majetkem, soupisy zajištěných předmětů, seznamy konfiskovaných živností, rozdělování půdy. *Tamtéž*, sign. XII/1/151-280, kart. 1187a, Národní správa, zavádění a likvidace národních správ, konfiskace nepřátelského majetku, soupisy zajištěných předmětů a osob podléhajících konfiskaci, statická hlášení, soupisy konfiskovaných traktorů a hospodářských strojů, neoprávněná zcizovaná, sklady zajištěného majetku. *Tamtéž*, sign. XII/1/281-450, kart. 1187b, Národní správa, výnosy, normálie, zavádění národní správy, podniky v národní správě, jmenování národních správců, dispozice se zajištěným majetkem, soupisy zajištěných předmětů, seznamy konfiskovaných a likvidovaných živností, rozdělování půdy, národní správa obytných budov, vybírání nájemného v zajištěných bytech, správa konfiskovaných cenností, bankovních vkladů a drahocenných textilií, hlášení o přenosných stavbách po německé armádě, seznamy zrádců a kolaborantů na okrese Písek, soupisy osob české národnosti, jejichž majetek byl konfiskován, seznamy požadavků o konfiskovaný majetek v okrese. *Tamtéž*, sign. XII/1/451-610, kart. 1187c, Národní správa, výnosy, normálie, záležitosti národních správců, odvody výtěžku z konfiskovaného majetku, odvody konfiskovaných vkladních knížek, prodeje zajištěného majetku, soupisy nepřátelského majetku v okrese v držení právnických osob, zavádění národních správ po únoru 1948, konfiskace a likvidace živností a podniků, hlášení o konfiskátech a restitucích konfiskovaného majetku. *Tamtéž*, inv. Čís. 1668, sign. XII/2/1-145, kart. 1188, Národní správa konfiskovaného majetku, zajištění movitého a nemovitého majetku Němců a osob státně a národnostně nespolehlivých - konkrétní případy, rozsudky Mimořádného lidového soudu v Písku, trestní nálezy ONV Písek, národní správy u podniků průmyslových a zemědělských, dispozice se židovským majetkem. *Tamtéž*, sign. XII/2/146-495, kart. 1188a, Národní správa

Z dnešního pohledu mu však také byly svěřeny pravomoci, které z ONV dělaly významný mocenský prvek. Takovými byly např. konfiskace majetku Němců, Maďarů a kolaborantů, přerozdělování zemědělské půdy nebo organizace transportů pro odsunuté Němce. Měly pravomoc vydávat osvědčení o národní a státní spolehlivosti, případně udělovat pokuty a tresty za provinění proti národní cti. Také k němu směřovala zpravodajská hlášení od bezpečnostních složek.¹⁴

Bylo to více jak deset let od posledních předválečných voleb v Československu, když se 25. května 1946 otevřely volební místnosti.¹⁵ Republika byla sice osvobozena již před rokem, ale zatím nebyl na volby čas a byly jiné, naléhavější problémy.

Zajímavou novinkou ve volebním systému během voleb v roce 1946 bylo zavedení prázdných hlasovacích lístků, obecně zvaných bílé lístky. Záměr souvisel také se systémem Národní fronty, který vylučoval účast pravicových stran ve volbách. Tímto způsobem chtěli komunisté a sociální demokraté eliminovat sílu odpůrců Národní fronty a přívrženců zakázaných stran.

Celkově, jako v celém Československu, vyhráli volby v okrese Písek komunisté a to s mírně nadprůměrným výsledkem 42,1 % hlasů (19 935 hlasů). Nad průměrem se zde umístila také druhá politická strana a na rozdíl od republikových výsledků to byla strana lidová, která získala 26 % hlasů (13 314 hlasů). Národní socialisté zde od voličů dostali 21,2 % hlasů (10 038 hlasů) a úplně propadla sociální demokracie, která obdržela pouze 10,4 % hlasů (4 925 hlasů).¹⁶ Co se týče bílých lístků, bylo jich v okrese odevzdáno jen 147, což činí 0,3 %.

Po volbách v roce 1946 začaly postupně narůstat názorové rozpory mezi stranami Národní fronty, hlavně mezi komunisty a ostatními stranami. Komunistická strana se snažila využít postavení, které po volbách získala, na prosazování svých požadavků. Rozpory vyvrcholily v únoru 1948, kdy ministr vnitra Václav Nosek (KSČ) nebyl schopen odůvodnit výměnu některých velitelů Sboru národní bezpečnosti. Z tohoto důvodu se 20. února ministři Československé strany národně socialistické,

konfiskovaného majetku, zajištění movitého a nemovitého majetku Němců, německých spolků a institucí, osob státně a národnostně nespolehlivých, - konkrétní případy, rozsudky Mimořádného lidového soudu v Písku, trestní nálezy ONV Písek, národní správy podniků, dispozice se židovským majetkem, konfiskace pozůstalostí, normálie k odsunu Němců a osídlení pohraničí. Srov. také *Tamtéž*, MNV Písek, inv. čís. 6152, sign. XIXA, kart. 20 - 32, Zajištění a správa národního majetku.

14) SOKA Písek, ONV Písek, III. referát, k. 7, Zpravodajská hlášení, neuspořádáno. *Tamtéž*, k. 24, Měsíční zprávy o politické situaci, neuspořádáno.

15) SOKA Písek, ČSNS MO Protivín, inv. čís. 2, sign. IIB/2, kart. 1, Volby Propagace, agitace, výsledky voleb, rozdělování míst v komisích a radě MNV. *Tamtéž*, MěÚ Písek, inv. čís. 6137, sign. XVIIIB1, kart. 1040, Volby. SOA Třeboň, Komunistická strana - krajský sekretariát, inv. čís. 24, sign. I/C/3b/1, kart. 428, Rok 1946, 1948 - materiály k volbám do Národního shromáždění (1946); výsledky voleb do Národního shromáždění v rámci celé Československé republiky a kraje (1946, 1948); kandidátní listiny; plakáty; ustanovení útvarových trojek; volby do jednotlivých ONV - příprava a průzkumy.

16) Stanislav SVATOŠ, *Předvolební boj jihočeských komunistů na jaře 1946*, Jihočeský sborník historický 55, 1986, s. 61 - 68, zde s. 65.

Československé strany lidové a Demokratické strany rozhodli na protest proti tomu-
to jednání podat demisi.¹⁷ Byli přesvědčeni, že za této situace bude muset prezident
ustanovit úřednickou vládu a připravit nové volby. Činovníci těchto stran se „doslo-
va přepočítali!“ Svůj záměr totiž opominuli prodiskutovat se sociálními demokraty
a dvěma nestranickými ministry (Masarykem a Svobodou) a tím pádem podalo de-
misi pouze 12 ministrů z 26členné vlády. To znamenalo, že podle §80 ústavy z 29.
února 1920 byla vláda nadále schopna výkonu.¹⁸ Vše vyvrcholilo 25. února. Tento
den se za prezidentem Benešem vypravila delegace KSČ ve složení Gottwald, Zá-
potocký a Nosek a žádala přijetí demise ministrů z 20. února a akceptování nového
složení vlády, což také prezident učinil. Tím bylo ukončeno krátké svobodné obdo-
bí poválečných československých dějin.

Novou mocenskou silou v republice se staly Akční výbory Národní fronty.¹⁹ Ve
výborech měly být zastoupeny všechny složky veřejného života, tedy politické stra-
ny a zájmové organizace, které však byly ve velké míře již dávno pod vlivem ko-
munistů. Tento nový orgán měl široké pravomoci. Řídil národní očistu (nové roz-
hodování o státní spolehlivosti, ale tentokrát v očích komunistů), schvaloval složení
akčních výborů na nižších stupních, podnicích a organizacích, nové znárodnová-
ní apod.

Ke zkoumání činnosti politických stran, ale také ke zmapování dění na Písecku,
slouží velice dobře stranický tisk, z něhož Písecký kraj²⁰ Československé strany ná-
rodně socialistické a Písecké listy²¹ Československé strany lidové vycházely přímo
v Písku. Ty také můžeme najít a prostudovat v knihovně Prácheňského muzea. Svůj
regionální tisk s názvem Jihočech²² měla také Československá sociální demokracie
a samozřejmě také Komunistická strana Československa, která do voleb v roce 1946

17) Za ČSNS místopředseda vlády Zenkl, Drtina, Ripka a Stránský; za DS místopředseda vlády
Kočvara, Franek, Pietor a státní tajemník Lichner a za ČSL místopředseda vlády Šrámek, Hála,
Kopecký (Jan) a Procházka. Jaroslava HOFFMANOVÁ, *Provolání k československé veřejnosti*
z 21. února 1948, Praha 2003, s. 26.

18) Srov. „Vláda rozhoduje ve sboru, který je schopen usnášeti se, je-li přítomna mimo předsedu
nebo jeho náměstka nadpoloviční většina ministrů.“ Citováno podle Václav VEBER, *Jak to
bylo s demisemi v únoru 1948*, Paměť a dějiny 3, I./2009, s. 5 - 10, zde s. 7.

19) SOKA Písek, NF OV Písek, inv. čís. 7, sign. A1B, kart. 1, Presidiální spisy. *Tamtéž*, inv. čís. 8,
sign. A2, kart. 1, Oběžníky, směrnice a pokyny Ústředního výboru Národní fronty. *Tamtéž*, inv.
čís. 9, sign. A3, kart. 2, Styk Okresního výboru Národní fronty s Krajským výborem Národní
fronty. *Tamtéž*, inv. čís. 60, sign. A4b50, kart. 5, Místní akční výbor Národní fronty Písek. *Tam-
též*, inv. čís. 97, sign. A5c, kart. 6, Styk s Okresním národním výborem - znárodnění. *Tamtéž*,
inv. čís. 118, sign. B9, kart. 23, Propagační materiály, volební výbory, schůze, seznamy, poky-
ny, seznamy voličů, kteří volili bílé lístečky aj. *Tamtéž*, inv. čís. 121, sign. C2, kart. 26, Zprávy
o činnosti a situaci v okrese. *Tamtéž*, inv. čís. 222, sign. F2, kart. 55, Čsl. strana socialistická.
Tamtéž, inv. čís. 223, sign. F3, kart 56, Čsl. strana lidová. *Tamtéž*, inv. čís. 224, sign F4, kart 57,
Čsl. strana soc. dem.

20) PÍSECKÝ KRAJ. Týdeník Čs. strany národně socialistické.

21) PÍSECKÉ LISTY. List Čsl. strany lidové kraje Prácheňského.

22) JIHOČECH. Krajské orgán Československé sociální demokracie v Českých Budějovicích.

vydávala Hlasy Prácheňska,²³ poté se jejím jediným tiskovým orgánem v jihočeském kraji stala Jihočeská pravda.²⁴

Ve výčtu pramenů by bylo možno nadále pokračovat. Úplně nezmíněný zůstal Mimořádný lidový soud v Písku, odsun německého obyvatelstva atd. Zcela opomenuty zůstaly hospodářské záležitosti. Bohužel ani zmiňované fondy nebyly rozpracovány do úplných podrobností. Přesto si myslím, že zde bylo zmíněno vše důležité a badatel, který se bude tímto tématem podrobně zabývat zde má mapu, ve které si najde další cestičky ve své cestě poznáním naší poválečné historie.

Zdeněk Duda

MILADA HORÁKOVÁ VE VZPOMÍNKOVÝCH TEXTECH PÍSECKÝCH PAMĚTNÍKŮ

Milada Horáková je dnes jedním z nejčastěji skloňovaných jmen českého veřejného diskurzu. Jako oběť justiční vraždy se stala symbolem nepravosti i vyslovených zločinů komunistického režimu. Naopak již méně často je připomínána její činnost v sociální oblasti a v ženském hnutí, stejně jako pevný a zásadový postoj mravní integrity a lásky k pravdě i druhému člověku.

Již v době po druhé světové válce byla Milada Horáková jednou z nejznámějších žen v tehdejší Československu. Od dvacátých let 20. století se aktivně účastnila mnoha sociálně orientovaných projektů a práce v ženském hnutí. V době německé okupace se spo-

lečně se svým manželem zapojila do protinacistického odboje, spolupracovala s Politickým ústředím a posléze se stala členkou vedení Petičního výboru „Věrní zůstaneme“. Po zatčení gestapem jí byl během soudního procesu poprvé navržen

23) HLASY PRÁCHEŇSKA. Týdeník X. kraje Komunistické strany Československa. Původní název zněl HLAS LIDU. Komunistický týdeník prácheňského kraje, který se mezi červencem a říjnem 1945 jmenoval HLAS PRÁCHEŇSKÉHO KRAJE. Týdeník X. kraje Komunistické strany Československa.

24) JIHOČESKÁ PRAVDA. Krajský orgán Komunistické strany Československa v Českých Budějovicích.

trest smrti, drážďanským soudem nakonec změněný na víceletý trest káznice. Po válce se Milada Horáková, od roku 1929 členka Čs. strany národně socialistické, stala poslankyní prozatímního národního shromáždění. Poslanecký mandát přijala až po osobním důvěrném rozhovoru s prezidentem Edvardem Benešem. Po celou dobu první republiky byla totiž přesvědčena, že ke zlepšení sociálních poměrů může dojít i nepolitickou cestou. Poslankyní zůstala i po volbách z roku 1946. V březnu roku 1948 se pak pod dojmem tragické smrti Jana Masaryka demonstračně vzdala svého poslaneckého mandátu. O rok později byla zatčena. V hledáčku tajné policie však byla již od roku 1946, kdy kritizovala časté omyly a nepravosti lidového soudnictví. V procesu někdy také zvaném proces s dr. Miladou Horákovou a spol. byla v červnu roku 1950 odsouzena za údajnou velezradu a špionáž k trestu smrti. Poprava, i přes četné především zahraniční intervence a žádosti o milost, byla vykonána 27. června 1950.

Nejen jméno, ale i zkratkovité mediální téma „Milada Horáková“ bylo v roce 2010 velmi aktuální v měsíci červnu a zvláště pak v čase právě kolem 27. června, kdy od vykonání zločinných rozsudků smrti uplynulo již šedesát let. Během této mediální vlny zvýšeného zájmu byly produkovány přehledové tematické texty,¹ stručné životopisné medailonky,² články přinášející často recyklované (regionální) vzpomínky³ či třeba také poměrně nové téma mohutné propagandistické kampaně doprovázející první československý monstrproces.⁴ Na poptávku kula-tého výročí odpověděly také připomínkové výstavy, ať už orientované historicky⁵ či výtvarně.⁶

Jednou z těchto výstav byl i výstavní projekt HORÁKOVÁ CZ, připravený na červen a červenec roku 2010 Prácheňským muzeem v Písku. V rámci projektu byly především prezentovány nejružnější významy a představy spojované a vkládané

-
- 1) Srov. např. „*Před soudem svého svědomí jsem obstála*“, Českobudějovický Deník, 25. června 2010, s. 1.
 - 2) Srov. např. *Milada Horáková (25. 12. 1902 - 27. 6. 1950)*, Českobudějovický Deník, 26. června 2010, s. 5.
 - 3) Z regionálních periodik a příloh např. srov. „*Přespala u nás Milada Horáková*“, Sedmička. Písek a Strakonice, 24. června 2010, s. 8; *Spoluvězeň Milady Horákové: Na každého najdou karabáč*, Písecký Deník, 28. června 2010, s. 12.
 - 4) K tomu srov. např. http://zpravy.idnes.cz/pred-sedesati-roky-probihalo-v-teto-zemi-besneni-proti-milade-horakove-a-spol-18d-/kavarna.asp?c=A100601_140453_kavarna_chu (4. 10. 2010). Téma do českého historického povědomí vnesli především Pavlína Kourová (roz. Formánková) a Petr Koura v řadě svých analytických studií a svou obsáhlou edicí dobových dokumentů vydanou pod názvem *Žádáme trest smrti! Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol. (historická studie a edice dokumentů)* v Praze v roce 2008.
 - 5) Srov. např. výstavu „*Nepřemožená Milada Horáková*“, která probíhala v letních měsících v Národním muzeu v Praze a prezentovala dobový americký komiks o Miladě Horákové, který vyšel v roce 1951 pod názvem *Nepřemožená*.
 - 6) Příkladem výtvarně orientované výstavy může být výstava obrazů, kreseb, fotokoláží a soch výtvarníka Josefa Sozanského, která se jako součást projektu „Den dvacátý sedmý“ uskutečnila v prostorách Strakovy akademie v Praze.

do jména Milada Horáková od roku 1950 až do současnosti. Výstava měla i regionální rozměr, kdy v její třetí části byla věnována pozornost vzájemnému vztahu Milady Horákové a Písku, a to zvláště prostřednictvím vzpomínek pamětníků. Některé z těchto vzpomínek byly výběrově publikovány v tematickém novinovém článku.⁷

Zde jsou tyto vzpomínky v návaznosti na zmíněný novinový článek přiblíženy v upravené a rozšířené podobě a dále pak edicí jednotlivých vzpomínkových textů. Přitom jsou zde uváděny postupně tři texty, nejprve dopis Bohumila Kozla redakci Svobodného slova z roku 1968, dále vzpomínkový článek Marie Dražkové publikovaný v píseckém týdeníku Zítřek v roce 1990 a nakonec vzpomínka Radky Křivánkové otištěná ve stranickém periodiku Směr také v roce 1990. Poslední dva texty, i přes své poměrně nedávné uveřejnění, jsou zde editovány i kvůli své ne příliš snadné dostupnosti.

Miladu Horákovou pojil k městu nad Otavou velmi úzký vztah. Z jedné strany byl určován každodenním politickým a společenským životem, z druhé řadou osobních a přátelských vazeb.

Ve volbách do Národního shromáždění v roce 1946 kandidovala Milada Horáková za Čs. stranu národně socialistickou v českobudějovickém kraji. Jako poslankyně pak byla přidělena okresu Písek a vůbec celým jižním Čechám. Do Písku pravidelně zajížděla, v domě na Fügnerově náměstí u starého Kamenného mostu měla svou poslaneckou kancelář.

Bohumil Kozel jako někdejší okresní tajemník ČSNS v Písku byl s Miladou Horákovou dvakrát týdně v pravidelném kontaktu. Společně se účastnili řady místních schůzí a běžných setkání. Ve své vzpomínce, kterou v roce 1968 adresoval redakci Svobodného slova, uvedl, že Milada Horáková byla na Písecku velmi oblíbená a populární, lidé ji prý měli rádi, nezávisle na svém politickém přesvědčení.

Bohumil Kozel také vzpomínal, že Milada Horáková měla k Písku „*krásný vztah už proto, že když byla ona a její manžel za protektorátu v koncentračním táboře, její dcera Jana byla inkognito v rodině Kabátů ukryta a vychovávána. Paní Kabátová za svobodna byla totiž její služebná a z vděčnosti k dr. Miladě Horákové si k sobě vzala tehdy studentku Janu k sobě. Moje manželka ji v roce 1945 k paní Kabátové dovedla. Tehdy mi říkala, že je paní Kabátové neskonale vděčná za záchranu dcerky Jany.*“⁸

Dcera Jana později provdaná Kánská si s paní Karlou Kabátovou (1905-1976), za svobodna Oubornou, dopisovala po celou dobu padesátých a šedesátých let. Na pohlednici zaslané v roce 1966 z Denveru ve Spojených státech, kdy Jana mohla poprvé vycestovat a po šestnácti letech navštívit svého otce Bohumila Horáka, lze číst následující řádky: „*Milá Karličko, posíláme Ti oba mnoho pěkných pozdravů*

7) Srov. *Písecké vzpomínky na Miladu Horákovou*, Českobudějovický Deník, 26. června, s. 5.

8) Citace z dopisu Bohumila Kozla redakci Svobodného slova z 3. června 1968 podle xeroxové kopie uložené v osobním archivu Radky Křivánkové.

Ukázka korespondence Karly Kabátové a rodiny Horákových. Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

Ukázka korespondence Karly Kabátové a rodiny Horákových. Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

z Ameriky. *Vzpomínáme často a těšíme se, že jsme zase na nějaký čas pohromadě. Tvoje Jana.*“ Na pohlednici je rovněž podepsán Bohumil Horák s vlastním přípisem: „*Milá naše Karličko, moc vzpomínám - a vděčně - a moc pozdravuji.*“⁹

Korespondenci s Karlou Kabátovou udržovala vedle vlastní rodiny Horákových i matka Bohumila Horáka. Velmi zajímavý a cenný pohled do života širší rodiny Horákových necelé dva měsíce před začátkem prvního československého monstrprocesu nabízí pohlednice datovaná 10. dubna 1950 a příznačně ofrankovaná známkou s portrétem tehdejšího prezidenta Klementa Gottwalda. Maminka Horáková¹⁰ ji adresuje Karle Kabátové, „*choti strojního zámečníka*“, a píše: „*Milá Karličko! Dík za Vaši milou vzpomínku a přeji též Vám mnoho zdraví a pohody ve všem. Jsme všichni zdraví, Jana Vám posílá pusu. Už se vystěhovaly z bytu s Mařenkou, všecko tam zůstalo. Jana bude u Věry, která se též stěhuje do třípokojového bytu na nábreží. Mařenka se vdala za pána od dráhy. Pan Král se též musel vystěhovat do bytu jednopokojového o patro výše. Růžena je u něj. Svátky Jana s Tůmovými tráví v Sadské. M[ilada] je na Pankráci, k ní se nesmí, prý má úplně bílé vlásky, o S. nevíme. Já jsem zdráva a jsem sama a posílám Vám upřímný pozdrav. Vaše Horáková.*“¹¹

Na osobní setkání s Miladou Horákovou dodnes v Písku vzpomíná paní Radka Krivánková.¹² Poprvé se s ní setkala ve svých čtrnácti letech v roce 1947 a na toto setkání podle svých slov nikdy nezapomněla. Bylo to prý setkání s krásnou ženou oduševnělé tváře, s pohledem plným citu a porozumění. K setkání přispělo přátelství Milady Horákové s její matkou Marií Machovcovou. Obě ženy se znaly z národně sociální strany a působily spolu i v Ženské národní radě. Měly i podobné osudy. Manžel Marie Machovcové byl popraven v době heydrichiády; rovněž Horákoví byli za války zatčeni a rovněž stáli před hrozbou trestu smrti. Po válce se obě ženy pracovně i přátelsky stýkaly, naposledy v únoru 1948. Marie Machovcová tenkrát ležela po těžké operaci v písecké nemocnici a Milada Horáková s ní mimo jiné hovořila o demisi ministrů demokratických stran. Prý tehdy ještě věřila, že odstoupení členů vlády přispěje k urychlení všeobecných voleb a oslabení mocenského vlivu totalizujících sil.¹³

9) Citovaná pohlednice, stejně jako některé další ukázky z korespondence Karly Kabátové a rodiny Horákových byly darovány Prácheňskému muzeu v Písku panem Aloisem Němcem v letech 2000 (zapsané jako HF 9350 a HF 9355) a 2010.

10) Spojení „maminka Horáková“ použila Milada Horáková jako označení pro matku svého manžela v určení jednoho ze svých dopisů psaných v pankrácké cele smrti několik dní před popravou. Srov. *Dopisy Dr. Milady Horákové. Z pankrácké cely smrti 24. - 27. 6. 1950*, Praha 1995, s. 17-19.

11) Prácheňské muzeum v Písku, HF 9355.

12) Vzpomínka Radky Krivánkové byla v roce 2010 předmětem zájmu celostátních médií. K tomu srov. např. http://zpravy.idnes.cz/obdivoval-horakovou-a-pak-mel-zvednout-ruku-pro-jeji-smrt-p3j-/domaci.asp?c=A100626_1408573_domaci_bar (4. 10. 2010).

13) Srov. *Nezapomenutelné setkání*, Směr '90, 30. června 1990, č. 13, s. 1.

Na závěr zde jen citací několika úvodních vět a následně pak dále editovanou v plném znění uvádím jednu z prvních polistopadových píseckých vzpomínek, vzpomínku Marie Dražkové, uveřejněnou na jaře roku 1990 v týdeníku Zítřek, jež začíná slovy: „*Celá jsi krásná, přítelkyně má, říká Šalamounova Píseň písní a dodává: ani poskvrny není na tobě. - Mám doma drobné památky, fotografie, hlavně ale mám vzpomínky na krásnou přítelkyni. Tak krásnou, že by se jen před jejím jménem mělo smekat. Jmenovala se Milada Horáková.*“¹⁴

Edice

1. Dopis Bohumila Kozla redakci Svobodného slova z roku 1968
2. Celá jsi krásná, přítelkyně má - vzpomínka Marie Dražkové
3. Nezapomenutelné setkání - vzpomínka Radky Krivánkové

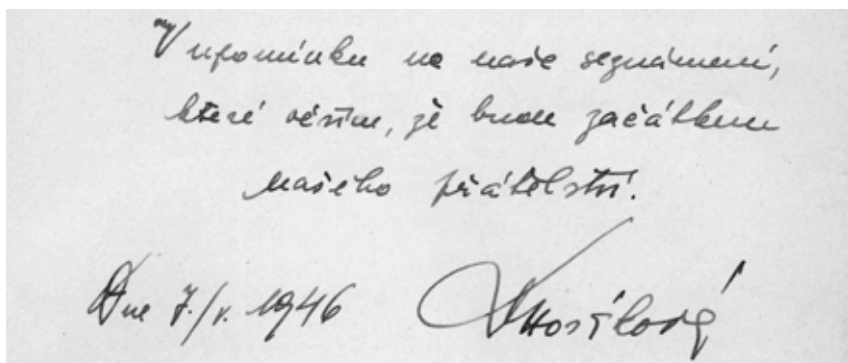
1. Dopis Bohumila Kozla redakci Svobodného slova z roku 1968

Bohumil Kozel adresoval dne 3. června roku 1968 redakci Svobodného slova dopis s přiloženým portrétem Milady Horákové, který nakreslil pro noviny *Písecký kraj* v roce 1947. Tento portrét nabídl redakci k otištění, aby podle svých slov uctil památku tak ušlechtilé vlastenky. Rovněž vyjádřil domněnku, že je veřejně známých jen velmi málo jejích portrétů. Dopis proložil vlastními vzpomínkami na různá setkání s Miladou Horákovou, která vyplývala z jeho činnosti v písecké organizaci ČSNS. Vzpomínky se týkají různých společných schůzí, projevů a komentářů soudobého aktuálního dění. Podle svědectví Bohumila Kozla měla být za války dcera Horákových Jana, později provdaná Kánská, během věznění rodičů v německých káznicích a koncentračních táborech vychovávána v písecké rodině Kabátových.

Bohumil Kozel byl okresním tajemníkem ČSNS v Písku. Dále uvedená životopisná data byla získána Radkou Krivánkovou od dcery Bohumila Kozla Olgy Charvátové.

Bohumil Kozel se narodil 18. ledna 1905 v Hostomicích [?] pod Brdy, zemřel 2. března 1985 v Písku. Před druhou světovou válkou byl nejprve zaměstnancem ČSNS v Praze a poté zaměstnancem Penzijního ústavu také v Praze. Od září 1945 byl okresním tajemníkem ČSNS v Písku. Sekretariát na Fügnerově náměstí 42 v Písku často v letech 1945-1948 navštěvovala jako poslankyně přidělená k okresu Písek dr. Milada Horáková. V roce 1948 byl Bohumil Kozel zatčen a nějaký čas strávil ve vyšetřovací vazbě. Následně byl krátce zaměstnancem Ústředí ČSNS v Praze, pak v Plzni. Po vytvoření Čs. strany socialistické ze strany odešel. Od té doby prošel různá krátkodobá dělnická zaměstnání, naposledy pracoval jako natěrač u Okresního stavebního podniku v Písku.

14) Srov. *Celá jsi krásná, přítelkyně má*, Zítřek. Týdeník okresu Písek, nositele Řádu práce, 15. února 1990, č. 7, s. 3.

Vzpomínku na naše seznámení,
které věnuji, je buďte začátkem
našeho přátelství.
Dne 7./I. 1946 Milada Horáková

Podpis Milady Horákové v památníku paní Radky Křivákové

Edice dopisu byla připravena podle xeroxové kopie dopisu z archivu Radky Křivákové.

V Písku 3. června 1968

Redakce Svobodného slova

Praha I

Václavské nám. 36

Vážená redakce!

V nedělním Svobodném slově ze dne 2. 6. 1968 jsem četl Váš otřesný článek o procesu s dr. Mil. Horákovou. Pod jeho dojmem Vám píši a zároveň posílám její portrét, který jsem nakreslil za jejího života pro noviny „Písecký kraj“ v roce 1947 a který byl otištěn v tomto týdeníku. Jako krajský tajemník Čs. str. nár. socialistické v Písku jsem byl redakčním spolupracovníkem. S dr. Miladou Horákovou jsem byl dvakrát týdně v organizačním a politickém styku. Jako poslankyně NS byla přidělena našemu okresu a celým jižním Čechám. Z otištěného obrázku měla tehdy velikou radost. Pod otištěným obrázkem byla tato slova dr. Mil. Horákové: „Autor se mne ptal, kde jsem se narodila. Poprvé [u] dvou milujících rodičů, podruhé, když jsem opouštěla brány německého koncentráku.“¹⁵ Tak asi to bylo otištěno, přesně se už nepamatuji, ale lze to zjistit, pokud budete mít zájem v Ústředním archivu

- 15) Celý text pod otištěným obrázkem zněl takto: „Poznámka autora: Když jsem kreslil obrázek poslankyně Dr. Horákové, položil jsem jí také otázku, kdy se narodila. Odpověděla mi: Narodila jsem se dvakrát. Jednou v domově dvou mladých, ušlechtilých a velikou láskou k sobě lnoucích manželů, jako jejich druhá dcera, po druhé 29. dubna 1945 v ženské káznici v Aichachu v H. Bavořech, kde mi statečný voják americké armády otevřel dveře mé cely, abych po pěti letech vězení zase znovu vstoupila do svobodného života. A tak nyní cítím povinnost tento nový, osudem mi darovaný život si zasloužit poctivou prací pro národ a pro vlast. Svoji práci v československé

Čs. str. socialistické v Praze, nebo v universitní knihovně, kam jsem pravidelně povinně zasílal „Písecký kraj“ trojmo. To bylo v roce 1947. Poněvadž se štoček jejího portrétu nezachoval likvidací redakce a sekretariátu, posílám obrázek s prosbou, abyste podle něho nechali zhotovit štoček a podle Vaší možnosti jej otiskli ve Svobodném slově nebo v jiném Vašem časopise. Rád bych tímto uctil památku tak ušlechtilé vlastenky, zanícené sestry dr. Milady Horákové. Je to tisk z mého památečného alba a nechtěl jsem ostatní obrázky poškodit, tak jsem je s oběma presidenty na listě ponechal. Budete-li moci pořídit štoček, neporušený list mi opět laskavě vraťte. Mám než ten jediný obrázek, který jsem schoval jako oko v hlavě. Doufám, že kresba je schopna reprodukce. S dr. Miladou Horákovou jsem v okrese spolupracoval od roku 1945-1947. Přípravoval jsem jí schůze a na tyto s ní zajížděl. Na Písecku byla velmi oblíbena a populární. Lidé různého polit. přesvědčení ji opravdu milovali, její schůze byly vždy velmi a velmi navštěvovány. Lidé šli zdaleka široka na její projevy. Byly upřímné, lidu srozumitelné. Měla milé a demokratické vystupování. Měla stejně k Písku krásný poměr už proto, že když byla ona a její manžel za protektorátu v koncentračním táboře, její dcera Jana byla inkognito v rodině Kabátů ukryta a vychovávána. Paní Kabátová za svobodna byla totiž její služebná a z vděčnosti k dr. Mil. Horákové si k sobě vzala tehdy studentku Janu k sobě. Moje manželka ji v roce 1945 k p. Kabátové dovedla. Tehdy mi říkala, že je p. Kabátové neskonale vděčná za záchranu dcerky Jany. - Poslední schůze jsme spolu absolvovali v únoru (16. února 1948) ve Zvíkovském Podhradí (odpoledne) a večer v 9 hod. v obci Doběvi, kde jsme se z rozhlasu dověděli, že národně social. státníci ve vládě resignovali. V ten večer byl sál přímo nabit posluchači. Po schůzi jsme odjeli do Písku a ještě téže noci taxíkem odcestovala do Prahy. Po schůzi mi řekla, že se stala velická chyba. Po 25. únoru přijela ještě jednou do Písku na zapřenou. V tu dobu se konala krajská konference (první) v Čes. Budějovicích, na které referoval dr. Alois Neuman už jako ministr. Když jsem přijel do Písku, tak jsem se dozvěděl od členek strany, že mě sháněla. Bohužel už mě nezastihla. Jenom jsem slyšel, že do Písku nesmí, jakmile se to zjistí, že bude jedním státníkem doporučena k zatčení. Prý Písek měla zakázaný. Byly-li tyto pověsti pravdivé či nikoliv, nemohu říci. Snad, pokud byste měli zájem, mohly by Vám podat některé informace její nejbližší spolupracovnice z bývalé ženské org. v Písku dosud žijící: p. Pavlíčková, Machovcová, Kvapilová a Hofraitrová. Kvapilová a Hofraitrová jsou dosud ve straně v Písku. Po únoru 1948 jsem byl zatčen a držen ve vyšetřovací vazbě přes 6 týdnů u Kraj. soudu v Plzni. Před vánočními svátky v r. 1948 jsem na příkaz taj. Nár. fronty Ladislava Berky musel opustit do hodiny Písek. Tehdy jsem si stěžoval v Ústřed. sekret. čs. soc. v Praze a br. generál-

straně národně socialistické považují za nejlepší cestu, kterou mohu dosáhnouti stanoveného cíle, neboť naše strana vždy po celých 50 let svého trvání uskutečňovala a naplňovala heslo: Vlast především!“ Srov. Písecký kraj. Týdeník Čs. strany národně socialistické, 24. dubna 1947, č. 17, s. 1.

ní taj. Klinger po projednání s NF v Praze sjednal, že jsem se stal zaměst. Ústř. sekret. str. čs. soc. v Praze a později v Plzni. To uvádím mimochodem, ale jen proto, že v Praze jsem se naposledy sešel s dr. Mil. Horákovou a její přítelkyní (jméno jsem už zapomněl) v r. 1949 někdy v březnu a to v Masné ulici. Tam blízko byla v nějakém úřadě zaměstnána. Hovořili jsme o zcela běžných věcech velice krátce. Od té doby jsem se s ní ne[se]šel. Na dr. Miladu Horákovou nemám jenom já, ale sta lidí ty nejhezčí vzpomínky. Proto Vás moc prosím, jestli uznáte moji kresbu za způsobitou pro zhotovení stočku, učiňte tak, poněvadž se domnívám, že je velice málo jejích obrázků ve veřejnosti. Chci alespoň touto maličkostí uctít její světlou památku.

Ku konci mám k Vám ještě jednu prosbu, a to jestliže obrázek otisknete, udělejte mi tu radost a pošlete mi 2 nebo 3 výtisky na tenkém kartonu na památku. Doufám, že bude-li to možné, mi lask. vyhovíte.

Děkuji Vám srdečně, přeji mnoho úspěchu

a trvám s bratrským pozdravem

Bohumil Kozel, důchodce

Písek, Prokopova ul. 26

Příloha - proti vrácení

Doporučeně

PS: Mám ještě stoček T. G. Masaryka, můžete-li ho potřebovat, rád Vám jej dám k dispozici. Je to moje kresba z roku 1937. Napište.

2. Celá jsi krásná, přítelkyně má - vzpomínka Marie Dražkové

Marie Dražková svou vzpomínku uveřejnila v píseckém týdeníku Zítřek v únoru roku 1990.¹⁶ Vzpomínka je spíše všeobecná, ve své první části se dotýká známé pomluvy, podle níž se měla Milada Horáková aktivně účastnit stržení mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze krátce po vyhlášení samostatného československého státu v listopadu roku 1918.¹⁷ Další část si všímá života a popravu Milady Horákové včetně dobové atmosféry i konkrétního jednání jménem neuvedených osob.

Celá jsi krásná, přítelkyně má, říká Šalamounova Píseň písní a dodává: ani poskvrny není na tobě. - Mám doma drobné památky, fotografie, hlavně ale mám vzpomínky na krásnou přítelkyni. Tak krásnou, že by se jen před jejím jménem mělo smekat. Jmenovala se Milada Horáková. A když jsem se přestěhovala do jižních Čech,

16) Srov. *Celá jsi krásná, přítelkyně má*, Zítřek. Týdeník okresu Písek, nositele Řádu práce, 15. února 1990, č. 7, s. 3.

17) K šíření této pomluvy v současné době např. srov. <http://hedvicek.blog.cz/0801/je-milada-horakova-falesnou-modlou> (30. června 2010); <http://www.atlanka.estranky.cz/clanky/komunismus/Milada-Horakova> (30. června 2010); <http://veritas.evangelnet.cz/html/sloupecz.htm#7> (30. června 2010) Dále srov. webové stránky věnované staroměstskému mariánskému sloupu: <http://www.marianskysloup.cz/stranka/noviny-clanky> (30. června 2010).

zjistila jsem, že kdosi [se] snaží právě o tu poskvrnu. Asi už nikdo nezjistí, kdo vymyslel ten nesmysl, ale slyšela jsem to už tolikrát, že musím vyvrátit tuto lež. Trochu odbočím:

Dne 3. listopadu 1918 byla v pražské bělohorské oboře obrovská tzv. Oslava zúčtování. Oslavovalo se mocně, však bylo co, znovunabytá svoboda je to největší štěstí a dar. A jako vždycky, byli u toho nejen ti rozradovaní, nadšení a dobří, ale také trochu těch křiklounů, opilců a výtržníků. Ti při návratu strhli mariánský sloup na Staroměstském náměstí. K vedení této barbarské akce se hrdě hlásil žižkovský Franta Sauer se svojí partou zvanou Černá ruka. Parta vandalů zničila překrásnou a významnou barokní památku a to je moc smutné. Smutnější je, že po jižních Čechách stále častěji slyším, že hlavní aktérkou té ohavnosti byla Milada Horáková, a proto na ni přišel později takový trest.

Ten sloup můžeme vidět na starých fotografiích. Z masivního čtvercového základu se čtyřmi anděly v rozích se vysoko vypínal štíhlý sloup bez jakýchkoliv ozdob nebo výstupků, po kterých by dívka, jakou tehdy byla Milada, mohla vylézt až nahoru k Mariině soše a přehodit přes ni provaz. Ostatně existuje filmový záznam celé události.

Poskvrna na kráse je zlo, je to hřích. Kdo může věřit něčemu tak absurdnímu? Nevěřící přece neuznávají žádnou nadpřirozenou odplatu a věřící, mezi které patřím i já, ví dobře, že Pán nesoudí nevinné děti. Pravda je jen jedna: Milada neměla nic společného ani s tímto, ani s jiným jakýmkoli nedobrým skutkem. Ještě před válkou pracovala v sociálním úřadě hlavního města Prahy a pomáhala, jak a kde mohla, vždycky laskavá, milá, ušlechtilá, plná pochopení. Z pětiletého pekla nacistického koncentráku se vrátila stejná, zase obětavá a předobrá, snad ještě víc vyzrálá dlouhým utrpením. Rozdávala se do poslední špetky sil a přitom vzorně vychovávala mladičkou dcerku.

28. února 1948 prošla tiskem krátká zpráva, že Rada čs. žen a Národní fronta žen vylučuje členky, které se „zpronevěřily zásadám socializující demokracie“ a následuje několik jmen. Vedle Milady Horákové, Marie Trojanové, Fráni Zemínové a jiných je tam uvedeno i moje jméno s tím, že jsem zbavena funkce předsedkyně sociální komise. Nebudu psát o tom, co jsme prožívaly po těchto dnech, bylo by to dlouhé a hlavně smutné. Ovšem, to nejsmutnější mělo přijít - do dneška to cítím jako neskutečný, strašlivý sen.

31. května až 8. června 1950 proběhlo hlavní líčení s 13 obžalovanými, z nichž čtyři byli odsouzeni k oběšení, čtyři k těžkému žaláři na 28, 25, 22, 20 a 15 roků. A samozřejmě všichni ke ztrátě všeho majetku.

Jak rychle pracoval v tak rozsáhlé akci státní soud na rozdíl od komise vyšetřující události 17. listopadu!

V noci před Miladinou popravou bylo náměstí před soudní budovou na Pankráci plné aut. Kolem šibenice, na kterou šla ta statečná, světlá žena, a šla jako poslední, bylo rozházeno plno cigaretových nedopalků. Hodně soudruhů se přijelo podívat

na zajímavou podívanou. A hodně soudruhů a soudružek pak na počest této vraždy uzavíralo nové socialistické smlouvy, z radosti nad bestialitou vznikali noví úderníci, vedoucí mnohých závodů a pracovišť jásali a nadšeně zpevňovali normy. Mám jejich názvy a jména, ale neuvádím je, zatím ne. Zatím musím jediné: Projevit lásku, vděčnost, obdiv. A připomínat těm, kteří to neví nebo nechťejí vědět: Celá krásná byla moje přítelkyně, poskvrny na ní nebylo.

3. Nezapomenutelné setkání - vzpomínka Radky Křivánkové

Radka Křivánková svou vzpomínku na „*Nezapomenutelné setkání*“ uveřejnila v roce 1990 v periodiku Směr,¹⁸ jež bylo tiskovinou tehdejší Československé strany socialistické. Ke vzpomínce se v následujících letech vracela řada především regionálně píšících novinářů, a tak bylo dále uvedené krátké vyprávění doplněno řadou dalších drobnějších vzpomínek.¹⁹ Předmětem vzpomínky je setkání tehdy čtrnáctileté Radky Křivánkové s Miladou Horákovou, na něž upamatovává podpis někdejší písecké poslankyně v dívčím památníku, a dále setkání Milady Horákové s matkou Radky Křivánkové, Marií Machovcovou, v písecké nemocnici v únoru roku 1948.

S dr. Miladou Horákovou jsem se poprvé setkala 7. května 1946. Bylo to setkání s krásnou ženou oduševnělé tváře, s pohledem plným citu a porozumění. K mému setkání s dr. M. Horákovou přispělo její přátelství s mou maminkou Marií Machovcovou, tehdejší členkou revolučního NV v Písku. Pracovaly spolu v Radě čs. žen a potom i v Čs. straně národně socialistické, za níž byla dr. M. Horáková poslankyní v Národním shromáždění za okres Písek. Při našem prvním setkání jsem požádala dr. M. Horákovou o podpis do mého dívčího památníku. Ráda vyhověla a vrátila mi jej s milým úsměvem. Měla doma dcerku Janu, jen o málo mladší, než jsem tehdy byla já.

Naposledy se setkala dr. M. Horáková s mou maminkou v únoru 1948. Maminka ležela po těžké operaci v písecké nemocnici a dr. M. Horáková s ní hovořila o demisi ministrů nekomunistických stran. Tehdy dr. M. Horáková ještě věřila, že odstoupení členů vlády přispěje k urychlení všeobecných voleb, jejichž výsledky již rozhodně neslibovaly vítězství KSČ. Vše nakonec dopadlo jinak. Žena, která přežila krutá nacistická vězení a šťastně unikla smrti, byla k trestu smrti odsouzena v tzv. lidově demokratickém Československu. A nejen odsouzena, ale také popravena. 27. června 1950. Letos nás od toho strašného dne dělí už plných čtyřicet let ...

18) *Nezapomenutelné setkání*, Směr '90, 30. června 1990, č. 13, s. 1.

19) Srov. např. „*Přespala u nás Milada Horáková*“, Sedmička. Písek a Strakonice, 24. června 2010, s. 8; *Horáková se chtěla podle vzpomínek její přítelkyně jednou přestěhovat do Písku*, MF Dnes, Jižní Čechy, 5. ledna 2002, s. D/3. V tomtéž vydání a na téže straně je v článku s názvem *Byla to jediná žena na provazárně* uvedena vzpomínka Jaroslava Brodského, předsedy Konfederace politických vězňů v Písku, na letmé setkání s Miladou Horákovou v pankrácké věznici z poloviny června roku 1950.

VÝSLEDKY 34. KROUŽKOVACÍ AKCE „ACROCEPHALUS“ V NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ REZERVACI „ŘEŽABINEC, ŘEŽABINECKÉ TŮNĚ“

Třicátá čtvrtá odchytová kroužkovací akce v mezinárodně významné ornitologické rezervaci „Řežabinec“ se uskutečnila ve dnech 24. července 2009 až 4. srpna 2010. Na louce v ochranném pásmu rezervace opět vznikl na deset dní stanový tábor plný kamarádství a zájmu o přírodu, ve kterém se vystřídalo 83 přímých účastníků a 163 návštěvníků - zájemců o získání ornitologických zkušeností, praktických dovedností a nových informací o ptácích v rezervaci i mimo ni. A budete-li mít zájem poznat atmosféru v táboře, jste všichni srdečně zváni i v dalších letech - teď například od 23. července do 3. srpna 2011 - přesné datum konání další akce se můžete dozvědět vždy rok předem na www.rezabinec.ic.cz.

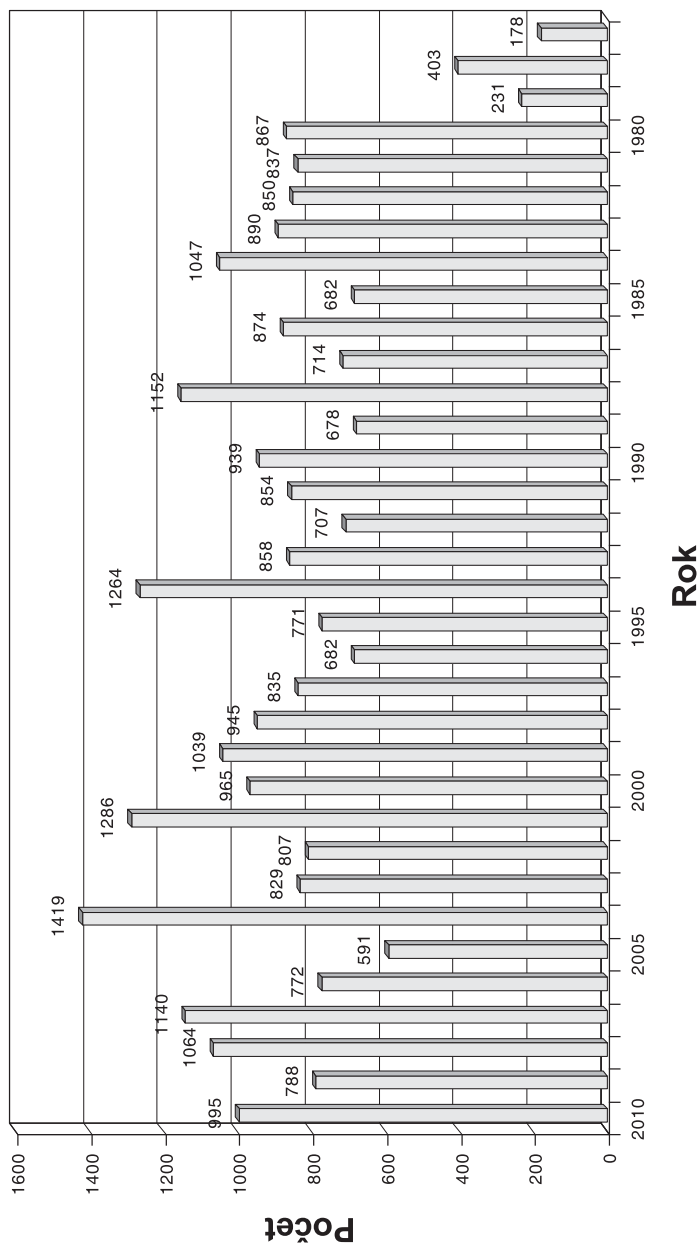
I v roce 2010 bylo již tradičně nataženo 222 metrů nárazových sítí na třinácti stálých stanovištích. Tyto sítě byly od 6:00 do 21:30 pravidelně po hodině kontrolovány, za méně příznivého počasí dle potřeby i častěji (podrobněji o organizaci práce jsem psal na tomto místě před několika lety, zájemce tudíž odkazují opět na internet).

Co do celkového počtu odchycených ptáků, patřil rok 2010 k těm lepším - letošních 995 nově okroužkovaných je devátým nejlepším výsledkem za celou historii odchytů, jak ukazuje graf na Obr. 1. Jinak už se, přesně podle našeho očekávání, nic rekordního nedělo. Jen standardní každoroční badatelská práce.

I když některé odchyty nás (a zejména nebývalé množství dětí v táboře) docela potěšily. A těžko rozhodovat, jestli více vzruchu způsobil v táboře odchyt budníčka lesního, krutihlava, ledňáčka, chřástala vodního, strakapouda malého, moudivláčků nebo krásně vybarveného dospělého samce žluvy hajní. Ale asi největší zájem poutalo hnízdění „v přímém přenosu“, když se ukázalo, že pár rákosníků obecných si postavil hnízdo hned vedle naší lávky (Foto 1 a 2) a v průběhu tábora vykrmil a úspěšně vyvedl všechna mláďata.

Z hlediska stavu rezervace bylo asi nejpříjemnější zjištění velkého nárůstu populace sýkořice vousaté. Od jara - za celou hnízdní sezónu (ne tedy jen během Akce *Acrocephalus*) jsme okroužkovali či kontrolovali celkem 17 ptáků, včetně dospělého samce, který přiletěl na Řežabinec hnízdit až z Maďarska. Pravda, není to rekordních 36 z roku 1985, ani 33 z roku 1993, ale po mnoha letech bez sýkořic je to nadějný nárůst. Ovšem chcete-li, tak i v letošních výsledcích se jeden rekord najde - letos jsme odchytli nejvíce sýkor koňader za celou 34letou historii akce - jak se můžete přesvědčit (viz graf na Obr. 2). Ucelený přehled o všech letos okroužkovaných ptácích ukazuje Tabulka 1.

Počty nově okroužkovaných ptáků

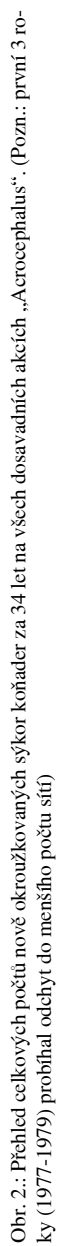
Obr. 1.: Přehled celkových počtů nově okroužkovaných ptáků za 34 let na všech dosavadních akcích „Acrocephalus“. (Pozn.: první 3 roky (1977-1979) probíhal odchyt do menšího počtu sítí)

Foto 1.: Myslím, že bez šipky byste dlouho hledali hnízdo rákosníka obecného, které si letos postavil (opravdu až po prosekání průseku na síť) hned vedle naší odchytové lávky. Foto J. Šebestian.

Foto 2.: Jeden ze záběrů z hnízdění „v přímém přenosu“ z hnízda z předchozí fotografie (Foto 1.), ukazující poklidnou atmosféru, která v něm vládla mezi krmením. Foto J. Šebestian.

Obr. 2.: Přehled celkových počtů nově okroužkovaných sýkorek koňader za 34 let na všech dosavadních akcích „Acrocephalus“. (Pozn.: první 3 roky (1977-1979) probíhal odchyt do menšího počtu sítí)

Celkové pořadí	Druh	Dospělí ptáci	Letošní mláďata	Celkem	t.j. %	Celkové pořadí	Druh	Dospělí ptáci	Letošní mláďata	Celkem	t.j. %
1	Rákosník obecný	90	329	419	42,1	24	Cvřilka slavičková	1	2	3	0,3
2	Pěnice čermohlavá	19	101	120	12,1		Střizlák obecný		3	3	0,3
3	Budníček menší	20	67	87	8,7		Sýkora babka	1	2	3	0,3
4	Sýkora koňadra	3	45	48	4,8		Sýkorec vousatý	1	1	2	0,2
5	Rákosník proužkovaný	10	34	44	4,4	27	Sedmlásěk hajní		2	2	0,2
6	Pěnice slavičková	9	34	43	4,3		Drozd zpěvný	1	1	2	0,2
7	Sýkora modřinka	4	34	38	3,8		Strakapoud velký		2	2	0,2
8	Rákosník zpěvný	9	21	30	3,0		Špaček obecný	2	0	2	0,2
9	Budníček větší	4	14	18	1,8	32	Cvřilka zelená		1	1	0,1
10	Rákosník velký	10	5	15	1,5		Chřástal vodní		1	1	0,1
12	Červenka obecná	2	13	15	1,5		Pěnkava obecná	1	1	2	0,3
	Vlaštovka obecná	5	9	14	1,4		Pěvuška modrá	1		1	0,1
13	Ťuhýk obecný	2	10	12	1,2		Strakapoud malý		1	1	0,1
14	Mlynářik dlouhoocasý	1	7	8	0,8		Šoupálek krátkoprstý		1	1	0,1
15	Strnad obecný	5	2	7	0,7		Vrabeц polní		1	1	0,1
	Kos černý	2	5	7	0,7		Budníček lesní		1	1	0,1
18	Pěnice hnědokřdlá		7	7	0,7		Krutihlav obecný		1	1	0,1
	Slavík modráček	1	5	6	0,6		Ledňáček říční		1	1	0,1
	Strnad rákosní	6		6	0,6		Moudříláček lužní	1		1	0,1
21	Brhlík lesní	1	5	6	0,6		Slavík obecný		1	1	0,1
	Pěnice pokřovní		5	5	0,5		Žluva hajní	1		1	0,1
22	Konipas bílý		4	4	0,4						
	Sýkora lužní		4	4	0,4						
Celkem při akci „ACROCEPHALUS“ 2010 okroužkováno:											
44 druhů								213	782	995	100

Tab. 1.: Přehled ptáků nově okroužkovaných při 34. akci „ACROCEPHALUS“ v Národní přírodní rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tuně“ ve dnech 24. 7. až 4. 8. 2010. (Vzácnější a méně často chytané druhy jsou vytištěny tučně.)

Pořadí	Druh	Místo původního okroužkování:							Celkem	
		Řezabinec v roce:					Jinde v ČR	Mimo ČR		
		2010	2009	2008	2007	2006				2005
1	Rákosník obecný	161	17	4	1	2		1	186	
2	Pěnice černohlavá	39	5	1					45	
3	Sýkora modřinka	17							17	
	Budníček menší	11	5			1			17	
5	Sýkora koňadra	14	1						15	
6	Pěnice slavíková	10	1	1					12	
	Sýkořice vousatá	7							7	
7	Rákosník velký	6						1	7	
	Červenka obecná	6		1					7	
8	Budníček větší	5	1						6	
	Mlynářik dlouhoocasý	2	1						3	
	Sýkora lužní	2	1						3	
9	Střízlík obecný	3							3	
	Kos černý	3							3	
	Rákosník proužkovaný	3							3	
14	Ťuhýk obecný	2							2	
	Drozd zpěvný	1							1	
	Rákosník zpěvný	1				1			1	
	Brhlík lesní	1							1	
15	Pěnice hnědokřídla	1							1	
	Moudivláček lužní							1	1	
	Strakapoud velký			1					1	
	Slavík obecný			1					1	
Celkem zkontrolováno:		295	32	9	1	3	1	3	0	344

Tab. 2.: Přehled již dříve okroužkovaných ptáků, kteří byli kontrolováni při 34. akci „ACROCEPHALUS“ v Národní přírodní rezervaci „Řezabinec, Řezabinecké tůně“ ve dnech 24. 7. až 4. 8. 2010. (Vzácnější a méně často chytané druhy jsou vylíšteny tučně.)

Od minulého roku vás také informujeme více i o další důležité části našeho výzkumu na Řežabinci, o které jsme se do té doby zmiňovali jen málo - kontrolních odchytů ptáků, kteří již byli okroužkováni dříve. Jak jste si jistě již všimli v Tabulce 2, nejvíce zpětně kontrolujeme samozřejmě ptáky okroužkované na Řežabinci, ale každý rok chytíme i několik ptáků okroužkovaných na jiných místech České republiky a občas i ze zahraničí. Oba letošní ptáky se zahraničními kroužky (sýkoryce z Maďarska a rákosník obecný z Francie) ale v letošní tabulce nenajdete, protože jsme je kontrolovali již dříve na jaře. Což mě přivádí k myšlence, že bychom měli začít podávat zprávy i o jarních odchycích - snad tedy příští rok.

A na závěr chci ještě tradičně poděkovat všem, kteří přispěli ke zdárnému průběhu celé Akce Acrocephalus 2010. Na prvním místě Petru Loudovi, který pomáhal vytvořit „kroužkovací manufakturu“, která zvládala i ranní přídělky ptáků tak, aby odlétali velmi brzy po odchytu zpět do přírody. Dík patří Záchrané stanici Makov, která nám každoročně půjčuje vojenský stan. Velkou pomocí je možnost bezplatného a bezproblémového táboření na soukromé loubě Jihočeského kraje, kterou spravuje Školní rybářství Protivín. Velkého pochopení se nám stále dostává i u okolních Obecních úřadů - v Ražicích, Kestřanech a Putimi a také u Policie ČR - obvodního oddělení Protivín. Všem jmenovaným patří velký dík nejen ode mne jako organizátora akce, ale i od všech ostatních účastníků. A naopak můj osobní dík patří všem účastníkům tábora, kteří kromě obvyklých nástrah počasí a všech ostatních obvyklých problémů skvěle zvládli i návštěvnické (a zejména dětské) „nájezdy“. Všichni výše jmenovaní přispěli k získání cenných podkladů důležitých nejen pro budoucí hospodaření rybářů i ochranářů a povinné hodnocení vývoje v Ptačí oblasti Natura 2000, ale i pro zvýšení úrovně poznání o jednotlivých druzích ptáků a také o jejich funkci v rámci celého ptačího společenství. Děkuji proto všem, ať už se osobně zúčastnili nebo jen napomohli zorganizování akce. A tradičně největší dík posíláme dr. Karlu Peclovi, který za to všechno může.

Jan Adámek

SOUBOR STARÝCH TISKŮ DAROVANÝCH Dr. JAROMÍREM STACHEM

Počátky fondu starých tisků v muzejní knihovně sahají až do dob jejího založení, neboť se v ní jednotliviny nalézaly již v osmdesátých letech 19. století. Skutečná sbírka starých tisků, hodná toho jména, však byla shromážděna až převodem staré knihovny píseckého gymnasia do muzejních fondů v padesátých letech 20. století.¹

Díky dárcům do ní od té doby občas přibyla zajímavá jednotlivina, ovšem skutečně velkorysý dar do ní přišel teprve na podzim 2010. JUDr. et PhDr. Jaromír Stach, občasný spolupracovník muzea, se rozhodl věnovat ze své soukromé knihovny téměř celou sbírku starých tisků. Vzhledem k tomu, že o osudech své knihovny alespoň v přehledu vypráví sám dárcce v následujícím příspěvku (viz dále na str. 119), spokojíme se tu s pouhým odkazem na něj a rovnou přejdeme k vlastnímu soupisu tisků² v chronologickém pořadí s inventárními čísly, pod nimiž jsou položky zapsány v muzejní sbírce.³

1.

Naiyasneyssimu knižeti a panu / panu Ferdynandowi. Ržimskemu Vherskemu / a Českemu ec. Krali / geho Kralowskee milosti ku poctiwosti. A giny m wssem obywateluom Kralowstwij Českeho teež y przislussegicym ktemuž Kralowstwij zemijm / k vzitku a k dobreemu. Gruntownij a dokonaly Regiment / neb zprawa yak

1) Podrobnější zpracování dějin muzejní knihovny je prozatím desiderátem. V současnosti připravuje autor tohoto příspěvku, jenž má příslušný fond ve správě, zpracování vědeckého soupisu všech rukopisů a všech tisků do roku 1600, jehož součástí budou i tyto dějiny.

2) K souboru tisků dárcce připojil též v jeho grafické sbírce se nalézající samostatné titulní listy: titulní list knihy „Die Durchläuchtigste Hochgeborne Evangelische Hertzoge zu Sachsen, des heiligen Römischen Reichs Ertzmarschalle vnd Churfürsten, Landgraffen in Döringen, Marggraffen zu Meissen, vnd Burggraffen zu Magdeburg, etc. Welche ihre Rechte, Regalien vnd Freyheiten mechtig erhalten, Kirchen, Schulen vnd Academien gestiftet, vnd ... die reine Christliche Evangelische Lehre mit beständigen frewdigen Hertzen vertheidigt ... Durch Balthasar: Mentzium, Poëtam Caesareum. Wittenberg ...“ [1624] (*Mědirytina Matheuse Meriana s bohatou heraldickou výzdobou, okraje odříznuty*), zapsáno pod sig. L 158035 a další titulní list „Unterschiedliche Abbildungen der Bilder. Welche in der Pamphilischen Galerie In dess Durchleuchtigster Hertzogs Behausung in Rom Zusehen seyn. Von den berühmten Künstlern Pietro Peretini gemahlt und von Carl Cesio delinirt und gestochen, Anjezo aber in kleinern Format neu copirt, vorgestellt und verlegt. von Johann Christoph Kolb, Kupfferstecher in Augspurg.“ (*Titul vyryt, po stranách alegorické výjevy, ve vrcholu okřídlená kartuše se znakem papeže Innocence X. Nalepeno na starém papíru*), zapsáno pod sig. L 158036.³

3) Názvy knih uvedené v hranatých závorkách jsou kvůli chybějícímu titulnímu listu rekonstruovány.

gedenkaždy Čžlowiek wewssech wi-
ececch zdrawij swe z Božij pomo-
cy vmienim wždycky opatrowati
/ a mnoho tiežkych nemocy y take
necžasnú smrt přeđchazeti ma
a muože Skrže Vrozeneho a vyso-
ce včzeneho Jana Koppa z Raumen-
talu sedmera swobodnych vmienij
/ a w Leekaržstwij Doktora / w Ssest
dyalogůw / a neb ssestero rozmlůwa-
nij poržadnie sepsany. A skrže Vro-
zenecho Hynka Krabice z Waytmille
w Čžesstinu přželoženy.

Dokonany gsú knijhy tyto wstrze-
du po swatem Ržehoržij. Letha panie
M D XXXVI. A gsú wytisstieny wsta-
rem miestie Prazskem Skrže Jana hada:
Nakladem Doktora Jana Koppa etc.

*Odborně restaurováno s aplikací
fragmentů původního koženého pota-
hu; ochranné pouzdro; sig. L 158002*

Jaromír Stach v roce 2003, při jedné z návštěv
v muzeu. Foto J. Adámek

2.

[Biblij Čžeska. V slawnem miestie Nornberce wytisstiena. M. D. XL.]

Léta od narozenij Pana Gezijsse Krysta spasytele nasseho / Tisycýho Pětistého Čžty-
řideátého / w středu přeđ swatém Ssymonem a Juda Aposstolůw Božijch: Starý ten-
to y Nowý Zákon dokonán gest / kecti a k chwále Boha všemohaucýho / a wssem
wěrným křestianům k spasenij / a kupotěsseni národuom Čžeského yazyku / Sweli-
kau pracý a s pilnostij korygowán. Nákladem slowútného Melchara Kobergera spo-
lu Miesstenijnja w slawného města Nornberka / a gest wytisstěn v Linhartu Milchta-
lera. Ztoho buď Pán Buoh pochwálen / nynij y nawěky wěkuow / Amen.

*Titulní list a začátek do fol. VII včetně chybí (namísto chybějících folií volně vlože-
ny jejich reprodukcce); podobně chybí konec závěrečného přehledu perikop. Barok-
ní kožená vazba se slepotiskem poškozená, částečně rozvolněná, obě uzavírací spo-
ny chybí; sig L 158003*

3.

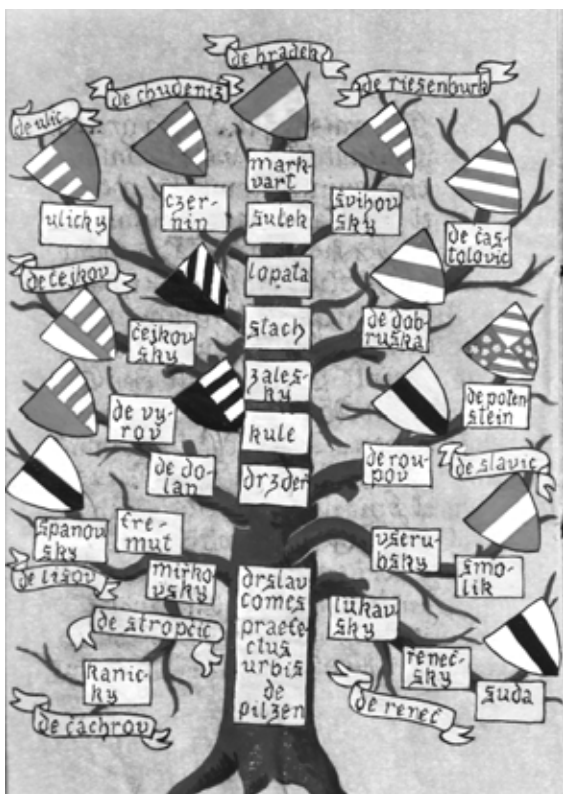
Flawia Jozeffa. O Wálce Zidowské / Knijhy Sedmery K nijmžto napřed Žiwot Jo-
seffuo / Od něho samého sepsaney / gest přidán. Proti Apionowi / Knijhy dwoge.
O Mučedlnictwij Machabeyských / Knijhy gedny / Nynij teprw wsseckny w Čžeskau
řeč z Latijnské přželoženy / od Pawla Aquilina Hradeckého. M. D. LIII
Wytisstěna a dokonána gest Kniha tato / w Měšť Prostějowě / w Jana Günthera.
Létha po narozenij Syna Božijho / Tisycýho / Pětistého / Padesátého / Třetijho. Buď
Bohu chwála.

4.

Chybí titulní list a začátek předmluvy, dalších asi tři desítky listů nekompletní nebo postrhané (neodborně vyspravováno), chybí též konec, poslední dochované listy opět potrhány. Původní renesanční pergamenová vazba zdobená slepotiskem, hřbet a zadní deska místy poškozeny, s mosaznými puklicemi a nárožnicemi (tři nárožnice chybí, dvě jsou poškozeny), uzavíratelná dvěma háčkovými sponami (jedna chybí).

5.

4) Za konzultaci děkuji kolegovi PhDr. Kamilu Boldanovi z Oddělení rukopisů a starých tisků Národní knihovny ČR.

Ilustrace z historizující rukopisné modlitební knihy Stachů z Hrádku, kterou napsal a vyzdobil na konci šedesátých let 20. století Jaromír Stach. Foto V. Komarová

6.

[Natalis Comitis Mythologiae siue explicationum fabularum libri X in quibus omnia propè naturalis & moralis philosophiae dogmata contenta fuisse demonstratur: nuper ab ipso autore pluribus sexcentis locis aucti & locupletati ...: quibus accedunt libri quatuor venationum carmine ab eodem conscripti ... Venetiis 1581 ?]

Chybí titulní list, několik prvních listů poškozeno. Původní (poškozená) pergamenová vazba zdobená slepotiskem a datovaná 1593; sig. L 158007

7.

[Tesoro fruttuoso et salutifero discorsiuo intorno la cura dell'anime : Diuiso in sette libri... Con una tavola copiosissima di tutte le materie notabili, che nell'opra si contengono... / del reuerendo M. Pre Marco Scarsella da Tollentino]

In Venezia Appresso i Rampazetti. M D LXXXV

Titulní list a začátek předmluvy chybí; měkká původní celopergamenová vazba; jako přebal použita makulatura - fragment listu s italsky psanými poznámkami týkajícími se asi výměr pozemků a různými výpočty (počátek 19. stol. ?) Z desek byl dárce sejmут pergamenový potah, který je zde zařazen a popsán mezi rukopisy pod č. 1. sig. L 158008

8.

[Böhmische Chronica. Wenceslai Hagecii. Von Vrsprung der Böhmen von irer Hertzogen and Konige Graffen Adels vnd Geschlechter Ankunfft von ihren löblichen Ritterlichen Thaten Jtem von der Städte vnd Schlösser Foundation vnd Anfang vnd was sich sonst an Geistlichen vnd Weltlichen Enderungen in vnd ausser der Kron Böhmen Denckwürdiges allenthalben in 883. Jahren begeben vnd zugetragen. Jetzt aus Böhmischer in die Deutsche Sprache (:welches zuuor niemahls geschehen: mit fleiß tranßferiret vnd mit einem ördentlichen Register in Druck verfertigt Durch Johannem Sandel Zluticensem jetzo der königlichen Stadt Cadan in Böhmen Notarium. Mit besonderer jhrer Röm: Käy: May: etc. Freyheit vnd Begnadung in x. Jahren mit nachzudrucken. Anno M. D. XC]

Desky i hřbet chybí. Chybí titulní list i začátek až po str. 18, chybí též konec závěrečného rejstříku. Prvních několik desítek listů poškozených a zčásti nekompletních a uvolněných z vazby, podobně jako několik listů závěrečných; sig. L 158009

9.

Wypśánj Města Geruzaléma, y Předměstj geho. W gakémž spůsobu bylo za času Krysta Pána w swé celosti a sláwě, prwé nežli ge Ržjmané dokonce wybogowali a zkazyli. S pilnostj poznamenána gsau ta mjsta / na nichž Pán a Spasytel náš Gezus Krystus putował a trpěl. Nynj wnowě z gazyka Latinského w Český přeložené od M. Danyele Adama z Weleslawjna. Léta Páně M. D. XCII.

Několik listů ze začátku a konec chybí.

přívazek:

[Hystoria Židovská. Na Knihy čtyry rozdělená. W prwnj Knjze wyprawuge se o Zawedenj lidu Zidowského do Babylna, a zase nawrácenj do wlasti gegich l o Spráwčych a Spráwě Židůw obogj, Duchownj y Swětské. W druhé o Knjža-

tech a Králjeh Machabeyských, kterak ti k wywýssenj a sláwě, y zase k wykořeněnj a zkáze přissli. W Třetj o Herodesowi Welikém Králi Zidowském / o Rodu, Tyranstwj a potomcých geho. W Čřtwrtě o Wálce Zidowské s Ržjmany / o zkáze města y chrámu Geruzalémského skrze Týta Cýsaře, a dále o vyhlazenj a rozptýlenj národu Židowského až do Cýsaře Justynyána. Kterážto nikdy prwě w žádném gazyku vydána nebyla: nynj pak wnowě z Německého Exempláře psaného do Česřtiny s pilnostj přeložena, od Wáclawa Plácela z Elbingu. A Wytisřtěna w Starém městě Pražském. Léta Páně: M. D. XCII]

Tlačeno w Starém městě Pražském / w M. Danyele Adama z Weleslawjna. Léta M. D. XCII.

Celá Historie židovská, bez svého titulního listu, vevázána hned za titulní list Vypsání města Jeruzaléma, kteréhožto text je pak přivázán až za Historii židovskou.

Pozdější barokní pergamenová vazba zdobená slepotiskem, nárožnice; obě uzavírací spony i s úchyty chybí; sig. L 158010

10.

[General Historien Erster Theil: Der aller Namhafftigsten unnd Furnemsten Geschichten, Thaten und Handlungen, so sich bey ubergebung und ende des Gromechtigsten Keyser Carols des Funfften, unnd anfange Ferdinanden seines Bruders, Regierung: In Geistlichen und Weltlichen sachen, zu Wasser und Landt, nicht allein im H. Romischen Reich Teutscher Nation, sondern auch in anderen anstossenden Königreichen ... zugetragen und verhandlet worden: Sampt etlicher Fursten und Herren leblichen und wahren Bildnussen ... / Alles ... zusammen gebracht: In sieben Bucher abgetheilt, und ordenlichen von dem 1555. Jar ... erstlichen zu schreiben angefangen. Durch Doctorem Adamum Henricpetri. Jetzund aber durch seinen Sohn Jacobum Henricpetri der Rechten Doctoren, von newem ubersehen, an vielen orten gemehret, und auff folgende Jar continuieret]

Getruckt zu Basel durch Sebastiani Heinricpetri [1593]

Chybí titulní list a prvních 14 stran, odtrženy obě desky, poslední složka, uvolněná ze hřbetu, postrádá spodní rohy; sig. L 158011

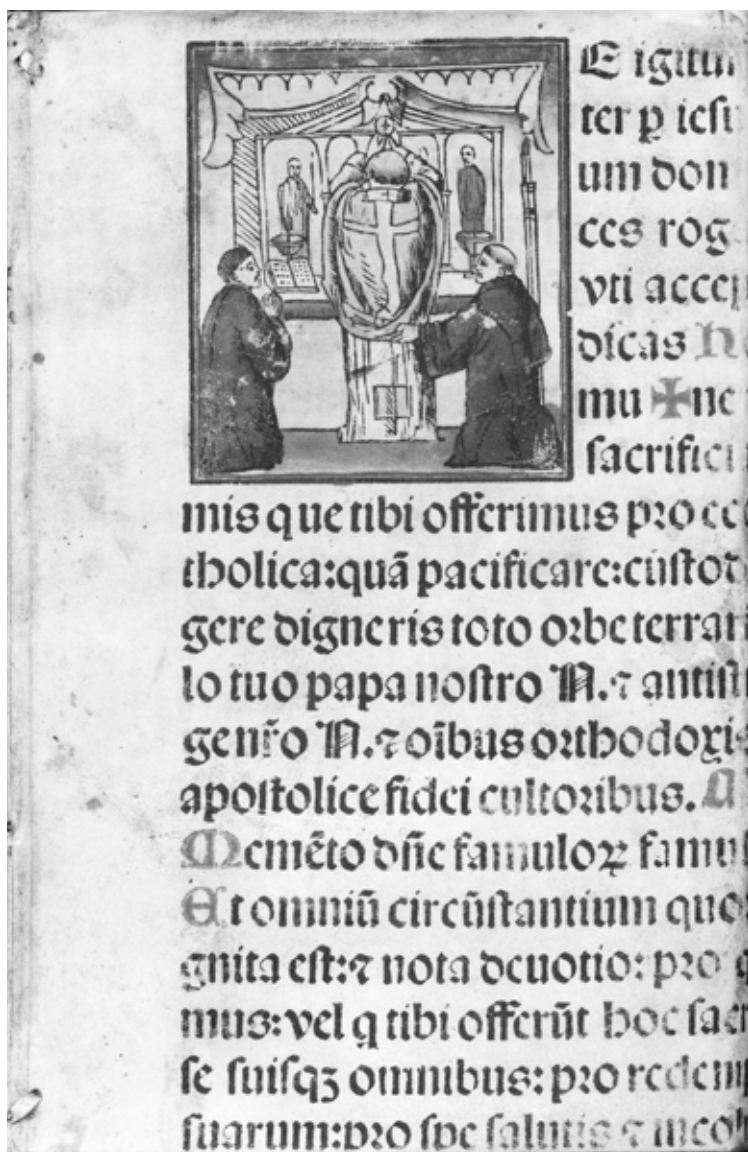
11.

Historia Cýrkewnj Eusebia přigmjm Pamffila Biskupa Cesarienského w Palestýně, na Knihy Desatery rozdělená. Téhož Eusebia Pamffila, o žiwotu Neyswětěgssjho Cýsaře Konstantýna Welikého, Knihy čřtwery. Nynj w nowě z řeči Latinské w Českau s pilnostj přeložená od Jana Kocýna z Kocynětu, Přednjho Pjsaře Radnjho w Menssjm Městě Pražském. A wytisřtěná pracj a nákladem M. Danyele Adama z Weleslawjna, w Starém Městě Pražském. Léta poslednjho wěku M. D. XCIIII.

Vytlačeno w Starém městě Pražském / u M. Danyele Adama z Welwslawjna. A dokonáno měsýce Unora. Léta Páně M. D. X CIIII.

Titulní list dochován jen ve fragmentu (stará vysprávka), zbytek v dobrém stavu, do str. 145 hojně rukopisné korekce dle Indexu Librorum prohibitorum (jak poznamenáno latinsky na titulním listu) rukou počátku 19. století.

přívazek:

Na potah desek vazby knihy Mercurius Italicus, ve vydání z roku 1625, byly použity dva fragmenty na pergameni tištěného misálu - zde vyobrazení přední desky s textem začátku kánonu a kolorovanou iniciálou T(e igitur). Foto V. Komarová

Historia Cýrkewnj Kassiodora Římského Senátora, nazwaná TRIPARTITA: Zetřj Historykůw Řzeckých, Sozomena, Sokratesa a Theodoryka sebraná a na Dwanác-tery Knihy rozdělená. Nazad přidání dwá Traktátkowé: Geden o Sněmu Effezském proti Kacyřstw Nestorya Biskupa Konstantynopolského: Druhý o Sněmu Chalcedonském proti Kacyři Eutychesowi a. následownjům geho obsahujcý w sobě Krátkou Historij od začátku té Sekty, až do Cýsaře Justynýána Welikého. Z Latinské řeči w Českau wsse s pilnostj přeloženo Od Jana Kocýna z Kocynětu, Přednjho Pjsaře Radnjho w Menssjm Měšťě Pražském. A wytlačeno pracý a nákladem M. Danye-Adama z Weleslawjna, w Starém Měšťě Pražském. Léta Páně: M. D. XCIII. Tlačeno w Starém měšťě Pražském / u M. Danye-Adama z Welwslawjna. A dokoná- no měsýce Unora. Léta Páně M. D. X CIII.

Vazba pozdějš s aplikací zbytků pravděpodobně původního koženého potahu na před- ní i zadní desce; sig. L 158012

12.

[Apatéka domácý. W kteréž se zawjragj a wypisujj rozličná lékařstw, snadná k při- strogenj, proti wsselikým neduhům těla lidského, y audůw geho od hlavy až do noh, wnitřnjm y zewnitřnjm: y také některým nedostatkům howadským a giným věcem k hospodářstw náležejcým. / Z německého Herbáře doktora Petra Ondřege Matt- hyola sebraná a Léta 1595 w gazyku českém od D. Adama Hubera z Rysenpachu a M. Danye-Adama z Weleslawjna, wůbec wydaná. Nynj pak zase podlé téhož pře- desslého starého exempláře obnowená a wydaná od Samuele Adama z Weleslawjna] Vytlačeno w Starém Měšťě Pražském / u M. Danye-Adama z Weleslawjna. Léta Páně M. D. XCV.

Chybí titulní list a několik listů rejstříku. Desky i se hřbetem chybí; sig. L 158013

13.

[Nvovo Concerto di Rime Sacre. Composte in Lode De' Santi, & in varij soggetti spi- rituali, & morali. Da' piú eccellenti Poeti d'Italia, così antichi, come moderni. Parte prima. Nuouamente date in luce, & con ogni diligenza raccolte dal Reuer. D. Evgenio Petrelli Venetiano. Con Privilegio.

In Venetia, MDCXVI. Appresso Antonio Pinelli.]

Titulní list chybí.

přívazek:

Nvovo Concerto di Rime Sacre. Composte in Lode De' Santi, & in varij soggetti spirituali, & morali. Da' piú eccellenti Poeti d'Italia, così antichi, come moderni. Parte seconda. Nuouamente date in luce, & con ogni diligenza raccolte dal Reuer. D. Evgenio Petrelli Venetiano. Con Privilegio. In Venetia, MDCXVI. Appresso Antonio Pinelli.

Původní měkká pergamenová vazba; jako přebal použita makulatura - fragment lis- tu z německy psaného účetního rukopisu z konce 18. století (1797); sig. L 158014

14.

[Promptuarium germanico-latinum hoc est Phraseon liber, quo quidquid propemo- dum Germanice dicendum occurrit, latine ex probatis scriptoribus redditur aucto-

re Wolfgango Schönsledero ...] Typis Andree Apergeri Typographi Augustani: Impensis Nicolai Henrici Typographi Monachiensis. Anno Christiano M. DC. XIX.
Chybí titulní list. Původní pergamenová vazba zdobená slepotiskem, poškozená (chybí obě spony) a částečně odtržená od knižního bloku; sig. L 158015

15.

[Joannis Henrici a Pflaumern IC. Mercurius Italicus: Hospiti Fidus per Italiae Praecipuas Regiones et Urbes Dux Indicans Explicans Quaecumque in iis sunt Visu ac scitu digna] Augustae Vindelicorum Typis Andree Apergeri M. D C. XXV.
Chybí titulní list a všechny obrazové přílohy, jinak nepoškozeno a ve velmi dobrém stavu. Desky tvořeny fragmenty pergamenových folií vyňatých z tištěného misálu z doby kolem roku 1500. Na přední desku použit fragment s figurálně zdobenou tištěnou a vybarvenou iniciálou T(e igitur); sig. L 158016

16.

Ioh: Angelii Werdenhagen. I. C. C. de Rebus Publicis Hanseaticis et earum nob. Confoederatione Tractatus specialis.
Lugduni Batavorum, Ex Officina Ioannis Maire. Anno 1631.
Původní kožená vazba drobného tisku poškozena. Pochází z Füssenberské knížecí knihovny; sig. L 158017

17.

Ioh: Angelii Werdenhagen. I. C. C. Vniuersalis Introductio in omnes Respublicas siue Politica Generalis Amstelodami, Apud Ioann Ianissonium Anno. 1632.
Drobný tisk vevázan do fragmentu folia iluminovaného pergamenového rukopisu ze 14. století (na přední desce část s rozvilinovou bordurou na spodním okraji folia). Obě dvojice zavazovacích kožených proužků odřiznuty; sig. L 158018

18.

Koch-Buch So wol Für Geistliche als auch Weltliche grosse und geringe Haushaltungen / wie bey denen täglich viel Leut am füglichsten abgespeiser werden. Darinn Über die Achthunderterley Fleisch / Wildpret / Geflügel / Fisch / Eyer / und Garten-Speisen / auch die manier und weiss selbige zubereiten / Neben andern nützlichen Haushaltung-Stücklein / zu finden und begrieffen seynd / Durch Einen Geistlichen Kuchen-Meister dess Gottshauses Lützel beschrieben und practicirt. Molsheimb / Getruckt bey Johan-Heinrich Straubhaar. Im Jahr 1671.
Novodobá polofrancouzská vazba. Výborný stav. Pochází z knihovny Emmy Destinové; sig. L 158019

19.

Palatiorum Romanorum a Celeberrimis sui aevi Architectis erectorum Pars tertia Sumptibus Ioh: Iacobi de Sandrart [1694 ?]
Původní celopergamenová vazba - přední deska oddělena; sig. L 158020

20.

Perspectivae Pictorum atque Architectorum, I. Pars, Qua facillima ac expeditissima Methodus omne id, quod ad Architecturam attiner, optica ratione delineandi exhibetur, Inventa, designata & primum edita Romae a Fr. Andrea Puteo,

S. J. Nunc vero in gratiam & usum non admodum nummatorum Studiosorum hujus artis, imminuto modulo contracta, atque commodior hac forma concinnata a Joanne Boxbarth, Chalcographo. Augustae Vindelicorum, Impensis Jeremiae Wolffii, Techniopolae, Typis Petri Detleffsii, Anno 1708

Der Mahler und Baumeister Perspectiv / Erster Theil / Worinnen gezeiget wird / wie man auf das allerschwindest- und leichteste alles / was zur Architectur und Bau-Kunst gehöret / ins Perspectiv bringen solle / Inventiert, gezeichnet und erstlich herausgegeben in Rom / von dem vortrestlichen Andrea Pozzo, der Soc. Jesu Fratre, Anjetzo aber dem ohnvermögenden Kunst-Liebhaber zu Nutz und Dienst verkleinert / und in diesen bequemen Format gebracht / Von Johann Boxbarth / Kupfferstechern in Augspurg / Daselbst verlegt Jeremias Wolff / Kunsthändler. Druckts Pet. Detleffsen / 1708.

Konec chybí. Původní barokní polopergamenová vazba. Obě dvojice zavazovacích kožených proužků odřiznuty; sig. L 158021

21.

Antiquitates Gentilismi Nordgaviensis. Das ist, Kurzer / doch gründlicher Bericht Von dem Heydenthum Der alten Nordgauer; Aus unterschiedlichen Monumenten des Alterthums / Benahmsungen der Wochen-Täge / Caroli des Grossen, Ludovici Pii &c. Capitularibus, verschiedener Synodorum Verordnungen, zumahlen dem Indiculo Paganiarum, oder Heydnischen Aberglauben in dem Christenthum des IIX. Jahr-Hunderts, annoch vorhandenen Steinen, Innschriften, Götzen-Bildern, vielen noch heut zu Tag üblichen Gebräuchen, Gewohnheiten, Redens-Arten, Sprüchwörtern und andern zuverlässigen Urkunden etc. deducirt, und mit Kupffern illustriret Von M. Johan. Alex. Doederlein, Rectore des Lycéi in Weissenburg am Nordgau, der Kayserl. Reichs-Academie N. C. wie auch der Königlich-Preussischen Societät der Wissenschaften Mitglied. Regensburg, zu finden bey Christian Gottlieb Seiffart, 1734.

V dobrém stavu. Původní polopergamenová vazba, poškozená; sig. L 158022

22.

Biblia Sacra vulgatae editionis auctoritate Sixti V. et Clementis VIII. Pont. Max. recognita, summariis et notis theologicis, historicis, et chronologicis illustrata studio

Ex libris Emmy Destinové vpleené do knihy Koch-Buch So wol Für Geistliche als auch Weltliche grosse und geringe Hausshaltungen ... z roku 1671. Foto V. Komasová

P. Thomae Aq. Erhard, O. S. Benedicti In antiq. & exempto Congregationis Angelicae Wessofontano monasterio theologi & professi. Editio Novissima a mendis Typographicis diligentissime purgata. Bibel Oder Heilige Schrifft / Dess Alten und Neuen Testaments / Nach der Ur-alten, und in Latein gemeinen, auch von der Römisch-Catholischen Kirch bewährten Übersetzung / Mit vorgesetztem Lateinischen Text und neuen Summariis treulich auf jetzige Art zum erstenmal eingerichtet, wie auch jetzo von Druck-Fehlern auf das fleissigste gereinigt. Von P. Thoma Aq. Erhard, S. Benedicti Ordens. ...

Grätz / verlegt Philipp Jacob Veith / Kaiserl. Hof-befreyter Buchführer 1736. Gedruckt zu Steyr bey Johann Jacob Jahn.

Původní barokní kožená vazba zdobená slepotiskem; obě uzavírací spony i s úchyty chybí; sig. L 158023

23.

Druhý díl výše uvedené latinsko-německé bible z roku 1736; bez titulního listu ? Původní barokní kožená vazba zdobená slepotiskem; obě uzavírací spony chybí.

sig. L 158024

24.

Drobný tisk latinské modlitební knihy asi z poloviny 18. století - obtížně určitelné. Vloženy rukopisné listky s texty modliteb rukou 18. století Titulní list chybí, řada listů velmi opotřebována, dobová kožená vazba rozvolněna a poškozena.

sig. L 158025

25.

Katolické Modlitby Jednomu každému věrnému Křesťanu gakéhokoliw Stawu, neb Powołánj k užjwánj prospěšné, W kterýchžto Rozličné, wraucné, a horliwé Modlitby každého Času, a w wsselike potřebě slaužicy se obsahuj. Pro Osoby Ženské W Praze, Wytisštěné a k dostánj v Frantisska Geřábka w Železných Dwěřj, 1774

Rokoková kožená vazba se zlaceným dekorem a reliéfně zdobenou stříbrnou sponou.

sig. L 158026

26.

[Biblia sacra. Das ist die Heilige Schrifft alten und neuen Testaments ... getreu verdeutschet durch Johann Dietenberger Augsburg, Riegers Söhne, 1776]

Titulní list, dedikace a začátek úvodních rejstříků chybí, podobně jako konec Apokalypsy od str. 287 (Nový zákon s vlastním titulním listem paginován samostatně). Původní kožená vazba zdobená slepotiskem je zcela rozvolněná, desky poškozené, hřbet zčásti odtržen, obě uzavírací spony i s úchyty chybí. Řada listů poškozena.

sig. L 158027

27.

Lettres de Ninon De Lenclos au Marquis De Sévigné, avec sa vie. Tome premier. A Londres. M DCC. LXXXII.

Svazček v dobové celokožené klasicistní vazbě, zlacený hřbet. Velmi dobrý stav.

sig. L 158028

28.

Lettres de Ninon De Lenclos au Marquis De Sévigné, avec sa vie. Tome second. A Londres. M DCC. LXXXII.

Svazeček v dobové celokožené klasicistní vazbě, ztlacený hřbet. Velmi dobrý stav. sig. L 158029

29.

Auplná dobropjsebnost Německá po Německu y po Česku sepsaná, y vysvětlená mnohými vybranými, povčugjeymi příklady Německými s potřebným výkladem Českým pro mládež Českau.

Vollständige Deutsche Rechtschreibung, Deutsch und Böhmisches verfasst, und erklärt durch viele auserlesene, belehrende Deutsche Beyspiele mit unterlegten Böhmischen Bedeutungen für die Böhmische Jugend von Johann Ev. Schmitt, erstem Lehrer an der k. k. Hauptschule in der königlichen Kreisstadt Klattau im Königreiche Böhmen. Pisek 1819, gedruckt bey Joseph Vetterl, Edlen von Wildenbrunn. ...

Ve velmi dobrém stavu. Původní polokožená vazba; sig. L 158030

30.

Tricet a dwa obrazy k prwopočátkům rostlinosłowí Jana Sw. Presla. W Praze 1848. Tiskem knížecí arcibiskupské knihtiskárny w Seminárii.

Původní polofrancouzská vazba; hřbet částečně odtržen; sig. L 158031

Součástí daru jsou také tři rukopisné zajímavosti, pro účel této zprávy popsán jen ve stručnosti:⁵

1.

Pergamenové folio ze 14. století z rukopisného misálu pravděpodobně severoitalského původu. Na horním okraji původní foliace 72. Text psaný po obou stranách ve dvou kolumnách. Recto a: perikopa z Izaiášova proroctví (Is:1,16-19), dále graduale „Beata gens“ (Ps:32,12) s antifonou, za níž následuje perikopa z Janova evangelia „Preteriens Ihesus vidit hominem cecum a nativitate“ (Joh:9,1-24), která pokračuje na celém zbytku fragmentu, tedy recto b a verso a-b. Na recto a dvě písařské iniciály B(eata) a I(n illo tempore) s jednoduchou ornamentací; rubrikace v textu.

5) Darované rukopisy byly vlastně čtyři. Jedna položka však v seznamu nefiguruje, protože bude jakožto archiválie předána územně příslušnému Státnímu okresnímu archivu Rokycany: „Registra w Nowie Založena Czechu Pocztiwego Sladowniczkého v Mieste tomtu Kralowskem Rokyczanech wztaługiczzy se na Przizgem a Wydanij Peněž Letha Panie 1650.“ (Na papíru psaný úřední rukopis typického obdélného formátu obsahující účetní rejstříky rokycanského sladovnického cechu od jeho obnovení v roce 1650 až do roku 1780. Nestránkováno, poslední zhruba dvě pětiny svazku jsou nepopsány. Desky tvořeny fragmentem z pergamenového folia vyřatého z rukopisu chorální knihy asi z 15. století; opatřeno dvěma dvojicemi kožených zavazovacích proužků. V dobrém stavu; přední předsádka silně poškozena „tintenfrassem“.)

Folio bylo seřezáno za účelem jeho použití jako potahu knižních desek - z toho důvodu text na verso silně setřen. Na někdejší přední desce čtyřikrát se opakující jméno autora knihy, na jejíž desky bylo folio použito (srov. výše pod č. 7) - „Scarsela“; na někdejší zadní desce invocace „S. Nicolae ora pro nobis“, vše stejnou rukou zřejmě 16. nebo počátku 17. století; sig. L 158032

2.

Písňe národní věnované vážené panně Apolonii Záběhlické od F. F. V Praze 18^{24/8} 51

Drobná rukopisná sbírka sepsaná Filippem Frohlikem k uvedenému datu. sig. L 158033

3.

Novodobý latinský rukopis na pergamenovém papíru, provedený zjednodušenou gotizující minuskulou, obsahující kompletní mešní formulář.

Četné iluminace (celostránkové, iniciály i bordury) převážně podle starých předloh, s aplikací řady heraldických motivů a se zdůrazněním rodové symboliky Stachů z Hrádku, k jejichž rodu autor náleží.

Autorem je sám dárce, který rukopis vytvořil koncem šedesátých let 20. století. Amatérská vazba do polokožených desek s aplikací olověné destičky na přední desce s malovanou heraldickou výzdobou (malba poškozena); sig. L 158034

Během přípravy muzejního sborníku do tisku byl donátor JUDr. et PhDr. Jaromír Stach v 63 roce svého věku znenáhla povolán na věčnost. Nechť je mu tedy alespoň tímto poděkováno za jeho vždy ochotnou spolupráci s Prácheňským muzeem. Do přítomné tiskoviny napsal v minulosti také několik drobných příspěvků: *Nález zajímavého dokumentu v domě U slona* (Prácheňské muzeum v Písku. Zpráva o činnosti za rok 1999, Písek 2000, s. 41n), *Další písecký náhrobník identifikován?* (Prácheňské muzeum v Písku. Zpráva o činnosti za rok 2005, Písek 2006, s. 39n), *Stará kresba keřtřanských tvrzí* (Prácheňské muzeum v Písku v roce 2008, Písek 2009, s. 88-90). Chystaná výstava, instalovaná výlučně z jeho darů, bude ze strany muzea tím nejpráhodnějším oceněním. Requiem aeternam dona ei Domine!

Jaromír Stach †

Z DĚJIN KNIHOVNY BECHYŇSKÉ VĚTVĚ RYTÍŘSKÉHO RODU STACHŮ Z HRÁDKU

K roku 2010 obsahuje knihovna po všech peripetích minulosti asi 1400 starých a starších tisků a rukopisů od první poloviny 16. století do poloviny 19. století. Dále asi tisíc svazků beletrie a slovníků a na 7000 svazků odborné historické a uměleckohistorické literatury (dnes co nadační fond Stachů na premonstrátskou Králov-

skou kanonii na hoře Sion v Praze na Strahově), dále více jak sto historických libret od poloviny 19. století do první poloviny 20. století a řadu partitur, klavírních výta-hů oper a podobně.

Vedle obsažné odborné sbírky tvoří nejzávažnější část sbírka starých tisků, z nichž však jen malá část sloužila reprezentaci rodu.¹

Ze starší éry se žádná z knih rodu nezachovala, až ze 16. století „Apatéka domá-cí“, tisk Daniela Adama z Veleslavína z roku 1595, pocházející z majetku jednoho z údajných příbuzných Stachů, Víta Dentulína z Turtelštejna, vynikajícího právní-ka.²

Do rodiny pak přicházely vesměs knihy barokní. V první polovině 19. století se zájmem rodu o historii přicházejí do knihovny dvě vydání „Die Vorzeit“, tištěná v Ulmu v letech 1828 a následujících, o více jak osmdesáti svazcích zdobených ry-tinami a „Böhmische Geschichte“ od J. Müllera, pražský tisk z roku 1846 o dvace-ti svazcích s rytinami.

Otec autora článku si bere za chof zchudlou příslušnici rodu Černínů, Aurelii, je-jíž otec jako drážní úředník prechal při zabrání Sudet Němci. Právě tehdy se ztratily bedny s jejich knihami a zůstaly jen klavírní výtahy a jiné noty. Ty zbyly i ze stra-ny Stachů, neboť děd autora článku měl lóži ve vídeňské opeře, vedl tamtéž zvučný hudební salón a jeho syn seskupil také zajímavou sbírku více jak sta operních libret z 19. a počátku 20. století.³ Ta zůstala zachována, na rozdíl od beletristické knihov-ny Stachů, kterou komunisté v roce 1964 násilně vystěhovali z historického rodinné-ho letního domu v Bechyni. Odvezena byla více než tuna knih do sběrných surovin. Zachráněny zůstaly hlavně naučné slovníky, například Meyers Konversation Lexi-kon o devatenácti svazcích ve zlacené kůže ve vydání z roku 1894.

- 1) Ten svým původem a erbem poloutrojčící přináležel spolu s Černíny z Chudenic, Švihovskými z Riesenberka a dalšími již vymřelými rody k Drslavicům, nazvaným tak poprvé F. Palackým dle Drslava, markrabího plzeňské marky, zmiňovaného v letech 1146/47 - 1189, chotě přemys-lovské princezny Bohuslavy, babičky blahoslaveného Hroznaty, neteře prvního českého krále Vratislava II. (I.), dcery Oty I. Olomouckého a jeho manželky princezny Eufemie Uherské, sest-ry krále sv. Ladislava Uherského a tety sv. Ireny, císařovny byzantské. Jméno rodu prý pochází od Stachova, též Stochov, - hradiště Libušin západně od Kladna, jedno z uvažovaných rodišť sv. Václava - odvozeno od „sto chův“ sv. Václava. Stachové vlastnili Červený Hrádek u Plzně. Po smrti svého vlivného příbuzného, Mikuláše Sta-cha z Hrádku a Ybbsu (biskupa v Řezně v letech 1313 - 1340, bývalého sekretáře českého krále Jana) tento prodávají ve druhé polovině 14. století Benedům z Nečtin. Zbytky tvrze jsou dodnes patrný.
- 2) Ten se narodil kolem roku 1570 v Roudnici a zesnul 21. října 1613 v Praze. Byl prokurátorem při vyšších soudech v Praze. Roku 1598 byl od císaře Rudolfa II. povýšen do šlechtického stavu s přídomkem z Turtelšteina. Jeho značky v knize, jejíž titulní list chybí, identifikoval Bohumír Lífka.
- 3) Většina z nich je ze druhé poloviny 19. a z počátku 20. století; obsahují například díla B. Smeta-ny, G. Verdiho, P. Mascagniho, G. Rossiniho a jiná, z celé Evropy.

Rány na obou beletristických knihovnách jen těžko zahlazovalo dědictví po vzdálené tetě Antonii Pelikánové, rozené Petrové.⁴ Její choť, vysoký činovník Sokola, měl knihovnu o asi čtyřech tisících svazků svázaných v kůži. Tu však před jeho umučením zabavili Němci. Zbylo proto jen zajímavé torzo ruské klasiky, které autor nabyl dědictvím v roce 1974.

V roce 1979 dědí po svobodné tetě Ludmile Stachové rodinné knihy, uchovávané kdysi v letním domě v Bechyni, které byly částí rodinné knihovny jejího otce uložené ve Vídni. Část knihovny byla hlavně po její kultivované měšťanské babičce Anně Novotné, provdané Chmelíkové, z Českého Brodu do rodiny obchodníků s textilem v Kostelci nad Černými lesy. Ta sebrala i pozoruhodnou sbírku starožitností - dřevorezeb, váz a podobně.⁵

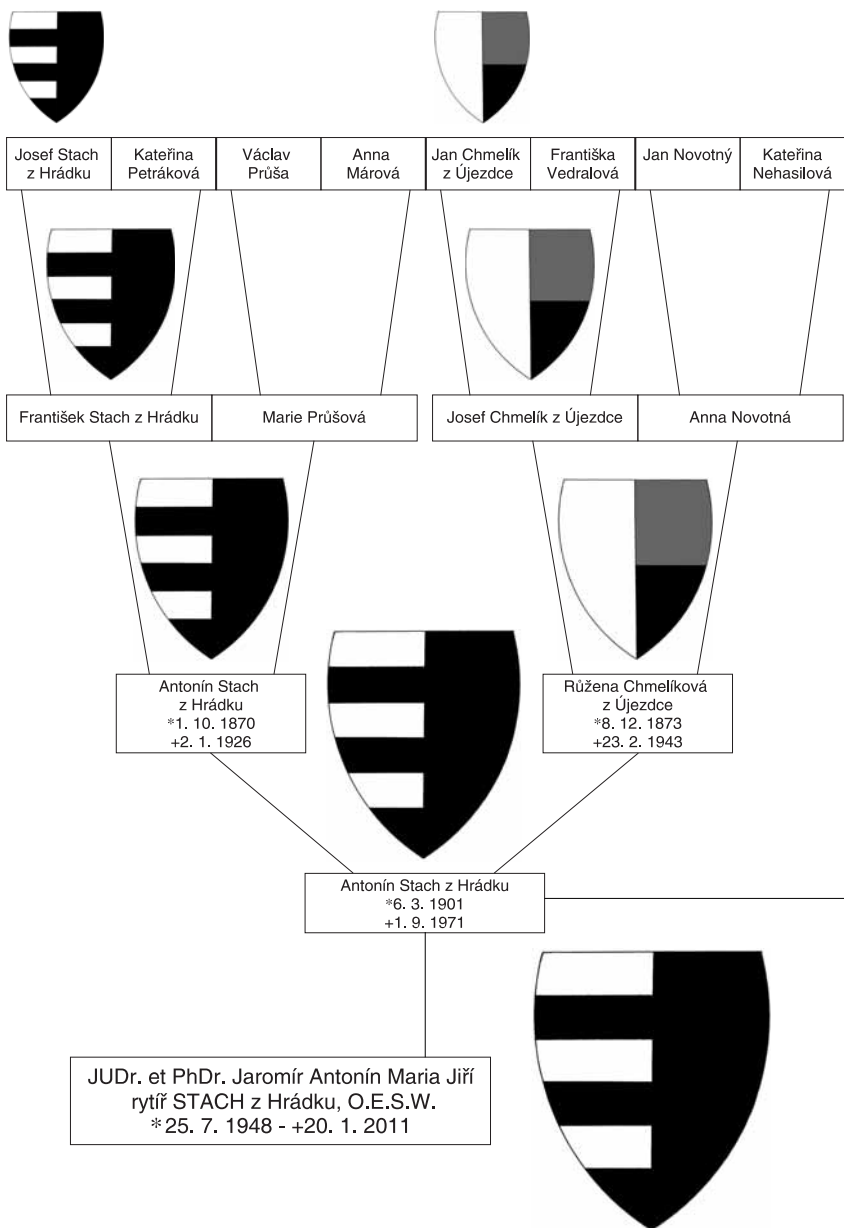
Autor článku měl vždy ke knihám niterný vztah. Jeho heslem bylo: kdyby nemělo být na chleba, na knihy

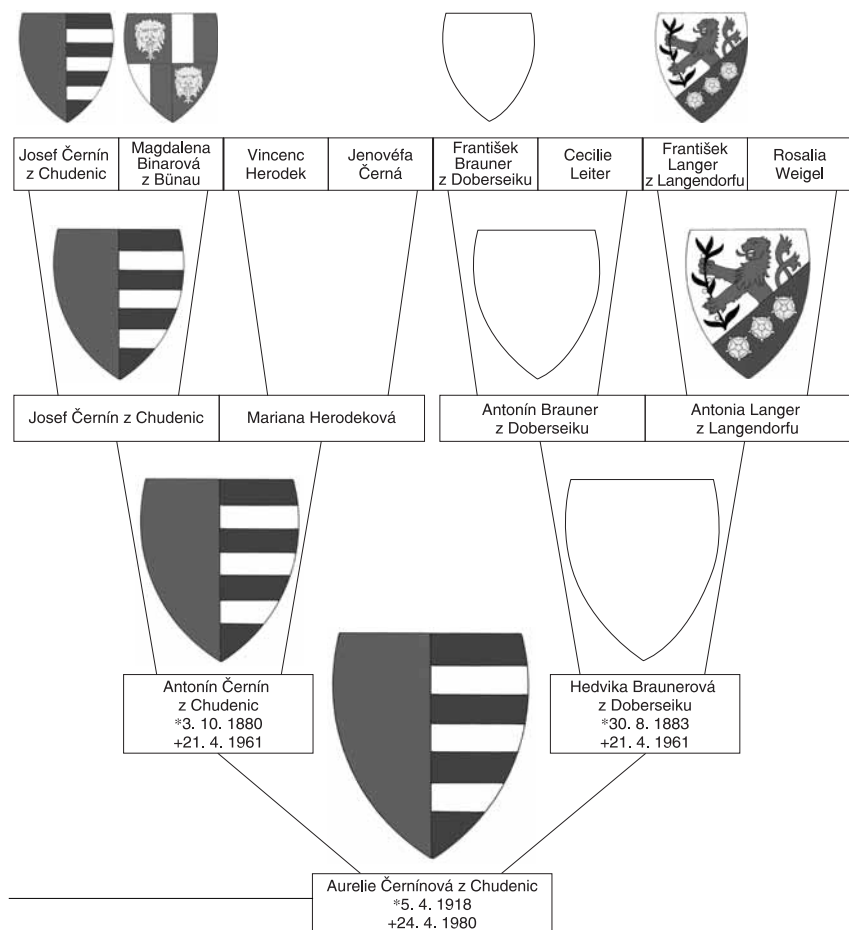
Drubh Index na slova Latinská / kteráž se w Knížce této wykládaj. 408 (*) 50	
A	
A Bies	463.524.650
Abrotanum	113.444.575
Abfynthium	59.177.188.253.306. 577.601.629.689.
Abfynthium Ponticum	177.704
Acacia	10
Accipitrina	45.337.617
Acetum	263.517
Acetosa	45.207.256.542
Aconitum	707
Acorum	96.119
Ador	75.343.530
Agaricum	97.576
Agnus castus	278.369.390.682
Agrifolium	661.150
Agrimonia	290.340.579.630. 658.659.
Album	

Vlastnické signum Víta Dentulina z Turtelštejna v knize Apaté-
ka domácí, vydané Danielem Adamem z Veleslavína roku 1595.
Foto V. Komarová

4) Byla dezerou pražského továrníka a výrobce varhan Šimona Petra; za carského Ruska byla vychovávána ve Volyni, kde její strýc vlastnil panství a gymnasium.

5) Zemřela v roce 1913.

Genealogický vývod dr. Jaromíra Antonína Maria Jiřího Stacha z Hrádku ze šestnácti předků. Bylo použito podkladu dodaného autorem článku, bez prověřování zde uvedených informací. Pouze podoba erbu Stachů z Hrádku (polcený štít, pravé pole černé, levé stříbrné se třemi černými břevny) zde byla opravena podle Augusta SEDLÁČKA, *Atlasy erbů a pečeti české a moravské středověké šlechty*, Svazek 3, ed. V. Růžek, 2002, s. 145 zcela dole; tinktury podle Milan MYSLIVEČEK, *Erbovník aneb kniha o znacích i osudech rodů žijících v Čechách a na Moravě*, Praha 1993, s. 108, heslo Příčné pruhy v polceném štítu.

být musí. Je shodného názoru s básníkem Heinrichem Heinem, že jaký má člověk vztah ke knihám, má i k lidem.

V polovině sedmdesátých let Okresní výbor komunistické strany ve Střibře rozhodl, že tamní historická knihovna muzea je převážně německá a náboženská a přikázal její likvidaci ve sběrných surovinách. Prostřednictvím vědecké pracovnice, přítelkyně autora, se tento dozvěděl, že pracovníci památkové péče z Plzně v prádelních koších odvázejí to, co je jim líto dát k likvidaci. Věnoval s ní proto jeden den vytřídění toho, co stojí za to zachránit a pak ve dvou osobních autech a jednom nákladním vše odvezli do jeho pražského bytu. Se sbírkou rytin rodu pak sloužily dekoraci.

Autor článku, nejen že sbíral knihy o dějinách umění a historii, což obojí studoval na Filosofické fakultě UK v Praze, ale kupoval i vyřazené staré tisky v antikvariátech. Získal tak jednotliviny především z Univerzity Komenského v Bratislavě či ze zničené třicetitisícové děčínské knihovny knížat Thun-Hohensteinů, jeho vzdálených příbuzných.

Pro nemožnost udržet za socialismu, po matčině smrti v dubnu 1980, velký byt, zakoupil na jaře 1982 na splátky dům U slona v Písku a převáží sem na šest set krabic knih - starých tisků, beletrie, odborné literatury, slovníků. Jeden ze salónů domu vybavuje nástěnnými regály a vitrínami, kde jsou až na nejcennější staré tisky knihy umístěny.⁶

Odbornou knihovnu věnovanou umění a historii o asi sedmi tisících svazků, v patnácti historických skříních z let 1800 - 1860, převzal premonstrátský klášter na Strahově, kde z nich byl vytvořen samostatný odborný fond. Výběr starých a starších tisků, které má klášter bohatě zastoupeny, je pak předán darem Prácheňskému muzeu v Písku.⁷

Jan Kouba

PRÁCHEŇSKÝ KROJ VE SVĚTLE SBÍREK PÍSECKÉHO MUZEA

Sbírkou Prácheňského muzea v Písku soustřeďují již od počátků textilní materiál nejprve tvořený zejména dary, poté i vlastním sběrem prvních pracovníků muzea a nákupy. Ač se větší část textilních fondů týká vybavení a součástí městských, části regionálního venkovského svátečního oděvu jsou rovněž zastoupeny v hojně míře. O podstatné rozšíření sbírky se zasloužila bývalá ředitelka měšťanské školy v Soběslavi Emilie Fryšová, která žila na odpočinku v Písku a která snad vůbec jako

6) Tisky Jana Hada, Melantricha z Aventýnu, šest tisků Veleslavínových a jiné byly uloženy v trezoru.

7) Viz jejich soupis v předchozím článku. (pozn. J. A.)

první poukázala na specifika a osobitou rázovitost prácheňského kroje.¹ Tato zapálená národopisná pracovnice věnovala muzeu značné množství výšivek, jednalo se ale většinou o výšivky blatské, jež byly později převedeny do soběslavského muzea.² Fryšová však jako první píseckou národopisnou sbírku uspořádala a poté předala další význačné sběratelce textilu Anně Regině Husové.

Etnografické označení Prácheňsko označuje velmi rozsáhlé území, jež je tak logicky svým charakterem v mnoha faktorech značně nestejnorodé. Samotné Prácheňsko zahrnuje oblast západně od řeky Vltavy, konkrétně od její části od Hluboké nad Vltavou ke Zvíkovu. Na západě hraničí s Plzeňskem, na severu s Příbramskem a na jihozápadě ohraničuje kraj, spravovaný královským městem Pískem, zemské pomezí s Bavorskem. I o pojmu „prácheňský kraj“ tedy lze jen s notným zobecněním hovořit jako o jednotném krojovém typu. Snad více smyslu tak má rozdělení Prácheňského kraje na menší územní celky a zaměřit se na jejich regionální výlučnosti a krojové zvyklosti. Textilní sbírky Prá-

Karel Tuma - Kresba k článkům A. R. Husové, které vycházely v časopise Otavan, 1918

- 1) Základní práce o Prácheňském kroji: Jiřina LANGHAMMEROVÁ, *Lidové kroje z České republiky*, Praha 2001, s. 107 - 112; Jiřina LANGHAMMEROVÁ, *České lidové kroje*, Praha 1994, s. 78 - 79; Anna R. HUSOVÁ, *Kroj hochů a mužů na Písecku*, Otavan, roč. 5, č. 7-9, 1921, s. 105 - 106; *Lidová kultura*. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska, Praha 2007, s. 800 - 801; Čeněk ZÍBRT, *Svatební a obžinkový průvod z prácheňského kraje r. 1836*, Český lid 3, 1894, s. 311 - 316; Antonín DŘÍZA, *Ruční krajkářství v jižních Čechách*, Jihočeská čítanka 1, 1921, s. 108 - 113; Josef KAZIMOUR, *Lidové kroje Československé*, Praha 1920, s. 35 - 37; Zora SOUKUPOVÁ, *Lidový oděv v Čechách v 19. století*, Praha 1984, s. 173 - 176; Drahomíra STRÁNSKÁ, *Lidové kroje v Československu*, díl I, Praha 1949, s. 150 - 159; Anna R. HUSOVÁ, *Písecký národní kraj*, Otavan, roč. 3, č. 8-9, 1919, s. 99 - 100; Antonín ROBEK - Josef VAŘEKA, *Lidový oděv a kraj, Jihočeská vlastivěda*. Národopis, České Budějovice 1987, s. 90 - 115; Renáta TYRŠOVÁ - Amalie KOŽMÍNOVÁ, *Svěráz v zemích Česko-Slovenských*, Plzeň 1918, s. 209 - 213.
- 2) Jiří PRÁŠEK, *Vznik a vývoj píseckého muzea* (Ke 120. výročí jeho založení), In: Zpráva o činnosti za rok 2004, Písek 2005, s. 53.

F. a A. Gerasch - venkovan z Písecka kolem roku 1850, 1854. Sbírky Prácheňského muzea v Písku

částek dochovaných do dnešních dob, je výzkum v podstatě omezen pouze na kroj ženský. Oděvů mužských se totiž dochovalo v depozitářích jen nepatrné množství. Platí to i pro sbírky muzea v Písku. Nejcenějším kusem je v dobrém stavu dochovaný selský kabát z jelení kůže, pocházející z Vodňanska. Kabát má dva rozevřené šosy vzadu, u krku přehrnovací límec. Šest knoflíků k zapínání na přední straně je kožených, po jednom malém knoflíčku je přišito na obou rukávech. Dále jsou v muzeu depopovány dva kusy kalhot nad kolena rovněž z jelení kůže. Stříhem klasické, s rozparkami na nohavicích. Jedny mají vázanku ozdobně vykrojenou a s třepením, zapínání je na šest mosazných knoflíků. Druhé z kalhot jsou podšité režnou látkou a v pase mají pásek zapnutý na dva kožené knoflíky. Dalším kusem z mužského šatníku je i starý cylindr s kdysi barevnou květovanou stuhou, pocházející z lidového prostředí v okolí Milevska, a dále několik párů vysokých kožených bot z 19. století, pocházejících s největší pravděpodobností rovněž z Písecka. Tím výčet v podstatě končí. Další části mužského kroje se tak vyskytují pouze v popisech v dobových pra-

cheňského muzea mohou dobře svým složením charakterizovat pouze píseckou oblast Prácheňského kraje. Tu vymezujeme zhruba severně Miroticemi, na západě řekou Vltavou, jižní část končí Vodňanskem a na západě dalším centrem kraje - Strakonice. Geografická poloha Písku předurčuje i přirozené směry vlivu na zdejší oděv. Zřejmě největší inspirací byl středočeský kroj, zvláště ten z oblasti Benešova a okolních oblastí. Dalšími výraznými faktory utvářejícími podobu kroje byla zajisté světoznámá sedlická krajka, pestrá blatská výšivka a vymezení se vůči ní výšivkou bílou, a rovněž blízkost výrazného městského centra - Písku. Krajské město znamenalo přirozeně větší vliv městské módy na oděv venkovanů, než jak tomu bylo v oblastech s menšími správními jednotkami.

Pokud se při poznávání prácheňského kroje vychází z oděvních sou-

menech, starších národopisných pracích či v nepočetných zobrazeních.³ Ať již se jedná o košile s dlouhými a širokými rukávy k zápěstí či kazajky do pasu s dvěma řadami lesklých knoflíčků. Ve sbírkách dále úplně chybí všeobecně rozšířené krátké kožichy z vydělané ovčí kůže, s tradičním na zádech vyšívaným květem, obvykle tulipánem, a „beranice“ - obvyklé zimní pokrývky hlavy.

Mnohem více vypovídající je tak sbírka krojových součástí ženských. Na jejich základě si lze udělat poměrně přesný obrázek o již upadající podobě prácheňského kroje na konci 19. století a poté rovněž o jeho zidealizované formě, jež mísila prvky kroje prácheňského s typizovaným národním. Textilní sbírky, jež se začínaly tvořit na konci devatenáctého, spíše ale až začátku dvacátého století, však v sobě příliš nezahrnují kusy slavnostního ženského lidového oděvu zhotovené před rokem 1850, tedy ještě před dobou, ve které nebyl sváteční oděv na Přeseku nošen pouze na svatby a k dalším podobným svátečním příležitostem. Ze shromážděných kusů novějších mají největší zastoupení sukně, zástěry, šátky či pleny, početné je i zastoupení čepců.

Dámských pletených punčoch je ve sbírkách Prácheňského muzea deset, vždy buď bílých či zřejmě starších červených. Zhruba stejně je spodniček. Ty jsou povětšinou z lněného nebo bavlněného plátna, našasené v pase. Jsou buď prosté, bez příkras, anebo u dolního okraje jen lehce zdobené bílou dírkovou výšivkou či vykrajováním. Bývalo jich hned několik vrstev. Výraznější zdobení mají sukně, zvláště ty bílé z bavlněného nebo lněného plátna, zdobené jemnou bílou výšivkou, které nosily zvláště mladé dívky k tanci. Ty ve sbírkách mezi sukněmi převládají. Velké množství suk-

F. R. Dragoun - Mladý pár ve svátečním kroji z konce 19. století, 1962. Sbírký Prácheňského muzea v Písku

3) Co se týče zobrazení prácheňského kroje, ta nejstarší pocházejí od grafiků Pucherny a Buquoye (vydáno 1814), dvorního malíře Schwarzenberků Ferdinanda Runka (20. léta 19. století), mědirytc W. R. Grünera (1810 - 1820) nebo rakouských malířů Franze a Augusta Geraschů (1854). Z prací novějších se můžeme se opřít o obrázky známých výtvarníků např. Mikoláše Alše (přelom 19. a 20. století), Václava Šebeleho (2. pol. 20. století), Karla Tůmy (1918 - 1920), Jana Hály (1939 - 1940) nebo Františka R. Dragouna (kolem pol. 20. století).

Detail dýnka ženského čepce z Písecka. Foto V. Komarová

Tradiční bílá výšivka na plátěné sukni. Foto V. Komarová

ní je však i z hedvábných materiálů - atlasu nebo taftu, ty jsou pak povětšinou fialové, hnědé nebo zelené. Ze zástěr se dochovaly pouze ty sváteční, široké pracovní, ostatně stejně jako další textilní součástky určené pro „všední den“, se nedochovaly.⁴ Co se materiálu týče, je tentokrát nejvíce zástěr hedvábných. Do nejčastěji fialového, zeleného, hnědého a růžového podkladu byly barevnou výšivkou vytkávány různé květinové motivy. O trochu méně je bílých plátěných zástěr s výšivkou bílou - řetochů. Zachovalo se i několik párů černých lakovaných střeviců.

Šněrovačky jsou nejčastěji hedvábné, vpředu vykrojené téměř po prsa, vzadu sahají na lopatky, mají zdobený horní okraj a na bocích polštářky - šorčky, aby na nich sukně lépe držely. Stužky na křížové provlékání většinou chybí, pokud se dochovaly, mají jinou barevnost než samotná šněrovačka. Na Prácheňsku - hlavně tedy v oblasti Pošumaví - velmi oblíbený kaftan, tedy kus oděvu vzniklý spojením sukně a živůtku, v muzeu dochován není. Bílé plátěné košilky mají u krku krejzlík nebo také okruž, které je buď bíle vyšíváné, nebo ozdobené krajkou. Podkasané rukávy jsou bohatě nabírané. Překvapivě chybí dámské krátké kabátky - jupky, stejně jako korále - ať už z pravých červených granátů, skleněné nebo z penízků. Počtem nejbohatší je sbírka hedvábných šátků a bavlněných či plátěných plen, z kterých vyniká několik rozměrných plátěných bílých s tradičním bílým vyšíváním a prolamováním.⁵ Kupované pleny bavlněné, stejně jako hedvábné šátky s trásněmi, jsou s pestrými florálními motivy, vytisklými na jednolitém podkladu. Ten je nejčastěji červený, zelený nebo hnědý, ve sbírkách je ale zastoupeno barev mnohem více.

Rovněž bohatá je sbírka poměrně stejnorodých tvrdých zlatých a stříbrných čepců, jež obsahuje přes třicet kusů této sváteční pokrývky hlavy. Ta se na Písecku vyznačuje složitě řaseným náběrkem z krajek nebo tylu kolem obličejové části, zdobením granáty resp. sklíčky, reliéfní výšivkou na dýnku a uvázanými hedvábnými stuhami v týle.⁶ Čepce měkké jsou pozdějšího typu - celé bílé, maximálně s vyšíváním stříbrným nebo zlatým dracounem s flitry. Dochováno je i několik jednoduchých dívčích trýbků - tenkých sametově černých stuh na čelo s korálkovými ozdobami.

Všeobecně známá specifika prácheňského kroje tak dochované součástky ve sbírkách muzea víceméně potvrzují. Zcela zřetelně však vystupují dva okruhy, které kvalitou svého zhotovení, celkovým výrazem a rázovitostí překračují ostatní. Jednak bílá, mimořádně precizní a pracná výšivka, která byla na prahu druhé poloviny 19. století považována za vůbec jednu nejlepších v celých Čechách. A pak bohatosti vynikající zlaté a stříbrné čepce zámožných selek se širokými krajkami a dlouhými hedvábnými stuhami.

4) Oblečení „všedního dne“ z konce 19. století nebo ze začátku století dvacátého se do muzea často dostává díky darům až nyní, proto se v současné době textilní sbírky rozrůstají hlavně tímto směrem. Dříve nikdo - dnes tak ceněné a hlavně kvůli četným výstavám potřebné - „všední“ textilní součástky nepokládal za „muzejní kusy“, jejich ojedinělé dochování do dnešních dob však hodnotu oněch několika kusů mnohonásobně násobí.

5) Z několika těchto plen se dochovaly pouze fragmenty - tedy právě ony cípy s bílým vyšíváním.

6) Velmi bohatá sbírka čepců by si však zasloužila četné restaurátorské zásahy.

Jaroslav Jiřík - Martin Pták - Jiří Bumerl

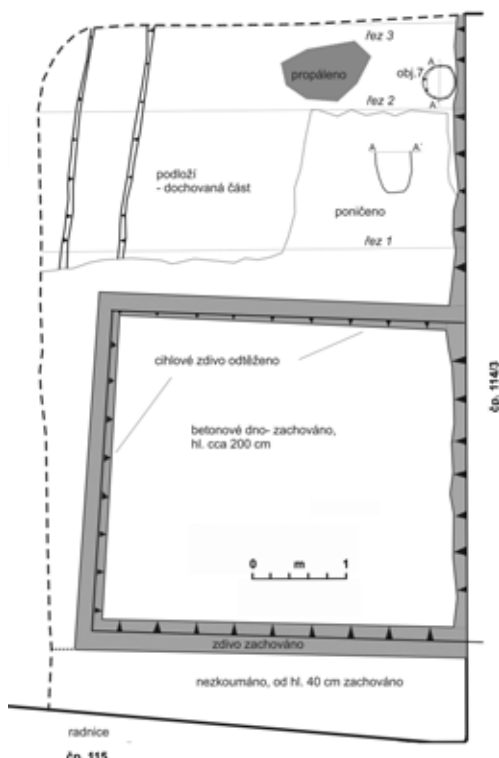
ZPRÁVA O ZÁCHRANNÉM ARCHEOLOGICKÉM VÝZKUMU V AREÁLU NÁDVOŘÍ PÍSECKÉHO HRADU A RADNICE V ROCE 2010

Záchranný archeologický výzkum byl vyvolán stavbou podzemního kontejneru (stejně jako v Jungmannově ulici, před infocentrem v Heydukově ulici a na Velkém náměstí), v tomto případě byl záměr výstavby korigován zájmy památkové péče - zvoleno bylo místo v rohu nádvoří radnice, kde nebyly očekávány závažné archeologické situace. V květnu 2010 zde byla položena drobná zjišťovací sonda

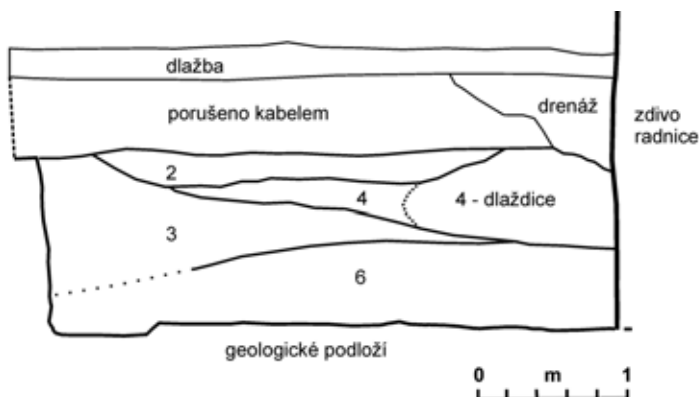
o rozměrech 2 x 1 m a hloubce necelých dvou metrů, která odhalila zásyp novodobé jímky. K vlastnímu výzkumu došlo až ve dnech 29. listopadu - 2. prosince za nepříliš vhodných klimatických podmínek. Nyní ve zkrácené formě předkládáme předběžné výsledky tohoto záchranného výzkumu.

Terénní situace

Po odstranění zádlažby byl povrch začištěn. Nálezová situace se jevila následovně (Obr. 1): přibližně polovinu vytyčené plochy zabíralo původní vrcholně středověké až raně novověké souvrství a zbylá polovina (přiléhající k rohu radnice) byla porušena novodobou, z cihel vyzděnou jímkou (rozměry přibližně 400 x 420 cm). Jímka byla za výpomoci pracovníků firmy Strabag, a.s. vybrána až na betonové dno v hloubce cca 200 cm. Zá-

Obr. 1: Púdorys sondy z roku 2010. Kresba M. Pták

Obr. 2: Řez 3 v sondě z roku 2010. Kresba M. Pták

padní a severní stěna jámky byla rozebrána a výzkum se zaměřil na cennější severní část sondy, která byla ale v minulosti částečně poškozena výkopy pro elektrické vedení, vodovod, odpad a bleskosvod. Bylo odhaleno a zkoumáno souvrství (vrstvy 2-6 na řezu 3 - Obr. 2), které vyplňovalo cca 150 cm hluboký a 400-450 cm široký vkop vyhloubený do rulového podloží. Dno výkopu bylo místy propáleno a v západní části byl znatelný podlouhlý žlábek v orientaci sever-jih o šířce 60 cm a hloubce 10-15 cm. Ve východní části vkopu - hned vedle zdi radnice se nalézala jamka o šířce v průměru 40 cm a hloubce 50 cm. V západní části vystupovalo podloží cca 40 cm pod stávající terén (povrch zádlažby).

Nálezy

Při výzkumu bylo získáno množství archeologických nálezů, které dokládají vývoj této části města Písku. Nejmladší nálezy pocházejí z objektu v jižní části sondy, který interpretujeme jako jámku. Ta byla zřejmě po skončení své funkce (podle nejmladších nálezů zřejmě na přelomu 19. a 20. století) zaplněna běžným odpadem a materiálem z terénních úprav v okolí. Získaný soubor keramických zlomků v zásadě nevybočuje ze známé produkce časového intervalu 16.-19. století. Ze staršího období máme doloženo množství glazované keramiky (zelené, žluté a hnědé odstíny) náležející hrncům, mísám, pekáčům, talířům a dalším běžným tvarům užitkové keramiky. Poněkud výjimečnější kolekci tvoří pouze několik exemplářů datovatelných na přelom 19. - 20. století. Vedle bělinového talíře s honosně plasticky zdobeným okrajem a značkou HA, se jedná především o keramický omáčník, fragment stěny porcelánové nádoby se značkou vídeňské dílny, fragmenty glazovaného kameninového džbánu a lahvi na minerálku. Bezpochyby je rovněž zajímavý fragment kaolinové dýmky s nápisem M. KÖNIG CHEMNITZ pocházející zjevně z německé Kamenice (Obr. 3). Důležitými doklady jsou také fragmenty kamno-

Obr. 3: Výběr nálezů z jámky. Foto V. Komarová.

vých kachlů s glazurami hnědých, žlutých, zelených a bílých odstínů, jejichž datování spadá do průběhu 18.-19. století. K nejlépe dochovaným patří velký fragment s centrálním rostlinným motivem a bobulemi (Obr. 4). K nekeramickým nálezům patří například olověný pásek pocházející snad z vitráže, četné jsou doklady tabulkového skla či zlomky sklenic a lékovek. V zásypu kabelu vedoucímu v prostoru jámky byla nalezena též zcela dochovaná miniaturní láhev od becherovky. Nálezy rozšiřují naše poznatky o výbavě měšťanské domácnosti, nabízí se srovnání s již dříve publikovanými nálezy.¹

Řada předmětů byla získána i v severní části sondy. Nálezy z vrstev 2-6 nesou společné znaky a nejsou zřejmě chronologicky příliš vzdáleny. Z užitkové keramiky se jedná především o zlomky a rekonstruovatelná torza (přibližně 2000 zlomků) - zastoupeny jsou hrnce, džbány, poklice, trojnožky a výjimečně cedník, číše a kahánek. Keramika je pálena redukčně a často nese radélkovou výzdobu, glazovaná keramika se nevyskytuje. Bylo též vyzvednuto několik starších oxidačně pálených zlomků. Kamnářská keramika je zastoupena zlomky nádobkových kachlů.

Souvrství bylo poměrně bohaté na nálezy stavební keramiky - cihly, prejzy a především dlaždice. Dlaždic (lépe řečeno jejich zlomků) bylo vyzvednuto přibližně 70. Z toho byl na 16 zlomech rozeznán reliéf.² Nálezy reliéfních gotických dlaždic jsou z prostoru hradu i města Písek časté - dostupné nálezy naposledy shrnul J. Fröh-

1) Martin DOHNAL - Jiří FRÖHLICH, *Výzkum parkánu u kasáren v Písku*, in: Archeologické výzkumy v jižních Čechách 13, České Budějovice 2000, s. 155-184.

2) Za konzultaci k nálezům dlaždic a pomoc s jejich zařazením děkujeme E. Koppové a J. Fröhlichovi.

lich,³ jihočeské nálezy shrnul B. Nechvátal⁴ a tehdejší stav poznání z celých Čech zachycují D. Hejdová a B. Nechvátal⁵ - při třídění dlaždic vycházíme z jejich typologie, uvádíme o jakou část dlaždice se jedná, rozměry a další pozorování a u vybraných jedinců připojujeme číslo obrázku. V nálezech nebyl rozeznán žádný nový typ. Některé zlomky jsou malé nebo natolik poškozené, že je nelze do typů jednoznačně zařadit.

vrstva 2

typ 114, roh, rozm. 125 x 98 x 39 mm, žlutohnědá glazura (Obr. 5F)

neurčitelný typ, roh, rozm. 116 x 81 x 32 mm, přepálena, stopy vápna

neurčitelný typ, roh, rozm. 72 x 59 x 32 mm, přepálena

neurčitelný typ, kraj, rozm. 86 x 52 x 38 mm, drolí se, původně glazována?

vrstva 4

typ 109, roh, rozm. 102 x 90 x 33 mm, stopy hnědé glazury (Obr. 5A)

typ 114, roh, rozm. 150 x 132 x 43 mm, pálena do tmava, stopy vápna (Obr. 5E)

neurčitelný typ, kraj, rozm. 99 x 93 x 32 mm, pálena do tmava

typ 115, kraj, rozm. 108 x 94 x 35 mm, přepálena (Obr. 5C)

typ 116, roh, rozm. 112 x 105 x 38 mm, zelená glazura, silný ošlap (Obr. 5D)

neurčitelný typ, roh, rozm. 70 x 52 x 29 mm, přepálena?

neurčitelný typ, kraj, rozm. 110 x 107 x 40 mm, pálena do oranžova, silný ošlap

typ 114, roh, rozm. 84 x 40 x 37 mm, pálena do oranžova, žlutavá glazura

neurčitelný typ, roh, rozm. 111 x 92 x 37 mm, přepálena, původně glazována

typ 117, bez kraje, rozm. 128 x 93 x 38 mm, přepálena, původně glazována ?

neurčený typ, roh, rozm. 91 x 58 x 35 mm, přepálena?

typ 117, roh, rozm. 106 x 87 x 38, přepálena, stopy vápna (Obr. 5B)

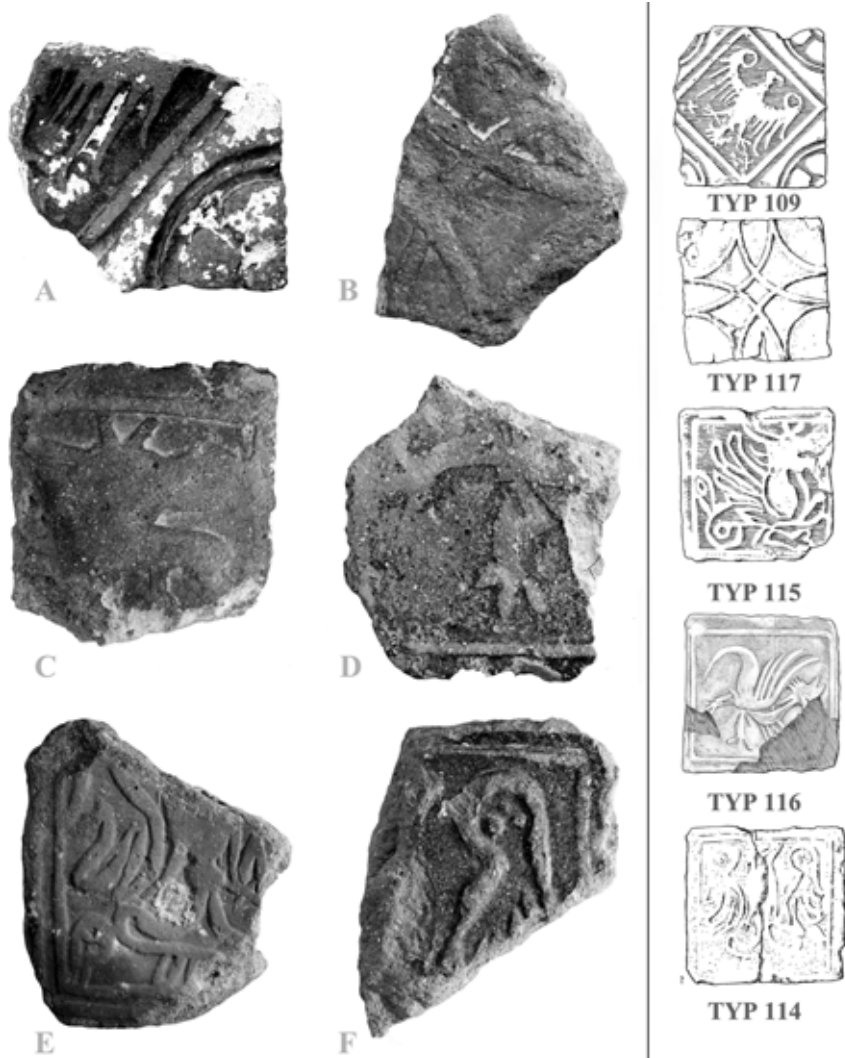

Obr. 4: Torzo kachle z jímky. Foto V. Komarová.

3) Jiří FRÖHLICH, *Gotické dlaždice z královského hradu v Písku*, in: Archeologie ve středních Čechách 10/2, Praha 2006, s. 879 - 902.

4) Bořivoj NECHVÁTAL, *Středověké dlaždice v jižních Čechách*, in: Archaeologia Historica 13, 1988, s. 575-604.

5) Dagmar HEJDOVÁ - Bořivoj NECHVÁTAL, *Raně středověké dlaždice v Čechách*, in: Památky archeologické 59, 1970, s. 100-183, 395-471.

Obr. 5: Výběr nalezených dlaždic doplněný přehledem typů. Foto V. Komasová; schéma jednotlivých dlaždic podle Dagmar HEJDOVÁ - Bořivoj NECHVÁTAL, *Raně středověké dlaždice v Čechách*, in: *Památky archeologické* 59, 1970, Obr. 26-27; Jiří FRÖHLICH, *Gotické dlaždice z královského hradu v Písku*, in: *Archeologie ve středních Čechách* 10/2, Praha 2006, Obr. 14.

Neméně zajímavé jsou zlomky gotických kamenných stavebních článků (zlomek kružby okna a několik neurčitých či poškozených zlomků ostění), které byly nalezeny ve vrstvě 4. Mezi běžnými kovovými nálezy (železné hřebíky) vyniká poškozená bronzová rámečková přezka z vrstvy 2. Množství zvířecích kostí (několik set kusů) bylo předáno na archeozoologickou analýzu. Dále byly odebrány vzorky výplní na archeobotanickou analýzu.

Datace a interpretace

Podle prvotního hodnocení materiálu můžeme u situace v severní části sondy uvažovat o dataci do 15. - 16. století, torzo hrnce z objektu 7 nese znaky charakteristické pro 14. století. Dlaždice (standardně datovány do druhé poloviny 13. století a průběhu 14. století) a kamenné články se do zásypu dostalyřejmě při blíže nespecifikovatelné úpravě hradu - v úvahu přichází období po roce 1509, kdy hrad získávají píseční měšťané⁶ nebo úpravy po požáru 1532.⁷ Další úpravy hradu byly prováděny za Martina Huerty ve 20. a 30. letech 17. století.⁸

Ne zcela dořešena je otázka vztahu odhaleného zdiva dnešní radnice a zkoumaného vkopu. Podle obecně přijímaných předpokladů⁹ by se námi vykopaná sonda měla nacházet v prostoru příkopu hradu, či v jeho blízkosti. Na západní straně sondy vystupuje podloží téměř pod stávající dlažbu - v tomto místě tedy příkop být nemohl. Je jisté situován západněji - jen několik desítek centimetrů od západní hrany sondy probíhá trativod, který situaci zřejmě znehodnotil - zjevně byl vložen do zasypaného příkopu.¹⁰ Odhadovaná a výzkumem nepřímo doložená šířka příkopu je tedy 8-10 metrů. Zeď zachycená (či popsána) A. Sedláčkem¹¹ v průjezdu dnešní radnice (tedy východně od námi kopané sondy) a interpretovaná jako kontreskarp¹² je v rozporu s předběžnými závěry výzkumu - ukazuje se, že vývoj východní části hradního opevnění je složitý a v budoucnu bude vítána případná revize situace v průjezdu radnice a dalších místech.

Později (zřejmě v průběhu 19. století) byla do výše popsané situace při zdi radnice vložena cihlová jímka s betonovým dnem. Dá se předpokládat, že jímka byla po skončení své funkce jednorázově zasypána a součástí její výplně se tak staly i navážkové

6) August SEDLÁČEK, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl I.*, Písek 1911, s. 61.

7) August SEDLÁČEK, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl III.*, Písek 1913, s. 16.

8) *Tamtéž*, s. 17.

9) Např. Tomáš DURDÍK, *Královský hrad v Písku, Písek 1993*, s. 28.; zde další literatura.

10) Okolnosti související s pokládáním kanalizace v prostoru příkopu na nádvoří radnice a v průjezdu do sladovny v roce 1964 a zde učiněné nálezy fragmentů kachlů a dlaždic popisuje tehdejší pracovník muzea Libor Křivánek v rukopisu náleзовé zprávy uloženém v Prácheňském muzeu pod přír. č. 477/64.

11) A. SEDLÁČEK, *Dějiny III.*, s. 18.

12) T. DURDÍK, *Královský hrad*, s. 28.

vrstvy obsahující starší materiál raného novověku. V případě nálezů z průběhu 19. či přelomu 19. - 20. století lze alespoň u části z nich předpokládat vztah k provozu samotné budovy radnice.

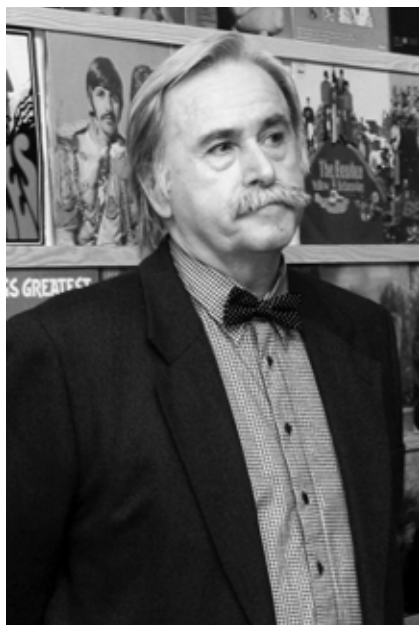
Výzkum přinesl zajímavé soubory středověké a novodobé keramiky, doplnil poznatky získané při předchozích výzkumech v areálu hradu a především položil otázky pro případný další archeologický, archivní a stavebně-historický průzkum.

Jiří Kloboučník

„CESTOU ZVUKU ANEB PROČ TO MLUVÍ, PROČ TO HRAJE“

Výstava z historie zvukové reprodukční techniky ze sbírek

Jiřího Kloboučníka

Autor výstavy J. Kloboučník při vernisáži.

Foto V. Komarová

Výstava nebývalého rozsahu byla v měsících březnu až květnu instalována ve všech výstavních prostorách Prácheňského muzea. Dlouholetý pracovník Jiří Kloboučník se tematikou historických zvukových nosičů (rádíl, gramofonů, desek, hracích strojků a dalších mechanismů) zabývá bezmála 30 let. Výstava byla koncipována tak, aby se návštěvník mohl seznámit s vývojem výše uvedené techniky od hracího strojku až po 70. léta dvacátého století. Ve výstavních prostorách bylo představeno na 350 různých exponátů týkajících se tohoto sběratelského oboru.

Výstava byla rozdělena do několika částí. V první byly zastoupeny hrací mechanismy z počátku století, ať již šlo o Řebíčkovy hrací strojky nebo o polyphony, monophony, harmonia. Ve druhé části (Malé výstavní síně) byly vystaveny exponáty týkající se prvního záznamu zvuku (20. - 30. léta dvacátého

století) - vzniku fonografu a začátky prvního vysílání rozhlasu, první rádia (krytalky), staré lampy a dokumentace ke stavbě těchto přístrojů, spolu s dobovými prospekty a reklamami.

Pohled do hlavního výstavního sálu. Foto V. Komarová

V další části v Chodbě knihovny byla výstavka určená generaci dnešních šedesátníků, zaměřená na populární beatovou hudbu 50. - 70. let, kdy vznikly stanice *Luxembourg a Karolína*, které ovlivnily tehdejší beatovou generaci československé mládeže a veškeré dění kolem této hudby. Výstavka byla doplněna množstvím dobových tiskových materiálů, fotografií, jak skupin zahraničních, tak domácích. Vystaveno bylo množství dobových nosičů zvuku - magnetofonů, gramofonů a zesilovačů. Prostor byl věnován i tehdejšímu Hi-fi klubu. Dále se mohl návštěvník seznámit i s beatovým hnutím 60. let v Písku. Na několika panelech byly vystaveny dobové fotografie prvních big-beatových skupin působících a vznikajících v té době.

Hlavní část výstavy byla soustředěna v prostorech Galerie a zde rozdělena do tří částí. V první - vstupní části byly na panelech umís-

Neznámější etiketa z doby šelakových desek se psem Nipperem. Foto V. Komarová

Soubor gramofonů a rádií ze 30. - 50. let dvacátého století. Foto V. Komarová

těny zvukové nosiče z let třicátých, šelakové desky s dobovými interprety a desky z let čtyřicátých až sedmdesátých. Novější vinylové desky byly seřazeny tak, aby případný zájemce byl seznamován s vývojem populární hudby a předními interprety a skupinami, kteří ovlivňovali hudební dění v této oblasti. Ke komentovaným prohlídkám patřilo i předvádění dobových gramofonů, na kterých byly přehrávány staré šelakové desky s dobovými hity, které již někteří z dnešních šedesátníků pamatují ze svých rodin, kde byly přehrávány skladby typu „*Týna Marie*“, „*Cestář*“ a podobné.

Ještě v těchto dnech se mnoho dříve narozených sběratelů marně shání po kovových jehlách pro staré gramofony a nebo krystalových vložkách do přístrojů novějších, aby se mohli těšit poslechem autentických nahrávek z originálních nosičů.

Ve střední části Galerie byl vytvořen krámk z 40. let s množstvím dobových exponátů a byly zde vystaveny i historické telefony.

V zadní části Galerie byly kaskádovitě vystaveny zajímavé rozhlasové přijímače a gramofony z různých časových období. Výstavu uzavíraly salonní gramofony z let čtyřicátých. Celá expozice byla zakončena ukázkou moderních přístrojů: gramofonů, tunerů, zesilovačů, mikrofونů a magnetofonů ze 70. - 80. let.

HORÁKOVÁ CZ

Výstava k 60. výročí procesu s dr. Miladou Horákovou a spol.

Výstavní prostor Chodby knihovny Prácheňského muzea v Písku byl od začátku června až do poloviny července ve znamení události, která na počátku léta roku 1950 doslova šokovala celý svět. Tehdy v prvních červnových dnech nejen celé Československo sledovalo tzv. proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice. Hlavní obviněnou byla někdejší písecká poslankyně dr. Milada Horáková.

Milada Horáková je v současnosti jedním z nejčastěji zmiňovaných a připomínaných jmen českého veřejného prostoru. Její jméno je součástí polistopadové topografie, nese je řada ulic a dalších míst, pamětních desek, pomníků, vzpomínkových pořadů, politických komentářů a hesel, její jméno je skloňováno při mnohých příležitostech a z mnoha různých důvodů. Jako oběť justiční vraždy, kdy byla Milada Horáková ve vykonstruovaném procesu odsouzena k trestu smrti a na jeho základě i přes mnohé domácí i zahraniční žádosti o milost dne 27. června 1950 také popravena, se stala symbolem bezpráví i vyslovených zločinů komunistického režimu.

Přítom jako symbol je jméno Milady Horákové projekčním plátnem našeho vztahu k minulosti, otázkám současným a přítomným, plátnem, na němž se odráží náš vztah ke světu, životu a druhým lidem. Milada Horáková je jménem, jehož obsah je často otázkou našeho posuzování, potřeb a představ.

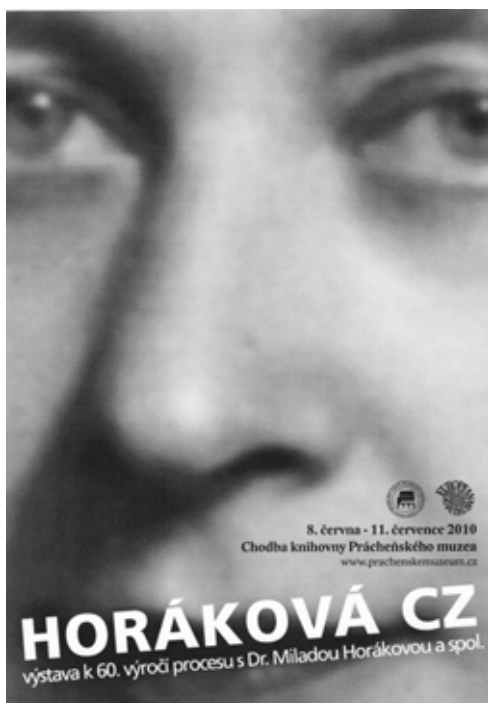
A právě tyto naše projekce a představy, jimž říkáme Milada Horáková, byly námětem a obsahem této výstavy.

Ve své úvodní části výstava přinesla obrazy nepřítele, tak jak byly produkovány zvláště v jihočeském tisku v první polovině roku 1950. Nepřítel byl zobrazován jako záškodník a velezrádce (např. procesy s řeholníky a s vedením záškodnického spiknutí), jako imperialista a válečný agresor (nejvýrazněji v souvislosti s válkou v Koreji) či jako široce označený škůdce vesnice od mandelinky bramborové po odpírače podpisu mírových rezolucí.

Na obrazy nepřítele z jara a léta roku 1950 plynule navazovala prezentace současného historicko-kritického pohledu na proces s dr. Horákovou a spol., založená na textech převzatých z webu Totalita.

Dále byl prostřednictvím korespondence Karly Kabátové (služebná u Horákových a podle některých svědectví během věznění Horákových za války také opatrovatelka jejich dcery) a vzpomínek Radky Křivánkové, Bohumila Kozla a Marie Dražkové tematizován vztah Milady Horákové a vůbec rodiny Horákových k Písku.

Nejrůznější pohledy, projekce a představy, jimž říkáme Milada Horáková, jsou vlastně jakýmsi druhým životem této výjimečné ženy. Přitom s touto ženou mají mnohdy jen málo společného. Některé z těchto v současnosti živých obrazů, včetně např. výslovných pomluv (např. údajná účast mladé Horákové na stržení staro-

městského mariánského sloupu v roce 1918), byly prezentovány v závěrečné části výstavy.

Ačkoli projekt HORÁKOVÁ CZ byl zaměřen především na naše obrazy a představy, které si z různých a různě reflektovaných nejen světonázorových stran a pozic do jména Milady Horákové promítáme, bylo zde možné zaslechnout, např. prostřednictvím vybraných částí dopisů psaných v pankrácké cele smrti, i vlastní hlas Milady Horákové.

Milada Horáková se v těchto dopisech, zadržovaných a tajených až do roku 1989, ukazuje jako žena vysoké mravní vyspělosti, plná laskavosti a skutečného zájmu o svět i konkrétního člověka. Některé z jejích vět mohou být i dnes aktuálním vyznáním tolik potřebné a žel dosud často jen naprázdno skloňo-

vané občanské odpovědnosti. V dopise své dceři Janě několik hodin před popravou Milada Horáková např. píše: „*Chod' světem s očima otevřenýma a poslouvej nejen své bolesti a zájmy, ale i bolesti, zájmy a tužby těch ostatních. Nemysli si nikdy nad ničím: do tohohle mi nic není. - Ne, všechno Tě musí zajímat a hlavně o všem musíš hloubat, porovnávat, dávat si jednotlivé jevy dohromady. Člověk nežije na světě sám - v tom je veliké štěstí, ale také ohromná povinnost. Ta povinnost je v první řadě v tom nebýt a nečinit se výlučným a splynout s potřebami a cílem ostatních. To znamená se v něm ztratit - i kdepak - to je vědět o tom, že jsem součástí všech, a přinášet do toho společenství ze sebe své nejlepší. A pak se Ti podaří, že budeš dokonce i moci mnoho na těch společných cílech lidské pospolitosti spoluvytvářet a budo-*vat.“¹

Prameny a literatura

SOkA Písek, RA Di Lotti, sign. 148

PM v Písku, Korespondence Karly Kabátové

Co má vědět soudce z lidu, Praha 1951

1) *Dopisy Dr. Milady Horákové. Z pankrácké cely smrti* 24. - 27. 6. 1950, Praha 1995, s. 27-28.

Proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice. Horáková a spolčníci, Praha 1950
Dvořák, M. - Černý, J., Žoldněři války. Soudní proces s dr. Horákovou a spol., Praha 1950
Sekora, O., O zlém brouku bramborouku. O mandelince americké, která chce loupit z našich talířů, Praha 1950

Ahoj na sobotu. Týdeník pro víkend XXII, 1990

Jihočeský kraj. Věstník krajského národního výboru v Č. Budějovicích II, 1950

Jihočeská Pravda. Krajský orgán Komunistické strany Československa v Českých Budějovicích VI, 1950

Masarykův lid VI, 2000

Písecký kraj. Týdeník čs. strany národně socialistické XXXI-II, 1946-7

Směr XLII, 1990

Svobodné slovo, 1945-1996

Zítřek. Týdeník okresu Písek, nositele Řádu práce XLII, 1990

Dopisy Dr. Milady Horákové. Z pankrácké cely smrti 24. - 27. 6. 1950, Praha 1995

Milada Horáková. Pamětní tisk k výročí tragické smrti Dr. Milady Horákové, Praha 1990

Dvořáková, Z. - Doležal, J., O Miladě Horákové a Milada Horáková o sobě, Praha 2001

Dvořáková, Z., To byla Milada Horáková ve fotografiích a dokumentech, Praha 2009

Formánková, P. - Koura, P., Žádáme trest smrti! Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol. (historická studie a edice dokumentů), Praha 2008

Hrubá, O. (ed.), Lidé kolem Milady Horákové. Vzpomínky, úvahy, korespondence, Heršpice 1999

Ivanov, M., Justiční vražda aneb smrt Milady Horákové, Praha 1991

<http://www.atlanka.estranky.cz/>

<http://www3.halonoviny.cz/>

<http://hedvicek.blog.cz/>

<http://www.lidovky.cz/>

<http://www.totalita.cz/>

<http://www.tvarivtvar.cz/>

<http://www.tyden.cz/>

Jan Kotlík

DANA SCHECHTER: UNDERSIDES

Nepříliš často se povede připravit výstavu z dalekého zámorí a navíc pouze prostřednictvím elektronické komunikace. Dlouhou dobu e-mailem vzájemně konzultovaná možnost představit ukázkou vlastní výtvarné tvorby s americkou umělkyní Danou Schechter nakonec přinesla své ovoce. Vernisáže výstav v Chodbě knihovny PM se neodehrávají tak často jako v jiných výstavních prostorách muzea, ale fyzická přítomnost neznámé autorky, jež v současnosti žije v New Yorku, přece jenom zvídavě zájemce na slavnostní otevření přilákala. Dana Schechter píše o sobě ve své výstavní biografii, že je „výtvarná umělkyně a muzikantka pohybující se mezi Brooklynem v New Yorku a Berlínem v Německu. Vyrůstala v San Franciscu v Kalifornii“.

Výtvarnice a hudebnice Dana Schechter při slavnostní vernisáži své výstavy se spoluzakladatelem hudebního seskupení „Bee and Flower“ Roderickem Millerem (uprostřed). Foto J. Vávra

nii, kde studovala malířství, grafiku a hudbu. Po přestěhování do New Yorku založila hudební skupinu „Bee and Flower“. Její kariéra pokračuje třetím zaměstnáním v počítačových animacích pro televizi a film. Dosud se profesionálně zabývá všemi uvedenými obory. Její nedávná výtvarná díla byla prezentována na výstavě ilustrací Köln Artfair na jaře 2009. Publikovala také knihu kreseb a básní, která vznikla za spolupráce se spisovatelem Petem Simonellim z New Yorku („A Lonely War“). Její tvorba zahrnuje také originální ilustrace a umělecká díla pro hudební skupinu Boba Franka a Johna Murryho („World without End“).”

Pro úplnost je nutné z oblasti hudby doplnit některá další důležitá fakta, která Dana Schechter, hlavně baskytaristka a zpěvačka, z vrozené skromnosti neuvedla. Doprovázela například legendárního Michaela Giru, hlavní postavu slavných a dnes opět obnovených „Swans“, v jeho hudebním projektu „Angels of Light“. Z této spolupráce jmenujme pro ilustraci alba „How I Loved You“ (2001), „We Were Alive!“ (2002), „Everything Is Good Here / Please Come Home“ (2003). Podílela se i na dalších známějších i méně známých hudebních projektech jako například „April March“, „Botanica“, „Bertrand Burgalat“ nebo „Keren Ann“.

To, že je v příslušných uměleckých kruzích respektována, dosvědčuje též realizovaná spolupráce s dalšími osobnostmi jakými jsou např. J. G. Thirlwell („Foetus“, „Kronos Quartet“) nebo Toby Dammit („Swans“) na novém CD „Bee and Flower - Suspension“, které by se mělo objevit v roce 2011. Navíc před Vánoci 2010 vystupovala na společné akci s Alexandrem Hackem („Einstürzende Neubauten“) a jeho ženou Danielle de Picciotto.

Dana Schechter představila na písecké výstavě 30 kusů barevných ukázek. Šlo především o ilustrativní volnou tvorbu, kde tématem byly postavy, domy, ulice, zvířata, ptáci, hmyz, jídlo a objekty. Obrázky přesně splňovaly charakter knižních ilustrací. Ač šlo o zcela volný civilní výtvarný výraz, doplňující popisky (volně přeložené do češtiny) dávaly tušit hlubší významovou nadstavbu představené tvorby („Chodec“, „Míjející“, „Šedá newyorská noc“, „Berlínská pouliční lampa“, „Kéz bys byl tady“, „Černý oceán“ aj.).

V kontextu se znalostí především hudebního díla Dany Schechter a jejího nejznámějšího hudebního seskupení „Bee and Flower“ se nám vytváří představa tvůrčího jedince - mladé senzitivní ženy hledící na svět kolem sebe vstřebávajícím pohledem. Pohledem jakoby skrz okno z lehounce ztemnělého pokoje. Díky osobnímu rozhovoru (kterému se nebránila s žádným návštěvníkem vernisáže) bylo možné se dozvědět o jejím rozhledu v literatuře, výtvarném umění a samozřejmě hudbě. Českou republiku již díky koncertování zná - hlavně Prahu - a nebrání se dalším návštěvám. Dá se tedy předpokládat, že její blízké hudební turné se naší republice, doufejme, nevyhne.

Na závěr této krátké písemné reflexe je nutné poděkovat samotné vystavující autorce Daně Schechter a také Rodericku Millerovi, hráči na klávesové nástroje a spoluzakladateli seskupení „Bee and Flower“, za jejich ochotný příjezd do Písku na slavnostní otevření výstavy, které proběhlo 2. listopadu 2010 v 16 hodin.

Jan Kotáfk

ROBERT VANO: THE PLATINUM COLLECTION

Sto deset kusů ušlechtilých fotografických tisků Roberta Vana, současného významného fotografa žijícího v Praze, měli možnost v srpnových dnech shlédnout návštěvníci muzea ve výstavních prostorách Galerie PM. Díky vstřícnosti Leica Gallery Prague, o. p. s., která spravuje zmíněný výstavní soubor, mohla být realizována tato aktuální výstava již po roce od své nadmíru úspěšné prezentace v pražském Mánesu. Je nutné dodat, že z velkého výstavního souboru byl proveden pracovníky LGP výběr, který odpovídal kapacitním možnostem písecké muzejní galerie. Sluší se na tomto místě vyslovit poděkování za vzornou spolupráci

Fotograf Robert Vano při zápisu do knihy významných návštěvníků Prácheňského muzea. Foto V. Komarová

médiích. Po oficiální části slavnostního otevření výstavy a po její postupné prohlídce se návštěvníci vraceli na nádvoří a ke vstupním prostorám muzea, kde využili přítomnosti autora a nechávali si podepsat velkoformátové pohlednice, drobné či větší publikace nebo jen pozvánku na výstavu. V horkém letním podvečeru přišlo vhod i občerstvení ve formě vína a nealkoholických nápojů, které pro tuto příležitost sponzorsky zajistila firma Interiér - závěsy, s.r.o. paní Heleny Školaudyové.

Samotný výstavní soubor, jak již bylo uvedeno v úvodu, byl vybrán v celkovém počtu 110 kusů. Každý platinotisk, charakteristický svým méně výrazným kontrastem černé a bílé barvy a částečnou neostrostí, která místy vytváří atmosféru téměř tajemné romantiky, byl jednotně profesionálně adjustován a opatřen popisnou. Tematika snímků byla různá: portréty modelek v různých prostředích, portréty mladých mužů, pohledy na Prahu, zámecké zahrady, různá zátiší atd.

Prezentace souboru prací Roberta Vana byla bezpochyby jednou z nejdůležitějších výstav minulého roku v Písku. O úspěšnosti výstavy svědčil i vysoký počet návštěvníků, mezi kterými byla též řada lidí, kteří navštěvují muzeum málo nebo vůbec ne. Tuto skutečnost průběžně zjišťoval kurátor výstavy, jenž některým zájemcům poskytoval stručný výklad přímo v prostorách muzejní galerie.

konkrétně paní Janě Bömer, bývalé ředitelce LGP, paní Míle Dubské, současné ředitelce LGP, manažerce galerie slečně Nině Zemanové a samozřejmě i samotnému autorovi panu Robertu Vanovi.

V poslední červencový den byla krátce po sedmácté hodině na nádvoří Prácheňského muzea v Písku výstava oficiálně zahájena. Po krátkém úvodním slovu ředitele muzea, kurátora výstavy a ředitelky LGP pozdravil návštěvníky i netrpělivě očekávaný autor. Jeho vstřícné a bezprostřední vystupování potvrdilo širokou oblíbenost, která se odráží i v současných

VÝBĚR Z VÝSTAV PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA

Teodor Buzu - Ohlédnutí

Galerie Prácheňského muzea zahájila v březnu jubilejní výstavou tábořského malíře Teodora Buzu, k jeho 50. výročí narození.

Malíř, ač je dnes již považován za jihočeského umělce, pochází z Moldávie. Narodil se v roce 1960 ve vesnici Drasliceni na jihu Moldávie. Od deseti let studoval v Kišiněvě výtvarnou školu pro mimořádné talenty, kam jej přivedl jeho starší bratr Vladimír, dnes lázeňský lékař. Později pokračoval ve studiu na Akademii umění a designu v Charkově (1980-1985) u profesora Olega Veklenka. Od roku 1987 žije v Čechách, kam odešel za svou českou manželkou. Žije a tvoří v Táboře, kde zároveň vyučuje na umělecké škole. Ve své tvorbě se mimo jiné věnuje intenzivně technice akvarelu, v níž dosáhl pozoruhodného a originálního uměleckého vyjádření. Jeho barevné obrazy jsou naplněny nezměrnou energií a hledáním nových souvislostí, snahou překlenout nesoulad existující mezi ním a okolním světem. Život se v jeho

Vernisáž výstavy Teodor Buzu - Ohlédnutí, na snímku zleva autor, ředitel muzea Jiří Prášek a radní Jihočeského kraje František Štangl.

obrazech promítá v nejrůznějších podobách, ale vždy jej vyjadřuje poeticky a s neuctahující snahou o jeho neustálé duchovní obohacování.

„Česko mi dalo velký impuls něžnosti, protože pocházím z kraje, kde je všechno divočejší. Impuls něžného barbarství je česká inspirace“, prozrazuje umělec, který tvrdí, že domovy má tři. Jeden tam, kde se narodil, druhý kde žije a tím třetím je jeho duše. Právě ta mu prý dává sílu být doma kdekoli.

Teodor Buzu je členem Asociace jihočeských výtvarníků, skupiny Die Neuen Milen (Rakousko), Nové sdružení pražských umělců, Uniunea Artistilor Plastici din Republica Moldova. Zúčastnil se více jak devadesáti kolektivních výstav, uspořádal více jak šedesát výstav autorských. Jeho dílo je zastoupeno v Čechách, na Slovensku, Moldavsku, Itálii, Rumunsku, Ukrajině a Holandsku. Je držitelem následujících ocenění:

Rumunský státní řád Comandor, 2003

Hlavní cena mezinárodní výtvarné soutěže Passau, 2004

Cena Intersalonu AJV, České Budějovice, 2004

Cena města Tábor za podíl na výchově mladé generace k výtvarnému umění, 2004

Cena In recognition of outstanding creative excellence, Dubaj 2005

Cena časopisu Literatura si Arta za výtvarné umění 2006, Moldávie

Diplom za ilustraci na Mezinárodním salonu knihy v Kišiněvě, 2009

Laureát prestižního časopisu Literatura si Arta Moldavsko, titul Člověk roku 2010

Ivo Medek Kopaninský - Nejen nůžkami

S nadcházejícím měsícem září představila galerie Prácheňského muzea svým návštěvníkům dílo všestranného umělce Ivo Medka Kopaninského, narozeného 26. prosince 1936 v Domažlicích. Vyučil se štukatérem, absolvoval Průmyslovou školu bytové tvorby v Praze, obor výtvarné techniky pro interiéry a exteriéry. Prošel řadou povolání, mimo jiné byl zaměstnán v Národní galerii a ve Středočeské galerii. Koláží se zabývá od roku 1956, v roce 1961 pro sebe objevil techniku stamp artu. Před sovětskou okupací realizoval řadu návrhů na knižní přebaly, plakáty, praktikoval vlastní výstavní činnost. Podstatnou byla jeho tvorba výtvarných podkladů pro krátko i středometrážní filmy, z nichž několik obdrželo vysoká zahraniční ocenění. V následujících dvaceti letech (1968 - 1988) v tuzemsku nevystavoval. Za vystavení koláže, karikující poměry v ČSR, ve španělských městech (1975), byl perzekuován StB. Pět let působil v pražském surrealistickém uskupení, též spolupracoval s francouzskými banalisty (skupina umělců, kteří se odklonili od surrealismu a zdůrazňují krásu zcela všedních a prostých věcí). Zabývá se též koláží, stamp artem, kresbou, malbou, technikou papel picado (technika tradičních mexických vystříhovánek), vytvářením plastik a objektů. Zcela ojedinělé, a to i ve světovém měřítku, je jeho vyhledávání průsvitek. Nezanedbatelná je i jeho restaurátorská činnost - je uznávaným specialistou na historické zbraně. Odtud pramení jistý, byť jím samým karikovaný staromilský akcent v jeho výtvarné tvorbě, ve které se ale ještě častěji objevuje výrazný prvek černého humoru. Žije a tvoří v Přední Kopanině, okrajové lokalitě Prahy 6.

Ivo Medek Kopaninský na své výstavě se studenty umělecké školy v Písku. Foto V. Komarová

Ivo Medek Kopaninský je nositelem Ceny Masarykovy akademie za tvůrčí činnost, Evropské medaile Franze Kafky a Světové ceny Salvatora Dalího.

Samostatné výstavy:

Vídeň, Příbram, Praha, Brno, Písek, Strakonice, České Budějovice AJG, Hattingen.

Společné výstavy:

Česká republika, Itálie, Španělsko, Dánsko, Německo, Kuba, Belgie, USA.

Josef Velenovský - písecký malíř a fotograf

Výstavní prostory galerie Prácheňského muzea patřily v samotném závěru roku představení díla píseckého malíře a fotografa Josefa Velenovského.

Narodil se 3. března 1887 v učitelské rodině, kde vyrůstal v kultivovaném prostředí obklopen hudbou, zpěvem a kde již záhy v dětském věku se počal věnovat kreslení. Po maturitě na písecké reálce studoval na přání rodičů na Vysoké škole technické v Praze, ale po roce studia ho jeho láska k malbě a kresbě dovedla na Akademii výtvarných umění, kde od roku 1906 studoval v atelieru Vlaho Bukovace a ve speciálce prof. Františka Ženíšky. Během studií absolvoval mnoho studijních cest do Vídně, Drážďan, Mnichova, do Itálie, Dalmácie, Černé Hory a Hercegoviny. Když získal aprobaci pro výuku kreslení na středních školách, vyučoval krátce v Havlíčkově Brodě a posléze na píseckém gymnasiu.

Zahájení výstavy díla Josefa Velenovského, zleva ředitel muzea Jiří Prášek, starosta Písku Ondřej Veselý a kurátorka Irena Mašlíková.

Pro své protiněmecké postoje byl za okupace předčasně penzionován. V roce 1943 byl jako spolupracovník odbojové skupiny působící v okolí Oslova na Písecku zatčen a odsouzen k trestu smrti. Na jeho vykonání čekal v pankrácké věznici, ale rozsudek byl později změněn na doživotní žalář. A tak se Josef Velenovský po skončení války s těžce podlomeným zdravím vrátil zpět v roce 1945 do Písku. Po jeho návratu o jeho zdraví láskyplně pečovala paní Velenovská a zasloužila se tak o jeho opětovný návrat na místo profesora písecké gymnasia, kde působil do roku 1948 a dožítí poměrně vysokého věku. Josef Velenovský zemřel 27. května v roce 1967 a jeho urna je uložena v Husově sboru v Písku.

Vlastní umělecké dílo Josefa Velenovského tvoří, vedle fotografie, jež se stala součástí řady regionálních publikací (Otavan, Turistický průvodce Pískem a okolím) a grafiky, obsahující řadu plakátů, ilustrací a knižních obálek, rozsáhlý soubor obrazů, čítajících více než tisíc výtvarných prací. Jeho první práce po absolvování akademie tvoří krajiny ze studijních cest a této krajinné tématice se následně věnoval umělecky celoživotně. Zejména krajina kolem města Písku a řeky Otavy, ale i krajina šumavská, se staly Josefu Velenovskému nevyčerpatelným zdrojem inspirace. Jeho oblíbeným tématem bylo i samotné město Písek, které maloval ve všech ročních obdobích s jeho neopakovatelnou náladou. Tato témata výrazně zpracovával

i ve svých fotografiích, které svým malířským pohledem dovedl vytvořit s nebyválním výtvarným kouzlem a zachytil tak nejrůznější podoby tváře svého města s jeho charakteristickou atmosférou. Josef Velenovský tvořil své dílo v neokázalosti a jakoby pouze pro sebe, jeho výstavní aktivity rovněž nebyly nikterak cíleně organizovány. Jmenujme časový průřez jeho výstav, které se v archivech zachovaly: Písek 1912, 1922, 1932, 1940, Praha (Rubešův salón) 1929, 1922, 1925, Pacov 1924, Brno 1924, České Budějovice 1925, Vídeň (salón Pisco) 1925, Březnice 1928, Písek (Oblastní muzeum) 1969, Písek (Oblastní muzeum) 1969, Písek (Oslavy lesnických škol) 1975, Milevsko (Městské muzeum) 1982, Písek (Prácheňské muzeum) 2008. Za zmínku stojí výstava v Českých Budějovicích v roce 1925, kde Velenovského plátna zaujala návštěvníky natolik, že jeho dílo bylo velice pozitivně recenzováno ve francouzské „*Revui du vrai et du beau*“, podobně v roce 1929 v revui „*Livre d'Or de l'art contemporain*“, kde napsal André Meller (citace části textu): „*Zákoutí na Otavě v Písku, malovaná Josefem Velenovským a poslaná na výstavu Sdružení jihočeských výtvarníků, nadchla mne nejen upřímným dojmem, který vzbuzují, ale i náladou tak krásně dekorativní, kterou zachycují. Jsou to výborné krajinky, provedené umělcem velkého talentu. J. Velenovský věnuje se výhradně olejomalbě a jeho nejoblíbenější je ranní nálada ve chvíli, kdy poslední mlhy jsou rozptýleny sluncem. Velenovský je nesporně hlavním soudobým představitelem krajinářské školy v Československu*“. O tomto úspěchu Velenovského tvorby referoval následně také písecký Otavan z 16. září 1926.

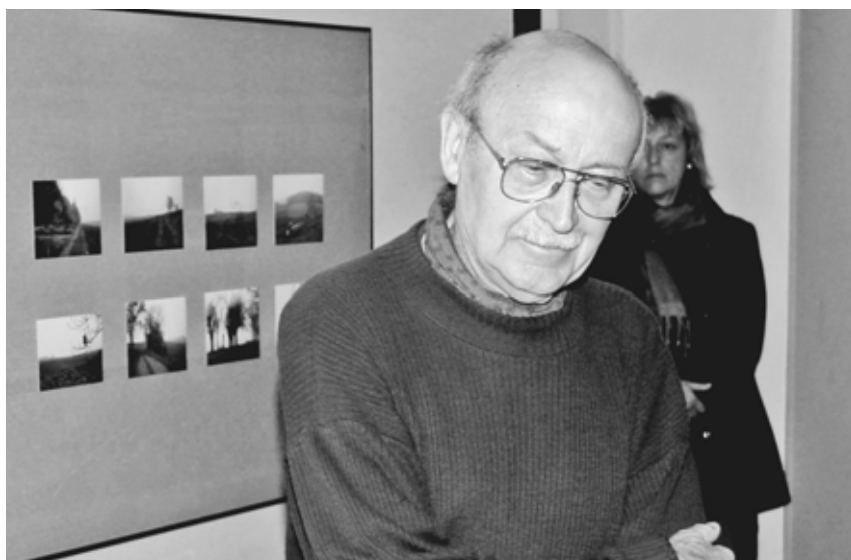
Mezi doprovodnými dokumenty výstavy byly první dětské kresby, školní fotografie, osobní fotografie od dětství až po zralý věk autora, doklady o studiu a německém věznění, poválečná ocenění, výtvarné návrhy na nejrůznější propagační materiály města Písku včetně pohlednic apod. Výstavu doprovázel katalog, který muzeum vydalo za finanční podpory Jihočeského kraje a města Písku. Dále vydání katalogu podpořili: Ecomodula s.r.o., Lesy města Písku, Hotel U Kapličky a Mgr. Petr Šrámek - advokát.

Katalog k tisku připravilo písecké studio Praam, text s použitím statě Jaroslava Šindeláře z roku 1969 sestavili Irena Mašíková, kurátorka výstavy a ing. Václav Kinský.

Za zapůjčení mnoha obrazů k výstavě děkuje Prácheňské muzeum četným soukromým sběratelům, Muzeu Šumavy v Kašperských Horách, České spořitelně a.s., pobočce v Písku a zejména potomkům rodiny profesora Josefa Velenovského, kteří kromě obrazů a fotografií zapůjčili cenné dokumenty z rodinného archivu.

Jaromír Zemina - příběhy a události

„*Kreslím příběhy a přitom je mi stále jasnější, že moc umění spočívá také v tom, že v příbězích nachází ještě něco vyššího, významnějšího, mimořádného, co lze nazvat událostí*“.

PhDr. Jaromír Zemina při zahájení své výstavy. Foto V. Komasová

V přízemí muzea v měsíci červnu, v Malých výstavních síních, uvedla kurátorka komorní výstavu autorských kreseb a fotografií našeho předního historika výtvarného umění PhDr. Jaromíra Zeminy u příležitosti jeho významného životního výročí.

Jaromír Zemina v píseckém muzeu již zahájil v minulosti několik výstav a přednášel o osobnostech (a svých současnících) českého moderního výtvarného umění.

Zemina je kunsthistorikem, výtvarným kritikem, kurátorem výstav a autorem doprovodných katalogů, ale také svébytným esejistou, básníkem a autorem deníků, v nichž zaznamenal své postřehy z cest za klasickým i moderním evropským uměním.

Narodil se 30. dubna 1930 v Přední Ždírnici na Trutnovsku, v rodině profesora výtvarného umění učitelského ústavu. Setkání s kresbou a uměním vůbec bylo pro Jaromíra Zemínu, vedle otce, pro jeho další osobní vývoj a pohled na veškeré životní dění zcela určující.

V letech 1949 - 1953 studoval dějiny umění a klasickou archeologii na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. V období 1959 - 1961 pracoval v Ústavu teorie a dějin umění ČSAV v Praze, v letech 1961 - 1992 byl zaměstnaný v Národní galerii v Praze, kde působil ve sbírce moderního umění, kterou v letech 1965 - 1970 vedl. Po roce 1968 nemohl veřejně publikovat, nicméně napsal obsáhlou netradiční monografii o malíři a grafikovi Jiřím Johnovi, která vyšla poprvé v Odeonu až v roce 1988, podruhé v doplněném vydání v roce 1992.

V osmdesátých letech zastával funkci hlavního kurátora sbírky zahraniční malby 19. a 20. století. Dějiny umění přednášel na katedrách scénografie a alternativního divadla DAMU. Byl odborným kurátorem mnoha výstav zejména současných českých výtvarníků A. Šimotové, O. Slavíka, V. Boštíka, V. Janouškové, V. Ciglera nebo výstavy uměleckého sdružení UB 12. Dlouhodobou pozornost a vlastně objevení utajeného autora, věnuje dílu českého umělce Aléna Diviše, žijícího a tvořícího především ve Francii.

Ačkoliv Jaromír Zemina zasvětil většinu své kunsthistorické činnosti nejsoučasnějšímu postavandgardnímu umění, jeho přístup se vždy vyznačoval sklonem porovnávat modernost s klasikou, hledat v současných uměleckých dílech stopy minulosti.

Zajímavé a psychologicky poutavé jsou jeho eseje o Cézannovi a Velázquezovi, které nabízejí nevšední náhled na tyto malíře. Velmi blízký byl Zemanovi i český sochař Matyáš Braun, kterého blíže studoval skrze jeho dílo na Kuksu.

V roce 2004 vyšla v nakladatelství Torst Zeminova kniha *Z cest a cestiček*, ve které zachytil svoje zážitky z cest z období posledních pětadvaceti let. Tato kniha potvrzuje jeho jedinečný vztah k umění, kdy se na navštívené krajiny díval jako na umělecká díla, která obohacoval svým nevšedním citěním barev a atmosféry. Zemina ve své knize rovněž popsal zážitky z galerií a setkání s výtvarnými díly, které ozvláštnil svou lyrickou poetikou a okouzlením.

Stejně jako v úvodu tohoto textu si dovolím citovat slova Jaromíra Zeminy z jeho proslovu na vernisáži výstavy.

„Při úvahách o životě a o umění, bez něhož si svůj svět nedovedu představit, se mi čím dál víc ozřejmuje, že vedle příběhů lidí a zvířat jsou také příběhy věcí a že existují též příběhy tvarů, barev, slov, ba i jednotlivých hlásek, a že právě zaměření na ně dělá z malujícího člověka opravdového malíře a z píšícího člověka literáta. Také pro mne to, co kreslím nebo fotografuji (v posledních letech fotografie nabylo nad kresbou převahy) a co píši, je dějištěm i takových příběhů, opětovně mi připomínajících, že o individualitě výtvarného a literárního sdělení rozhodují podstatnou měrou právě ony.

To je všechno, co jsem vám chtěl povědět, a nyní ať hovoří mé obrázky samy. A jestliže na vás aspoň některé obrazové příběhy zapůsobí zároveň jako událost, nebudu tuto výstavu pokládat za zbytečnou.“

Jako kurátorka výstavy si dovolím slovo závěrem. Každé setkání s Jaromírem Zeminou je pro mne takovým malým příběhem a zároveň velkou událostí, která je pro můj pohled na svět, umění a lidské konání vždy povzbuzením a velkou radostí. A to přece není málo.

Jára Cimrman - světooběžník a vynálezce

V době konání II. ročníku filmového festivalu v Písku „Festival nad řekou 2010“, uspořádalo Prácheňské muzeum ve spolupráci s agenturou ECHO doprovodnou výstavu jednoho z filmových cyklů festivalu Belle Époque - 19. století vynálezů.

Zahájení výstavy Járy Cimrmana - světoběžník a vynálezce, na nádvoří Prácheňského muzea.
Foto V. Komarová

Fenomén Járy Cimrmana výstižně naplnil toto téma a v měsících srpnu a září v Malých výstavních síních se představil návštěvníkům filmového festivalu, a následně i ostatním návštěvníkům Prácheňského muzea v celé své mnohohrstenatosti.

Postava Járy Cimrmana je již čtyřicet let nedílnou součástí české kultury. V návaznosti na úspěšnou výstavu „Doba Járy Cimrmana“, kterou divadelní agentura ECHO v roce 2000 přelomu tisíciletí realizovala v rámci projektu „Praha - evropské město kultury roku 2000“ v historických prostorách pražského Hlavního nádraží, a na stálou výstavu v Petřínské rozhledně „Jára Cimrman - génius, který se neprosлавil“, muzeum připravilo putovní výstavu „Jára Cimrman - světoběžník a vynálezce“. Tato výstava obsahovala historii Divadla Járy Cimrmana a dále byla zaměřena především na osobnost Járy Cimrmana a jeho širokou rozsáhlou tvorbu učitelskou, vědeckou, vynálezeckou a cestovatelskou. Výstava byla uvedena v některých českých městech - Plzni, Pelhřimově, Prostějově, Jihlavě, Havlíčkově Brodě, Třebíči a také na Slovensku v Košicích.

V den slavnostního zahájení výstavy herci Divadla Járy Cimrmana na nádvoří Prácheňského muzea bylo večer v Písku rovněž sehráno divadelní představení České nebe. Jára Cimrman tak na své pouti po českých zemích se na čas usídlil také v jihočeském Písku. Byl vřele jeho obyvateli přivítán a svědčila o tom velká návštěvnost výstavy, která se jeho osobností a objevitelskou činností zabývala.

OBSAH

ZPRÁVA O ČINNOSTI ZA ROK 2010

Milí přátelé Prácheňského muzea v Písku !	5
Centrální evidence sbírek	9
Výstavy Prácheňského muzea	14
Přednášky Prácheňského muzea	15
Přehled návštěvnosti	16
Oddělení společenskovedné	18
Archeologické oddělení	25
Knihovna a studovna	31
Oddělení přírodních věd	34
Ekonomické oddělení	39
Technické oddělení	40

ODBORNÉ PŘÍSPĚVKY

Jan Adámek	
Obyvatelé města Písku v aktech korektora kléru pražské diecéze. K vyšetřování písecké vraždy v roce 1407	43
Jan Adámek	
Pěnků nebo Jihů? K místopisu severního levobřežního předpolí Písku na přelomu středověku a novověku	49
Zdeněk Duda	
„Milý strýčku a tetičko“ aneb legionářská minulost Václava Maška pohledem dopisnice psané v Kurgánu dne 2. ledna 1919	60
Věra Matoušová	
Přestupové hnutí v Písku mezi léty 1918 - 1922	68
Jiří Prášek	
Pomník Adolfa Heyduka (k 75. výročí odhalení)	79
Jiří Bílek	
Léta 1945 - 1948 na Písecku - přehled pramenů	83
Zdeněk Duda	
Milada Horáková ve vzpomínkových textech píseckých pamětníků	90
Jiří Šebestian	
Výsledky 34. kroužkovací akce „Acrocephalus“ v národní přírodní rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“	101

SBÍRKY

Jan Adámek	
Soubor starých tisků darovaných dr. Jaromírem Stachem	108
Jaromír Stach †	
Z dějin knihovny bechyňské větve rytířského rodu Stachů z Hrádku	119
Jan Kouba	
Prácheňský kroj ve světle sbírek píseckého muzea	124

MUZEJNÍ AKCE

Jaroslav Jiřík - Martin Pták - Jiří Bumerl	
Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu v areálu nádvoří píseckého hradu a radnice v roce 2010	130
Jiří Kloboučník	
„Cestou zvuku aneb proč to mluví, proč to hraje“ Výstava z historie zvukové reprodukční techniky ze sbírek Jiřího Kloboučníka	136
Zdeněk Duda	
Horáková CZ, výstava k 60. výročí procesu s dr. Miladou Horákovou a spol.	139
Jan Kotalík	
Dana Schechter: Undersides	141
Jan Kotalík	
Robert Vano: The platinum collection	143
Irena Mašíková	
Výběr z výstav Prácheňského muzea.....	145

**PRÁCHEŇSKÉ MUZEUM V PÍSKU
V ROCE 2010**

Editoři: Mgr. Jan Adámek, PhDr. Jiří Prášek

Redakční rada: Mgr. Jan Kotalík, Mgr. Jaroslav Jiřík, Ph.D.

Za obsah příspěvků odpovídají jejich autoři.

Sazba, grafická úprava a technická realizace: IRES Písek

Vydalo Prácheňské muzeum v Písku v roce 2011 v nákladu 500 kusů.

ISBN 978-80-86193-32-8